

የነፃነት ዋጋ ስንት ነው?

የነፃነት ዋጋ ስንት ነው?

ግርማ ሠይፉ ማሩ

የነፃነት ዋጋ ስንት ነው?

© ግርማ ሠይፉ ማሩ

የደራሲው መብት በህግ የተጠበቀ ነው።

ይህንን መፅሐፍ በተመለከተ አስተያየት ለመስጠት፣ ለመግዛት፣ ለማከፋፈል፣ በክፍል
ወይም በሙሉ ለማሳተም በሚከተሉት አድራሻ መልዕክትዎን ይላኩልን

girmaseifu32@yahoo.com

ፖስታ ሳጥን ቁጥር/P. O. Box 34075

አዲስ አበባ/Addis Ababa

ኢትዮጵያ/Ethiopia

የመጀመሪያ ዕትም 2005 ዓ.ም

ማጠቃለያ

ምስጋና	6
መግቢያ	7
ክፍል አንድ:- ቅድመ ምርጫ ሁለት ሺ ሁለት	19
1. ምዕራፍ I: የፖለቲካ አጀማመር፣ ምርጫ 97 እና ኢዴሊ	20
2. ምዕራፍ II: ስለ ቅንጅት	46
3. ምዕራፍ III: ከቅንጅት በኋላ - አንድነት	63
ክፍል ሁለት:- ምርጫ ሁለት ሺ ሁለት	71
4. ምዕራፍ IV: የነፃነት ገበያ	72
5. ምዕራፍ V: ምርጫ 2002 እንዴት ተገባበረው?	87
6. ምዕራፍ VI: ግንቦት 15 እንዴት ነበር?	104
7. ምዕራፍ VII: የጥሩዘር ዕይታ በምርጫ 2002	110
ክፍል ሦስት:- ድህረ ምርጫ ሁለት ሺ ሁለት	136
8. ምዕራፍ VIII: ፓርላማ መግባት ያለመግባት	137
9. ምዕራፍ IX: ፓርላማ ለመግባት ስንት ሰው በቂ ነው?	149

10. ምዕራፍ X: ግምቶችና - ገጠመኞች - የሚገጥሙን ችግሮች	157
11. ምዕራፍ XI: ትንሽ ስለ ብርቱካን ሚደቅሳ	166
12. ምዕራፍ XII: የማሕበረሰብ ሃብትና ዕዳ መገለጫዎች	172
ክፍል አራት:- የፖለቲካ ምልክታ	185
13. ምዕራፍ XIII: ሕገ-መንግሥትና ፌዴራሊዝም	185
14. ምዕራፍ XIV: ኢትዮጵያዊ ብሔረተኝነት እና ዘውጫዊነት	189
15. ምዕራፍ XV: የመድብለ ፓርቲ ስርዓት ግንባታና ምርጫ	202
16. ምዕራፍ XVI: የኤኮኖሚና ማህበራዊ ምልክታ	213
17. ምዕራፍ XVII: የውጭ ፖሊሲ	221
18. ምዕራፍ XVIII: አደናጋሪ የኢህአዴግ የፖለቲካ ቃላቶች	225
ክፍል አምስት:- ግለ ታሪክ	237
19. ምዕራፍ XIX - ግለ ታሪክ	238
ማጠቃለያ	263
ዋቢ መፅሐፍት	268
አባሪዎች	269

ምስጋና

እንደምታውቁት በየጊዜው ከምዕሩቸው መጣጥፎች በተጨማሪ ይህንን መጽሐፍ ለማዘጋጀት ምን ያህል ጊዜ እንደሚወስድብኝ ይታወቃል። ብርታቱን ሰጥቶኝ ይህን እንድፈፅም ለረዳኝ አምላኬ ምሥጋናዬ የላቀ ነው። እርሱ ከምስጋና ውጭ ሌላ የሚፈልገው የለውም እና በእርሱ አምሳል ለተፈጠርን ለኛ ለሰው ልጆችም ምስጋና እጅግ አስፈላጊ ስለሆነ በአንድም በሌላም ድጋፋችሁ ላልተለየኝ ሁሉ ምሥጋናዬ እጅግ ከፍተኛ ነው። በተለይ በሙሉ ኃላፊነት ስሜት ጊዜዬን ልሰጣችሁ ሲገባኝ ሳላደርገው ስቀር ለኔ ደካማው ይመቸው ብላችሁ ፍቅራችሁን ለምትሰጡኝ ለባለቤቴ ካሰች ሞላ፤ ለልጆቼ ኬቲ እና ሃኒ ምሥጋናዬ ይህው በአደባባይ ይድረሳችሁ እላለሁ።

እህቴ ጥሩዘር ሠይፉ ያለአንቺ ቁርጠኝነትና ድጋፍ በፍፁም ይህ ታሪክ ሊመዘገብ አይችልም ነበር። በዚህም መነሻ መጽሐፍ የሚባል ነገር ሊኖር አይችልም ነበር። ስለዚህ ይህ መዕሐፍ የድካምሽ ፍሬ ነው። ምሥጋና በዚህ ጉዳይ እኔ የምሰጥሽ ሳይሆን በፈቀድሽው ልክ ልትወስድ መብትሽ ነው። ምናልባትም በዚህ ዕሁፍ ውስጥ ባሰፈርሽው መልዕክት መነሻ ብዙ ሴት ጀግኖች ለማፍራት ፋና ወጊ ትሆኛለሽ ብዬ አምናለሁ።

መግቢያ

የአንደኛው ዕትም

በሁለት ሺህ ሁለት ምርጫ በመጣው ውጤት መነሻ እንዲሁም በምርጫው ሂደት ላይ የነበሩኝ ገጠመኞች እጅግ ከመብዛታቸው የተነሳ አንድ ትንሽ ጥራዝ እንደሚሆን በማመኔ በመጽሐፍ መልክ ለማሳተም ከወሰንኩ ከሁለት ዓመት በላይ ሆኖኛል። ይሁን እንጂ ቀደም ብዬ ያልተዘጋጀሁበት ነገር ግን እጅግ ብዙ ሃላፊነቶች በመደራረባቸው ምክንያት ጊዜ ጊዜን እየወለደ፤ ነገሮችም እየተለዋወጡ ሲመጡ፤ ቁም ነገር ብዬ የያዝኳቸው አንዳንድ ነጥቦች ደግሞ ከማስታወሻ በእርጅና ሲወጡ ሌሎቹ እንደ ዋዛ ይታወሳሉ የተባሉትም እየተረሱ እዚህ ደረስን። ለነገሩ ብዙ አንባቢያን በተለያዩ መንገዶች የምስነዝራቸውን ወቅታዊ ሁኔታዎች እንደሚከታተሉ ስለማምን ይህ መፅሐፍ ደግሞ የተወሰነ ጭማሪ ቢያደርግ ክፋት የለውም በሚል ታሳቢ የተጀመረ ነው።

የስነ ጽሑፍ ችሎታዬን ለማሳየት ያደረኩት መከራ ስላልሆነ ከዚህ አንፃር ሊመጣ የሚችለውን ወቀሳ ሁሉ ልቀበል ዝግጁ ነኝ። ይህ ማለት ሌላውን ወቀሳ አልቀበልም ማለት ሳይሆን ተቀብሎ የራስ ለማድረግ ማመንንም ስለሚጨምር ነው። በስነ ጽሑፍ በኩል ያለውን ችግር አምኜ ከመጀመሪያው ስለተቀበልኩ በተቻለኝ ሁሉ የሚሰጡኝን

አስተያየቶች የራሴ ለማድረግ እሞክራለሁ። ሽማግሌ ውሻን ማስተማር ከባድ ነው ካልተባለ በስተቀር፤ በግሌ ለመማር ዝግጁ ነኝ።

ይህ መጽሐፍ እንደሰያሜው “የነፃነት ዋጋ ስንት ነው?” በሚል ታስቦ የተፃፈ ነው። ነፃነታችንን አሳልፈን ለመስጠት ስንት ይከፈለን ብሎ መደራደር የወግ ቢሆንም አሁን ባለው ሁኔታ ግን ከፍለን መሸጣችንን ለማሳየት የተሞከረ ጭምር ነው። ይህ እንግዲህ ነፃነታችንን መሸጥ ለምንፈልግ የቀረበው ተጠየቅ ሲሆን፤ ነፃነታችንን የራሳችን ማድረግ ለምንፈልግ ደግሞ ነፃነታችንን በእጃችን ለማስገባትና የነፃነት ትሩፋት ተቋዳሽ ለመሆን ዋጋው ስንት ነው? የክፍያው ዓይነት በጥሬ ገንዘብ፤ በእውቀት፤ በጉልበት ወይስ በደምና ህይወት ጭምር መሆን አለበት ወይ? ነው።

አልፎ አልፎ በምገኝባቸው ስብሰባዎች ለምሰጣቸው አስተያየቶች የሚሰጡኝ መልሶች “ይህ ህገ-መንግሥት እንዴት እንደመጣ ማወቅ ያስፈልጋል!!” የሚሉ ሀይለ ቃላት እንደማስፈራሪያ አሉበት። “ብዙ መስዋዕትነት ተከፍሎበታል!!” የሚል ማስጠንቀቂያ አዘል መልዕክቶች አብረው ይቀርቡልኛል። እኔም በአርምሞ “እኛም እየከፈልን ነው፤ ሂሣብ በቅጡ የሚተሳሰብ ጠፍቶ ነው እንጂ” እላለሁ። በእርግጥም ሀሳቡን ትንሽ ፈር ማስያዝ ወይም ግልፅ ማድረግ ካስፈለገ በትግል ላይ የነበሩ ብዙ ሰዎች ካላቸው ዕውቀትና የትምህርት ዝግጅት ውጭ በየቦታው እየተመደቡ ደሞዝ እየተከፈላቸው የሚኖሩት የዚህ መስዋዕትነት ማካካሻ አይደለም ልንባል እንችላለን? በኢትዮጵያ ብዙዎቹ የመንግሥት ሹሞች (ሚኒስትሮችን ጨምሮ) ደሞዝ

እየተከፈላቸው፤ በስልጣን እየተንደላቀቁ፤ ትምህርታቸውን በመከታተል ማሰተርስ የሚይዙት ይህች ሀገር እንደሚባለው አቅሙና የትምህርት ዝግጅቱ ያላቸው ኢትዮጵያውያን ጠፍተው ነው ወይ? እኔ በግሌ በትግል ወቅት ተከፈለ ለሚባለው መስዋዕትነት ካላ እየከፈልን ነው የሚል ስሜት አለኝ። ጥያቄው ይህ ጉዳይ መቼ ነው የሚያበቃው? የሚለው ነው።

ይህ መጽሐፍ ዘግይቶም፤ ከዚህ በላይም እንዳይዘገይ ያነሳሳኝ ‘የአዲስ አበባ ጉዶች’ ፀሐፊ አቤል ዓለማየሁ ነው። አቤል “ነገሮችን የምታይበት አተያይ (አንግል) ይመቸኛል እና ግለ ታሪክ ነገር አድርህ ባፈው” ሲለኝ እኔ ምንም የተለየ ታሪክ እንደሌለኝ፤ ነገር ግን ከሁለት ሺ ሁለት ምርጫ ጋር አያይዘና ስለፖለቲካ አጀማመሬ መፃፊ እንደማይቀር ስነግረው እንድዕፈው አበረታታኝ።

ይህ መጽሐፍ በዋነኝነት የሚያጠነጥነው ኢትዮጵያውያን የምንፈልገውን የዴሞክራሲ ስርዓት ለመግንባት በሚያስችል የግል ነፃነት ደረጃ ብዙ የሚቀረን ጉዳይ እንዳለ እና ፍርሃት ሽብር ይዞን ነፃነታችንን ለድርድር እያቀረብን መሆኑን ነው። ፍርሃትን መፍራት ካልጀመረን የነፃነት ቀን ሩቁ፤ ዋጋውም ውድ ይሆናል።

ለመጽሐፉ ርዕስ እንዲሆነኝ የመረጥኩትን ሃሳብ ያገኘሁት በምርጫ ሁለት ሺ ሁለት ተሳትፎ ለማድረግ በመወሰኔ ነው። እንዴት እና ለምን እንደሆነ በቀጣይ ትረጉሞችህ ብዬ አስባለሁ። ስለእውነት ነው የምላችሁ የ2002 ምርጫ ተሳታፊ ባልሆን ኖሮ በዚህ ደረጃ ስለ ነፃነት ሞጋች ሆኜ እቀርባለሁ ብዬ አላስብም። የ2002 ምርጫ ለእኔ

እንደ አንድ ተጨማሪ የእውቀት ምንጭ ሆኖ ነው ያገኘሁት። ከግምት በላይ በተግባር የተፈተነ ዕውቀት ማለት ይቻላል።

ይህ በተግባር የተገኘ እና ትምህርት የተወሰደበት ሂደት በሁለት ሺ ሁለት ምርጫ አንድ ታሪክ አስመዝግቦ አልፏል። ይህ ታሪክ አንዳንዶች እንደሚሉት በኢህአዴግ ቸርነት የተሰጠ ነው? ምንስ ጥረት ተደርጎ ነበር? ያለጥረት የተገኘ ድንገቴ ውጤት ነበር ወይ? ወዘተ... የሚሉትን ጥያቄዎች ለመመለስ ታስቦ የተዘጋጀ ነው። ይህ ክፍል በአብዛኛው ለአንድነት ፓርቲ ስራ አስፈፃሚ የምርጫ ውጤት ግምገማ እንዲረዳ እንዲሁም በወረዳ ስድስት እንዴት ለማሸነፍ ቻልን? በሚል ለተነሱ ጥያቄዎች ማብራሪያ የቀረበ ነው። ይህ ጉዳይ አሁንም ጊዜው ያልፍበታል ብዬ አላስብም። ከምርጫው ውጤት በኋላ ብዙ ሰዎች ስለሂደቱ ይጠይቁኛል፤ በተሟላም ባይሆን መልስ ስለጥ ቆይቻለሁ። አሁን ግን ለሁሉም በእኩል መልስ እንዲሆን በሚል በዚህ መጽሐፍ ውስጥ ቦታ እንዲኖረው አድርጌያለሁ። ብዙ ግምቶችን እና መላ ምቶችን ያስቀራል ብዬም አምናለሁ።

ከምርጫው በኋላ ሁሉም አንባቢ ሊረዳው እንደሚችለው ለብዙ መላ ምቶችና የሀገር ውስጥና የውጭ ሚዲያዎች ባቀረቡት የተለያዩ በጎና በጎ ያልሆኑ አስተያየቶች መጋለጥ ይታወቃል። በፍፁም ያልጠበኩት ስለነበር ለዚህ የሚሆን ዝግጅት አልነበረኝም። በምርጫ ውድድር ወቅት ለተወካዮች ምክር ቤት እንደምመረጥ ምንም ጥርጥር ያልነበረኝ ቢሆንም ለህዝብ ተወካዮች ምክር ቤት ብቸኛ ተመራጭ እሆናለሁ ብዬ ግን አላሰብኩም። በምክር ቤት የፓርቲዬ ብቸኛ

ተወካይ ሆኜ በፓርላማ ዋነኛ ተናጋሪ እሆናለሁ የሚል ግምትም ሆነ የግል ዝግጅት አልነበረኝም። በፓርቲው ውስጥ በነበረኝ ሃላፊነት በተለይም በጥናትና ምርምር ቡድን አባልነቴ ብዙ ማድረግ የምፈልገው የነበረው ምክር ቤት ለሚገቡ አባላት የሙያ ድጋፍ የሚሰጥ (thinkthank) ውስጥ በንቃት ለመሳተፍ ነበር። የታሪክ አጋጣሚ ሆኖ ለፓርቲዬ ብቻ ሳይሆን ለሌሎችም ድምዳሜውን በአማራጭ ማቅረቢያ የታሪክ ክስተት ሆንኩና አረፍኩት። ይህ የታሪክ አጋጣሚ ከተፈጠረ በኋላ ጉዳዩን በጥልቀት መርምሮ ከድምዳሜ የደረስኩበት ቁርጥ አቋም ግን ይህ ኃላፊነት ያልተዘጋጀሁበትም ቢሆን እንኳ ከአሁን በኋላ በቁርጠኝነት ሃላፊነቴን ለመወጣት ከመዘጋጀት ውጭ ብዙ የተሻለ አማራጭ እንደሌለኝ ነው። ስለዚህ የ2002 ምርጫን ተከትሎ የመጡ ጉዳዮችም ለአንባቢ ቢቀርቡ ጠቃሚና ቀድመን የተነሳንበትን የነፃነት እጀንዳ ያጠናክራሉ ብዬ ስላመንኩ በዚህ መጽሐፍ እንዲካተቱ ተደርገዋል።

የዚህ መፅሐፍ አንደኛ ክፍል የሆነውን ስለግል የፖለቲካ ምልከታዬ እንድፅፍ የገፋፋኝ የአንድነት ፓርቲ የህዝብ ግንኙነት ኃላፊና የ“ዳንዲ የነጋሶ-መንገድ” ፀሐፊ ዳንኤል ተፈራ ነው። ልክ ነው፡ የእኔ ሰብዕና ከአሁን በኋላ በፖለቲካ ውስጥ እስካለሁ ድረስ ከዚህ የተለየ ሊሆን አይችልም። ስለዚህ ለደጋፊዎቼም ሆነ ለተቃዋሚዎቼ በቅጡ በመረጃ የተደገፈ አስተያየት እንዲሰጡና፤ ከመሰለኝ እና ደስአለኝ አስተያየት እንዲወጡ የሚረዳቸው ስለሚሆን ጠቃሚነቴን አምኜበታለሁ። ቢሆንም በዚህ ርዕስ ስር መግለፅ የምፈልገው የራሴን የፖለቲካ አስተሳሰብ ሲሆን፤ በምንም ዓይነት አባል የሆንኩበትን

የአንድነት ለዲሞክራሲና ለፍትህ ፓርቲን አይወክልም። አንድነት ፓርቲ ካለው አቋም ጋር የእኔ የፖለቲካ አስተሳሰብ ተመሳሳይነት ቢኖረው አንድነትን እንደ ፓርቲ የመረጥኩበትን ምክንያት ያጠናክርልኛል። ልዩነት ሲኖር ደግሞ ፓርቲው የማንንም ሙሉ ፍላጎት እንደማያሟላ ሁሉ ለእኔም እንዲሁ ነው የሚለውን ከማሳየት ውጭ ሌላ መልዕክት ሊኖረው አይችልም።

ከዚህ አንፃር አቶ መለስ ዜናዊ ከሞቱ በኋላ በፋና ሬዲዮ “ከኢህአዴግ የተሻለ የፖለቲካ አስተሳሰቤን ሊያሳክልኝ የሚችል ፓርቲ የለም” የሚለውን ቃላቸውን በተደጋጋሚ እንሰማው እንደነበረው ለእኔም አንድነት የፖለቲካ አስተሳሰቤን ለማሳካት የመረጥኩት ፓርቲ መሆኑን ማስገንዘብ የግድ ይላል። አንድነት ውስጥ አባል የሆነ ሁሉ ግን አንድ ዓይነት የፖለቲካ አስተሳሰብ አለው ተብሎ አይገመትም፤ ትክክልም አይደለም።

ፓርቲው ግን ለብዙዎች አማካይ የሆነ የፖለቲካ ምህዳር ፈጥሮ በጋራ መድረክነት ያገለግላል በሚለው ነው መስማማት ያለብን። የማንኛውም ፓርቲ አባላት የሰዎች ስብስብ ስለሆኑ የተለያዩ አስተሳሰብ መኖሩ ተፈጥሯዊ መሆኑን መቀበል የግድ ይላል። ለዚህም ነው ፓርቲዎች ውስጥም የመሪነት ቦታ የሚይዙ ሰዎች አማካይ ቦታ በመያዝና በመፍጠር በአብዛኛው አባላት ይሁንታ አግኝተው የመሪነት ቦታ የሚይዙት። እንደ ኢህአዴግ ባሉ ሶሻሊስት ነክ (ግራ ዘመም) ፓርቲዎች ውስጥ ግን የፓርቲ አባላት በዲሞክራሲያዊ አግባብ የሚመረጡበት ሳይሆን በሶሻሊስቱ አባባል ድርጅታዊ ሥራ (ወይም

ደግሞ በሴራ ተንታኞች አባባል አንጋሾች - king makers) የሚሠሩበት ነው። ድንገቱዎችም በአንጋሾቻቸው በኩል ብቅ የሚሉበት ነው።

በዚህ መጽሐፍ ውስጥ ስለ ፖለቲካ አተያዩ ማቅረብ የፈለግሁት ከዕቅዴ ቀድሞ ብሎ በታሪክ አጋጣሚ በሀገራችን ፖለቲካ ዋነኛ ተሳታፊ ስለሆንኩ እና ይህንን ደግሞ ማሳየት ደጋፊዎቼም ሆኑ ተቃዋሚዎቼ በግልፅ አውቀውት ግልፅ በሆነ መንገድ መጫወት አለብን ብዬ ስለማምን ነው። በእኔ እምነት ኢትዮጵያ ሀገራችን አሁን ላለችበት ኋላ ቀር ደረጃ መድረስ ዋናው ምክንያት በግልፅ ርዕዮት ዓለም የተቃኘ ዘመናዊ መንግሥት ያለመኖርና የመሪነት ስልጣን የያዙትም ግለሰቦች ቢሆኑ (በተለይ ላለፉት 40 ዓመታት የማውቀውን ለማለት ነው) ወጥ በሆነ ሀገራዊ ራዕይ ሳይሆን በድርጅት ጥቅምና በግለሰቦች ፍላጎት ላይ የተመሰረቱ ስለነበሩ ነው።

አሁንም በሀገራችን ኢትዮጵያ ያለውን ድህነት አሽቀንጥሮ ለመጣል ዋነኛው ቁልፍ መፍትሔ የፖለቲካ ስርዓቱን ስርዓት ማስያዝ ብቻ ነው በሚለው አቋም መስማማት ያለብን ይመስለኛል። በፖለቲካ መስመር መስማማት ማለት ግን በሁሉም ኢኮኒሚያዊና ማህበራዊ ጥያቄዎች ላይ አንድ ዓይነት አቋም መያዝ ማለት አይደለም። ስለዚህ በሀገራችን በዋነኛነት መስማማት የሚኖርብን የፖለቲካ ስርዓቱን የሚያሻሽሉት አውታሮች ምንድን ናቸው? በሚለው ጥያቄ ነው።

እነዚህን ዝርዝር ጉዳዮች ከማንሳቴ በፊት ግን ተገቢ የሚመስለኝ ጥያቄ የኢትዮጵያ ፖለቲካ መዘመን ያስፈልገዋል ወይ? የሚለውን

ሃሳብ ነው። አዎን መዘመን ያስፈልገዋል ካልን ፖለቲካችንን እንዴት እናዘምነው? ለሚለውም ጥያቄ መልስ የሚሆን የተወሰነ ሃሳብ ማንሳት አስፈላጊ ነው።

አሁን ባለንበት ሁኔታ በመጀመሪያ መሰበር ያለበት “ፖለቲካና ኮረንቲን በሩቁ፤ ፖለቲካ ቀጣፊነት ስለሆነ ውሸት እንደ አክሲዮን ያስፈልገዋል፤ ሲሾም ያልበላ ሲሻር ይቆጩዋል (ሌብነትና ጉበኝነትን ማለት ነው)፤ ወዘተ” የሚሉ የተሳሳቱ አባባሎችን በማስወገድ፤ የፖለቲካን አስፈላጊነት በህብረተሰቡ ዘንድ በማስረጃ ፖለቲከኛ መሆን፤ ዶክተር፤ ፓይለት እና መሐንዲስ እንደመሆን፤ ከዚያም አልፎ ሌሎች ጉዳዮችን አሳክቶ “ለካስ ይህም ከኔ ይጠበቃል” ተብሎ የሚገባበት በእውቀትና በማስተዋል የሚጫወቱት ጥበብ የተሞላበት ጨዋታ መሆኑን ለሁሉም ማስጨበጥ ያስፈልጋል።

ፖለቲካችን መዘመን አለበት ስል አሁን ለፖለቲካ በህብረተሰቡ ዘንድ ያለው አመለካከት ተቀይሮ ይህንን ዘመናዊ አመለካከት መያዝ አለበት ማለቱ ነው። ይህን ጉዳይ በግልፅ ለማስቀመጥ የፖለቲካ ፓርቲዎች ተግባር ምንድነው? የሚለው መታየት አለበት። በእኔ በኩል አንዱና ግልፅ መሆን የሚገባው የፖለቲካ ፓርቲዎች ተግባር መሆን ያለበት በየደረጃው የሚገኙ ፓርቲ መሪዎችን ማፍራት ነው። በኋላ ላይ በግልፅ እንደምናየው የፖለቲካ ፓርቲ አባልነትም ይህንኑ ለማሳካት መሆን ነው ያለበት። ይህ የዘመናዊ ፖለቲካ ሀ-ሀ መሆኑን መገንዘብ ያስፈልጋል።

ስለዚህ በኢትዮጵያ ፖለቲካ ወሳኝ ቦታ አላቸው ብዬ በማነሳቸው ሃሳቦች ላይ ማንም ሙሉ በሙሉ እንዲስማማ እንደማይጠበቅበት ሁሉ፤ እኔም የግል አስተሳሰቤን ሳካፈል ሌሎች በሚያቀርቡት አስተያየት በሙሉ ወይም በከፊል ለመስማማትም ሆነ ላለመስማማት መብት አለኝ። ነገር ግን እነዚህ የማቀርባቸውን ሃሳቦች በውይይት ዳብረው ሌላ አቅጣጫ ቢይዙ በእኔ በኩል የሃሳብ ለውጥ የማይደረግባቸው ደግማዎች አይደሉም።

በተመሳሳይ የፖለቲካ ስርዓቱን ለማሻሻል አስፈላጊ አውታሮች ብዬ የማነሳቸው ጉዳዮች በሌሎች ዘንድ ሚዛን የማይደፉ ሊሆኑ ይችላሉ። በእነርሱ ዕይታ እንኳን አውታር ጭራሮ ወይም የአንድ ጎጆ አንዲት ስንጥር ሳር እንኳን ላይመስላቸው ይችላል። ስለዚህ ቀይ መስመር አልፈሃል መባል አይኖርብኝም። መሆን ያለበት የተከታታይ ውይይትን ጠቃሚነት በመገንዘብ ወሳኝ የሆኑ አገራዊ ጉዳዮች በህዝብ ውሳኔ የሚደረጉበትና ቀይ መስመር ማዘጋጀት ያለበት ህዝቡ ብቻ መሆን ይኖርበታል እላለሁ።

በመጨረሻም ኢህአዴግ ሁሉን ጠቅልሎ በወሰደበት የ2002 ዓ.ም ምርጫ አንድ ከመርከቶ አካባቢ ተመረጠ የሚባል ሰው ታሪክ ምን ያደርጋል የሚሉ ሰዎች እንደማይጠፉም እገምታለሁ። ቢሆንም ይህ ሰው በኢትዮጵያ ታሪክ ውስጥ ይመዘገብ ዘንድ ግድ ሆኖዋልና ማን ነው እርሱ? ብሎ ለሚጠይቅ አጭር መልስ መስጠት ተገቢ ይሆናል። 547 መቀመጫ ባለው ፓርላማ ውስጥ አማራጭ ሃሳብ ለማቅረብ እድል በማግኘቴ በኢትዮጵያ የፓርላሜንቲሪ ስርዓት ውስጥ

አንድ ቦታ አለኝ ብዬ አምናሁ። ምን አልባትም ለታሪክ እንዲመዘገብ እያልኩ ያደረኳቸው ንግግሮች ሲፈተሹ ይህ ሰው ማን ነው? ለሚለው ጥያቄ አስፈላጊ መልስ ሊሰጥ ይችላል።

ከዚህም ሌላ በታሪክ አጋጣሚ እና በራሳቸው ብርቱ ትግል የኢትዮጵያ ታሪክ አካል የሆኑ መሪዎችና ሌሎች ታዋቂ ግለሰቦች(ባለታሪኮች) አውቀውም ይሁን ሳያውቁት በህዝብ ዘንድ ሁለት እናት፣ ሁለት አባት ይኖራቸዋል። አባቱ እገሌ ናቸው፤ እናቱም እገሌ ናቸው፤ የለም ትክክለኛ አባቱ እገሌ ነው የሚሉ ግምታዊ ክርክሮች ይነሳሉ። ይህ ባለ ታሪክ በህይወት እያለ ይህንን ታሪክ ሳያርም ያልፍና፤ በቀጣይ ግለሰቡን/ሷን አዋቂ ነኝ ያለ ሁሉ እገሌ የእገሌ ልጅ ነው ይላል፤ ትክክለኛ የእገሌ ልጅ ለመባል ችግር ይገጥማል።

አሁን ባለንበት ዘመን ደግሞ የማን ዘር ነው ጭምር አለበት። የማንም ዘር መሆን ከማንም የማያስበልጠውን ያህል ከማንም እንደማያሳንስ መታወቅ አለበት። በተለይ ኢትዮጵያዊ ብሔርተኛ የሆንን ሰዎች፤ የትውልድ ሀረግ የምንቆጥረው አጥተን ኢትዮጵያዊ በሚባል ጥላ ስር መጠለል የፈለግን የሚመስላቸው በጣም ብዙ ናቸው። በተመሳሳይ ኢትዮጵያዊ ብሔርተኞች ነን የሚሉትም ማንነትን መናገር እንደነውር እየቆጠሩት የመጡበት ዘመን ላይ እንገኛለን። ስለዚህ ሁለቱም ልክ ያለመሆኑን ለማሳየት ይህ ትንሽ መከራ ይረዳል ብዬ አምናለሁ።

በሀገራችን የሞትና ውልደት (የኩነቶች) ምዝገባ ስርዓት በሌለበት ሁኔታ ሁለት ዓይነት የትውልድ ዘመንና የትውልድ ቦታ ጭምር ይከሰታል። ታዋቂው ገጣሚ አያልነህ ሙሳት መፅሐፋቸውን ለማስመረቅ ለተሰበሰበው ታዳሚ፤ በዕለቱ የልደታቸው ቀንም ስለነበር የተናገሩት «የእኔ ዕድሜ የህዳር ሚካኤል መሆኑ ነው እንጂ ልክ፤ የትውልድ ተብሎ የሚጠቀሰው ዓመተ ምህረቱ ፓስፖርት ሳወጣ የተሰጠኝ ነው።» ብለዋል በማስከተልም «ትክክለኛው አሁን ከምለው በአምስት ዓመት ሳይበልጥ አይቀርም» ያሉት ለዚህ ዓይነት የመረጃ መዛባት አንድ ማስረጃ ይመስለኛል። ምን አልባት ብዙ ሰዎች የተማሩበት ትምህርት ቤት ሁሉ ለክርክር መነሻ ይሆናል። እነዚህን ነገሮች በጊዜው ማጥራት ከተቻለ ወደፊት እውቅናን ተከትሎ የት መጤነትን ለማከም የሚደረግ ጥረት እንዲሁም የደም ጥራት ፍለጋ የሌለ የዘር ሀረግ ጉተታ ይቆማል።

አሁን ማድረግ የፈለኩትም በህይወት እያለሁ ስርዝ ድልዝ የሌለው ትክክለኛ መረጃ ለሁሉም መስጠት ነው። በዚህ መነሻ ይህ የግል ታሪኬ የዚህ መፅሐፍ ክፍል እንዲሆን ወስኛለሁ። ስለዚህም ከሞላ ጎደል የግልና የቤተሰብ ታሪኬን እዚህ ውስጥ ለማሳየት በሚመች እና አንባቢን በማያሰለቸው መልኩ ለማቅረብ ሞክሬያለሁ።

መልካም ንባብ!

ግርማ ሠይፉ ማሩ

የሁለተኛ ዕትም ማስታወሻ

ከፍል አንድ

ቅድመ ምርጫ ሁለት ሺ

ሁለት

ምዕራፍ 1፡ የፖለቲካ አጀማመር፣ ምርጫ 97 እና ኢዴሊ

አንድ ለፈጣሪያቸው ያደሩ ባለፀጋ ለብርቱ ጉዳይ ወደ አጎራባች ባልንጀሮቻቸው መንደር ለመሄድ በቅሎ አስጭነው አገልጋዮቻቸውን አስከትለው ጉዞ ይጀምራሉ። ግማሽ ቀን ከተጓዙ በኋላ ለማዳና ሰጋር የነበረው በቅሎ ባልታወቀ ሁኔታ ባሕሪውን ለውጦ ይሁን ደክሞት ሳይታወቅ ጌታውን አጉል ይጥላቸውና ወድቀው ጉዳት ይደርስባቸዋል፡ ፡ በዚህ አጋጣሚ ጌታው ሲበሳጩ ያየ አገልጋይ “ጌታዬ አይበሳጩ” ብሎ ማረጋገጥ ይጀምራል። ፈራ ተባ እያለም “እንደ እግዚአብሔር ሃሳብ ለሚሄዱ ነገር ሁሉ ለበጎ ነው” ይላቸዋል። ወዳቀዱበት ቦታ ለመጓዝ ከሰጋ ፈቃዳቸው ውጭ የዘገዩት ባለፀጋም አገልጋዮች ቀድመው ወደ ቦታው እንዲሄዱ እና እርሳቸው ተከትለው እንደሚመጡ መልዕክት አስይዘው ወደ ባልንጀሮቻቸው ይልካሉ። በመንገድም እኚህ ባለፀጋ ውድ ንብረትና ሀብት ይዘው እንደሚመጡ ያወቁ ሽፍቶች አድፍጠው ሲጠብቁቸው ኖሮ ንብረቱን ዘርፈው በአገልጋዮችም ላይ ጉዳት አድርሰው ይሰወራሉ።ጥቂት ቆይቶም ቀደም ሲል ለበጎ ነው ብሎ ሲያፅናና የነበረው አገልጋይ ወደጌታው ቀርቦ ሁኔታውን ያስረዳቸዋል። “ጌታዬ የተላከው ወርቅና ንብረት በሽፍቶች ተዘርፏል፤ አገልጋዮችም ጉዳት ደርሶባቸዋል።” ብሎ ሲነግራቸው አሁንም እንደመበሳጩት ሲሉ “ግድየለም ጌታው ወድቀው እዚህ መቅረትዎ ለበጎ ነው።” ሲል በድጋሚ ያስታውሳቸዋል። ጌታውም

ቀደም ሲል ልብ ሳይሉት ነገር ግን አሁን ልብ ያሉት በሕይወታቸው የመጣውን በንብረታቸው ለማሳለፍ የፈጣሪ ፈቃድ መሆኑን ነው።

ይህንን ሰውኛ ምሳሌ የተማርኩት መጽሐፍ ቅዱስ ላይ “እግዚአብሔርን ለሚወዱት እንደሃሳቡም ለተጠሩት ነገር ሁሉ ለበጎ እንደሆነ እናውቃለን።” በሚል ክሮሜ 8፥28 ለተጠቀሰው ሃይለ ቃል እንደማጣፊጫ በቤተክርስቲያን ሲሰጥ ነው። አንዳንድ ጊዜ ነገሮች በፈለግነው መንገድ ሳይሄዱ ሲቀሩ “ለምን?” ብለን ጠይቀን ይህ ጉዳይ የፈጣሪ ፈቃድ አለበት? የለበትም? ብለን በጥሞና መጠየቅና ማገናዘብ ይሳነናል። ከዚህ በተቃራኒ በጉልበትና በራሳችን ፈቃድ ለመሄድ እንሞክርና ናዳው ከምንችለው በላይ እየሆነ ለጉዳት እንጋለጣለን።

በግሌ የዚህ ዓይነት በጣም ብዙ ገጠመኞች አሉኝ። ለዚህ መጽሐፍ የመረጥኩት ግን ከቅንጅት ጋር የተያያዘውን ግለ ታሪኬን ነው።

ለእኔ ቅንጅት ባለፈበት ሂደት ውስጥ ለመኖር የነበረኝን ቀረቤታና በዚያ ታሪክ ውስጥ ተዋናይ እንዳልሆን ያደረገው ማን ነው? የሚል ጥያቄ ማንሳት እና ሰዎችን መክሰስ አልፈልግም። ምክንያቱን ተቀብዬዋለሁ፤ የፈጣሪ ፈቃድ ነበር በሚል። እግዚአብሔር በአንድም በሌላ መንገድ ይጠብቃልና። ታሪኩ ግን እንዲህ ይቀጥላል።

የቅንጅት አባል ድርጅቶች ከነበሩት አራት ድርጅቶች አንዱ የነበረው ኢዴሊ በቅንጅት ምስረታ እና በኋላም ቅንጅት በህግ እንደ አንድ ፓርቲ እንዳይመዘገብ በተደረገው ደባ ውስጥ በግልም ሆነ በቡድን የነበረው ሚና በቅጡ የተፈተሽ አይደለም። ድርጅቱ እስከ

አሁን ድረስ ይኑር ይመት የሚያውቀው የድርጅቱ ባለቤትና ስራ አስኪያጅ ዶክተር አለማየሁ አረዳ ብቻ ነው። ዶክተር አለማየሁ አረዳን በስም ጠርቼ የምፅፈው በዚህ ርዕስ ስር ለነበረው ክንውን ዋና መሪ ተዋናይ ብቻ ሳይሆን ደራሲም ስለነበር ነው። ይህ ክንውን በቅንጅት ውስጥ በቀጣይ ለተፈጠሩት ጉዳዮች የነበረው ግብዓት በህዝብ ዘንድ ብዙም ስለማይታወቅ ከይቅርታ ጋር ይህን ማድረግ ወስኜ ነው። ከዚህ በተጨማሪ ሀቁን በታሪክ የማስቀመጥ ኃላፊነት አለብኝ ብዬም አምናለሁ።

ብዙ ጊዜ ፖለቲካ መቼና እንዴት ጀመርክ የሚል ጥያቄ ሲቀርብልኝ የምስጠው መልስ ተመሳሳይ ነው። መልሱም ጥያቄው መሆን ያለበት በኢትዮጵያ እየኖሩ ፖለቲካ ውስጥ የማይሳተፉ ካሉ ለምን? እንዴት? ተብለው መጠየቅ ያለባቸው እነርሱ እንጂ ፖለቲካ ውስጥ በአንድ ወይም በሌላ መልክ የገባን ሰዎችን እንዴት ፖለቲካ ውስጥ ገባችሁ ተብለን መጠየቅ የለብንም የሚል ነው። ጥያቄው በተደራጀ መልኩ በፓርቲ ፖለቲካ ውስጥ እንዴት ገባህ? የሚል ከሆነ ግን ጥያቄው ለየት ያለ ስለሆነ ለየት ያለ መልስ አያጣም።

ታሪኩ እንዲህ ነው። በምሠራበት መንግሥታዊ ያልሆነ ድርጅት ውስጥ የማህበረሰብ ውይይት ለማካሄድ አንድ ባለሞያ ሳፈላልግ በዚህ መስክ ጥሩ ሥራ እየሠራ ያለ ሰው እንዳለና ይህም ሰው ጥሩ ሥራ ሊሰራልኝ እንደሚችል አንድ ጓደኛዬ ይጠቁመኛል። ይህንን ሰውም ቢሮዬ ጠርቼ አናገርኩት። ስለሥራችን ብዙ ተነጋገርን፤ እግረ መንገዳችንም በቀጣይ ስለሚካሄደው ሀገራዊ ምርጫ አንስተን ሰፋ ያለ

ወግ ያዝን። እንደማስታውሰው ብዙ ጊዜ የፈጀብን አወዛጋቢ ስለሆኑ የተለያዩ ሰዎች በተለይ ፕሮፌሰር መስፍን ወልደማርያም፣ ኢንጅነር ኃይሉ ሻወል እና አቶ ልደቱ አያሌው ናቸው።

በዚህ ጊዜ ያደረግነውን ውይይት መሠረት አድርጌ እኔም ስለእነዚህ ግለሰቦች ጥብቅና ቆሜ በፖለቲካ ውስጥ ስላላቸው ሚና እና ሰብዕና ብዙ ብያለሁ። አሁን ሳስበው የነበረኝ ግንዛቤ ትንሽ ሸውራራ ነበር ብል ስህተት የለውም። መረጃ የሰጠኝ ለሥራ ፈልጌው የመጣው ሰው ቢሆንም፤ ትንተናው እና ድምዳሜው የራሴ ነበር። በዚህ መሐል ያለምንም ቅድመ ሁኔታ መስጠኝ የነበረው ዶክተር ብርሃኑ ነጋ ነበር። ምርጫው ውስጥ ለመሳተፍ የሚያሳየውን ጥረትና የአቀራረብ ጥራቱ እንዲሁም ትጋቱ ያስደስተኛል። ስለዚህ አግኝቼው ማውራት እንደምፈልግ በጨዋታችን መሐል ለዚህ ሰው ሳነሳለት በቅርቡ ፕሮግራም አስይዞት እንደሚያገናኘኝና እርሱም በጣም ደስ እንደሚለው ገልጾልኝ በሀሳብ ተግባሩን። የመጣበትን ሥራ ለመሥራት የሚያስችለውን ቴክኒካል ፕሮፖዛል ይዞ እንዲመጣ እና በዚህ መሰረት ከአለቆቹ ጋር ተነጋግሮ ሥራውን እንደሚሠራ ተስማምተን ተለያየን። ይህን ኃላፊነት የወሰደው ሰው አሁን በህዝብ ዘንድ በደንብ የሚታወቀው ወጣት ሙሉነህ እየኤል ይባላል። መንግሥት በአሸባሪነት የሞት ፍርድ የበየነበት እና በተገኘ ቀን ሞቱን የሚጠባበቅ ወጣት ባተሌ ነው።

ሙሉነህ እየኤል በማህበረሰብ ውይይት ስለሚሠራው ሥራ አጭር ፕሮፖዛል ይዞ መጥቶ አለቃዬ ጋር አገናኝቼው፤ ስለ ሥራው

ብዙ አውርተው ሥራው ዛሬ ነገ ሲባል ሳይሠራ ይቀራል። እኔም ከዚያ መስሪያ ቤት ለቅቄ ሙሉነህም ቃላቱ ወርዶ ልጠይቀው ስሄድ እኚህ አለቃዬ ባለቤታቸው ከውጭ ሀገር መጥታ እስረኞችን መጠየቅ እፈልጋለሁ ብላቸው ወደ ቃሊቲ ጎራ ብለው እዛው ሙሉነህ ጋር ቆሜ አገኘኋቸው። አለቃዬ በራሳቸው ተነሳሽነት ቃሊቲ ያሉ እስረኞችን መጎብኘት በፍፁም አይሞክሩትም። የዛን ዕለት ያየሁባቸውን ድንጋጤ ሳስበው ሁሌም ያስቀኛል። ሥራውን ሠርቶ ቢሆን እኔም ፖለቲካ ውስጥ እንዲህ እንደምሳተፍ ቢያውቁ ምን ይውጣቸው እንደነበር ማሰብ ይከብደኛል። እስኪ ሠራተኞቻቸው ሆኔ በፖለቲካ እንደምሳተፍ ቢያውቁ ምን ሊሆን እንደሚችል አስቡት። በነገራችን ላይ የፖለቲካ ተሳትፎን በሚስጥር ለመያዝ ደብቂያቸው ሳይሆን ያለን ግንኙነት ከሥራ ቦታ ስለማይዘል ከሥራ ውጭ ስለማደርገው ማህበራዊም ሆነ ፖለቲካዊ እንቅስቃሴ ብዙ የማወቅ ዕድል ስለሌላቸው ነው። እራሴን በተለያየ ገቢ ለመደገም የማደርገውን እንቅስቃሴ በወሬ ሰምተው ቢሯቸው ድረስ ጠርተውኝ ተወያይተን እናውቃለን። ትርፍ ጊዜዬን ለምን እንደምጠቀም የምወስነው እኔ መሆኔን፣ የምንነጋገረው ከተመደብኩበት ሥራ አንፃር ጉድለት ካሳየሁ መሆኑን፣ ከዚህ ካለፈ ግን ሙያዬን እንጂ ነፃነቴን እንዳልገዙት እቅሬታ ነግራቸው ተለያይተናል። መሥሪያ ቤቱን እንደግል ርስታቸው ነበር የሚያዩትና ሠራተኞቹንም እንደግል አገልጋዮቻቸው ለማየት ይፈልጋሉ። አንዳንዶቹም ሠራተኞች በፈቃዳቸው ነፃነታቸውን አሳልፈው ሰጥተው አገልጋዮች ሆነዋል። በእኔ በኩል ግን

ይህ የሚሞከር አልነበረም። ይህ እንደ ግል ርስታቸው ያዩት የነበረው መሥሪያ ቤት ግን እርሳቸውም በድንገት እንዲለቁት ተደርገዋል።

ሙሉነህ እዩኤል በሌላ ጊዜ ቀጥሮ እንደ ስምምነታችን ዶክተር ብርሃኑ ነጋን ሳይሆን በምትኩ ዶክተር አለማየሁ አረዳን ይዘልኝ ፒኮክ ተገናኘን። ዶክተር አለማየሁ በወቅቱ በአገራችን ስላለው ፖለቲካ፣ ዶክተር ብርሃኑ ነጋ እና ፕሮፌሰር መስፍን ወልደማርያም ስለታሰሩበት ሁኔታ፣ በተለይም በእጃቸው ተገኝ የተባለው ፕሮግራም አስተያየት እንዲሰጡበት ለኢዴሲ ፓርቲ ምስረታ የተዘጋጀ መሆኑን፣ በኢትዮጵያ የዘውግ ፖለቲካ ትንታኔ፣ በኢህአፓ ውስጥ ስለነበረው ሚና እና አሁንም በፖለቲካ የሚሳተፈው በፍፁም ለስልጣን ሳይሆን ወጣቶችን በማብቃት ትውልድን መካስ አለብኝ በሚል ስሜት እንደሆነ በፍፁም ልብ በሚመስጥ ሁኔታ ተረከልኝ። ስንለያይም በፖስታ የታሸገ የፓርቲውን ፕሮግራምና ደንብ እንዲሁም በፓርቲው የምትታተም “ታገል” የተሰኘች ጽሑፍ ሰጥቶኝ አንብቤ አስተያየት እንድሰጠው፣ በቀጣይም እንዲሁ እየተገናኘን እንደምንጫወት ተስማምተን ተለያየን። በዚሁ መካከል ሙሉነህ ቅንጅት ውስጥ ኢዴሲን ወክሎ በነበረው ተሳትፎ ምክንያት ሲጠፋ እኔ እና ዶክተር አለማየሁ ግን የፒኮክ ደንበኞች ሆነን አረፍነው። ዶክተር አለማየሁ እና እኔን ከፖለቲካው ውጭ የሚያስተሳስረን ሌላ ጠንካራ ገመድ አልጠፋም ነበር። መንግሥታዊ ባልሆኑ ድርጅቶች ውስጥ የምናደርገው ተሳትፎ።

አንድ በውል በማላስታውሰው ቀን በ1997 ዓ.ም ዶክተር አለማየሁ አረዳ ፓርቲው/ኢ.ዴ.ሊ ጠቅላላ ጉባዔ ስለሚያደርግ እንድንገኝ ጋበዘኝ። ያለምንም ማመንታት በስብሰባው ላይ ተገኝሁ። በዕለቱም በወቅቱ በሀገራችን ስላለው ፖለቲካ ሁኔታ ውይይት ተደረገ። ቅንጅት ማለት ምን ማለት እንደሆነ ሰፋ ያለ ትንተና ተሰጠ። በዶክተር አለማየሁ ትንተና መሠረት ቅንጅት አሮጌ መርከብ ነው። ብዙም ሊገጥሙ በማይችሉ ማገሮች (መኢአድና ኢ.ዴ.ፓ) የተዋቀረ እንደሆነ ገለፀ። የዚህ አሮጌ መርከብ ዋና አላማ ባህሩን ለመሻገር ብቻ እንደሆነም አብራራ። ባህሩን ከተሻገርን በኋላ ቀሪዎቹ የቅንጅት መስራች ፓርቲዎች በተለይ ቀስተ ደመና እና ኢ.ዴ.ሊ ወጣትና የተማሩ ባለሞያዎችን በማቅረብ ቅንጅትን ለመታደግ ተስፋ ያላቸው መሆናቸውን ተሰበክን። ከስብሰባ ስንወጣ ይህች ትንተና የተለመደች እንደሆነች እና በዚህ መነሻም “መርከብ” የሚለውን ቅፅል ስም ዶክተሩ እንዳገኘ ሰማሁ። በቅንጅት ውስጥ ተወክለው የሚሠሩት ቸኮል፣ ስለሺ እና ሙሉነህም በበኩላቸው ቅንጅት እያደረገው ስላለው ዝግጅት ማብራሪያ ሰጡን። ይህ እንግዲህ የተደራጀ የፖለቲካ ሀሁ መጀመሪያዬ ነው።

የኢ.ዴ.ሊ አባል ከሆንኩ በኋላ ከሙሉነህ እና ከስለሺ ጠና ጋር በግል ጓደኞች ሆነን የየዕለቱን ፖለቲካ እንቅስቃሴ በስልክና በግንባር እየተገናኘን አመነሻቸን፤ በተናጥል ከዶክተር አለማየሁ አረዳ ጋር የኢ.ዴ.ሊን የፖለቲካ አስተሳሰብ እንዴት በቅንጅት ውስጥ በነሙሉነህ እና በነስለሺ በኩል እንደምናሰርፅ የአለት ከአለት ሥራችን ሆነ። ለወጣት እድል መስጠት በሚል ሽፋን ዶክተር አለማየሁ አረዳ

ያልተሳተፈበት ነገር ግን እኔ፣ ሙሉነህና ስለሺ እንዲሁም ሌሎች የፓርቲ ወጣት አባላት ለምርጫ ዕጩ ሆነን እንድንቀርብ ተደረገ።

በ1997 ምርጫ ወረዳ 24ን በመወከል የኢ.ዴ.ሊ. ዕጩ ሆኜ ቀረብኩ። እንደ አጋጣሚ ሆኖ በወረዳ 24 ዶክተር በፈቃዱ ደግፌ ከቀስተደመና የቅንጅት ከፍተኛ አመራር በመሆናቸው ምክንያት እና ሶፊያ ይልማ ከኢ.ዴ.ፓ/መድህን በትምህርት ብንቀራረብም በፆታዊ ምክንያት የተሻለ እድል ስለተሰጣት እኔ ከዕጩነት ተሰረዝኩ። ወደ ሌላ ምርጫ ክልል ሽግሽግ ማድረግ ተሞክሮ ኢህአዴግ የሚመራው ምርጫ ቦርድ ባለመፍቀዱ የዕጩነት ፍላጎቴ ሳይሳካ ቀረ። ሙሉነህም በተመሳሳይ ዕጩ መደራረብ ምክንያት እንዲሁ ከአራት ኪሎ አካባቢ ዕጩነት ተሰረዘ። ይህ እንግዲህ በቅንጅት ውስጥ በፓርላማ ተመራጭነት እንዳልከሰት አንድ መሰናክል ሆነ። መሰናክሉንም የሠሩት ምርጫ ቦርድና ኢህአዴግ ናቸው።

ከምርጫው ሳምንት ቀድሞ በሚያዝያ 30 በግል ካነሳሁት ፎቶ እና ስታዲየም አካባቢ የነበረውን የደስታ ስሜት በቃላት ልገልፀው የምችል አልነበረም። ምንም የማልደብቀው ግን በሚያዝያ 29 ኢህአዴግ ጠርቶት በነበረው ስብሰባ የወጣው ህዝብ ስሜቴን ረብሾት ነበር። ነገር ግን በሚያዝያ 30 በምንችለው አቅም መቀስቀስ አለብን ብለን በጠዋት ጥሩንባ እየነፋን ከሰፈር ስንወጣ የፌዴራል ፖሊሶች ጋር ገና ከካምፕ እየወጡ ስለነበር በምልክት እናደርግ የነበረው የወንድማማችነት መንፈስ በጣም የሚያስደስት ነበር። ሁሌም ይህ ስሜት አብሮኝ ይኖራል።

ከዕጩነት ከወጣሁ በኋላ በምርጫ 1997 በፓርቲዬ የተሰጠኝ ምንም ተልዕኮ አልነበረም። የእኔ ሥራ በመራጭነት መሳተፍ ብቻ ነበር። ነገር ግን በሥራ አጋጣሚ በምርጫ ታዛቢነት የተሰማሩ ብዙ ሰዎች ስለማውቅና በተዘዋዋሪ ታዛቢነት የሚሠሩ የአውሮፓና የሲቪክ ማህበራት ታዛቢዎችን ስለማውቅ ሥራዬ ከዚህም ከዚያ የምስማቸውን ቅሬታዎች ለነዚህ ሰዎች ማቀበል ነበር። በዕለቱ ከተቀበልኳቸው ስልኮች የማልረሳው የዶክተር አለማየሁ አረዳን ስልክ ነው። በመራጩ ተነሳሽነት በጣም ተመስጦ በቀጣይ በወረዳና አካባቢ ምርጫ በንቁ እንደሚሳተፍ በወረዳ ደረጃ እንደሚወዳደር፤ ውጤት ማስመዝገብ የሚቻለው በዝቅተኛው ደረጃ እንደሆነ የነገረኝን ነው። በኋላ ላይ በፓርቲ መሪነት በሚያዝ ስልጣን ምክር ቤት የገቡትንም ሰዎች የፖለቲካ አመራር በመስጠት መቆጣጠር እንደሚቻል ሲያስብ እና ሲያምን ነው የተለየ መስመር ይዞ ወደ ሴራ ውስጥ የገባው የሚል እምነት አድርብኛል። ሴራውን ወደፊት እናየዋለን።

በግንቦት 7 ምርጫ ማግስት እንደተለመደው በጠዋት ቢሮ ልገባ ስሄድ በማልፍበት መስመር ሁሉ ቀበሌ በር ላይ የተለጠፉ የምርጫ ውጤት የሚመለከቱ ሰዎች ስብስብ ታዘብኩኝ። በጠዋት ሻይ ከምጣጠት ሳይ ኬክ ቤት ድንገት አንድ ጓደኛዬ አዲስ አበባ ዩኒቨርሲቲ አስተማሪ ከሆነ ጓደኛው ጋር ሆኖ ደወለልኝና ቢሮ ሳልገባም ተገናኝን። ስለ ምርጫው ሁኔታ አውርተን በደስታ መንፈስ ውስጥ ሆነን ምርጫ ጣቢያዎችን እየዞርን ማየት ጀመርን። በዚያውም አዲስ አበባ ውስጥ የምናውቀውን ምርጫ ጣቢያ ሁሉ አካለልን፤ ሶስታችንም እየወረድን አይተን ነበር የምንመለስው። ማንም ለማንም

የምርጫውን ውጤት በውክልና አይመለከትም። የአዲስ አበባን ካረጋገጥን በኋላ ሁላችንም ወደምናውቀው የክልል ከተሞች እየደወልን ማረጋገጥ ሥራችን ሆነ .... እንዲሁ ስልክ መደዋወል እና ... ፈንጠዝያ ሆኖ ዋለ። ከዚህ በኋላ የሆነውን ሁሉ በህልጫም ሆነ በዕውኔ አስቤው አላውቅም ነበር። በኢትዮጵያ ታሪክ የተፈጠረን ፈጣን የዲሞክራሲ ባቡር እንዲህ ባለ አስቀያሚ ሁኔታ መስመሩን ስቶ መንገደኛውንም ተሳፋሪውንም ያጭዳል ብዬ አልገመትኩም።

ግንቦት 8 ቀን 1997 ዓ.ም ምሽት ላይ የጠቅላይ ሚኒስትር መለስ ዜናዊን የአስቸኳይ ጊዜ መግለጫ የሰማሁት እንደ ልማዴ ሀገር ሰላም ነው ብዬ የኢህአዴግ ሹመኛ ከሆነ የሰፈራ ልጅ ጋር ነው። ዕለቱ በህይወቴ ለመጀመሪያ ጊዜ ሀገር ለቆ መሰደድ የሚል ምኞት በአዕምሮዬ ብልጭ ያለበት ነበር። ደግነቱ የስደት ስሜቱ ወዲያው ጠፋ። ሀገር ለማን ተትቶ ይኬዳል በሚል ስሜት ተሸነፈ። ሁልጊዜ ይህንን የአስቸኳይ ጊዜ አዋጅ ሳስብ አቶ መለስ ደርግ በመስከረም ወር 1967 ዓ.ም ሰላማዊ ሰልፍ ማድረግ ክልክል ነው የሚለው አዋጅ ነው ከሀገር ያስወጣን የሚሉትን ያስታውሰኛል። ይህ መግለጫ ከዚያ አዋጅ ኮፒ ተደርጎ ወይም በአንድ ሰው የተዘጋጀ ነው የሚመስለኝ። ወደድንም ጠላንም ይህ ከደርግ አዋጅ የተቀዳ መግለጫ የዲሞክራሲውን ባቡር በመገልበጥ ዋነኛው ነበር።

ከሰኔ አንድ ግርግር በኋላ በሰፈራችን አውቶብስ ተራ ሰባተኛ አካባቢ በቀድሞ ወረዳ 6 ቀበሌ 11 ቀበሌ ጽ/ቤት ግቢ ውስጥ የሰፈረ የአግክዚ ጦር ነበር። ከአንድ ወዳጅ ጋር በትውልድ ሰፈራ አካባቢ እንደተለመደው አብረን አምሽተን ልሸኘው ወደ ሰባተኛ እየወረድን

ሀገር ሰላም ነው ብለን ጦሩ ከሰፈረበት አጠገብ ልኳንዳ ቤቶች ጋ ስንደርስ ስጋ ይገፍ ልግባ? አለኝ። አቆምኩለትና ጓደኛዬ ወርዶ እኔ ከመኪና ሳልወርድ እየጠበኩት እያለ አንድ ወታደር መጥቶ የከተማ ባልሆነ አማርኛ “ዞርበል!!” ብሎ በቁጣ ያዘኛል። “ምንድን ነው?” ብዬ በትህትና ስጠየቀው ስድቡን ያግተለትልብኝ ጀመር። “መሳደብ አትችልም፤ ካጠፋሁ በትራፊክ ህግ ነው የምቀጣው” ስለው ቱግ አለ። አበደ ማለት ይቀላል። ውረድ ብሎ መሳሪያውን ከትከሻው አውርዶ ሊተኩስ ማቀባበል ያዘ። ሌሎችም ተንጋግተው ጠላት የማረኩ ይመስል ወረሩኝ። በዛ ሰሞን እንደሚታወቀው አብደው ነበር። መተኮስ መግደል ነውር አልነበረውም። ወረድኩለት። የመኪናዬን በር ለመዝጋት ዕድል ሊሰጠኝ አልፈለገም፤ በትግል መኪናዬን ቆልፌ እንደወንጀለኛ እየገፈታተሩ ወደ ካምፓቸው አስገቡኝ። ግቢው ውስጥ እንዳደረሱኝ ሁሉም በቆመጥ ይነርቱኝ ጀመር። በተለይ ጥቂቁሮቹ። ለወትሮው ጠቆር ረዘም ያለ ሁሉ የጋምቤላ ተወላጅ ይመስለኝ ነበር። ጥቂርና ረዥም የሆነ ሁሉ የጋምቤላ ተወላጅ እንዳልሆነ ያውቅሁት ከዚያን ቀን በኋላ ማስተዋል ስጀምር ነው። ከበር እያዳፋ ያስገባኝ “ወታደር” ግቢ ከገባን በኋላ ደግሞ አፋ ላይ የመጣለትን ጥያቄ እየጠየቀ የሚያዋክበኝ ትግርኛ ተናጋሪ ቢሆንም፤ (ከጋምቤላና ቤኒሻንጉል ያመጧቸው እነዚህ ወታደሮች ግራ በገባው አማርኛ “አንተ የብሔር ብሔረሰብ መብት የምትጥስ” እያሉ ነበር የሚማቱት) “ተወ” የሚለው እና ከብዙ የአካል ጉዳት የታደገኝም እርሱ ነበር።

አብሮኝ የነበረውና ለእርሱ ብዬ መኪና ያቆምኩለት ጓደኛዬ ወዲያው ነው ይህንን ክስተት ያየውና የተደናገጠው። በፍጥነት ግን

አንድ ሃሳብ ብልጭ ብሎለት እዛው አካባቢ የሚሠራውን አንድ የኢህአዴግ አባል ዓደኛውን እኔንም በደንብ ወደሚያውቀኝ ሰው ስልክ ደውሎ ስለተፈጠረው ሁኔታ መልዕክት አስተላለፈ። ቢሮ ውስጥ እንደገባሁ ወታደሩ መታወቂያዬን ሰጥቼው ብሔር በሚለውን ስር ጉራጌ የሚለውን ሲያይ ቱግ አለ። (የእኛ ቤት የብሔር ነገር በቀበሌ ሠራተኛ ነው የሚወሰነው) “እናንተማ ጠግባችኋል!” ብሎ ተወላ ሲል የነበረው ሰውዬ እርሱም አንዴ በያዘው ዱላ ዝለጠኝ። እልህ ተናነቀኝ። የቀበሌ መታወቂያ ሲሰጠኝ “ብሔር” የሚለው ጥያቄ ለምን እንደተቀመጠ ትርጉሙ ገባኝ። እኛን ኢንተርሃሞይ ሲል የነበረው ኢህአዴግ ምን እያደረገ እንደሆነ በተግባር አየሁት። በመሃል የቀበሌው ስልክ ጮሆ መርማሪዬ ወይም ደብዳቤዬ ወደ ስልኩ ሄደ። ከስልኩ ሲመለስ “እገሌ የሚባል ታውቃለህ?” አለኝ በቁጣና በሀይለ ቃል “አላውቅም።” አልኩት። “ማንን ታውቃለህ ከዚህ ሰፈር?” የሚል ሌላ አስቂኝ ጥያቄ አስከተለ። ማንን ጠርቼ ማንን ልተው እችላለሁ (ከትግራይ ለመጣ ታጋይ ነኝ ባይ እኔ የማውቀውን የመርከቶና የመሳለሚያ ሰዎች ስም ስዘረዝርለት ይታያችሁ) እያልኩ ሳለ የጠራው ስም ትዝ አለኝና አብሮኝ ካለው ዓደኛዬ ጋር በጣም ስለሚቀራረቡ ገጠመልኝ። እንደማውቀው ነገርኩት። ስድቡም ቀነሰልኝ። “ጠግባችኋል! መወፈርና ይህ ቆርቆሮ (መኪናዋን መሆኑ ነው) ብትይዝ የሚፈራህ ያለ እንዳይመስልህ! ልክ ነው የምናስገባቸው!” ብሎ በብዙ ቁጥር (ለብቻዬ ነገር ግን እንደ ብዙ ሰው ተወክዬ) ማስጠንቀቂያ ሰጥቶኝ “ነገ ጠዋት እንድትመጣ እና መታወቂያህን ከቢሮ ትወስዳለህ።” አለኝና ከግቢው አስወጣኝ።

መታወቂያ ታስሮ እኔ ብፈታም ስሜቴን መቆጣጠር አልቻልኩም። ውስጤ ሲነድ ይሰማኛል። ጨስኩ። መኪናዬን ከዚህ በፊት አድርጌው በማላውቀው ፍጥነት እየነዳሁ ነበር። መኪናዬ ውስጥ ሆኜ አለቀስኩ። ንዴቴን ማብረድ ያለማብረዱን አላውቅም። መንገድ ላይ ልወስድ ከነበረውን ልክ ካልሆነ እርምጃ ሁሉ እግዚአብሔር ጠበቀኝ። ቤቴ ስገባ ጎረቤቴ የሆነውን ሐኪም ጠራሁትና ስለሁኔታው ነገርኩት፤ ምን ማድረግ እንዳለብኝም ተነጋገርን። ኢሰመጉን እንደ አማራጭ ብንይዘውም ተግባራዊ ሳላደርግ ቀረሁ።

ሲነጋ እልሄ በርዶልኛል። ድብደባው የፈጠረብኝ ህመም እና ጥቁር ቆዳዬን አልፎ በሰውነቴ ላይ የወጣው ሰምበር ግን አልለቀቀኝም። በመሥሪያ ቤታችን በአረፍት ቀን ችግር ከገጠመን በስልክ እንድናሳውቅ የተነገረን ቢሆንም ይህንን አላደረኩም። ሰኞ ጠዋት በነበረው የሠራተኛ “እንዴት ከረማችሁ?” ስብሰባ ላይ የደረሰብኝን በዝርዝር አስረዳሁና ለሁሉም ሰው መንጃ ፈቃድ ወይም የመስሪያ ቤት መታወቂያ ማሳየት እንዲህ ካለ ብሔርን ማዕከል ካደረገ ጥቃት እንደሚጠብቅ ምክር ለገስኩ። የቀበሌ መታወቂያ ላይ ያለውን ችግር ለመቅረፍ እና የመሥሪያ ቤታችን መታወቂያ ክብደት እንዲኖረው በማሰብ በዚያኑ ዕለት የመሥሪያ ቤታችን ኃላፊ ለአሜሪካን ኤምባሲ ሁኔታውን ሪፖርት በማድረግና መሥሪያ ቤታችን የአሜሪካን ተራድኦ ድርጅት አርማ ያለው መታወቂያ እንዲሠራልን ተወስኖ ለሚመለከተው ክፍል ኃላፊነት ተሰጠ። የተያዘኩት በብሔር ማንነቴ ነው ብዬ አላውቅም። ከተያዘኩ በኋላ ግን በመታወቂያዬ ላይ በተፃፈ የብሔር ማንነቴ የደረሰብኝ ግፍ ግን የስርዓቴ ማንነት መገለጫ

እንደሆነ ግልፅ ነበር። ይህ በቀበሌ መታወቂያ ላይ ያለ የብሔር መግለጫ አሁንም ከጥቅሙ (ጥቅም ካለው) ጉዳቱ ከብዙ እጥፍ እንደሚበልጥ እማኝ መቁጠር አያስፈልገኝም። በቅርቡ የሰማሁት አየር መንገድ ለአብራሪነት ፈተና የሚቀርቡ ወጣቶች የብሔር ማንነት እንዲሞሉ ይገደዳሉ። ይህ ጥያቄ ዓላማው ምንድነው? ብሎ መጠየቅ ተገቢ ነው። ፈተና ካለፉ በኋላ ቢጠየቅ የአብራሪዎቹን የብሔር ተዋፅኦ መረጃ ለማወቅ ይረዳል ልንል እንችላለን። በብሔር ማንነት ፈተና መውደቅና ማለፍ እንደማይኖር ግን መተማመን ያስቸግራል። ይህ መቼ እንደሚፈነዳ የማይታወቅ ቦንብ ለዚህች ሀገር ቀናኢ ነኝ የሚል ማንም አካል በአፋጣኝ እንዲያስወግድልን መታገል አለብን። ካልሆነ ግን የማይታረም ስህተት ይፈፀማል የሚል ስጋት ሁልጊዜ አለኝ። ምክር ቤት ከገባሁ በኋላ አንድ የፀደቀ አዋጅ አለ። ምናልባት ይህ አዋጅ በሥራ ላይ ሲውል ይህ ብሔር ማን ነው ብሎ የሚጠይቅ መታወቂያ አሰጣጥ ከጨዋታ ይወጣል። የዚያን ጊዜ ከተቀበሩት ፈንጂዎች አንዱ ከሸፈ ልንል እንችላለን።

እኔ እስከማውቀው ድረስ ኢዴሲ የመጨረሻ ስብሰባውን ያካሄደው ለቅንጅት መስራች ጉባዔ የሚላኩትን አባላት የመረጥን ዕለት ነው። ይህ ስብሰባ ዘግይቼም ቢሆን እንደተረዳሁት በከፍተኛ ሴራ የተጎነጎነ ሰዎች የሚሉት እና የሚሆኑት የማይገጥምበት እንደነበረ ተመልክቻለሁ። ይህ ስብሰባ ከመካሄዱ ምናልባትም አንድ ወር ቀደም ብሎ አንድ ስብሰባ ተጠርቶ በ1997 ምርጫ የተገኘውን ውጤት የሚመጥን አመራር ያስፈልጋል በሚል ኢዴሲ የአመራር ምርጫ አካሂዶ እኔም በከፍተኛ ድምፅ የኢዴሲ ሥራ አስፈጻሚ ኮሚቴ

አባል ሁኔታ ተመረጥኩኝ። በዚህም ምርጫ ውጤት መሰረት ዶክተር አለማየሁ አረዳ ወደፊት በመምጣት የፓርቲው ሊቀመንበር ሆኖ ተመረጠ። ፓርቲውን በሊቀመንበርነት ይመራ የነበረው አቶ ቸኮል ጌታሁንም ቦታውን ለዶክተር አለማየሁ አረዳ ያለምንም ማንነራገር አስረከበ። ማንነራገርን ምን አመጣው እንዳትሉኝ። ወደፊት የተሰነቀለትን ቢያውቅ ምን ይል እንደነበር ማሰብ ተገቢ ይመስለኛል።

ወደ መጨረሻው ስብሰባ ስንመለስ በስብሰባው የነበረው ዋነኛ አጀንዳ አንድ ብቻ ነበር። ፓርቲውን ወክለው ቅንጅት መስራች ጉባዔ ላይ የሚሳተፉ አባላትን መምረጥ፤ ከዚህም ተከትሎ የላዕላይ ምክር ቤት አባላት የሚሆኑ 12 ወኪሎች እና የቅንጅት ሥራ አስፈጻሚ የሚሆኑ አምስት አባላት ምርጫ ነበር። መሥራች ጉባዔ ላይ የሚሳተፉ አባላትን መምረጥ ብዙ ችግር አልፈጠረም። አቅጣጫ ብቻ አስቀምጦ ስምምነት ላይ ተደረሰ። የላዕላይ ምክር ቤት አባላት ምርጫ እንዴት ይካሄድ በሚለው ላይ ሰፊ እና አድካሚ የሆነ ውይይት ከተደረገበት በኋላ ሁለት ሀሳቦች ነጥረው ወጡ። አንደኛው ባሉት ሰባት ሥራ አስፈጻሚዎች ላይ አምስት እንጨምርና አስራ ሁለት ይሁኑ፤ እነርሱም ከመካከላቸው አምስት የቅንጅት ሰራ አስፈጻሚ የሚሆኑትን አባላት ይምረጡ የሚለው ሲሆን፤ ሁለተኛው አማራጭ ደግሞ ሁሉም እንደ አዲስ ይጠቆሙና አስራ ሁለት ሰው ከተጠቆሙት ውስጥ ይመረጥ የሚለው ነበር። በእኔ እምነት ከወር በፊት ፓርቲውን እንዲመሩ በሙሉ ስምምነት የተመረጡ ሰዎችን እንደገና ማወዳደር ተገቢ ስላልመሰለኝ የመጀመሪያውን ሃሳብ ደግፌ ብዙ ተከራክሬክለሁ።

የሚገርመው ነገር የዕለቱን ስብሰባ ዶክተር አለማየሁ እኔ እንድመራው አደረገ። ምክንያቱም ሰብሳቢነትን በዙር በማድረግ የአመራር ክህሎት ማዳበር አስፈላጊ ነው የሚል አመክንዮ በማቅረብ እና በቀጣይ ፓርቲውን ለመምራት ዝግጁ መሆን የሚል ነበር። ይህ ደግሞ ቅዱስ ሃሳብ ነው። ዶክተር አለማየሁ እኔ በምመራው ስብሰባ ከተሰባሰቢ ጋር ሆኖ ሁለተኛውን ሃሳብ በመደገፍ ሽንጡን ገትሮ ተከራክረ። ይህ ደግሞ በተለይ የሴቶች ተሳትፎን ከመጨመርና ለክልሎችም ተገቢውን ውክልና በቅንጅቱ ውስጥ እንዲያገኙ በሚል አሳማኝ በሚመስል ሃሳብ አጀበው።

እንደ ሰብሳቢ በደንብ ሃሳብን ከማራመድ ለሌሎች እድል መስጠት እንደተጠበቀ ሆኖ ይህንን ለመገዳደር የሚያስችል ምንም በቂ ምክንያት ስላላገኘሁ፤ በሰብሳቢነቴ ለሁለተኛው አማራጭ እጅ ሰጠሁ። ቤቱንም በዛው መስመር እንዲሄድ አደረኩት። በዚሁ መሰረት የዕጩ ጥቆማ ተካሄደና የተደራጀ በሚመስል ሁኔታ ዕጩዎች ቀረቡ። የሚስጥር ድምፅ አሰጣጥን መሰረት አድርጎ ምርጫ ተካሄደ። በምርጫውም ውጤት መሰረት ቅንጅትን ከሚወክሉት አስራ ሁለት ሰዎች ውስጥ “ግርማ ሠይፉ” የሚባል ስም ማግኘት ሳይቻል ቀረ። ወር ባልሞላ ጊዜ ውስጥ በከፍተኛ ደረጃ ለአመራርነት የመረጡትን ሰው በቀጣይ ቅንጅት ውስጥ ተወካይ እንዳይሆን የሚደረግበትን ድምፅ አሰጣጥ አንባቢ ልብ ይበለው።

በእውነቱ በተገኘው ውጤት ምንም ቅር አልተሰኘሁም። የተገኘውን ውጤት ለተሰባሰቢዎች አሳውቄ፤ የተመረጡት አስራ

ሁለቱ አባላት አምስት ለቅንጅት የሥራ አስፈጻሚ የሚሆኑትን ከውስጣቸው እንዲመርጡ ወስነን ከስብሰባ ወጣሁ። በጣም ርቦኝ ስለነበር ብቻዬን ወደ ካዛንችስ አመራሁ። ካዛንችስ ደንበኛዬ ግሮሰሪ ቤት ምግብ ስለማይሠራ ምሳዬን ከጎረቤት እንዲያስመጣልኝ አድርጌ በላሁ። ቢራ እየጠጣሁ ከግሮሰሪው ባለቤት ጋር የጦፈ ወሬ ይገፍ እያለ ስልኬ አንቃጨለ።

ስለሺ ጠና ነበር የደወለው። “ይህንን ሰውዬ አንድ አትለውም ወይ?” አለኝ፤ አስከትሎም የተፈጠረውን በዝርዝር ነገረኝ። አስራ ሁለቱ ሰዎች ባደረጉት የአምስት ሰዎች ምርጫ ባለመስማማት አጣብቂኝ ውስጥ ገብተዋል። ቅንጅትን በሥራ አስፈጻሚነት እንዲወክሉ ከተመረጡት አምስት ሰዎች ውስጥ ቸኮል ጌታሁን የለበትም። በምትኩ አቶ ኢላላ ተዘራ የሚባል ሰው ገብቶበታል። ዶክተር አለማየሁ ጋር ደውሎ ለምን እንዲህ እንደተደረገ ስጠይቀው በዲሞክራሲያዊ መንገድ የተደረገ ነው አለኝ። ይህን መቀበል ደግሞ የውስጥ ዲሞክራሲያዊ አሠራርን ያሳያል በሚል አጥብቆ ሞገተኝ። ውጤቱን ከአሁን ወዲያ መቀየር ትክክል እንዳልሆነ ተፈላሰፈብኝ። በቸኮል ምትክ የገባው ኢላላ ለመልቀቅ ዝግጁ እስከሆነ ምን ችግር አለው? ቸኮል በቅንጅት ፓርቲውን ወክሎ ሲሠራ ነበር። በጣም ብዙ የሚባሉ መረጃዎች አሉት፤ በተቃራኒው ደግሞ ምንም ጉልህ ተሳትፎ ያልነበረው በቀጣይም ከሃዋሳ ተመላልሶ ለመሳተፍ የሚችገር ሰው እንዴት እንልካለን ብዬ ብዙ ለማስረዳት ሞክርኩ። ነገር ግን ሊቀበል አልፈለገም፤ ደክመኝና ተውኩት። በዚሁ አጣብቂኝ ላይ ሆኖ በዶክተር አለማየሁ አረዳ አሸናፊነት ተሰብሳቢዎቼ ተበተኑ። ቸኮል ጌታሁን

በሥራ አስፈጻሚነት የሌለበት የኢ.ዴ.ሊ. የቅንጅት ተወካዮችም በዚህ ዓይነት ስምምነት በጎደለው ሁኔታ ተመሰረተ።

ይህ ምርጫ አጀርባው ምን ነበር? ነው ጥያቄው። ለቅንጅት ምስረታና ምዝገባ በነበረው ችግር ምን አስተዋፅኦ ነበረው? አቶ ልደቱ አያሌውና ዶክተር አለማየሁ አረዳ ምን እየሠሩ ነበር? የሚሉት ጥያቄዎች ዘግይተው የመጡ ናቸው።

ዘግይቼ በሂደት እንደተረዳሁት ዶክተር አለማየሁ በቅንጅቱ የሥራ አስፈጻሚ ኮሚቴ የመጨረሻ አራት ውስጥ ለመግባት ወስኗል። በዚህ ጉዳይ ላይ ከልደቱ ጋር ስለሚይዙት ሁለት የአመራር ቦታዎች ድርድርም ጀምረዋል። በተለይ የተቀዳሚ ሊቀመንበርነት እና የፓርቲው ዋና ፀሐፊነት ቦታ ከያዙ የቅንጅቱን ሁሉ ነገር እንደያዙ በማሰብ ዶክተር አለማየሁ ምርጫ ባለመወዳደር ያጣትን ቦታ ከልደቱ ጋር በመስማማት የፖለቲካ ስልጣን በመያዝ መሪውን ለመዘወር ወስኗል። ልደቱም ከዶክተር አለማየሁ ጋር ከተስማማ ቅንጅት ውስጥ አድራጊ ፈጣሪ ለመሆን የሚከለክለው እንደሌለ አምኗል። ለዚህ ሴራ ትንተናቸው የኢንጂነር ኃይሉ ሻውል የጤና ችግር ዋነኛው ታሳቢ ነበር። በኢ.ዴ.ሊ. በኩል ለዚህ ጉዳይ ተቀናቃኝ ሊሆን የሚችለው ደግሞ ለቅንጅቱ ራሱን አሳልፎ የሰጠው ቸኮል ጌታሁን ነው። ቸኮል በቅንጅት ውስጥ ለረጅም ጊዜ ስለሠራ ውድድር ካለ ከዶክተር አለማየሁ ይልቅ የሌላ ፓርቲ ተወካዮችም እንደሚመርጡት ዶክተር አለማየሁ ሰግቷል። ስለዚህ በማንኛውም መንገድ ቸኮልን በሾኬ መጣል አማራጭ የሌለው ነበር። ጥያቄው ቸኮልን ለመጣል ግርማን

ገፍቶ ማስወጣት ለምን አስፈለገ? የሚለው ነው። እኔ የሙሉነህና የስለሺ ጓደኛ ስለሆንኩ ብቻ ሳይሆን ያመንኩትን እንደማደርግ ዶክተር አለማየሁ ያውቃል። ስለዚህ እርሱ በደንብ የማያሽከረክረው የቅንጅት ተወካይ ኢዴሊ ይዞ እንዲሄድ አይፈልግም። እንደዚያ ከሆነ በቅንጅት ውስጥ እንዲኖረው የሚፈለገውን ነገር አያገኝም። ስለዚህ የቤቱን ሥራ አጠናቆ እና አጠናክሮ ነው ወደ ዋናው ፍልሚያ መግባት የወሰነው። ዘግይቼ እንደተረዳሁት ተመሳሳይ ድራማ በኢዴፓ-መድህን ውስጥ ሲሠራ ነበር። (የነፃነት ጎህ ሲቀድ የዶክተር ብርሃኑ መጽሐፍ ይመልከቱ)

በዚህ ሴራ መሰረት ከተመረጡት አስራ ሁለት የኢዴሊ ቅንጅት ተወካዮች ውስጥ በእርግጠኝነት ከግማሽ በላይ የሚሆኑት የእርሱን ምክር የሚሰሙ እንዲሆኑ አድርጓል። ለሥራ አስፈፃሚ ከሚመረጡት አምስቱም ከግማሽ በላይ (ሶስቱ) የሱ እንዲሆኑ ይፈልግ ነበር ተሳክቶለታልም። እኔ ባለሁበት ይህን ማሳካት ከባድ ነው። ስለዚህ ዘመቻው እኔ እንዳልመረጥ ማድረግ ነው። ደግነቱ እኔ ላይ የተከፈተው ዘመቻ በክፉ አልነበረም። ለመራጮች እኔ እንዳልመረጥ የተነገራቸው ምክንያት “ግርማ መንግሥታዊ ያልሆነ ድርጅት ውስጥ ስለሚሠራ በሥራው ላይ ችግር እንዳይፈጠርበት እርሱን አትምረጡ።” የሚል ሲሆን ለዚህም የኔ ይሁንታ ያለበት በሚመስል መልኩ ነው የተነገራቸው። ይህ ብቻም አይደለም፤ የሚመረጡትን አስራ ሁለት ሰዎችም ዝርዝር በግልፅ እንዲያውቁት ተደርጓል። የተመረጡት ሰዎች ደግሞ የሚመርጡትን አምስት ሰዎች አውቀውታል። በዚህ የድርጅታዊ አሰራር መስመር እኔ ከቅንጅት ላዕላይ ምክር ቤት ቸኮል

ጌታሁንም ከቅንጅት ሥራ አስፈጻሚነት ተሰናበትን። የሚገርመው ሌሎች የተመረጡት ራሱ ዶክተር አለማየሁን ጨምሮ መንግሥታዊ ባልሆነ ድርጅት ሠራተኞች ያሉበት መሆኑ ነው። ለዚህ ሴራ በዋነኝነት የተጠቀመባቸው ለስብሰባ ከቤንች ማጂ እንዲመጡ ያደረጋቸው የኢ.ዴ.ሊ አባሎች ናቸው።

በምርጫው ዕለት ማታ እኔ፣ ሙሉነህ እና ስለሺ ተገናኝተን ለምን እንዲህ እንዳደረገ በዝርዝር የሚገምቱትን ነገሩኝ፤ በሁኔታው በጣም ተገረምኩኝ። በማግስቱ የዶክተር አለማየሁ ቀኝ እጅ የሆነችው ለኔሲል አስፋው አንድ የምትሠራው የኮንትራት ሥራ ስለነበራት ከምሠራበት መሥሪያ ቤት መጥታ አገኘኳትና “ለምንድነው እንደዚህ የምታደርጉት?” ብዬ ስጠይቃት “ፖለቲካ እኮ ነው!!” አለችኝ። “ቢያንስ ኢ.ዴ.ሊ ውስጥ እንዲህ ዓይነት ሴረኝነትና የጀርባ ፖለቲካ እንደማይኖር ስምምነት አልነበረንም ወይ?” አልኳት ደግሜ፤ “ሞኝ አትሁን፤ ጥሎ ማለፍ ነው!!” አለችኝ። ደነገጥኩ። እስከዚያ ቀን ድረስ በጥሎ ማለፍ ጨዋታ ውስጥ እንደነበርኩ አላውቅም ነበር። እኔ የጥሎ ማለፍ ፖለቲካ አልጫወትም። ይህ ከህይወት መርሆዎቼ አንዱ ነው። አሁንም አብሮኝ ያለ ነው። በዘመናዊ ፖለቲካ ሳይጥሉ ማለፍ፣ እና ማሸነፍ እንደሚቻል ፅኑ ዕምነት አለኝ።

ይህን አስመልክቶ ዶክተር ብርሃኑ በነስለሺና ሙሉነህ አነሳሽነት፤ ቸኮልን በኢላላ እንዲተካ እንዲያግባባው ሽምግልና ተልኮ ዶክተር አለማየሁ በእጄ ሳይል ቀረ። በዚህ ጊዜ “ይህ ሰው ምንድነው የፈለገው?” ተብሎ ሴራ ትንተና የተጀመረውና ዶክተር አለማየሁ

ከልደቱ ጋር ቡድን ፈጥሮ እየሠራ ነው በሚል ድምዳሜ መቀጣት
 አለበት ተብሎ የተወሰነ ይመስለኛል። የዚህ ሴራ መሃንዲስ ዶክተር
 ብርሃኑ እንደሆነ ይገባኛል። የዶክተር ብርሃኑ ቀመር ግልፅ ነው።
 ዶክተር አለማየሁን መኢአዶች እንደማይመርጡት ይታወቃል፤
 ምክንያቱም ኢንጂነር ኃይሉ ሻወል በግልፅ በእርሱ የፖለቲካ አቋም
 እምነት የላቸውም። እንደውም ኢህአዴግ ነው ብለው ነው
 የሚጠረጥሩት። ያለ ምክንያት እንደማይጠረጥሩት ይገባኛል።
 በከፍተኛ ትምህርት ውስጥ የኢህአዴግ ሹም የነበረ ብቻ ሳይሆን፤
 ሲቪል ሰርቪስ ኮሌጅም በኃላፊነት መርቷል። ይህንን ኃላፊነቱን
 ከአዲስ ጉዳይ ጋር ባደረገው ቃለ ምልልስ ዘሎታል ለምን እንደሆነ
 ባይገባኝም። የማይጠቀስ ኃላፊነት ነው ብዬ አላምንም። ኢንጂነር
 ኃይሉ ይህን የሚያክል የፖለቲካ ካድሬ መፈልፈያ ተቋም ኢህአዴጎች
 ዝም ብለው እንደማይሰጡት ይጠረጥራሉ። ስለዚህ ጉያቸው ውስጥ
 እርሱ እንዲኖር አይፈቅዱም። ለወትሮም በየስብሰባው በነገር
 እንደሚነቁሩት ይታወቃል። ስለዚህ በመኢአድ በኩል እድል የለውም።
 ቀስተ ደመና በጣም የተጠናከረ ቡድን ስለሆነ በተናጠል አይወስንም።
 ስለዚህ ዶክተር ብርሃኑ የሚያሳዘው አቅጣጫ ወሳኝ ነው። እነዚህ
 ሁለቱ ከመራጨ፤ ሃምሳ በመቶ ናቸው። ትንሽ የሚንጠባጠብ ቢኖር
 ከኢዴሌ በዚህ ድርጊቱ የተናደዱ፤ ከምርጫ በኋላ የነበረውን የሴራ
 ፖለቲካ ገብቷቸው የተናደዱ ቸኮልን የሚደግፉ አይጠፉም።
 የሙሉነህና ስለሺ እንደተጠበቀ ሆኖ ማለት ነው። እንዲሁም በኢዴፓ
 በኩል እንደዚሁ በአንድ አቋም ያለ ስላልሆነ በመኢአድ በኩል በሚኖር
 ተንጠባጣቢ ሊዘጋ የሚችል ድጋፍ እንደማይጠፋ ታስቧል። ስለዚህ

የፈለጋትን በቅንጅት ቦታ የማግኘት ምኞት ምናልባትም ከልደቱ ጋር ቁልፍ ቦታዎችን በጋራ ለመቆጣጠር የወጣውን ዕቅድ ለማክሸፍ እነ ዶክተር ብርሃኑ በደንብ ሠርተዋል። /ዶክተር ብርሃኑ የነፃነት ጎህ ሲቀድ በሚለው መጽሐፉ ይህን በሚገባ አስቀምጦታል/

በቅንጅት የአመራር ምርጫ ዕለት ራሱን ለሁሉም ቦታ አጭቶ የቀረበው ልደቱ ነው። ዶክተር አለማየሁ የፌዝ ዕጩ ሲያቀርብ ነው የዋለው፤ ዕቅዱ የፀሐፊነት ቦታን መያዝ ነው የሚመስለው። ቀደም ሲል ከነበረው የግል ውሳኔው ውጪ ማለት ነው። መኢአድ ለሊቀመንበርነት ኢንጅነር ኃይሉን በሌሉበት ዕጩ አድርጎ በማስመረጥ ከመጀመሪያው ከውድድር ውጭ ሆኖ የሌሎችን ዕድል ወሳኝ ሆነ።

ቀስተደመና ለሊቀመንበር ቦታ አሯሯጭ መደቦ ለተቀዳሚ ሊቀመንበርነት ቦታ ያልተገመተ ዕጩ ይዞ ቀረበ (ብርቱካን ሚደቅሳን)፡ ፡ የተጠና በሚመስል የድምፅ አሰጣጥ ብርቱካን ሚደቅሳ ዕጩዎችን እነ ልደቱን አሸነፈች። ለምክትል ሊቀመንበርነት እንዲሁ ልደቱና ስለሺ ጠና ተወዳደሩ፤ ልደቱ አሸነፈ። አሸነፈ ማለት ይከብዳል፤ የተመደበለት ቦታ ተሰጠው ቢባል አግባብ ነው። ዶክተር አለማየሁ በእርግጠኝነት ፀሐፊ እንደሚሆን አምኖ ለመጨረሻ ጊዜ በዕጩነት ቀረበ። ከዚህ ቀደም ለዋና ፀሐፊነት እንደማይወዳደር በግል አጫውቶኛል። ምክንያቱም ዋና ፀሐፊነት የሙሉ ጊዜ ሥራ ስለሆነ እርሱ ሥራ ስለሚበዛበት እንደማይፈልገው በተደጋጋሚ ይነግረኝ ነበር። እኛም የፓርቲ ምክትል ቢሆን ከሱ ችሎታ ጋር በጣም ጥሩ እንደሆነ፤ በተለይ በፓርቲ አቅም ግንባታ፤ ምክር ቤት ከተመረጡት

የቅንጅት ሰዎች አቅም ውሱንነት አንፃር በጣም ጥሩ ሥራ እንደሚሠራ እንጫወት ነበር። ነገር ግን ቸኮል በቅንጅት አመራር ውስጥ እንዳይኖር የተበተነው ተንኮል መነሻ ሆኖ በአጸፋው በዶክተር ብርሃኑ፣ በሙሉነህ እና ስለሺ የሴረኛነት ተንኮል ሲገነገን ነበር።

በወቅቱ በነበረው ደንብ ፓርቲው ዕጩ አድርጎ ያላቀረበው ሰው በሌሎች ዕጩ ሆኖ ቀርቦ መወዳደር ይችላል ይላል። በሰላም ጊዜ ቢሆን አሯሯጭ እንደማለት ሊሆን ይችላል። በዚህ መሰረት ለፀሐፊነት ከፓርቲ እራሱን ሲያቀርብ ሙሉነህ በግል (በብርቱካን ነው የተጠቀመው ይባላል) ተጠቁሞ ዕጩ ሆኖ ውድድር ተጀመረ። ውጤቱም ከብርቱካን ሚደቅሳ ቀጥሎ ቅንጅት በፍፁም ያልተጠበቀ ዋና ፀሐፊ ይዞ ብቅ አለ። ደጅ ሆነን ውጤቱን ስንጠብቅ ለነበርን ሰዎች ከሚጠበቁ አራት ሰዎች ሁለቱ ድንገቴዎች ሆነውብናል። ምርጫው እንደተጠናቀቀ ስለሺ ደውሎ መርከቡ ቀጣይ ፕሮግራሞችን አቋርጦ እንደወጣ እና ስልክ እንደማያነሳ ነገረኝ። ደወልኩለት። ስልኬን ሲያነሳ “የት ነህ?” ስለው ሌላ ቦታ ከሰው ጋር ቀጠሮ አለኝ አለ። እግዜር ያሳያችሁ በዚህ ዓይነት ልዩ ቀን ሌላ ቦታ ፕሮግራም ምን የሚሉት እንደሆነ ገምቱ። የሴራዎች አባት የሆነው ዶክተር አለማየሁ በሌሎች ሴራ ተጠልፎ ወደቀ። መርከቡ ለመጠ።

ስለዚህ በዶክተር ብርሃኑ፣ በሙሉነህና ስለሺ አቀናባሪነት በተሠራ ሴራ ዶክተር አለማየሁ የፈለጋትን በቅንጅት ከፍተኛ የፖለቲካ ቦታ የማግኘት ምኞት ምናልባትም ከልደቱ ጋር ቁልፍ ቦታዎችን በጋራ ለመቆጣጠር እና ቅንጅቱን በተለየ አቅጣጫ

ለመውሰድ ያወጡት ዕቅድ ሳይሳካ ቀረ። ይህ የሴራ ትንተና ልክ ነው ብለን ከወሰድን ዶክተር አለማየሁ ልደቱን እሳት ላይ ጥዶት (ማህተም አላደርግም እንዲል ማለት ነው። በነገራችን ላይ ዶክተር አለማየሁ ልደቱን እንዲያግባባ በቅንጅት ተወክሎ ነበር፤ አመሉን ያውቃል በሚል።) ወይም ልደቱ በራሱ ምርጫ ለብቻው ቅንጅት ዕውን እንዳይሆን በታሪክ አሳፋሪ የሆነውን ተግባር ፈፀመ። በራሱ እጅ የፖለቲካ ሞትን ለራሱ ደገለ። ከአሁን በኋላ በኢትዮጵያ ፖለቲካ እንዳይነሳ ሆኖ ራሱን ቀበረ። ይህ በገንዘብ ሊተመን የማይችል የተአማኒነት ጉድለት ምናልባትም እንደልደቱ ላለ ወጣት ለነበረ ፖለቲከኛ እድሜ ከሰጠው የስቃይ ዘመኑ ረጅም (ባይሆን ጥሩ ነው) ለልጅ ልጁ የሚተርፍ ይሆናል። ይህን እድፍ ሊያፀዳ የሚችል የማስተርስ ፕሮግራም በዓለም ላይ ያለ አይመስለኝም። አሁን የተያያዘውም የ”ሦስተኛ አማራጭ” ማደናገሪያም የሚሠራ አይደለም።

በቅንጅት የምስረታ ቀን በፓርቲዎች ቅድመ ዝግጅት ያልተደረገበት ነገር ግን እጅግ አስፈላጊ በጠቅላላ ጉባዔ መከናወን ያለበት ጉዳይ ታወሰ። ይኸውም የኦዲትና ኢንሰፔክሽን ኮሚቴ መምረጥ ነው። ዕጩ እንዴት ይቅረብ ሲባል ሁሉም ድርጅቶች ዕጩ ያቅርቡ ተባለ። ኢዴሊም በሙሉነህ ጠቋሚነት እኔን ማስመረጥ እንዳሰቡ ዶክተር ብርሃኑ መጥቶ ከነገረኝ በኋላ በአጭሩ ኢንተርቪው አደረገኝና ተስማምተን ዕጩ እንድሆን ተባለ። በዚያን ሰዓት መርከቡ ስላልነበር የኔን ዕጩ መሆን ለኔሲል አስፋው በከፍተኛ ደረጃ ተቃወመች። ዶክተር ብርሃኑ ነገር ለማብረድ ብሎ ወይም ቀን ዶክተር አለማየሁ ላይ የሠራውን ስለሚያውቅ ተቃውሞዋን በቀላሉ

ተቀብሎ ሌሎች ሰዎች ለዕጩነት ቀርበው ተመረጡ። ለኔሲል አስፋው በቅንጅት ውስጥ ምንም ቦታ እንዳይኖረኝ የመጨረሻውን ጥረት አደረገኝ። ይህንን የሚገልጽ አንቀፅ ከልደቱ መድሎት መጽሐፍ ላጋራችሁ (በእውነት ያስቀመጠው ነው ብዬ ወስጄዋለሁ)።

“..... ማንም አብሮ በመሥራት ሂደት ውስጥ ያላለፈ የውጭ ተመልካች ሊያምነውና ሊገምተው በማይችለው መጠን በተቃዋሚው ጎራ አመራሮች ዙሪያ ያለብን ቅንነት የማጣት፣ ሃቀኛ ያለመሆንና ጨካኝ የመሆን ባሕሪ በዚያው መጠን ስር የሰደደ ነው። አንዳንድ በህዝብ ዘንድ የወደፊት የአገር መሪ ይሆናሉ ተብለን የምንገመት አንቱ የተባለን ሰዎች በአደባባይ በጋዜጣና በሬዲዮ ሳይቀር ሕዝብን ምን ያህል እንደምንዋሽ፣ ለትግሉ ከምናጠፋው ጊዜና ጉልበት በላይ ለግል የስልጣን ጥማችንና ለዝና እንዴት በርትተን እንደምንሠራ፣ ለእኛ ሥልጣን ዝና ተቀናቃኝ ይሆናል ብለን የምናስበውን ሰው ከትግሉ ሜዳ ድምጥማጡን ለማጥፋት ምን ያህል እንቅልፍ አጥተን ሴራ እንደምንሸርብ ሲታይ ኢትዮጵያ እስካሁን ብቻ ሳይሆን ወደፊትም ቀላል ለማይባል ጊዜ የመሪዎች ድሃ ሆና ልትቀጥል እንደምትችል በግልፅ ያመላክታል።” ልደቱ አያሌው መድሎት ገፅ 85

አሁን አሁን ሳስበው በዶክተር አለማየሁ አረዳና በላኔሲል አስፋው አድርጎ እግዚአብሔር ጥበቃ እያደረገልኝ እንደነበር ይሰማኛል፡
፡ ሙሉነህ እና ስለሺ ቃሊቲ ወርደው እኔ የምቀርበት ምንም

መስፈርት አይኖርም ነበር። በተለይ እኔ እና ስለሺ የአሜሪካ ኤምባሲ የጠራውን አዲስ አበባን ተረክቦ ማግባቢያ እና የቅንጅትን ማፍረስ አመላካች የሆነውን የፓርቲዎች የተናጥል የውይይት ጥሪ እንዳይሳካ ስናደርግ የነበረውን ጥረት ሳስበው ይገርመኛል።

ስለሺ እና እኔ ይህን ተልዕኮ ለማከናወን ከቢሯችን ሆነን ሳንወጣ ስንደዋወል ቆይተን ነው በመሃል የስለሺ ስልክ ግንኙነት የጠፋብኝና መታሰሩን በእህቱ በኩል ያወቅኩት። እኔ ግን የዚያን ጊዜ በቅንጅት የአመራር ሊስት ውስጥ ባለመኖሪ (እግዚአብሔር ጠባቂ አርጎ በላክልኝ ዶክተር አለማየሁ እና ለኔሲል አማካኝነት) ከሃያ ሁለት ወር እስር ተረፍኩኝ። ለካስ ለሌላ ታሪክ ታጭቼ ነበር ብዬ አስባለሁ። .... እንደ ሃሳቡም ለተጠሩት ነገር ሁሉ ለበጎ እንደሚደረግ እናውቃለን /ሮሜ 8፤28/ ይላል መጽሐፉ። ባለፈረሱም ጌታው በገዛ በቅሎው ባልተለመደ የተለየ አመል መውደቁና ለጊዜያዊ ጉዳት መጋለጡ ለበጎ ነው ብሎ እንደወሰደው፤ እኔም የትግል አጋሮቼ ብዬ ባልኳቸው ሰዎች ከቅንጅት ላዕላይ ምክር ቤት መውጣቴ ለበጎ ነው ብዬ ወስጃለሁ።

ምዕራፍ II፡ ስለ ቅንጅት

በ2002 ምርጫ ወቅት ኢኒጂነር ግዛቸው እና እኔ ከሌሎች ፓርቲዎች ጋር በሚዲያ የሚተላለፍ ክርክር ላይ እያለን ኢኒጂነር ግዛቸው “ኦርጅናሉ ቅንጅት” ብሎ አስተያየት ሲሰጥ በክርክሩ ላይ የነበሩት የአየለ ጫሚሶ የሚባለው “ቅንጅት” ተወካይ «ፎርጅድ» ተባልን ብለው ቡራ ከረዩ ሲሉ አብረውን የነበሩት የኢህአዴግ ሹም አቶ በረከት እንደፍጥርጥራችሁ ብለው ያፌዙ ነበር። አሁን እኔ የማወራው ቅንጅትም ራሳቸው «ፎርጅድ» ብለው ስለጠሩት ቅንጅት አይደለም። ከአዳራሹ ስንወጣ ጠጋ ብዬ “በአሁን ጊዜ በኮምፒውተር ህትመት ብዙ ኦርጅናል ስለሚወጣ እናንተም ኦርጅናል ለመሆን ጣሩ።” ብያቸው ተለያየን። ከዚያ በኋላ የ«ፎርጅዱ» መሪዎች በቤት ማከራየትና በገንዘብ ጭቅጭቅ መነሻ በጋዜጣ ወጥተው ሲሞላለጩ ነበር። ይህ ሁሉ ግን ሆኖ አሁንም እንደ ፓርቲ በቅንጅት ስም ተመዝግበው አሉ። ኦርጅናል መሆኑ ቀርቶ አሳሳች “ፎርጅድ/ቅጂ” ለመሆን እንኳን አልቻሉም።

ኦርጅናሉ ቅንጅትን በሚመለከት ብዙ እንደተፃፈ አምናለሁ። ብዙም እንደሚቀርና ከአሁን በኋላ ብዙውን ጉዳይ ለታሪክ ሰዎች ፍርድ መተው እንዳለብንም ጭምር ይሰማኛል። እናም ለዚህ የሚጠቅም ከሆነ ግን ሁሉም ያለውን መወርወር ቢቀጥል መረጃው እና የአተያይ መስመራችን የተሟላ ይሆናል ብዬ አምናለሁ።

ከኢህአዴግ ከፍተኛ ከሚባሉ አመራሮች እስከ ተራው ካድሬ ድረስ የሚገኙ አባላት ጋር በሚደረግ መደበኛ ባልሆኑ ውይይቶች ቅንጅትን አስመልክቶ የሚያነሳቸው ሃሳቦች በእውነት የምር ይሁን ፌዝ አይገባኝም። ፓርላማ ብትገቡ፤ አዲስ አበባን ብትረከቡ አሁን ሀገራችን በመድብለ ፓርቲ ፖለቲካ በተለየ ቦታ ልትገኝ ትችል ነበር በማለት ሊያስረዱኝ ይሞክራሉ። በዚህ ጊዜ ኢህአዴግ እንደ ፓርቲ በጋራ የሚወስደው አቋም ምን እንደሆነ ይምታታብኛል። በመምታታት ውስጥ ሆኜ ግን ግልፅ ብሎ የሚታየኝ ሃቅም አለ። ይኸውም የኢህአዴግ ስትራቴጂኮች መለስና በረከት ቅንጅት እንዳይገባ እና አዲስ አበባን እንዳይረከብ አቅደው ሲያሴሩ ስለነበር ነው።

በሌላ በኩል ደግሞ ከአብዛኛው ህዝብ በተለየ ተምራያለሁ ከሚለው/ከሚባለው የህብረተሰብ ክፍል ተመሳሳይ በሆነ መልኩ ወቀሳ አዘል ሃሳብ ሲሰነዘር ስለማና የመንግሥት ሚዲያዎች (የኢትዮጵያ ፌዴራልና ቴሌቪዥን) ለህብረተሰቡ በተሳሳተ መንገድ መረጃ በመስጠት የተሳሳተ መደምደሚያ ላይ እንዲደርስ የሚያደርጉትን አሉታዊ አስተዋፅኦ በማሰብ የሚሰማኝ ሀዘን ጥልቅ ነው። ስለመንግሥት ሚዲያ የተዛባ ዘጋባ አንድ ምሳሌ የሚሆን ከአቶ በረከት የሁለት ምርጫዎች ወግ መጽሐፍ ገፅ 286/287 ልጥቀስላችሁ፡-

“ኢህአዴግ በበኩሉ ተቃዋሚዎችን ሀገር ለመምራት ብቃት የሌላቸው ኃይሎች ናቸው፤ ሌላው ቀረቶ እርስ በርሳቸው ተስማምተው ማደር የማይችሉ ናቸው የሚል

መልዕክት ቀርቦ ነጋ ጠባ ይህንኑ ለሀዝብ ያስተላልፋል።
ተቃዋሚዎች በየወቅቱ በሚፈጽሟቸው ያልተገቡ ድርጊቶች
በተግባር ኢህአዴግ ትክክለኛ ነው የሚል ማረጋገጫ
ይሰጣሉ። አንዴ ሲፈናክቱ፤ ሌላ ጊዜ ሲካሰሱ፤ እንዲህ
እንዲህ እያደረጉ ፈጽሞ የማይስማሙ መሆናቸውን
በተለያዩ መንገድ ሲገልፁ ከረሙ። የተቃዋሚዎችን
ድክመት ለማሳየት ኢህአዴግ ስለእነርሱ ብዙ መናገር
የሚያስፈልገውም አልነበረም። በየእለቱ በራሳቸው ላይ
እየተኮሱ እራሳቸውን የሚያቆስሉ የተቃዋሚ መሪዎች
ባሉበት እርሱን መስካሪ አድርጎ ማምጣት ብቻ በቂው
ነበርና።”

ይህንን የኢህአዴግን እኩይ ተግባር ለመፈፀም ሌት ተቀን
በፓርቲ ጽ/ቤት ይመላለሱ የነበሩ ካሜራ ቀራጮችና ጋዜጠኞች
ሥራቸው ምን እንደነበር ሲረዱት የሚያድርባቸው ፀፀት ልክ
አይኖረውም። የኢህአዴግ አባል ሆነው ተልዕኮ ወስደው እየሠሩት
ካልነበር ማለቱ ነው።

ከዚህ ሁሉ ደግሞ የከፋው ቅንጅት በወሰዳቸው አቋሞች
ከማንም በላይ ሲያቦኩና ሲጋግሩ ኖረው በኋላ ተከፍሏቸው ይሁን
ከፍለው ለህሊናቸው ባለመገዛት ውሸትን እውነት አስመስለው በቻሉት
መንገድ ሁሉ ሲያቀርቡ መመልከት፤ ከዚያም አልፈው የተሳሳተ ነገር
መጽሐፍ አድርገው ለታሪክ ፍርድ ሲያቀርቡት ማየት እንዴት ከባድ
እንደሆነ መረዳት ይከብዳል።

“በምርጫ 97 ወቅት ቅንጅት በእርግጠኝነት ካሸነፋቸው በርካታ የፓርላማና የክልል ምክር ቤት መቀመጫዎች በተጨማሪ የአዲስ አበባ መስተዳደርን ለመረከብ ፈቃደኛ ሆኖ ቢሆን ኖሮ የመንግሥት ሥልጣን ከያዘው ከኢህአዴግ መንግሥት ጋር እየተመካከሩ መሥራት መብቱ ብቻ ሳይሆን ግዴታም ይሆን ነበር፡፡” (መድሎት ገፅ 14) በማለት ፓርላማ ለመግባትም አዲስ አበባን ለመረከብም ፈቃደኛ አልነበርንም ይላል፡፡

ስለዚህ ከላይ በዘረዘርኳቸው አብይ ምክንያቶች የተነሳ ስለ ቅንጅት የግሌን ማለት ተስማኝ፡፡ የመጨረሻውን የጨመርኩት መድሎት የሚባለውን የአቶ ልደቱ አያሌውን መጽሐፍ አንብቤ ጥሩ ጥሩውን ጠቅሼ (ለምሳሌ በህገ-መንግሥት ላይ የሚሰጣቸውን ትንተና)፤ ውሸት ያልኳቸውን እያነሳን ከጓደኞቹ ጋር ስንነጋገር አንድ ጓደኛዬ ወሬ አታብዛ እርሱ ፃፈ፤ ልብ ካለህ በጽሑፍ መልስህን ስጥ ስላለኝ ጭምር ነው እንጂ ልደቱ አያሌውን አጀንዳ ማድረግ ፈልጌ አይደለም፡፡ በዚህ አጋጣሚ ልነግራችሁ የምፈልገው በኢህአዴጎች መንደር ስለ ልደቱ አውርተው አይጠግቡም፡፡ ለተቃዋሚ መስመር በጣም አስፈላጊ እንደሆነ እየደጋገሙ ያነሳሉ፡፡ ዝም ብዬ ሳስበው ግን የሆነ ያላለቀ ፕሮጀክት ያለ ይመስለኛል፡፡ ይህንን የሚያውቁት እንግዲህ ሁለቱ ተዋዋይ ወገኖች ቢሆኑም እኛንም አይመለከተንም አይባልም ስለዚህ ነቃ ማለት የግድ ይላል፡፡

ከላይ እንደገለጽኩት ቅንጅት ፓርላማ አልገባም፤ አዲስ አበባንም አልረከብም በማለቱ በዚህች ሀገር የመድብለ ፓርቲ ስርዓት ግንባታ ላይ አሉታዊ አስተዋፅኦ አድርጓል የሚለው ድምዳሜ ትክክል አይደለም እላለሁ። ይህም የሆነው አንዳንዶች ሳያውቁ በስህተት አንዳንዶቹ ደግሞ አውቀው በድፍረት የሚከቡት ፕሮፓጋንዳ ውጤት ነው። ሃቁ ግን ቅንጅት የወሰነው ፓርላማ እንግባ አዲስ አበባንም እንረከብ የሚል ነው። ይህ በቃለ ጉባዔ የተያዘና የተወሰነ ነው። በግልባጩ ግን ኢህአዴግ ፓርላማ እንዳይገባ አጥር ያጠረበትና፤ አዲስ አበባን አላስረከበም ያለበት መሆኑ ነው። (ይህንን ጉዳይ መረዳት የፈለገ ግማሽ ሙሉ እና ግማሽ ጎዶሎ - half full and half empty- በሚለው ምልክታ መሆን አለበት)።

ኢህአዴግ ይህንን በህዝቡ ዘንድ ለማስረጽ በስፋት የተጠቀመው በሞኖፖል በያዘው ሚዲያ አማካኝነት ነው። ሚዲያን በሚመለከት አንድ ወዳጅ በግል የገጠመውን ታሪክ አጫውቶኛል። ይህ ታሪክ ኢህአዴግ ሚዲያውን እንዴት እንደሚጠቀምበት ግንዛቤ ስለሚያስጨብጥ እንዲሁም ለሌላ ጊዜም ለንፅፅር የሚረዳ ስለመሰለኝ ላካፍላችሁ ወደድኩ። ይህ ጓደኛዬ የመንግሥት መሥሪያ ቤት ተሿሚ ነበር። ማለትም በአንድ መሥሪያ ቤት ውስጥ ምክትል ሥራ አስኪያጅ ብቻ ሳይሆን ከዋናው ሥራ አስኪያጅ በላይ በህብረተሰቡ ዘንድ የሚታውቅ ነበር። በምርጫ ሰሞን ከሀገር ውጭ ስለነበር በመራጭነትም ለመመዝገብ ባለመቻሉ የምርጫውን መሟሟቅ ሲመለከት በምርጫው በአንድ ወይም በሌላ መልኩ መሳተፍ ይኖርብኛል ብሎ ይወስናል። የቀረው አማራጭ ምርጫውን በግል

ታዛቢ ሆኖ መሳተፍ ነበር። ከሌሎች መንግሥታዊ ካልሆኑ ድርጅቶች ጋር ሆኖ በታዛቢነት እንዳይሳተፍ ያለበት ኃላፊነት ብዙ ምቹት አልሰጠውም እና በግል መታዘብ አለብኝ በሚል ውሳኔ ወደ ምርጫ ቦርድ ይሄድና ይህንኑ ሃሳቡን ያሳውቃል። ፈቃድም እንዲሰጠው ይጠይቃል። አዎንታዊ መልስ ሰጥተው ሌላ ጊዜ መጥቶ እንዲጠይቅ ቀጠሮ ይሰጡትና ይለያያሉ። የቀጠሮ ቀን ከመድረሱ በፊት “በግል መታዘብ ለምትፈልጉ ምዝገባ ማድረግ እንደምትችሉ” የሚል ማስታወቂያ ይሰማና በማስታወቂያው መሰረት ወደ ምርጫ ቦርድ ይሄዳል። መዝግበውት አስራ አንድ ፎቶ እንዲያመጣ ይነግሩትና ይህንንም በአስቸኳይ ይፈጽማል። ከዚያ በኋላ ቢጠብቅ፣ ቢጠብቅ የታዛቢነት መታወቂያ የሚሰጠው ሰው ያጣል። ቁሱም ዝም መጽሐፉም ዝም ሆነ።

ቢቸግረው በዚያን ጊዜ ገለልተኛ ከምትመስለን አሁን በደንብ ከምናውቃት የውስጥ አርበኛ ከሆነችው ሚሚ ስብሃቱ ጋር በግል ስለሚግባቡ ዝርዝሩን ይነግራትና ጉዳዩን በሚዲያ ማስተላለፍ እችላለሁ ግን ካለሁበት ኃላፊነት ጋር ጥሩ ስላልሆነ እነዚህን ሰዎች እስኪ አነጋግሪያቸው ይላታል። በደረሳት ጥቆማ መሰረትም ሚሚ ስብሃቱ ምርጫ ቦርድን አነጋግራ ሰፊ ዘገባ በቪዲዮ ሠርታ አስተላለፈች። በተከታታይም በፊዲዮና በቴሌቪዥን በግል መታዘብ እንደሚቻል ማስታወቂያ ይነገር ጀመር። በተግባር ግን አይቻልም።¹

¹ ወዳጄ አሰቻለው አበራ ይህ መፅሃፍ ድጋሚ የሚታተም ከሆነ ሰሙ ቢጠቀስ ግድ እንደሌለው ጠቅሶ ታሪኩን ሙሉ ለማድረግ ይህን ጨምርበት ብሎ በኢሜይል ላከልኝ ። ምርጫ የመታዘብ ፍላጎቴን እንዲዘግብልኝ ጥያቄ ያቀረብኩት በቅድሚያ አማኑኤል ለሚባል የዋልታ ሃላፊ ነበር።

ምርጫን በተግባር መታዘብ አይቻልም፤ በማስታወቂያ እና በመመሪያ ግን ይቻላል። ጓደኛዬ እርሱ የተረዳውን ሲያስረዳን እንዲህ ይል ነበር። “ይኸውላችሁ እኔ ቢበዛ ልነግር የምችለው ለመቶ ወይም እናንተ ከረዳችሁኝ ለአንድ ሺ ሰው ነው። እነርሱ በሚዲያ ለሚሊዮን ሰው ይነግራሉ፤ ከዚያ በኋላ እኔን ማን ያምነኛል? ይህቺ ሴት ደግሞ የምትሠራውን ብታዩ እንዴት እንደሚገርማችሁ።” ይለን ነበር። አሁን ነው የገባን ቪኦኤም ቢሆን ሰርጎ ገብ እንደነበረበት ...

የኢትዮጵያ ሬዲዮና ቴሌቪዥን ድርጅት “ምርጫ መታዘብ ይቻላል” የሚለውን ማስታወቂያ በውሸት ለህዝብ እንደሚያሰራጨው፤ “ቅንጅት ፓርላማ አልገባም አለ፤ አዲስ አበባን አልረከብም አለ” የሚለውን የተሳሳተ መረጃ እውነት እስኪመስል ድረስ ህዝቡን ግብቻል። ከተራው ባተሌ እስከ ምሁር ተብዬው ድረስ ማለት ነው።

ነገር ግን እርሱ ይህን ላለማድረግ ሰብብ ሰጥኝ፤ በሙያ ማህበራት በኩል እንድታዘብ ምክር ብጤ ለገለኝ። እኔም የኢኮኖሚክስ ባለሙያዎች ማህበር ሂጄ ስጠይቃቸው ምርጫ እንደማይታዘቡ ነገሩኝ። ከዚያ በኋላ ነው ወደ ሚሚ የሄድኩት፤ በወቅቱ ሚሚ የአዜብ መስፍን ወዳጅ መሆኗን አውቅ ነበር። ከዚያ በማስከተል እንግሊዝ ለሁለት ወር ስልጠና አብሮኝ የቆየውን የህወሃት አባል እና ማዘጋጃ ቤት ሰራተኛ የሆነውን ሰው የእናንተ ዲሞክራሲ ማለት ይህ ነው በሚዲያ የምትሉት እና በተግባር ያለው እንደማይገናኝ አወቅ አልኩት። እርሱም ለምን ምርጫ መታዘብ ፈለክ? ብሎ ጠየቀኝ። ምክንያቱን በግልፅ ነገርኩት ያለምንም ማጭበርበር ከተመረጣችሁ ላከብራችሁ፤ ካልሆነ ደግሞ በይፋ ላጋልጣችሁ ነው አልኩት። በተጨማሪም ማጭበርበራችሁን ካረጋገጥኩኝ ያልተመረጠን አካል ማገልገልገል ህገወጥ እና መርህ አልባ ስለሚያደርገኝ ካለሁበት ሃላፊነት በመልቀቅ ለህዝብ አጋልጣችኋለሁ አልኩት። እርሱም ለህውሃት መታዘብ ከፈለኩ በቀላሉ ታዛቢ ሊያደርገኝ እንደሚችል ገለፀልኝ። ከልቤ በመሳቅ ለመታዘብ የፈለኩበትን ምክንያት አልተረዳህም አልኩት። ለመታዘብ የፈለኩት ማጭበርበራችሁን እራሴ ለማረጋገጥ ነው እንጂ ስታጭበረብሩ ለመተባበር በእናንተ ቡድን ውስጥ ለመገኘት አይደለም፤ በሚል ከጓደኛዬ ጋር ተለያየን። በዛን ወቅት አባቴ ያለኝ ትዝ ይለኛል። “ለልጆችህ የምትነግረው ታሪክ ሰርተዋል” አለኝ፤ በዚህ ሁሉ መከራዬ አባቴ ሲያበረታታኝ ነበር።

የኢህአዴግ ካድሬዎች የሚያሳዝኑኝ ፓርቲያቸው የሚመራቸው በተሳሳተ መንገድ መሆኑን አለመገንዘባቸው ብቻ ሳይሆን ለተቃዋሚ ፓርቲዎች እንዲኖራቸው የሚፈልገውን ምስል ሰጥቶ ከዚያ ውጭ ማሰብ እንዳይችሉ ሲያደርጋቸው ነው። ልጅ ሆነን ጭራቅ እንደሚባለው፤ በእውነታው ዓለም የሌለ ነገር ግን ያለ የሚመስለን ነገር ማለት ነው። አብዛኞቹ የኢህአዴግ አባላትና ካድሬዎች ከሚነገራቸው ውጭ አለቆቻቸው የሚያነቡትን የግል ሚዲያ እንኳን እንዲያነቡና እንዲከታተሉ አይበረታቱም። የሚነገራቸውና እንዲያውቁ የሚፈለገው ስለተቃዋሚ ፓርቲዎች እና የግል ሚዲያዎች አፍራሽነት ብቻ ነው። ተቃዋሚዎች ጭራቅ ከሆኑ፤ የግል ሚዲያዎች አፍራሽ ከሆኑ እነዚህን መቅረብ ምን ያደርጋል? ይህ የሚደረገው ግን በግልጽ ማወዳደርና ማነፃፀር እንዳይኖር ነው።

ኢህአዴግ በመርህ ደረጃ አባላቱ ነጋዴዎች እንዲሆኑ አይፈልግም። የቀድሞ ጠቅላይ ሚኒስትር መለስ ዜናዊ ስለ ነጋዴዎች ፎረም በምክር ቤት ጥያቄ ሳቀርብላቸው የሰጡት መልስ ከፈለጋችሁ አባል አድርጓቸው የሚል ነበር። ይህ ማለት የኢህአዴግ አባላት በፈለጉት መስክ መስማራትና በተሻለ ሁኔታ በግል ንብረት የማፍራት መብት የላቸውም ማለት ነው። ይህን ማድረግ ከፈለገ ፓርቲውን ለቆ መውጣት ይኖርበታል። ከዚህ የፓርቲው መርህ በተቃራኒ የፓርቲው መስራች አቦይ ስብሃት የወጋገን ባንክ ቦርድ አባል ሲሆኑ፤ እንደዚያም ሆነው በፓርቲ አባልነታቸው መግለጫ ሲሰጡ ለምን ብሎ የሚጠይቅ የፓርቲ አባል የለም። እንደዚህ ዓይነት መረጃዎች በአዲስ ዘመን አይወጡም፤ በአዲስ ራዕይም አይወጡም። ስለዚህ እነዚህ አባላት

ከየት አምጥተው እንዴት ሆነ ብለው ይጠይቃሉ። ይህ የጭራቅና የአፍራሾች ወሬ ነው ይባልና ይታሰፋል።

ለምሳሌ እንወሰድና ከኢንጅነር ኃይሉ ሻወል እና ከአንድ የኢህአዴግ አባል (የንብረት ማፍራት መብቱ ተነፍሶ በፓርቲ በሚደረግለት ድርጊት የሚኖር ወይም የመንግሥት ደሞዝተኛ) እዚህች ሀገር ላይ የሚፈጠር ቀውስ ማናቸውን ነው የሚጎዳው ተብሎ ይታሰባል። በቁስ ደረጃ ብቻ ብናስበው ማለቱ ነው። በዚህች ሀገር ላይ በውጭ ሀገር ሆነው ያፈሩትን ንብረት በሙሉ አምጥተው አፍስሰው ቀውስ በመፍጠር ይጠቀማሉ ብሎ ማሰብ እንዴት ይቻላል።

በጠቅላይ ሚኒስትር መለስ ዜናዊ ሞት ከአስራ አምስት ቀን በላይ ሀገር ለቅሶ እንድትቀመጥ ሲወስኑ ኢህአዴጎች በሀገር ኤኮኖሚ ላይ የሚኖረውን ጫና ሊገነዘቡት አልቻሉም። አንድ ታዋቂ ሰው በቀብር ሥነ-ሥርዓቱ ላይ ሆነን፤ “በዚህ ሁኔታ ከቀጠለ በሙሉ ሠራተኛ ለማባረር እገደዳለሁ” ነው ያለኝ። ለባለ ሀብት የአስራ አምስት ቀን ቀውስ ትርጉም አለው። እንኳን ዘላቂ ቀውስ በሀገር ላይ እንዲፈፀም ማድረግ። በዚህ አጋጣሚ ለኢህአዴግ አባላት የማስተላለፊው መልዕክት ተቃዋሚ ፓርቲዎች ሀገር ወደ ቀውስ ሊመሩ ነው እየተባለ የሚሰጣቸውን ምክር ክልብ እንዲያጤኑት ነው። በምንም ዓይነት መልኩ ይህ ፍረጃ በልጅነታችን ስለ ጭራቅ የምንሰማው ዓይነት ፍረጃ ነው የሚሆነው። እዚህ ማንሳት የፈለግሁት ሚዲያውና ግዴለሽነታችን ተዳምሮ የተሣሣተ መደምደሚያ እንዴት እንደምንይዝ ለማሳየት ነው።

የኢህአዴግ መካሪ የሆነው ሪፖርተር ጋዜጣ ሁሌም ከሚያነሳቸው ጉዳዮች አንዱ እና የኢህአዴግ አባላትም በተደጋጋሚ የሚሉት ነገር አለ። ተቃዋሚዎች (በተለይ ቅንጅት) ምራኝ ብሎ የመረጠውን ህዝብ ተመልሶ እንዴት ልምራቸው? ብሎ ሊጠይቅ ወደ ህዝብ ወረደ ይላሉ። ፓርላማ እንግባ ወይም አንግባ በሚል ከህዝብ ጋር ሲደረግ የነበረውን የህዝብ ውይይት አስመልክቶ ነው ይህን አስተያየት የሚሰጣት። በመጀመሪያ ህዝብን ለውሳኔ ማሳተፍ ለቅንጅት ሲሆን ወንጀል ይሆናል። ኢህአዴግ ግን “ብርቱካን ሚደቅሳን ማሰር ተገቢ ነበር” በሚል ለህዝብ ግንዛቤ ለማስጨበጥ በመላው ሀገሪቱ ውይይት ሲያደርግ ነበር። ይህ ግን ለኢህአዴግ ሲሆን ዲሞክራሲያዊ ነው።

ለማንኛውም በእኔ እምነት “ፓርላማ እንግባ ወይስ አንግባ” የሚል ውይይት የተካሄደበት መሰረታዊ ምክንያት ትክክል ነበር። የህዝብ ድምፅ በተሟላ ሁኔታ ይከበር የሚል ስለነበር። ይህም የሆነው ድምፃቸውን ለቅንጅት ሰጥተው በጠራራ ፀሐይ የተዘረፉ ዜጎች ስለነበሩ ነው። ውይይቱ ለህዝብ በመከፈቱ የኢህአዴግ ሴረኞች መግቢያ ቀዳዳ አግኝተው “ፓርላማ መግባት አይገባም!” የሚል አጀንዳ በስፋት አራምደዋል። እነርሱ ብቻም አይደለም ከምር የህዝብ ድምፅ መከበር አለበት የሚሉ ደጋፊዎችም ፓርላማ መግባት ትክክል አይደለም ብለው ሞግተዋል። በማይጠበቅ ሁኔታም ለደሞዝ ከሆነ እኛ እንከፍላችኋለን እስከ ማለት የደረሱ ሰዎች ነበሩ። በቅንጅቱ የተወከሉት የመድረክ መሪዎች ግን ሲያስተላለፉ የነበረው መልዕክት

ውሳኔውን ፓርቲው እንደሚያደርግ ነገር ግን ውሳኔው ምንም ይሁን ምን ህዝቡ በፀጋ እንዲቀበለው የሚል ነበር።

ይህ አካሄድ ያልጣመው የኢህአዴግ/መንግሥት ግን ቀጣይ ህዝብን የማወያየት ዕቅዶችን አገደ፤ እንደዚያም ሆኖ ቅንጅት ላዕላይ ምክር ቤት ታሪካዊ ውሳኔ ነው ያስተላለፈው የሚል ዕምነት አለኝ። ወደ ፓርላማ አትግቡ ያለውን የህብረተሰብ ድምፅ ከግምት ውስጥ ያስገባና ኢህአዴግ ፓርላማ እንዲገቡ ከፈለገ ደግሞ ዕድል የሚሰጠው ነበር። ኢህአዴግ ግን የዚህ ዓይነት ታሪካዊ ዕድሎችን የመጠቀም ባህል ስለሌለው አምባገነንቱን ይፋ ያደረገ ጨካኝ እርምጃ ተግባራዊ አደረገ። የህዝብ ተመራጮችን ማሰርና ደጋፊዎችን በጠራራ ፀሐይ በአልሞ ተኳሾች መግደል ተያያዘ።

የቅንጅት ላዕላይ ምክር ቤት “ፓርላማ እንግባ” የሚል ውሳኔ ነው የወሰነው ሲባል ምን ማለት እንደሆነ ግልፅ ላድርግ። ይህ ውሳኔ ሲወሰን የተለያዩ ሃሳቦች ሲንሸራሸሩ ስለነበር ጉዳዮችን ነጥብ በነጥብ ለይቶ በማየት በመጨረሻ ውሳኔው የተወሰነው በሙሉ ድምፅ ነው። ልደቱን ጨምሮ ማለት ነው። ልደቱ ከየት አምጥቶ “እኔ እንግባ ስል እነርሱ /አክራሪ የቅንጅት አመራሮች/ እንግባ አለ” እንዳለ ግልፅ አይደለም። ፓርላማ ለመግባት ግን ለኢህአዴግ የቀረቡለት ቀላል ጥያቄዎች የሚከተሉት ነበሩ፤ (በቅንፍ የተጨመሩት የህገ-መንግሥት አንቀጾች የእኔ ናቸው)

1. ነፃ፣ ገለልተኛና ጠንካራ የማስፈፀም ብቃት ያለው የምርጫ ቦርድ (ህገ-መንግሥት አንቀጥ 102/

2. ነፃና ገለልተኛ ፍርድ ቤት፤ /ህገ-መንግሥት አንቀጽ 79/
3. የፖሊስ፣ የደህንነትና የመከላከያ ሃይል ከፖለቲካ ጣልቃ ገብነት መራቅ፤ (ህገ-መንግሥት አንቀጽ 87/5፤)
4. ሰኔ11/1997 ዓ.ም የተገደሉ ኢትዮጵያዊያንን ጉዳይ የሚያጣራ ገለልተኛ ኮሚሽን እንዲቋቋም፤ ግድያውን በፈፀሙ ላይም ህጋዊ እርምጃ እንዲወሰድ፤
5. ፍትሐዊ የመንግሥት ሚዲያ አጠቃቀም እንዲኖር፤ የግል ኤሌክትሮኒክስ ሚዲያ እንዲቋቋም፤ (ህገ-መንግሥት አንቀጽ 29/5)
6. ከግንቦት ሰባት በኋላ በተወካዮች ምክር ቤት አሠራርና የአዲስ አበባ መስተዳድርን በተመለከተ የወጡትን ህጎች ቀድሞ ወደነበሩበት መመለስ፤
7. በፖለቲካ አመለካከታቸው የታሰሩ አባላትን መፍታት፤ የታሸጉ ቢሮዎቻችንን መክፈት እንዲሁም በተቃዋሚ ፓርቲ አባላት ላይ እየተካሄደ ያለው ማሳደድ እንዲቆም፤
8. እነዚህን ጥያቄዎች በተግባር መዋላቸውን የሚከታተልና የሚያስፈፅም ነፃ ኮሚሽን ይቋቋም፤ የሚሉት ናቸው፡፡

የተጠየቁት ጥያቄዎች እነዚህ ናቸው፡፡ እነዚህ ደግሞ በህገ-መንግሥት ላይ ከዚህ በተሻለ ዝርዝር የተቀመጡ ነገር ግን ገዢው ፓርቲ ሊያከብራቸው ያልቻላቸው፤ በተራ ቁጥር አራት የተጠቀሰው ደግሞ ተቃዋሚዎች ወንጀል ሠርተዋል ካለ ለራሱ ለመንግሥት መረጃ የሚያገኝበት ነበር፡፡ ይህም ሆኖ በጥቅምት ከተፈፀመው ድጋሚ ጭፍጨፋ በኋላ የተቋቋመው ኮሚቴ የግድያውን ምክንያት እንዳያጣራ

(መንግሥት የወሰደውን እርምጃ ተመጣጣኝ ነው አይደለም የሚለው ብቻ እንዲያይ) ተደረገ።

ከላይ የተዘረዘሩትን ነጥቦች መንግሥት ተቀብሎ የቅንጅት መሪዎች ፓርላማ እንዲገቡ ማድረግ ቀላል የሚባል ሥራ ነበር። (በተለይ ለህዝብ ክብር ሲባል የቀረቡ ከመሆናቸው አንፃር - ፓርላማ አትግቡ ሲል የነበረውን የህብረተሰብ ክፍል ጥያቄ ለማስታመም ስለሆነ)። ፓርላማ እንዲገቡ ሳይሆን እስር ቤት ማስገባት በሚል በቂመኝነት ላይ ተመስርቶ የተነደፈን ስትራቴጂ ለመፈፀም የሚተጋ መንግሥትና/ፓርቲ ለካድሬዎቹ “ቅንጅት ፓርላማ አልገባም አለ” ብሎ ይነግራል። ካድሬዎችም ይህንኑ ይደግማሉ። ጉዳዩም ካለፈ በኋላ ለግል ግንዛቤ እንኳን እንዲሆናቸው በማለት ነገሩን በጥልቀት ከማየት ይልቅ ክሱን ወደማይመለከተው ቅንጅት ለማድረግ ይጥራሉ። እነዚህ ታዲያ ምድባቸውን አውቀው በድፍረት ከሚያጠፉት ናቸው ማለት ይቻላል።

አቶ ልደቱ መድሎት በተባለው መጽሐፉ ቅንጅት ፓርላማ ቢገባ ጥሩ ነበር ብሎ እኔ እንግባ ብዬ ነበር የሚል መልዕክት ያስተላልፋል። አቶ ልደቱ በ2002 ምርጫ በተደረገ ክርክር ወቅትም ለህዝብ ይፋ በሚተላለፍ የቴሌቪዥን ፕሮግራም “ፓርላማ እንግባ ብዬ እንቢ ተባልኩ”ሲል፤ በምላሹ “ውሸት ነው አላልክም የቅንጅት ውሳኔ የተላለፈው በሙሉ ድምፅ ነው” ብዬ መልስ ስሰጠው ይህ ውሸት ስለሆነ ይቆረጥ ብሎ ሃሳብ አቅርቦ አቶ በረከት በድጋሚ ለማላገጥ እድል አግኝቶ ነበር። ይህ የሆነው ደግሞ አቶ ልደቱ አምስት ዓመት

ምክር ቤት ለመቆየት ዕድል አግኝቶ ከአቶ በረከት ጋር በደንብ ተግባብተውም በነበረበት ጊዜ ጭምር ነው። ከዚህም በተጨማሪ ጋዜጣ ላይ ፓርላማ የምገባው በቅንጅቱ ውሳኔ መሰረት ነው ብሎ መግለጫ ሲሰጥ ነበር እንጂ በግሌ የተለየ ሃሳብ ነበረኝ ብሎ አያውቅም።

ፓርላማ ለመግባት ምክንያት የሆነው ግን አቶ በረከት በመጽሐፉ ገፅ 173 እንዳስቀመጠው ነው

ፓርላማው “የተመረጡ ሰዎች በተቀመጠው የጊዜ ገደብ ወንበራቸውን ካልያዙ ከፓርላማ እንደሚሰረዙና ያለመጠየቅ መብታቸውን እንደሚነሳ ግልፅ አደረገላቸው። ከዚህ ማስጠንቀቂያ በኋላ እነ አቶ ልደቱ፣ ተመስገን ዘውዴና ሌሎችም ወንበራቸውን ተረክቡ። ...”

እንደዚህ ያሉ ዓይን ያወጡ ውሸቶችን እንዴት አድርገን ተሸክመን እንደምንሄድ አይገባኝም። ለነገሩ ህዝቡ የራሱን ብይን ሰጥቷል።

ከዚህ ጋር የሚገጥም አንድ ታሪክ ልንገራችሁ እና ወደዚህ ክፍል ማጠቃለያ እንሂድ። አሜሪካ ለነፃነት ከእንግሊዝ ጋር ባደረገችው ጦርነት ቤኔዲክት አርንሎድ (Benedict Arnlod) የተባለ ሰው ወታደራዊ ሚስጥሮችን ለእንግሊዝ አሳልፎ ይሰጥ እንደነበር ታወቀበት። በዚህም ምክንያት አሜሪካ ውስጥ መኖር ሲቸገር ወደ እንግሊዝ ሸሸ። ነገር ግን እንግሊዝ ሲኖር እንኳን በሰላም አልነበረም። በእንግሊዝ ሀገር በሄደበት ሁሉ ሰዎች ከእርሱ ጋር መነጋገርም ሆነ መታየት አይፈልጉም። ህዝብ በተሰበሰበበት ያዋርዱት ነበር፤ አልፎ

ተርፎም ምራቃቸውን ፊቱ ላይ ይተፋብት ነበር። በሄደበት ሁሉ በሀገሩ ላይ የሠራው ክህደት እስከ ዕለተ ሞቱ ሲከተለው ነበር። ስሙም (ቤኔዲክት ኦርንሎድ ከዳተኛው) አሁን ለከዳተኞች መጠሪያ ሆኗል።

አሁንም ልደቱ ቅንጅትን በማፍረስ ለኢህአዴጎች በሠራላቸው ውለታ ኢህአዴጎች ሞገስ እንደማይሰጡት ግልፅ ነው። ለዚህ ማሳያ አቶ በረከት ስምያን በመጽሐፉ እንዲህ ብሎ ገልጾታል፤

“ከቅንጅት ኢዴፓ፤ ከሌሎች ተቃዋሚ ድርጅቶች ደግሞ ህብረትና ኦፊዴን መስከረም ላይ የተሰመረው ቀይ መስመር የምር እንደሆነ ተገንዝበው አቤት ወዴት ሲሉ ሰንበተዋል። ..... በመቀጠልም የህብረት መሪዎች ... በአድርባይነት ከምንጠላው ከአቶ ልደቱ ጋር አብረን በአንድ ጠረጴዛ አንቀመጥም አሉን። በበኩላችን አንዱ ሌላውን በአድርባይነት ሊከስ እንደማይችል እናውቃለን። እነርሱም ያውቃሉ። ሁለቱም ወገኖች (ህብረትና ኢዴፓ መሆናቸው ነው) ፀጋዬ ገብረመድህን እሳት ወይ አበባ በሚለው የግጥም መድብሉ በተስለምላሚነት የገለፃትን ቢራቢሮ ያስንቁናል።”

ገፅ 182 እና 183.....

አብዛኛው የህብረተሰብ ክፍል በኢቲቪ/በሬዲዮ ታቅደው ለማሳሳት በሚቅርቡ መረጃዎች ቢሳሳት ችግር የለውም ሊባል ይችላል። የተማረ የሚባለው ክፍል ግን እንደፈለገ የተሳሳተ መደምደሚያ መሥራቱ ግን አግባብ አይመስለኝም። የተማረ የሚለው

መጠሪያ የተጨመረለት የተነገረን ለመስማት ብቻ ሳይሆን፤ ያሉትን መረጃዎች መርምሮ ለማየት የሚችል ነው በሚል ይመስለኛል።

የታሪክ ተመራማሪዎች በተለይ ቅንጅት ለአቅመ ፓርቲ ሳይበቃ /ሳይቀናጅ/ መፍረስ ዋና ዋና ምክንያቶች፤ በተለይም ደግሞ በቅንጅት ጊዜ የተወሰዱትን የሰላማዊ ትግል አካሄዶች ጠንካራና ደካማ ጎኖቹን በዝርዝር እንዲፈትሹት እጠይቃለሁ። ይህ ሲሆን ከኢህአዴግም ሆነ ከቅንጅት ግንኙነት የሌላቸው ቢሆኑ (ግንኙነት የለንም በሚል ሳይሆን የምር የሌላቸው ቢሆኑ ይመረጣል) ለታሪካችን እጅግ ጠቃሚ ይሆናል የሚል እምነት አለኝ። በግሌ ቅንጅት በወቅቱ በነበረው ነባራዊ ሁኔታ ኃላፊነት የሚሰማው ውሣኔ እንደወሰነ አምናለሁ። ምንም ስህተት አልሰራም ልል ግን አልችልም። አንድ አንድ ጉዳዮች ከኩነት በኋላ ሲታዩ እንዲህ ቢሆን ማለት ቀላል ሊሆን ይቻላል። ለምሳሌ ቅንጅት ያስቀመጣቸውን ስምንት ነጥቦች ፓርላማ ገብተው ቢያነሷቸው ሊባል ይችላል። ይህንን ግን ማነፃፀር የሚኖርብን በዚያን ጊዜ ከነበረው የህብረተሰቡ ድምፃችን ይከበር ከሚለው ስሜት ጋር መሆን ይኖርበታል።

አዲስ አበባን በተመለከተ ፓርላማ አልገባም አሉ ካሉ በኋላ በመጨረሻም ከንቲባ ሆኖ የተመረጠውን ዶክተር ብርሃኑን ካሰሩ በኋላ እንደ አሸንጉሊት የሚያሸከረክሯቸውን ሠዎች (በተለይ እነ አየለ ጫሚሶን) ይዞ አዲስ አበባን ለማስረከብና የአዲስ አበባን ህዝብ ሊቀጡት ወስነው ነበር። በዚህ ጊዜ ከእስር ቤት ውጭ የሚገኙ የቅንጅት አባላት ይህ ሴራ እንዳይሳካ አድርገዋል። እኔንም ጨምሮ

ይህ ትክክለኛ ውሳኔ ነበር። ስለ አዲስ አበባ መረከብ ዶክተር ብርሃኑ የነፃነት ጎህ ሲቀድ በሚለው ከቃሊቲ በፃፈው መጽሐፉ በደንብ አስቀምጦታል። ይህንን አንብቦ የቅንጅት ውሳኔ ምን እንደነበር መረዳት የባለቤቱ ይመስለኛል።

ለማጠቃለል ቅንጅት ፓርላማ አልገባም፤ አዲስ አበባንም አልረከበም የሚል አቋም አልወሰደም። ስለዚህ የቅንጅት አመራሮች እስር ቤት ከመግባት ፓርላማ ይሻላቸው ነበር የሚለው ምርጫ በኢህአዴግ የተወሰነ እንጂ በቅንጅት የተወሰነ ያለመሆኑን መረዳት ያስፈልጋል። ይህንን ውሳኔ በአቶ በረከት ሰምዖን የሁለት ምርጫዎች ወግ እንዲህ ተብሎ ተቀምጧል

“... የፌዴራል ፓርላማ ውስጥ እስከገባችሁ ድረስ አዲስ አበባን ትረከባለችሁ እንጂ አንዱን ነጥላችሁ (አዲስ አበባን መረከብ ማለቱ ነው) እንድትወስዱ አይፈቀድም አለ።” ገፅ

157

ስለዚህ አዲስ አበባን ቅንጅት አንረከብም አለ ነው መልሱ ወይስ መንግሥት/ኢህአዴግ አላስረከብም አለ ነው የሚቀለው? ወይም ሚዛናዊ ለመሆን ኢህአዴግ አዲስ አበባን ለማስረከብ ቅድመ ሁኔታ አስቀምጦ ነበር እንበል? አሁንም ዳኝነቱን ለገለልተኛ አካል መተው ይሻላል።

ምዕራፍ III፡ ከቅንጅት በኋላ - አንድነት

ቅንጅት በውስጥም በውጭም በነበረ ደባ እንዳይሆን ሆኖ የህዝብን ስሜት በጎዳ መልኩ መፈራረሱ የሚካድ አይደለም። ዋናው ቁም ነገር ግን ይዙት የተነሳለትን ማህበራዊ፣ ኤኮኖሚያዊ እና ፖለቲካዊ አጀንዳዎች እንደሚባለው ፈራርሰው የወደቁ አልነበሩም። ይልቁንም ቁርጠኛ አቋም በያዙ አመራሮች ችግሩን ሁሉ ተጋፍጠው አንድነት ለዲሞክራሲና ለፍትህ (አንድነት) ፓርቲ የሚባል መሰረት ላይ አስቀመጡት እንጂ።

እነዚህ አንድነትን የመሰረቱ የቅንጅት አመራርና አባላት በምንም መመዘኛ ቢሆን ተመልሰው ወደ ተበታተነ የፓርቲ ፖለቲካ (የቅንጅት አባል ድርጅትነት በተለይ በኢዴፓ ተጀምሮ በመኢአድ ተከታይ ያገኘው አይነት) ለማካሄድ ፍላጎት የሌላቸው ቀደም ሲልም ፓርቲያቸው ወደ ቅንጅት ሲመጣ በግል የስልጣን ጥማቸውን ማርኪያ ወይም ሌላ የግል አጀንዳ ያልነበራቸው ይልቁንም በሙሉ ልብ የዚህች ሀገር ፖለቲካ በትብብር መያዝ ይኖርበታል ብለው ያምኑ የነበሩ ናቸው።

ቀስተ ደመናዎች ፓርቲያቸውን አፍርሰዋል። ኤዴሊ በእርግጥ ምን እንደሆነ ከዚህ ቀደም እንደገለፅኩላችሁ ባለቤቱና ሥራ አስኪያጁ ግለሰብ ነው የሚያውቀው። አንድ ሰሞን በሚዲያ ብቅ ብቅ ሲል ሁኔታዎችን መዝኖ ጠቃሚ ነው ባለው ጊዜ ብቅ ሊል ያስበ ይመስል

ነበር። ከአሁን በኋላ ግን ይህ የሚቻል አይመስለኝም። ምርጫ ቦርድ ምን ይሳነዋል ካላላችሁኝ በስተቀር።

ለመረጃ ያህል የቅንጅት ሥራ አስፈፃሚ ከነበሩት 20 ሰዎች ውስጥ 10 አባላት (ሃምሳ በመቶ የሚሆኑት ከአንድነት ጋር መስራች ነበሩ።) እስከ መጨረሻው አብረው ቆይተው ከመስራችነት የወጡትን ሁለቱን (ዶክተር በፍቃዱ ደግፌና ሙሉነህ እዩኤልን) ሳይጨምር ማለት ነው። ቀሪዎች ከኢዴፓ ሁለቱ ወደ ውጭ ሲሄዱ አንዱ (ልደቱ አያሌው) በብቃት ቅንጅትን አፍርሶ ኢዴፓ መድሃኒን ወደ ኢዴፓ ቀንሶ ወጥቷል። ከመኢአድ ሶስቱም በጋራ መቆም ተሰኝቸው (ከኢዴፓ አናንስም በሚል) ወደ መኢአድ ተመልሰው ነበር። አሁን መኢአድ ያለበትን ደረጃ ስናይ ውሳኔያቸው ምን ያህል ትክክል እንዳልነበር ያስረዳል። አሁን ግን ኢንጅነር ኃይሉ ብቻ ናቸው ያሉት ሲባል እንሰማለን። ኢዴሲ በመጨረሻ ከመስራችነት የወጣውን (ሙሉነህ እዩኤልን) ሳይጨምር ሁለቱ (ዶክተር አለማየሁ አረዳና እና ለኔሲል አስፋው) ከጨዋታ ወጥተዋል። ቀስተ ደመና ከዶክተር በፍቃዱ ደግፌ በመጨረሻ ከመስራችነት ከወጣው ውጭ በሙሉ አንድነት ውስጥ መስራች ሆነዋል።

የአንድነትን አመሰራረት በንቃት እከታተል ነበር። አንድነትን ለመመስረት ደፋ ቀና ሲሉ የነበሩት የቅንጅት ላዕላይ ምክር ቤት አባላት የነበሩ ናቸው። እነዚህ አባላት የነበረባቸውን ፈተና እከታተል የነበረው በቅርብ ጓደኞቼ በሙሉነህ እዩኤል እና በስለሺ ጠና በኩል ነበር። ዘወትር ይገጥማቸው የነበረውን ነገር በየፈርጁ እያነሳን

ውይይት እናደርጋለን። ስለሽጢ ጠና መማር እንደሚፈልግ እና በሚመሰረተው አዲስ ፓርቲ ውስጥ ሥራ አስፈፃሚ መሆን እንደማይፈልግ ገልጾልኝ ነበር። በሙሉ ጊዜ ፖለቲካ መሳተፍም ቀንሶ በአንድ አንድ ሥራዎች ላይ በግል መሳተፍ ጀምሮ ነበር። ሙሉነህ ግን ቀደም ሲል በቅንጅት ላዕላይ ምክር ቤት አባልነት ብቻ ሳይሆን ፀሐፊም ስለነበር በትጋት ተሳትፎ ያደርግ ነበር። አልፎ አልፎ ደውሎልኝ ምሳ እንብላ እያለኝ ብርቱካንን ይዞ ይመጣና ምሳ እንበላለን።

ወደ መጨረሻ ሲቃረብ ሙሉነህ እና ዶ/ር በፍቃዱ በአዲሱ ፓርቲ ምስረታ እንደማይሳተፉ መረጃ ደረሰኝ። ከሙሉነህ ጋር ተገናኝተን ስለሁኔታው በዝርዝር አወራን። ይህ ነው የሚባል ለማቋረጥ የሚያስችል ነገር ሊነግረኝ አልቻለም። ድብቅነቱ በዛብኝ። ዋናው ግን በግል ሥራው ማተኮር እንደሚፈልግ የነገረኝ ነው። ይህ መብቱ እንደሆነ ገልጮለት ነገር ግን የኢትዮጵያ ህዝብ በትልቅ በትንሹ እያኮረፉ ጨዋታ አቋርጠው የሚወጡ ተጫዋቾች መብዛት እንደሚያሳዝነኝ ነግራው ተለያየን።

በሌላ ቀን ዓይነቷን የማላስታውሳት አንድ ነጭ ትንሽ ከእርሱ ቁመት ጋር የማትመጣጠን መኪና ይዞ ስታዲየም አካባቢ ተገናኝን። አስቦ ነው የመጣው። በምሳ ሰዓት አካባቢ መኪና ለማሳጠብ እዛ አካባቢ እንደማልጠፋ ያውቃል። መኪና እያሳጠብን ብዙ ተጫውትን። ሥራ እንደጀመረ ቢሮም እንደከፈተ አስረዳኝ፤ ሥራም በመፈለግ እኔም ድርሻዬን እንድወጣ ነግሮኝ ተለያየን። ከፖለቲካ መውጣቱ

ቢያሳዝነኝም የራሱን ሥራ በተቀናጀ መንፈስና ሁኔታ ለመጀመር መዘጋጀቱ አስደስቶኛል። ትንሽ ቆየት ብሎ ለመስክ ሥራ እየዞርኩ ሳለ ናዝሬት ስደርስ ድንገት አዳማ ራስ ሆቴል ከሌሎች ጓደኞቼ ጋር ሆኖ አገኘሁት። ምንም አዲስ ነገር አላየሁበትም። ነገር ግን የጀመረውን የማማከር ሥራ እየሠራ ነው ብዬ ስለወሰድኩ ብዙም ዝርዝር ውስጥ ሳንገባ ትንሽ አውግተን ተለያየን።

ከመስክ ሥራ ስመለስ ሙሉነህ ትዳር መያዙን ሰማሁ። ከማውቃት ዕጮኛው ከነበረችውና እስር ቤት ስትጎበኘው ከነበረች ልጅ ጋር መስሎኝ ሳጣራ እንዳልሆነ ተረዳሁ። የትውውቁ ፍጥነትና ውሳኔውም ገረመኝ። ይህንኑ ደውሎ ነገረኝ እና ዝርዝሩን ሌላ ጊዜ እንደሚነግረኝ ተስማምተን ተሰነባበትን። ሳንገናኝም ከሀገር መውጣቱን እንዲሁም ግንቦት ሰባት የሚባል ሁሉን አቀፍ የትግል ስልት እከተላለሁ፤ ኢህአዴግ ሰላማዊ ትግል አይገባውም፤ ከሚል ቡድን ጋር መቀላቀሉን ሰማሁ። ሙሉነህን ድሮም በሚስጥረኝነት አውቀዋለሁ። አሁን ግን ይበልጡኑ ገረመኝ። የማውቀው የሚመስለኝ ነገር ግን የማላውቀው ጉደኛ ፍጡር ሆነብኝ።

የሙሉነህ በአንድነት ፓርቲ ያለመሳተፍ ከታወቀ በኋላም ቢሆን ስለሺ በአንድነት ምስረታ ላይ እንደቀድሞ ተሳትፎ ማድረጉን ቀጥሏል። እርሱ መማር ስለሚፈልግና ወደ ውጭ ስለሚሄድ ሥራ አስፈፃሚ ያለመሆኑን በቁርጥ የያዘው አቋም ቢሆንም ወደ ምስረታው አካባቢ ስለሺ እኔን በአንድነት ፓርቲ ሥራ አስፈፃሚ ውስጥ ሆኜ በንቃት እንድሳተፍ ይጎተጉተኝ ነበር። አልተቀበልኩትም። በምክር

ቤት አባል ለመሆን ግን ችግር እንደሌለብኝ ገለፅኩለት። በዚህ መሰረት በሱ ጠቋሚነት ከዕጩ የምክር ቤት ስም ዝርዝር ውስጥ በመስራች ጉባዔ ላይ ተመዝግቤ በመስራች ጉባዔ ላይ ተገኝሁ። የመስራች አባላት ፊርማ ያስፈረመኝም ስለሺ ነው።

በአንድነት ፓርቲ በመስራች ጉባዔ ላይ በቅጡ የምንተዋወቅ ሰዎች ብዙ አይደለንም። ነገር ግን ባለኝ የትምህርት ዝግጅት መነሻ ለምክር ቤት አባልነት ተመረጥኩኝ። የዚያን ዕለት አስገራሚ የነበረው ብርቱካን ለምርጫ የቀረቡትን ዝርዝር አይታ እኛ ወዳለንበት መጥታ ይሄ ማን ነው ብላ የኔን ስም ጠየቀች። ለብዙ ቀን አብረን ምሳ ብንበላም ስሜን እና እኔን በቅጡ እንዳለዋሃደችው ገባኝ። በዚያን ጊዜ ብርቱካን በጣም ታዋቂ ሆኖ ስለነበር አንድ እኔን ማስተዋል አለመቻሏ የሚያስገርም አልነበረም።

በዚያኑ ዕለት የአንድነት ብሔራዊ ምክር ቤት አባል ሆኜ በጠቅላላ ጉባዔ ተመረጥኩና ሥራ አስፈጻሚውን ለመምረጥ የሚያስችል ዕድል አገኝሁ። በዕለቱም በጋለ ስሜት የሥራ አስፈጻሚ ኮሚቴ ሆነው ለመመረጥ ትግል ሲደረግ አየሁ። ለእኔ ብዙም ግልፅ ባልሆነ ሁኔታ የሚመሰረተውን ፓርቲ ለመምራት የስልጣን ሽኩቻ እንደነበር በግልፅና በሹክሹክታ ይሰማ ነበር። ዋነኛ ተፎካካሪዎችም ወራት ብርቱካን፣ ኢ/ር ግዛቸው እና ዶክተር ያዕቆብ እንደነበሩ መረዳት አያስቸግርም። እንደዚያም ሆኖ የብርቱካንን የህዝብ ድጋፍና ገናና መሆን የተረዱት ተፎካካሪዎች፤ በእኔ ዕይታ የተሻለ አማራጭ (ለአንድ ቤስት) የሚሉትን ቦታ ለመያዝ የወሰኑ በሚመስል መልኩ

የምርጫው ሥነ ሥርዓት በሰላም ተጠናቀቀ። ነገር ግን ብሔራዊ ምክር ቤት መግባት ፈልገው የቀሩ፤ በተለያዩ መልኩ በፓርቲው መዋቅር ኃላፊነት መውሰድ ፈልገው ያልተሳካላቸው እንደነበሩ ቆየት ብሎ መረዳት ይቻል ነበር።

ከምስረታ በኋላ አንድነት የተለያዩ የዝግጅት ሥራዎችን እና ከምርጫ ቦርድ ጋር ያሉ የምዝገባ ጣጣዎችን ሲያከናውን ቆይቶ፤ የቅንጅት መሪዎች ከእስር ከተፈቱ በኋላ የመጀመሪያ የሆነውን እና ታሪካዊ ሊባልለት የሚችለውን ህዝባዊ ስብሰባ በመብራት ኃይል ስብሰባ አዳራሽ ህዳር 27 ቀን 2001 ዓ.ም በከፍተኛ ስሜት ተካሄደ፤ የቅንጅት መንፈስ ኢህአዴግ እንዳሰበው የተበታተነ ሳይሆን ከቀድሞውም በተሻለ መልኩ ተደራጅቶ የመጣ መሆኑን የሚያሳይ ሆነ። ብርቱካንም በንግግሯ ከመበታተን ይልቅ ተሰባስቦ መሥራት እንደሚጠቅም ይህንንም ለመፈፀም አንድነትም ሆነ እርሷ እንደመሪ ቁርጥ አቋም የያዙ መሆኑን፤ ይህም በሰላማዊ መንገድ እንደሚሆን አበሰረች። በዕለቱ በፍፁም በዚህ መድረክ ይገኛሉ ተብሎ የማይታሰቡ የፖለቲካ ሰዎች ሁሉ ተገኝተው ንግግር ማድረግ ቻሉ። ይህን ስብሰባ ኢህአዴግ አልወደደውም። ለ22 ወራት በእስር ያቆያቸው ሰዎችም በሚፈልገው መንገድ ትምህርት የወሰዱ አልመሰለውም እና አዲስ ድራማ ጀመረ። ይህ ድራማም ለመሪነት ያጫት የአንድነት መሪ ሆና ብቅ ያለችውን ብርቱካን ሚደቅሳን ነበር።

በመብራት ኃይል አዳራሽ በተደረገው ሕዝባዊ ስብሰባ ጦስ የህዝቡን መነሳሳት ተመልክቶ..... ሰብብ ሲፈልግ የነበረው ኢህአዴግ

በውጭ ሀገር ንግግር ይቅርታ አልጠየኩም ብለሻል ብሎ ብርቱካንን ወደ እስርቤት ወሰዳት። የሚያሳዝነው ብርቱካንን ያሰራት ኢህአዴግ ሆኖ ሳለ እንዲሁም በአንድነት ውስጥ በግልፅ የተቀመጠ የስልጣን ተዋረድ እያለ እና ብርቱካን ስትታሰር ማን ድርጅቱን እንደሚመራ በግልፅ እየታወቀ፤ በአንድነት ምርጫ ጊዜ የተለያዩ ተፎካካሪዎችን በመደገፍ ግልፅ አቋም ይዘው የነበሩ ሰዎች በብርቱካን እስር የነዚህ ተፎካካሪዎች (በግልፅ ኢ/ር ግዛቸውና ዶክተር ያዕቆብ፤ በመጨረሻ ዶክተር ያዕቆብ ከፓርቲ ሲለቅ ውንጀላው ቀርቶለት ከወንጃዮቹ ጋር አጋር ሆኗል) እጅ አለበት የሚል የሴራ ጉንጎና ጀመሩ። ይህንን ሴራ ተከትሎ፦

- የአስተዳደርና የጽ/ቤት ውሳኔን ወደ ብሔራዊ ምክር ቤት እያመጡ መነታረክ፤
- የፕሮፌሰር መስፍን ወልደማርያም ትግሉ አብቅቶለታልና በቢሮ ውስጥ እንወሰን የሚል ማመልከቻ፤
- የአቶ አምሃ ዳኘው (ሰብሳቢ የሆነበት የጥናትና ምርምር ቡድን) መድረክ መግባት የለብንም የሚል የጥናት ጽሑፍ፤
- የብርቱካን መታሰር ፓርቲው ተገቢውን ትኩረት አልሰጠውም የሚሉ የብርቱካን ደጋፊ ነን የሚሉ በተለይ ወጣቶች፤ ወዘተ

ቅሬታ አለን በማለት የተለያዩ አባላት ፓርቲውን ከጅምሩ ያምሱት ጀመር። ሥራ አስፈጻሚውን የአምባገነን ቡድን፤ የብሔራዊ ምክር ቤት አባላትን ደግሞ ሎሌዎች በማለት በፓርቲው በስብሰባ ተገኝተው በድምፅ ብልጫ ሁሉ የተሸነፉበትን ሃሳብ በጉልበት

ለማራመድ ጥረት ማድረግ ያዙ። ይህንንም “መርህ ይከበር! እስከዚያም ዝም አንልም!” ብለው ሰየሙት።

አንድም የተጣሰ መርህ እስከዛሬ ሳይታየኝ አለሁ። እንዲሁ መርህ ይከበር! መርህ እስኪከበር ዝም አንልም! የሚሉ ቡድኖች የፈጠሩት አንጃ ግራንጃ ግን ለኢህአዴግ ስትራቴጂስቶች ብርቱካንን በማሰር ማሳካት ያሰቡትን የተቃዋሚውን ጎራ ማዳከም ድራማ ትክክለኛ እንደሆነ ግን ማሳያ ነው ብዬ መውሰድ እችላለሁ።

‘እባብ ያየ በልጥ በረዋ’ እንደሚባለው፤ ቅንጅት ላይ በተፈጠረው መለያያት መንስዔ አሁንም አንድነት ተለያየ የሚል ነገር በመፍራት ከህግ ውጭ የፈለጉትን የሚያደርጉ ግለሰቦችን በዝምታ እና በሆደ ሰፊነት ማለፍ በሚል ፈሊጥ /በተለይም ከዲያስፖራ አካባቢ ተሰማሙ በሚል ግፊት መጨረሻው ላይቀር የዝም አንልም/መርህ ይከበር ቡድን ረብሻ እስከ ምርጫ 2002 ድርስ ተከተለን። ስሜታችንን መቆጣጠር አቅቶን ድብድብ ውስጥ ገባን። ኢቲቪ ይህንን ቀርፆ ለህዝብ በማቅረብ ተመልክቱ ሀገር ሊመሩ ቀርቶ እርስ በርስ አይሰማሙም ብሎ ሌት ተቀን ያራግብ ጀመር። በዚያን ሰሞን ፕሮፌሰር መስፍን ወልደማርያም በኢቲቪ ታጅበው ወደ አንድነት ጽ/ቤት በጉልበት ለመግባት ሲሉ የተወሰኑን ሰዎች በትግል ባናስወጣቸው ኖሮ እዚያ ጊዜ ውስጥ ሊፈጠር የነበረውን ትራጀዲ ሳስበው ሁሌም ይዘገንናል።

ክፍል ሁለት

ምርጫ ሁለት ሺ ሁለት

ምዕራፍ IV: የነፃነት ገበያ

“ኢየሱስ - ድንጋዩን አንሡ አለ” ዮሐ. ምዕራፍ 11 ቁጥር 39

ዘወትር ስለ ምርጫ ማሸነፍ ሳስብ የኔ ድርሻ ድንጋዩን ማንሳት ያህል ቀላል እንደነበር ይሰማኛል። ክርስቶስ በምድር ቆይታው ተዓምራትን ያደርግ እንደነበር ታላቁ መጽሐፍ ይነግረናል። ልብ የማንለው ነገር ግን ተዓምራቶቹን ሲያደርግ ተዓምር ለሚደረግለት ክፍል /ሠው/ ትንሽም ብትሆን የድርሻውን ማድረግ እንዳለበት ያስተምር ነበር። የዮሐንስ ወንጌል ምዕራፍ 11 ታሪክ ብዙ ጊዜ በዚህ መስመሩ ይመስጠኛል። ብዙ ጊዜ ሰዎች ከችግሮቻቸው ለመላቀቅ ወይም ከሚፈልጉት ስኬት በተዓምር እንኳን ለመድረስ የድርሻቸውን ላለመወጣት የሚያደርጉት ዳተኝነት ይገርመናል።

ክርስቶስ አልዓዛርን በሞት ለአራት ቀን ከቆየበት መቃብር ሲያስነሳው ለእህቶቹ አንድ ቀላል ድርሻ ተሰጥቷቸው ነበር። ይኸውም የመቃብሩን ድንጋይ ማንሳት። ክርስቶስ ድንጋዩን ፈንቅሎ አልዓዛርን ማስነሳት አቅቶት አይደለም። እነ ማርታም የድርሻቸውን መወጣት ስላለባቸው እንጂ። ከባዱን ሙትን የማስነሳት ተግባር እውን ለማድረግ የነማርታ ድንጋዩን ማንሳት ወሳኝ ነበር። በዚህ መንፈስ ነበር ድርሻዬን ለመወጣት የገባሁት። እግዚአብሔር ተዓምሩን ይሠራል፤ እኔም የድርሻዬን እወጣለሁ ብዬ ነው የጀመርኩት። ከዚህ

ቀጥሎ የድንጋይ ማንሳቱን ተግባራት መግለፅ ተገቢ ይመስለኛል። የሚሸነፍ የማይመስለውን የጎልያድ ወንድም ኢህአዴግን መረብ በተፃምር መበጠስ የቻልንበት ሂደት ነበር።

በገበያ ህግ መሸጥ ሲባል ዕቃውን/አገልግሎቱን የሚሰጥ ሰው ገንዘብ ወይም ሌላ ተመጣጣኝ ዋጋ ያለው ነገር ተከፍሎት ነው። አሁን አሁን ይህን መደበኛ የገበያ ህግ በሚባረር መልኩ ውድ የሆነውን (ለገበያ መቅረብ የሌለበትን) ነፃነት ተከፍሎን ሳይሆን ከፍለን እየሸጥን እንደሆነ ይሰማኛል። ይህን ቅጥ ያጣ፤ የግብይት ህግን የጣሰ የነፃነት መቼብቸብ ገበያ ሳስበው ነፃነት ዋጋው ስንት ነው? ብሎ መጠየቅ ተገቢ ነው ብዬ ነው። ለዚህ መጽሐፍ ርዕስ እንዲሆን የመረጥኩት። በተፈጥሮ ያገኘነውን ሰብዓዊ መብትና ነፃነት በኢህአዴግ ማስፈራሪያ ወይም ምን ላድርግ ታዲያ በሚል ግድ የለሽነት እንደዋዛ በገባንበት ህገ ወጥ ድርጊት ምክንያት ተሸማቀን ወይም የመንግሥት ሎሌ ሆነን ለማደር በማሰብ ብቻ ነፃነታችንን አሳልፈን ሰጥተናል/ሸጠናል። በግልፅ ለመናገር “ከፍለን ሸጠናል”።

በዚህ ርዕስ ስር የማንሳቸው ነጥቦች በዋነኝነት እንዲያጠነጥኑ የምፈልገው ነፃነታችንን አሳልፍን ላለመስጠት ምን ዓይነት ማህበራዊ፣ ሃይማኖታዊ ወይም ኤኮኖሚያዊ ጠቀሜታዎች እንደሚያስፈልጉን እንድናስብበት ቢረዳ ብዬ ነው። በኔ መመዘኛ እከሌ የቅርብ የስጋ ዘመዴ ነው፤ ለእኔ ሲል ህይወቱን ይሰጣል እንኳን የመንግሥት ሥራውን ማለት አልቻልኩም። እገሌ ሃይማኖቱን አክባሪና የሃይማኖት ሰው ነው፤ ለመብትና ለነፃነቱ ከፈጣሪ ውጭ

ለማንም አይንበረከክም ማለት ዳገት ሆኖብኛል። የተማረ ሰው ነው፤ አመዛዝኖ ቢያንስ በጽሑፍ ያለ ህገ መንግሥታዊ መብቱን ያስከብራል ወይም ገንዘብ አለው፤ ከአሁን በኋላ ለቁሳዊ ጥቅም ብሎ ማንም ነፃነቱ ላይ እንዲዘባበት አይፈቅድም ልል አልቻልኩም።

ስለዚህ ነፃነታችን ከየት የሚመነጭ ነው። ነፃነታችንን ለማስከበር የሚያስፈልገን ገንዘብ ከሆነ ስንት ነው? ትምህርት ከሆነ እስከ ምን? እምነት ከሆነ ምን ዓይነት ወይም የትኛው? ወዘተ። ነፃነታችንን ማን ሲቀማን ነው ተዘረፍን የምንለው። የትኛው አስተምህሮት ነው ለኢትዮጵያውያን የነጻነት ትርጉም ከውጭ ወራሪና ጠላት ጋር ብቻ የተያየዘ ነው ብሎ የሰበከውና እንደዚህ ፀንቶ እንዲኖር ያደረገው። በሀገር ውስጥ ያለ ወንበዴ በስልክ ደውሎ ወዮልህ ሲለን ለምንድነው የምንርበተበተው? ይህንን ሁሉ ለማየት እንድንችል ለነፃነት ገበያው ምሳሌ የሚሆኑትን ላውጋችሁ።

አንድ በጣም የቅርብ ዘመዴ በመንግሥት መሥሪያ ቤት ተቀጥሮ ነው የሚሠራው። የፈለገውን ቢሆን ግን በምፈልገው ጊዜ ሊረዳኝ እንደሚችል ባለሙሉ ተስፋ ነበርኩ። ለወትሮ ቤተሰብ አካባቢ ጉዳይ ሲኖር መኪና በመያዝ ይተባበረኛል። አሁን ባለው ሁኔታ ግን መኪና እንደማያመጣ ገብቶኛል። ቢሆንም እኔ መኪና አዘጋጅቼ እርሱ መኪና ይዞ ነገሮችን በማስተባበር እንደሚረዳኝ በማመን በምርጫው ግንባር ቀደም ተሳታፊ ከሚሆኑ ዝርዝሮች ውስጥ አስገባሁት። ይህንኑ ፕሮግራሜን ለመንገር ስልክ ደወልኩለት እና ተነጋገርን።

በስራ ቀን እንደማይመቸው ስለማውቅ እሁድ ዕለት በምርጫ አፈፃፀም ዙሪያ ዝርዝር ለመነጋገር ለምርጫ ዘመቻ ብዬ በከፈትኩት ቢሮ እንዲመጣ ተቀጣጥረን ስልኩ ተዘጋ። በቀጠሮ ቀን ያለውትሮው ምክንያት የሚመስል ሰብብ ፈጠረና ሳንገናኝ ቀረን። ለሚቀጥለው እሁድ እንድንገናኝ ምርጫው እየተቃረበ ስለሆነ ምን ምን ተግባራት ሊያከናውን እንደሚገባ በዝርዝር ለመነጋገር እንደሆነ በድጋሚ ነግሬው በዚሁ ተስማምተን ተለያየን። አሁንም በስልክ። ይህ ዘመዴን የማውቀው በፍፁም ቀጠሮ አክባሪነቱ ነው። ከዚህ ባህሪው ብዙ ተምራክለሁ። እንኳን መቅረት ማርፈድ አያውቅም። በቀጣዩ ቀጠራችን በሥራ ተወጥረን ማርፈዱን ሳናውቅ የቀጠሮ ጊዜው አለፈ። ፡ ይህ ዘመዴ ባለፈው ቀረ፤ አሁን ደግሞ ስላረፈደ ሀሳብ ገባኝና ስልኬን አንስቼ ደወልኩለት። ከጠዋቱ በአራት ሰዓት እንደሚደርስ ነግሮኝ ከነጭራሹ ብቅ ሳይል ዋለ። እኛም የዕለቱን ሥራችንን አገባደን ሲመሽ ወደ የቤታችን አመራን። ስልክ ብደውል አይሠራም። በግል የወሰንኩት ነገር ምንም ነገር ቢሆን ሰዎችን ላለመቀየም ነው። ጠላት ላለማብዛት። ማታ በቤት ስልክ ደውሎ አውቶብስ ተራ ሲደርስ ሞባይሉ እንደተሰረቀና በዚያ ምክንያት ተናዶ ወደ ቤቱ እንደሄደ ነገረኝ። ጥፋቱን በጥፋት ሊያርመው ሞከረ። ሞባይል ሳይዝ መምጣት ይችል እንደነበር ብዙም እንዳይጨናነቅ አረጋጋሁት፤ የተገላበጠሽ መሆኑ ነው። በዛው ጠፋ፤ ሳንገናኝ የምርጫው ቀን አልፎ፤ የምርጫ ውጤት ይፋ ሆነ። ከዘመዴ ጋር ሳንገናኝ ቀረን፤ ደውሎ እንኳን ደስ አለህ ሊለኝ ሞራል አጣ።

ቆየት ብዬ ሳስበው ይህ ዘመዴ ደፋር ነው የሚባል ባይሆንም እንኳን የዚህን ያህል ፈሪ ነው ብዬ አላምንም ነበር። በመንግሥት ሥራው ችግር ቢገጥመው እንኳን ሌላ ሥራ ሠርቶ መኖር የሚያስችል አቅምም ሙያም አለው። ድሮ ልጆች ሆነን ከሰፈር ልጆች ጋር ስንጣላ የምናደርገውን የጠብ ትብብር አሰብኩና አሁን ለቁም ነገር ስንተጣጣ ወደ ኋላ ሰላሳ ዓመት ሄድኩና በሃሳብ ባህር ተውጮ ሳስበው የምር ቅር አለኝ።

በዚያው በምርጫ ሰሞን ታናሽ ወንድሙንም /አርሱም የመንግሥት ሠራተኛ ነው/ ደውቆ በፀሎት እንዲረዳኝ ጠይቄው ነበር። ቤተክርስቲያን አዘውታሪ ስለሆነ። በጥያቄዬ መሰረት እግዚአብሔር እንዲረዳኝ ፀሎት ያድርግ አያድርግ ግን አላወቅኩም። ኢህአዴግ ይህ ዘመዴ እግዚአብሔር እኔን እንዲረዳኝ መፀልዩን ካወቀ ከሥራ ሊያባርረው ስለሚችል በእርግጥ ፀሎት በስሜ አድርሶ መሆኑን ተጠራጠርኩ። ይቅር ይበልኝ። ጥረታችን እንዲሳካ የብዙዎች ፀሎት እንደነበር አምናለሁ። ይህንንም ፈጣሪ ስምቶኛል በተለይ ከሥራ የማትባረረው እናቴ ፀሎቷ ሁሌም እንዳልተለየኝ እርግጠኛ ነኝ። አሁንም ይቀጥላል።

አባቴ በህይወት አለ። ይሁን እንጂ ከቅርብ ጊዜ ወዲህ እንደ አባት የማከብረው ከአባቴ ይልቅ በቅርብ የማገኘው፤ በዕምነቴ ጠንካራ ነው ብዬ የማምነውን አንድ የቅርብ ወዳጄን በዚሁ የነፃነት ፈተና ላይ ጣልኩት። ምርጫው ተፋፍሞ የቤት ለቤት ቅስቀሳውን ለማካሄድ መኪና አስፈልጎን ስለነበር ይህን ወዳጄን “ፒክ አፕ” መኪና

እንድትጠይቀው የምርጫ ማናጀሬ ለሆነችው እህቱ ነገርኳት። ቀበሮና ተጠራጣሪ የሆነችው ማናጀሬ ራስህ ጠይቀው ባንተ ያምራል አለችኝ። ስልኬን አንስቼ ደወልኩ፤ ጥሪዬ ከወዲያ በኩል መልስ አገኘና፡-

“ምን ልታዘዝ?” አለኝ

“የት ነህ?” ስለው

“ፈለክኝ? ቸርች አካባቢ ነኝ።” አለ ፈጠን ብሎ

“አዎ! መኪናህን ፈልጌ ነበር።” አልኩት

“ውሰድ ምን ችግር አለ።” ካለኝ በኋላ ከመቅፅበት ግን “ለምንድነው?” የሚል ጥያቄ አስከተለ።

“ለምርጫ ቅስቀሳ ማድረጊያ ነው! መኪና ከሌለህ ሌላ መኪና ያለህበት ቦታ ድረስ እልክልሃሁ።” አልኩት

“አንተ ልጅ ልኑርበት! እነዚህ ሰዎች የሚያኖሩን አይምስለህ።” ብሎኝ ውሰደው የሚለውን ሃሳቡን ቀየረ።

ለማስረዳት ሞክርኩ ነገር ግን አልተሳካልኝም። ስልኩን ዘግቼ በኪራይ መኪና ቅስቀሳው እንዲቀጥል ትዕዛዝ ሰጠሁ። በትዕዛዜ መሰረት ተከናወነ። እግዚአብሔርን የሚፈራ፤ እግዚአብሔርን መከታው ያደረገ የሚመስለኝ ሰው፤ ኢህአዴግን እንዴት እንደሚፈራ ሳይ አዘንኩ። እንደነገርኳችሁ የኔ ድርሻ ያለምንም ማመንታት ድንጋዩን ማንሳት ስለነበር የድንጋይ ማንሳት ድርሻዬን የሚፈትን ነገር ቢመጣ እንኳን ወደኋላ ለማለት አልተዘጋጀሁም ነበር። ወደፊት፤ ወደፊት ..... ነው መመሪያው። አብሮትም በፍፁም ማንንም መቀየም

የሚባል ነገር የለም። ነገር ግን ዕምነታችን ለነፃነታችን ያለው ፋይዳ ምንድነው? ብሎ መጠየቅ ግን የግድ ይላል።

መቼም ትምህርት ቤት ሆነን ከእውቀትና ከሀብት የሚል አሸናፊ የሌለው ክርክር ያልተከራከረ አለ ብዬ አላምንም። እዚህ ጋ መጠየቅ የፈለግሁት ሀብታችን ነፃነት እንዳይሰማን ለምን አደረገን? የሚለውን ነው።

የ2002 ምርጫ ዘመቻ ሲጀመር ከምርጫ ዕቅዱ ጋር የማስፈፀሚያ ዝርዝር በጀት ተዘጋጅቶ ቀርቧል። ይህን ወጭ ለመሸፈን ሁሉንም ማስቸገር ተገቢ ነው የሚል እምነት ስላልነበረኝ የተወሰኑ ሰዎችን የስም ዝርዝር አውጥቼ ለምርጫ ማናጀሬ ሰጠኳት። ኢሜል ላላቸው ዕቅዱ እንዲላክላቸውና የሚችሉትን እንዲያደርጉ፤ ኢሜል ለሌላቸው ኮፒ መጥተው እንዲወስዱ እና የድርሻቸውን እንዲያደርጉ በአጭር የስልክ ጽሑፍ መልዕክት እንዲተላለፍ አደረግኩ። ለሁሉም ስልክ እንዲደወል ነው የተያዘው ዕቅድ።

እዚህ ሁሉ በተለየ የመጀመሪያው ስልክ ቅድሚያ ተሰጥቶት የተደወለለት አብሮ አደጌ ቱጃር ነው። ቅድሚያ የተሰጠበት ምክንያት ምናልባትም ሁሉንም ወጭ እኔ እሸፍናለሁ ወሬ አታብዙ ሰውም ለዚህ ትንሽ ነገር አታስቸግሩ ይለናል በሚል ታሳቢ ነው። በዚህ መሰረት የገንዘብ ማሰባሰብ ዕቅድና አተገባበር ላይ ተስማምተን ተለያየን። የምርጫ ማናጀሬ ዝግጅቷን አጠናቃ ወደ ተግባር ገባች። በዕቅዱ መሰረት የመጀመሪያውን ጥሪ ከተቀበለው አብሮ አደጌ ቱጃር የተገኘው መልስ እንደተጠበቀው አልሆነም። እንዲያውም የዕቅዱን

አፈፃፀም የሚቀይር መልስ ሆነና አረፈው። ይህ መልስ ብዙዎችን ፈተና ላይ የሚጥል ዕቅድም ይዞ ወጣ።

ማናጀሬ ስልክ ደውላ በጣም በተናደደና ከእኔ ጋር ባላት የዘወትር ግንኙነት ባልተለመደ ስሜት “ይህንን ሥራ በዚህ ሁኔታ እኔ ልሠራ አልችልም” አላችኝ። “ምን ሆኖ?” ብዬ ስጠይቃት የሚገርም ነገር ነው የነገራት። በእርግጠኝነት ለመኖር የሚያስችለው በቂ ሀብት አለው/ነፃነት ሳይኖር ኑሮ ኑሮ ከተባለ/ ግን መልሱ “ልኑርበት አታካከኝ” የሚል ነበር። በማስከተልም ቤተሰብ ተሰብስቦ ለምን እንደማይመክረኝ፣ እንኳን እሱ ሊደግፈኝ እኔም አርፌ እንድቀመጥ ምክር ቢጤ እንደለገለኝ ሰማሁ። በጉራግኛ አንድ ተረት አለ፤

“ዜጋ ያወሩ ይሰማን ይቀብጡ፤

በነሐሴ ይዘንቡ ይሰጭን ይቀብጡ።” ይባላል

በግርድፉ ወደ አማርኛ ስንመልሰው የድሃ ምክርና የነሐሴ ውሃ ፈላጊ የለውም ነው። ድሃ ይናገራል የሚሰማው የለም በነሐሴ ይዘንባል የሚጠጣው የለም ነው። በግልባጩ ደግሞ ሀብታም ቢመክር ምን ይለዋል! እንደማለት ነው። ይህንን ምክር ሰምቻለሁ፣ ወሳኙ ግን የነበረው ምክሩን መሰረት አድርጌ የምወስደው እርምጃ ዓይነት ነው። ቱጃሩ መካሪዬ እንዳለኝ አርፎ መቀመጥ ግን የማይታስብ ነበር።

ከላይ ለመግለፅ እንደሞከርኩት በተወሰኑ ጓደኞቼና አብሮ አደጎቼ ላይ አተኩሮ የነበረው የድጋፍ ማሰባሰብ ዕቅድ እንዲያድግ ወሰንኩኝ። ከቱጃሩ ምክር የተማርኩት ማንም ሰው ከኩነት በኋላ

“ግርማ ብትጠይቀኝ እንተባበር ነበር! ለዚህ ያልሆንን ለመቼ እንሆናለን።” ለሚሉ አስተያየቶች ዕድል አለመስጠት ነው። የገጠመኝን አስቸጋሪ ሁኔታ ለመድረክ አዲስ አበባ ዕጩዎች እንደልምድ አጋርቻቸው ነበር። ብዙዎቹ ድሮም ዝም ብለህ ነው ብለው ተስፋ ቆርጠው በራሳቸው ለመሄድ የሞከሩ ሲሆን፤ የተወሰኑት ግን በአነስተኛ ደረጃም ቢሆን ሙከራ ማድረጋቸውን አውቃለሁ። በእኔ በኩል ግን ገዢ የነበረው መመሪያ በተቻለ አቅም መጠየቅ የሚል ነው። መጠየቅ፣ መሻት፣ ማንኳኳት (Ask; Seek and Knock - ASK) በሚል መርህ ገፋሁበት። በዚህ መርህም ብዙዎች ፈተናውን ወደቁ።

በዚህ መነሻ በስልኬ ላይ በፊደል ተራ በተደረደሩት መሰረት የእያንዳንዱን በር ማንኳኳት ተጀመረ፤ ሁሉንም ማቅረብ አይቻልም አልፎ አልፎ ወካይ ይሆናሉ ያልኳቸውን ትንሽ ላክልበት።

አንድ የቅርብ ወዳጄ ሆቴል አለው። ከወዳጄ ጋር አብሮ ሽርክና ይሠራ የነበረ በዚሁ መነሻ ተዋውቀን ተግባብተን የተለያዩ ተግባራት በጋራ ለመሥራት ዕቅዶች ማውጣት የጀመርን ሰው ነው። ይህን ቅርርባችንን እና ወዳጅነታችንን ምርጫ ሁለት ሺ ሁለት ውሃ ቸለሰበት እንጂ። ከዚህ ወዳጄ ጋር ብዙ የጋራ ሥራዎችን እናቅድ ነበር። አንዳንዴም ስለ ጀግንነቱና ፉክራው እንዲሁም የሚነግረኝን ሳስበው በአግራሞት ማስታወሴ አልቀረም። ይህ ወዳጄ በአዲሱ ዕቅድ አተገባበር መሰረት በአጋጣሚ በስልክ ተራ ውስጥ ቅድሚያ ስለሆነ በቅድሚያ መልዕክት ይደርሰዋል።

ለወትሮው በክልል ለሰሊጥ ኤክስፖርት እንዲረዳው ስለሚገነባው መጋዘን፤ ባህር ዳር ስላለው ሆቴል፤ ከመንግሥት ጋር ስለሚሠራው የተለያዩ ጨረታ አውርቶች አይጠግብም። እኔንም “የመንግሥት ተቋማት ምርት አምርተው አከፋፋይ ይፈልጋሉ። ይህንን ሥራ በጋራ እንሥራ።” ይለኝ ነበር። እኔ መንግሥት ነጋዴ መሆን የለበትም እያልኩ ከመንግሥት ጋር አልነግድም እለዋለሁ። ነገር ግን የእርሱ ፍላጎት ከሆነ መቀጠል እንደሚችል፤ በግሌ ግን ከመርህ ጋር የሚጋጭ ቢዝነስ አልሠራም ድሃ መሆን ይሻለኛል እለዋለሁ። የሀገሩ ልጅ ቤት ሄደን ውስኪ ስንጠጣ ለመክፈል ጎበዝ ነው። በእኔ ዕምነት ይህችን የውስኪ ሂሳብ ለምርጫ ያዋጣታል ብዬ ግምት ነበረኝ። ዕድቁ ቀርቶ በወጉ በኮነነኝ ነው ነገሩ። በስልክ የሰጠው መልስ አጭር ናት! “ጓደኝነት ሌላ፤ ፖለቲካ ሌላ።” የምትል ነች። በቃ ይኸው ነው። ከምርጫ በኋላ የተለያዩ ቦታ ተገናኝተናል፤ በተለይ አንድ ሽሮ ቤት አለች እዛ እንገናኛለን። ቦታዋ ለፉከራ አትመችም። ውስኪ ቤት አልተገናኘንም፤ ያቺ ፉከራው ምን እንደደረሰች ግን አላውቅም። ቢያንስ እኔ ጋር ሲሆን አይበርድለትም ትላለችሁ። እውን ገዢው ፓርቲ ምንስ ያህል እጁ ረጅም ነው ቢባል የእያንዳንዳችንን እንቅስቃሴ ተከታትሎ እንደዚህ ዝም ጭጭ እንድንል የሚያደርግ አቅም አለው? ይህንን ጥያቄ አናቆየው።

አንዱዓለም አራጌ የ2002 ምርጫ ለማሸነፍ ተግተው ከሠሩ ዕጩዎች አንዱ ነው። ምናልባትም እኔ የገጠመኝን ተግዳሮት አስረድቼ የቀየስኩትን ስትራቴጂ ተቀብሎ ተግባራዊ ካደረጉት የአዲስ አበባ ዕጩዎች አንዱ ነው። አንዱዓለም ከራሱ አልፎ ለሌሎችም

አንጋፋ የፓርቲ አባላት በዕጩነታቸው ጊዜ ለውድድር እንዳይቸገሩ የገንዘብ ማሰባሰብ ሥራ ይሠራ ነበር። በአንዱ ዓለም ውትወታ እኔም አንድ ኃላፊነት መውሰድ አለብኝ ብዬ ለዶክተር ነጋሶ ጊዳዳ ምርጫ እንዲያግዟቸው ለማድረግ የቅርብ ዘመዶቼን ማነጋገር እንደምችል ተሰማኝ። ዶክተር ነጋሶ ስለዚህ ጉዳይ የሚያውቁት ነገር የለም። የኔ ይህን ማድረግ እችላለሁ ስሜት መነሻ የሆነው ምክንያት ዶክተር ነጋሶ ከፕሬዝዳንትነት እንደለቀቁ ዘመዴ የሆነ ሰው ልጄን ሲድር ሠርግ ተጠርተው በከፍተኛ ክብር ሲስተናግዱ በዓይኔ በብረቱ አይቻለሁ። በዚያን ጊዜ እኔ እና ዶክተር ነጋሶ እውቅና የለንም። አሁንም ኦሮሞ በሚለው ስሜት ካልሆነ የዝምድና ሀረግ ከዶክተር ነጋሶ ጋር እንደሌለን እነርሱም እንደሌላቸው አውቃለሁ። ይህችን ካርድ ብዙ ባልወዳትም ለዶክተር ነጋሶ ገንዘብ ማሰባሰቢያነት ልጠቀምባት ወስኛለሁ። እነኚህ ዘመዶቼ ደግሞ ይህችን ካርድ ይወዷታል።

እነኚህ ዘመዶቼ በዕውነት ለዚህች ሀገር ለውጥ እንዲመጣ በብዙ መንገድ ያግዛሉ ብዬ አምን ነበር። እኔ ደግሞ ይህንን ለውጥ ለማምጣት የተሰለፍኩ ልጃቸው ነኝ። ለነዚህ ሶስት ወንድማማቾች ለዶክተር ነጋሶ በቀላሉ ድጋፍ የማድረግ አቅም አላቸው ብዬ በማመን ትንሽዬውን ወንድማቸውን ቀጥራ ጉዳዩን አዋየሁት። በጣም ተደስቶ ታላላቆቹን ወንድሞቹን ሊያዋያቸውና መልስ ይገባ ልምጣ ብሎኝ ተለያየን።

ከጥቂት ቀናት በኋላ ደውሎ ቀጥሮኝ ተገናኝን። የተወያዩትን በዝርዝር አጫወተኝ። ውይይታችን ሲጠቃለል “ለምን ያነካኩናል?” የሚል ሆነ። በመልሳቸው ውስጥም ብዙ ነገሮች ማንበብ ቻልኩ። “ይህ መንግሥት እጁ ረጅም ነው፤ ይህንን ነገር ካወቀ ችግር ይፈጠራል።” ብለዋል አለኝ። ቀጠለው አድርጎም “ፖለቲካ ውስጥ ሲገቡ ራሳቸውን ችለው መሆን አለበት።” የሚል ምቹት ያዘለ መልዕክት፤ የሀዘን ስሜት እየተሰማው ታናሽ ወንድማቸው ነገረኝ። ከምርጫ በኋላ ለዶክተር ነጋሶ የባለታሪኮቹን ስም ሳልጠራ ታሪኩን አጫወትኳቸው። ምንም አልገረማቸውም። የሚገርመው ብዙ ሰዎች ቢሯቸው ድረስ እየመጡ በቀጥታ እየደግፏቸው ምርጫውን ለማሸነፍ ከፍተኛ ጥረት አድርገው ነበር። ከተደራጀው ዘራፊ ቡድን ግን የሀዘቡን ድምፅ ማስጣል አልተቻለም እንጂ። እነዚህ ወንድማማቾች በልጅነቴ ያወሩቱ የነበረው ጀግንነትና ወኔ የተላበስ አካኪ ዘራፍ ለኔ ሁለንተናዊ ዕድገት ግብዓት ሆኖ አገልግሎ ሊሆን ይችላል። እንዳለመታደል ሆኖ ባስፈላጊው ሰዓት ሲከፈት ፉክራው ሁሉ ለተግባር ልምምድ የሚሆን ነገር አጣሁበት።

የተማሩ ብዙ ሰዎች ወደ ተከማቹበት ወደ ሲቪል ሰራተኛው ደግሞ ልውሰዳችሁ። ድሮ የምህራብት የነበረ የመንግሥት መሥሪያ ቤት ሠራተኞች ከተወሰኑት ጋር አልፎ አልፎ እየተገናኝን ቢራ እንጠጣለን። እግረ መንገዳችንም የመንግሥትን ፖሊሲ፣ ስትራቴጂ እንዲሁም አፈፃፀም እንደልባችን እናብጠለጥላለን። በተከለሰው የምርጫ አፈፃፀም ዕቅዴ እንዳስቀመጥኩት ማንንም ድጋፍ ከመጠየቅ ወደኋላ እንደማልል ነግሬያችኋለው። እነዚህንም ጓደኞቼ የዚሁ እቅድ

አተገባበር ድርሻ እንዲደርሳቸው ከእነርሱ ውስጥ አንድ በማስተባበር ጎበዝ ነው ያልኩትን መርጫ የስም ዝርዝራቸውን እና ክነሱ ምን እንደምጠብቅ በዝርዝር አስረድቼው ጭምር ወደ ተግባር እንዲሰማራ አደረኩት። በመጨረሻም ይህ ጓደኛዬ ከሚጠበቅባቸው ውስጥ አስር በመቶውን ለመሰብሰብ ቻለ። የሚያሳዝነው ግን የድጋፍ መጠኑ ከጠበኩት መጠን ማነሱ ሳይሆን ድጋፉን ለማድረግ የተመዘገቡት ሰዎች ስማቸውን እንዳውቅ ፈቃደኛ እንዳልሆኑ መስማቴ ነበር። እነዚህ ዜጎች ቢያንስ የመጀመሪያ ዲግሪ ያላቸው የተማሩ ሊባሉ የሚችሉ ናቸው። ፍርሃቱ በህዝብ ዘንድ እንዴት ዘለቆ እንደገባ ጥሩ ማሳያ ይሆናል ብዬ አምናለሁ። ብዙዎቹ በየቢራ ቤቱ ተቃዋሚ ፓርቲዎች ጠንካሮች አይደሉም ብለው የሚያብጠለጥሉ ናቸው። የኢህአዴግን አምባገነንነት ያምኑበታል። የኔ ድምዳሜ እነዚህ የተማሩ ተብዬ ሲቪል ሠራተኞች ነፃ አውጭ እየጠበቁ ያሉ የመንግሥት ሎሌዎች ናቸው። ከዛሬ ነገ በግምገማ ሰበብ ከሥራ እንባረራለን ብለው የዛፍ ላይ እንቅልፍ የተኙ። በሌላ አነጋገር ነፃነታቸውን ለገበያ ያቀረቡ ናቸው።

ለዚህ ቡድን የተሰጠው ኃላፊነት ለምርጫ ቅስቀሳ የዋለውን ፖስተር ማሳተም ነው። ከላይ እንደገለፅኩላችሁ አስር በመቶ ሲሸፍኑ የቀረውን ዘጠና በመቶ መኪና ለመቀየር ብዬ መኪና ሸጬ ያስቀመጥኩትን ብር ከፈልኩና ፖስተሩ ከማተሚያ ቤት ወጣ። ይህንን ሳላደርግ ቀርቼ በውድድር ብሸነፍ ኢህአዴግ ነው ያሸነፈኝ ወይስ ጓደኞቼ ናቸው ገፍትረው የጣሉኝ? ጓደኞቼ በምርጫው ዘመቻ በሚጠበቅባቸው መጠን ባለመተባበር የተጫወቱት ሚና ወሳኝ ነው።

ይህንን ፍርሃት በምን አድርገው ነው የጋቷቸው ብዬ ሁሉ አስባለሁ። አስር በመቶ አዋጥተናል፤ አልፈራንም ሊሉኝ አይችሉም። የዋንጫ ፈርተዋል።

ከላይ ካነሳሁላችሁ ነጥቦች በመነሳት እውነት ገዥው ፓርቲ እጁ ረጅም ነው? እጁ ረጅም ነው ቢባል እንኳን የእያንዳንዳችንን እንቅስቃሴ ተከታትሎ እንደዚህ ዝም ጭጭ እንድንል የሚያደርግ አቅም አለው? የሚለው ነው።

የመንግሥት ሠራተኛው በሥራ ቦታ በሚያደርገው የሥራ አፈፃፀም ግምገማ ሳይሆን በፖለቲካ አመለካከቱ ከሥራ እባረራለሁ ብሎ ይፈራል። በመንግሥት ሥራ ቀጣሪው መንግሥት ሳይሆን ኢህአዴግ ነው የሚል የተሳሳተ አመለካከት አለ። ይህ አመለካከት ሐኪም፣ ዶክተር፣ መሐንዲስ፣ ባንክር ወዘተ አይለይም።

ነጋዴው የግብር ዕዳ ይጫንብኛል፤ የመንግሥት ጨረታ ማሸነፍ አልችልም፤ ንብረቴ ይወረሳል፤ በተለይም የሚነግድበት የንግድ ቤት የቀበሌ ወይም የኪራይ ቤቶች ከሆነ ውሌ ይቋረጣል፤ የባንክ ብድር እንዳላገኝ ይደረጋል ወዘተ ብሎ ፈርቶ ቀስ በቀስ ግን አንዱም የፈራው ሳይቀርለት ነፃነቱንም አሳልፎ ሰጥቶ እየኖረ ይገኛል።

አንዳንዱ በተለያየ መንገድ ካርታ የሌለው ቤትና ቦታ ይዞ ከዛሬ ነገ የባለቤትነት ማስረጃ ይሰጠኛል ብሎ፤ ኮንዶሚኒየም ደርሶት የመሸጥ መብቴን እስካገኝ ድረስ ለአምስት ዓመት ልታገስ እያለ፤ አምስት ዓመት ሲደርስ መመሪያ አልወጣም እየተባለ፤ የቀበሌ ቤት የሚኖረው ከዛሬ ነገር ያስወጡኛል ወይም ለልማት ብለው ሲያፈርሱ

ኮንዶሚኒየም ይከለክሉኛል ብሎ ነፃነቱን አሳልፎ ሰጥቷል። ለዚህ ሁሉ ተጠያቂው ኢህአዴግ ነው ብለን ማለፍ ተገቢ ነውን? አይደለም እያንዳንዳችን ነፃነታችንን እንዲወሰድ የድርሻንን ተወጥተናል። ሳይከፈለን ነፃነታችንን ሸጠናል።

ሌሎች አሉ ማንም እንዳያይ እንዳይሰማ ብለው ከየአቅጣጫው በተለያዩ መንገድ ድጋፍ ያደረጉልኝ፤ ቃሌን እጠብቃለሁ። ያለ እነርሱ ድጋፍ ውጤት ማምጣት አስቸጋሪ ይሆን ነበር። ለነኝህ ዜጎች ምስጋናዬ የላቀ ነው። ቁጥራቸው ግን እጅግ አነስተኛ ነው። ይህ ድጋፍ ያደረገ ቡድን ደፋር ነው እያልኩ አይደለም። ፍርሃታቸው ግን በእኔ ላይ ባላቸው እምነት ተሸፍኗል። ለሰጣችሁኝ ድጋፍና ለጣላችሁብኝ እምነት አመሰግናለሁ። ምስጋናው ሙሉ ይሆን ዘንድ ግን ድፈሩ ግድ የለም ማለት የግድ ይለኛል። እዚህ ድፍረት ውስጥ ያለውን ነፃነት ብታጣጥሙት ትወዳታላችሁ ብዬ አምናለሁ። “ነፃነት በነፃ አይገኝም” ነው ያለው ማርቲን ሉተር ኪንግ?

ምዕራፍ V፡ ምርጫ 2002ን እንዴት ተገብርነው?

ከ1997 ምርጫ ዕጩነት እንዴት እንደወጣው ቀደም ብዬ አስረድቼ ነበር። በአንድነት ምስረታም በፖለቲካ የሚኖረኝ ተሳትፎ በተወሰነ ደረጃ እንዲሆን ማድረግ ተገቢ ነው ብዬ አምኜ በግል ሥራዬ ላይ ትኩረት ሰጥቼ በመሥራት ላይ ነበርኩ። ይህም ማለት ከፖለቲካ ፍልስፍናዬ ጋር በሚጣጣም መልኩ መንግሥት ቀጣሪ መሆን የለበትም ማለት በቂ ስላልሆነ በኤኮኖሚ ውስጥ ቀጣሪ ሆኜ መውጣት አለብኝ ብዬ በማመን የተለያዩ ሥራዎችን አቅጄ ለመሥራት እንቅስቃሴ በማድረግ ላይ ነበርኩ።

በፓርቲ ያለኝ ተሳትፎ በአንድነት ፓርቲ ከምክር ቤት አባልነት በተጨማሪ የጥናትና ምርምር ኮሚቴ አባል ነኝ። ሃላፊነቴ በዚህ መስመር የሚሰጠኝን ተግባር ከማከናወን የዘለለ አልነበረም። በአጋጣሚ ብርቱካን ሚደቅሳ በመታሰሯ ምክንያት የምክር ቤት ስብሰባ በተደጋጋሚ መደረግ ይጀምራል። በዚህ መነሻ የፓርቲ አመራር ሽግሽግ ተደርጎ ኢ/ር ግዛቸው ፓርቲውን መምራት በመጀመሩ የተነሳ በተፈጠረው መቀራረብ ከስብሰባ ስንወጣ ምሳ እየበላን ብዙ ጉዳይ አንስተን እንጫወት ነበር። አንዱ ጉዳይ በ1997 ዕጩ አቀራረብ የነበረው ችግር አሁንም ምርጫ የምንገባ ከሆነ ይህ ችግር መደገም እንደሌለበት ከመድረክም ጋር የተጀመረው የዕጩ ማቅረብ ድርድር በፍፁም ጥራትን ለድርድር እንዳያቀርብ በዚህ

መስፈርት ከሆነ ለመወዳደር ችግር እንደሌለብን ከዚህ ውጭ ከሆነ (ማለትም በኮታ ከሆነ) መግባት እንደማልፈልግ አወራው ነበር።

የመድረክ ዕጩ የማቅረብ ድርድር ተጀምሮ ከባድ ፈተና ላይ እንደሆንን መረጃ አለን። በአንድነት በኩል ምርጫ የምንገባ ከሆነ ብለን ለምርጫ ውድድር፣ በማኒፌስቶ ዝግጅትና በክርክር ለሚቀርቡ ሰዎች መረጃ ማሰባሰብና ድጋፍ መስጠት ሰፋ ያለ ዝግጅት እያደረግን ነበር። ባልታሰበ ሁኔታ ኢ/ር ግዛቸው ደውሎ ምርጫ መወዳደራችን ለህዝቡ ለማሳወቅ የአዲስ አበባ ዕጩ ላይ ስምምነት ስለተደረሰ እና አንድነት አብዛኛውን የአዲስ አበባ ዕጩዎች እንዲያቀርብ ስለተወሰነ በኛ በኩል ደግሞ አንተ ስላለህበት ሙሉ አድራሻህን ስጥኝ ብሎ በስልክ ነገረኝ። ምንድነው የምትለው ብዬ ስከራከር ውሳኔ ነው ይለኝና በዚህ ሳላስብበት ድንገት ዕጩ ሆንኩና አረፍኩት።

ቤት ገብቼ ባለቤቴን ዳር ዳር ስላት ምንም ስሜት አልሰጣትም። በተጨማሪ ሌሎች የተወሰኑ ሰዎችን አማክርኩ። ጥሩ ነበር ግን ብዙም ተስፋ የለውም በሚል የ1997 ምርጫ መጥፎ ስሜት ባለቀቀው ስሜት ሃሳባቸውን አካፈሉኝ። የሰማሁትን መረጃ ይገፍ ከራሴ ጋር በቅጡ አሰብኩበትና ለመወዳደር ወሰንኩ። ይኼን ጉዳይ በዳር ዳርታ የነገርኳት ባለቤቴን ከአሁን በኋላ የሚመጣው በጎም ሆነ ክፉ ውጤት በቀጥታ የሚመለከታቸው እርሷን እና ልጆቻችንን ስለሆነ በሥነ ሥርዓት ማስረዳት እንዳለብን በማመን ውሳኔዬን ነገርኳት። ከመነሻው አራስ ነብር ሆነች። በጥሞና ለማስረዳት ሞክርኩ። ለመቀበል ዝግጁ አልነበረችም። ውሳኔዬን አስረግጬ ነገርኳት።

ፖለቲካ ውስጥ ስላተፍ ቀስ በቀስ ወደ ህዝብ ለመውጣት ነው እንጂ ሁልጊዜ ንዳ ንዳ ብቻ የሚሠራ እንዳልሆነ ለማስረዳት ሞክርኩ። እርግጥ ነው ጊዜ ሰጥተን ብዙ መወያየት ያስፈልግ እንደነበር እረዳለሁ። ይህ ያልሆነው ግን በኔ በኩል ባለው ውሳኔነት ብቻ ሳይሆን ከፓርቲው በኩል ውሳኔው ድንገት የመጣ እንደሆነ በማስረዳት፤ ብትችል ከጎኔ ቆማ እንድትደግፍ፤ ካልሆነ ግን ባለማደናቀፍ እንድትተባበረኝ ከአደራ ጭምር ቁርጠኛ አቋሜን ነገርኳት።

በድጋሚ ራት እየበላን ሁኔታውን በተረጋጋና ቀልድ በተላበሰ መልኩ ለማስረዳት ሞክርኩ። በቀጣይ ጥሩም ሆነ መጥፎ ልጆቻችን ላይ የራሱ ጫና ስለሚያመጣ የስነ ልቦና ዝግጅት ማድረግ አስፈላጊ መሆኑን፤ ምናልባትም ቃሊቲ መመላለስ ሊኖር እንደሚችል በቀልድ አድርጌ ውሳኔዬን ለማስጨበጥ ሞክርኩ። በማስከተልም ለሌሎች በተለያየ ደረጃ ለሚመለከታቸው መረጃ ሰጠሁ። ጊዜው በጣም አጭር ከመሆኑ አንፃር ብዙም ሳንቆይ ወደ ምርጫ ዘመቻ ገባን። አሸነፍን።

እንዴት አሸነፍን? ምን የተለየ ምስጢር ነበር? እና ሌሎች መሰል ጥያቄዎች ሊጠየቁ ይችላሉ።መላ ምቶቹ እንደተጠበቁ ሆነው አንድ ማድረግ የሚቻለው ግልፅ ነገር፤ በዝርዝር ተዘጋጅቶ ተግባራዊ የሆነውን የምርጫ ዘመቻ ስትራቴጂ መመልከት ነው። ይህን የምርጫ ስትራቴጂ ዝግጅትና ትግበራ መመልከትና እሱንም መሰረት አድርጎ የነበረውን የቅስቀሳ ሥራ ዕቅድና አተገባበር ማየት ይጠቅማል። ይህንን በእያንዳንዱ የምርጫ ጣቢያ /ክልል መፈተሽ፤የታዩ ክፍተቶች

ካሉ እነዚህ ክፍተቶች በተገኘው ውጤት ላይ ምን ጉልህ ሚና ነበራቸው? ብሎ መገምገም ተገቢ ነው።

በወረዳ ስድስት ምርጫ ክልል የተደረገው የምርጫ ዘመቻ ዝግጅት እና አተገባበር ያመጣው ውጤት ምንም ይሁን ምን ግን በሀገር አቀፍ ደረጃ የተካሄደውን የኢህአዴግ የተደራጀ ሕገ ወጥ የምርጫ እንቅስቃሴ የሚሸፍን አይደለም። ነገር ግን ሕብረተሰቡን በተወሰነ ደረጃ በእቅድ እየተመራን ተጠናክረን ከደገፍነው በማንኛውም አስቸጋሪ ሁኔታም ቢሆን ለአማራጭ ሀይል ድምፅ ሊሰጠን ዝግጁ መሆኑን የሚያሳይ ነው። በምርጫ ውጤት መበላሸት የኢህአዴግ ክፍተኛ ድርሻ እንደተጠበቀ ሆኖ በዕጩዎችና በተወዳዳሪ ፓርቲዎች በኩል ምንም ክፍተት አልነበረብንም ማለት ግን በቀጣይ ከስህተቶቻችን ለመማር ዝግጅት እንደሌለን ነው የሚያሳየው። በዚህ ምክንያት አንዳንድ ሰዎች በ2002 ምርጫ የተሸነፍነው ስላልሠራን ነው ወደሚል አንደምታ እንዲሄድ እንደማይፈልጉት ሁሉ፤ በ2002 ምርጫ የተሸነፍነውም በኢህአዴግ አፈና ብቻ ነው ማለትም ተገቢ አይሆንም።

በወረዳ 6 ዕጩ ተመራጭ ሆኖ ከተመደብኩ ጊዜ ጀምሮ ምርጫው እንዴት መከናወን እንዳለበት ዕቅድ የተዘጋጀ ሲሆን ይህ ዕቅድ በአዲስ አበባ ዕጩዎች ም/ቤት ፕሮግራም ተዘጋጅቶ ዕቅድ ሲወጣ እንደግብዓት አገልግሏል። ይህ ዕቅድ በዋናነት የያዛቸው ፍሬ ነገሮች፡-

- በምርጫ ክልል ቢሮ መክፈትና ማደራጀት፤

- የሙሉ ጊዜ የምርጫ ዘመቻ ኃላፊ መመደብ፤
- ዕቅድን ተግባራዊ ለማድረግ የሚያስችል ገንዘብ ማሰባሰብ
- የተጠና የመረጃ ማስተላለፊያ ዘዴዎችን መንደፍና የኮሙኒኬሽን ስትራቴጂ እንዲኖር ማድረግ ዋና ዋናዎቹ ናቸው።

በዕቅዱ መሰረትም ለመተግበር ጥረት ተደርጓል። ስራው በዕቅድ ከተያዘው ጊዜና በጀት በላይ የጠየቀ ቢሆንም በምርጫ ክልሉ አማካይ ሊባል በሚችል ቦታ ቢሮ የተከፈተ ሲሆን ቢሮው ጉልህ በሆነ ሁኔታ እንዲታይ ማስታወቂያ ሰሌዳ እንዲለጠፍበት፤ ለቢሮ አስፈላጊ የሆኑ ቁሳቁሶች (ኮምፒውተር፣ ስልክ፣ ፕሪንተሮች፣ ፀሐፊ፣ የእንግዳ ማረፊያ፣ ወዘተ) እንዲሟሉ ተደርጓል። ይህም በመደረጉ ፈራ ተባ ይሉ የነበሩ የአንድነት/መድረክ ደጋፊዎች ያለፍርሃት እንዲጎበኙት ዕድል የሰጣቸው ሲሆን በዘመቻ ሥራው የተጠመዱ የጽ/ቤት ሠራተኞችን ሲያዩ ድፍረትና መነሳሳት ፈጥሮላቸዋል። ወረዳ 5፣ 7፣ 24፣ 25 እና ቡራዩ አካባቢ ነዋሪ የሆኑ ብዙ ደጋፊዎችን የመረጃ ማዕከል አድርገው ሲጠቀሙበት የነበረ ሲሆን በቀጥታ የስልክ መስመራችን ብዙ አበረታች መልዕክቶች ይደርሱን ነበር።

ለምርጫ ተብሎ በምርጫ ወረዳ በተወዳዳሪ ዕጩ ቢሮ ሲከፈት ይህ የመጀመሪያው ይመስለኛል። ኢህአዴግም በመንግሥት ተቋማት በቀበሌ ጽ/ቤቶች ይሠራል እንጂ በዚህ መልኩ ተደራጅቶ ሠርቶ አያውቅም። የዶክተር አሸብርን ግን እርግጠኛ አይደለሁም።

ይህ በምርጫ ክልል በዕጩ ተወዳዳሪ የሚመራ ጽ/ቤት መክፈት ለወደፊቱም በበጎ ተሞክሮ ተወስዶ ሊሠራበት የሚገባ ነው። ከዚህ አንፃር ዋናው ፈታኝ የሚመስለው የፋይናንስ አቅም ቢመስልም ቁርጠኝነቱ ካለ ግን ከዚህ በላይ ማድረግ ይቻላል የሚል እምነት አለኝ። ከዚህ ጋር ተያይዞ የተከናወነው የምርጫ ኃላፊ መመደብ ነበር፡

የምርጫ ዘመቻ ኃላፊ ዋና ተግባር በምርጫ ክልሉ ሊፈጠሩ የሚችሉ ማናቸውም ጉዳዮችን ዕጩውን ወክለው ማከናወን ሲሆን፤ ከዚህ በተጨማሪ የተዘጋጀውን ዕቅድ ለመተግበር የዕውቀት፣ የፍላጎትና የሥነ-ልቦና ዝግጅት አስፈላጊ ሁኔታ ነበር። በዚህ መሰረት (በአጋጣሚ) ይህንን ኃላፊነት የወሰደው በጋዜጠኝነትና በኢንፎርሜሽን ሳይንስ ባለሙያ የሆነችው እህቴ ተግባሯን በብቃት ለመወጣት ችላለች ብዬ አምናለሁ።

ይህንን ተግባር በተለይ ከምርጫ አስፈፃሚዎች ጋር የሚደረጉ ተከታታይ ግንኙነቶችን በኃላፊነት ለመሥራት በጣም ጠቃሚ ሆኖ ነው ያገኘሁት። ለምሳሌ ምርጫ አስፈፃሚዎች በተደጋጋሚ ለተለያዩ ጉዳዮች ይጠሩን ነበር። ሁለት ቀን ራሴ ብሄድም የኢህአዴግ ተወካይ አልመጣም ነበር። የክፍለ ከተማ ተወካይ እየመጣች ውይይት ይደረግ ነበር። እኔም ከዚያ በኋላ ሙሉ ለሙሉ በሚባል መልኩ ቀርቼ በተወካዬ በኩል ጉዳዩን ማስፈጸም ጀመርኩ። ይህ በራሱ በተወዳዳሪ በኩል የሚፈጥረው የስነ ልቦና ጫና ከፍተኛ እንደሆነ ለመረዳት ያስችላል። በዚህ አጋጣሚ በኔ ወረዳ ተወዳዳሪ የሆኑ የአንድ ፓርቲ

ዕጩ “እንዴት ነው ለማሸነፍ ነው የሚወዳደሩት ወይስ ለምን ጊዜና ገንዘብ ያባክናሉ?” ብዬ እንደቀልድ ስጠይቃቸው አይ እኔ ፓርቲያችን በዚህ ምርጫ ካልተወዳደርን ስለሚሰረዝ እና ቢሮ ስለሚወሰድብን ነው አሉኝ። ከነዚህ ጋር እንግዲህ ቁጭ ብዬ ስለምርጫ ዝግጅት ለመወያየት ብዙ ጠቃሚነቱ አልታየኝም። ለዚህ ነበር የምርጫ ዘመቻ ኃላፊ መመደብ ወሳኝ መሆኑን የተረዳሁት።

የምርጫ ዘመቻውን ዕቅድ በተሟላ ሁኔታ ተግባራዊ ለማድረግ ዋነኛው ግብዓት ገንዘብ የነበረ ሲሆን በግል ለመመደብ ከወሰንኩት በተጨማሪ ዓደኞቼና የአንድነት/መድረክ ደጋፊዎች ከፍተኛ ሚና ይጫወታሉ የሚል ዕምነት ነበረኝ። በግሌ የገንዘብ ማሰባሰብ (Fund Raising) ሥልጠና ስለምሰጥ ተግባራዊ ለማድረግም ብዙ ችግር ይሆናል ብዬ አልገመትኩም ነበር። ነገር ግን ከገመትኩት በላይ አስቸጋሪ እና የምርጫ ዘመቻ ኃላፊዬን በመጀመሪያ ቀን የፈተናት ተግባር ነበር። ከዚህ ቀደም ባለው ክፍል እንደገለፅኩት ማለቴ ነው። ይሁን እንጂ ባለመታከት እንዲያውም የማህበራዊ ግንኙነቴን ጥንካሬ መፈተሻ አድርጌ ተጠቅሜበታለሁ። ዋና ዋናዎቹን ለመግለጽ፡-

- መደበኛ የዓደኝነት ግብዣዎችን ለዚህ ሀገራዊ ጉዳይ እንዲያውሉት ማድረግ፤
- ሁሉን ማለት በሚቻል መልኩ በዓይነት፣በጥሬ ገንዘብ ወዘተ እንዲደግፉ ማግባባትና ይህንንም ተግባራዊ ለማድረግ፤
- ተከታታይ የአጭር መልዕክቶችን መላክ፤
- በግንባር ላልተመቸው የባንክ ሂሳብ ቁጥር ማሳወቅ፤

- በግንባር ገንዘብ ሰብሳቢ መላክ፤

ከዚህ እንቅስቃሴ ያገኘሁት ምላሽ በምርጫው ለመሳተፍ መወሰኔን ትክክለኛነት ያረጋግጥኩበት ብቻ ሳይሆን በኢትዮጵያውያን ላይ ያለው የነፃነት ስሜት፣ ደፋር ነን የሚሉ ሰዎችን የፍርሃት ቆፈን፣ ላለመደገፍ (ፍርሃትን ለመሸፈን) የሚደረደሩ ሰበቦችን ዓይነትና ብዛት እንድንገነዘብ ረድቶኛል።

ከዚህ በተቃራኒው በፍፁም ያልጠበኳቸው፣ በእግረ መንገድ የጠየኳቸው ደግሞ ተገቢ ነው ከምለው በላይ ድጋፍ አድርገውልኛል። አንድ ወዳጄ ደውሎ ያለኝን እንደማጣፈጫልንገራችሁ፤ “ገንዘብና ቁሳቁስ ብቻ ነው የጠየከው የሞራል ድጋፍ አይቻልም?” ብሎ ደወለ፤ «ሞራል በበቂ ይዣለሁ። ወደ ገንዘብ ለውጠው።» አልኩት። ወደ ገንዘብ እንዴት እንደሚለወጥ ተፈላሰፈብኝ። እሺ «የት ባንክ ልመንዝረው?» ስለው በዛን ወቅት ገና በምስረታ ላይ የነበረ አንድ ባንክ ስም ነግሮ ቀለደብኝና አለፈ።

ከዚህም ከዚያም ያገኘነውን ግብዓት ይዘን እንዲሁም የተጠና የመረጃ ሥርጭትን ለቅስቀሳ ሥራችን ወሳኝ አድርገን በመውሰድ በጊዜና በግብአት የተቀናጀ አፈፃፀም አድርገናል።

በቅድሚያ የምርጫ ጣቢያውን በዝርዝር ካጠናን በኋላ በወረዳው ነዋሪ የሆኑ ሰዎች ለመውጣትና ለመግባት (በትራንስፖርትም ሆነ በእግር) ሊጠቀሙባቸው የሚችሉ አማካይ ናቸው በተባሉ ቦታዎች አራት ትልልቅ ቢል ቦርዶች እንዲሰቀሉ ተደረገ። የዚህ ማስታወቂያ ዋና ዓላማ ተወዳዳሪው ማነው? የትኛውን ፓርቲ ይወክላል? እና

ለመሰብሰቡ ጥያቄዎች መረጃዎችን በመስጠት ነዋሪው ተጨማሪ ጥያቄዎችን እንዲጠይቅና የውይይት ሃሳብ በመክፈት ለቀጣይ የቅስቀሳ ሂደት ግብዓት የሚሆን መረጃ ለማሰባሰብ ነበር። መልዕክቱም በዋናነት “ዕጩአችሁን ዕውቁ” የሚል ነበር። ከወጪ አንፃር ውድ ቢመስልም ከግብአትና ለረጅም ጊዜ መልዕክት በማስተላለፍ ረገድ ግን በጣም አስፈላጊ ነበር። ቢል ቦርዱ አንድ ጊዜ በመኪና ተገጭቶ ሲጣመም ከአካባቢው ነዋሪዎች በደረሰን መረጃና ድጋፍ ወዲያው ተጠግኖ ቆሟል።

ቢል ቦርድ ከለጠፍን በኋላ በኢህአዴግ በኩል በከፍተኛ ደረጃ የንብ ምልክትና የተወዳዳሪ ፖስተር ልጠፋ በመከናወኑ ከነዋሪው “ምን ነካችሁ? ምልክታችሁም ፖስተርም የለም።” የሚል ጫና ተበራከተ። ቢል ቦርድ ማየት ያልቻሉ ከየመንደራቸው የማይንቀሳቀሱ ሰዎች መኖራቸውንና በተወዳዳሪው - በኢህአዴግ በኩል ደግሞ ከፍተኛ ሥራ እየተሠራ መሆኑ መረጃ ደረሰን። ይሁን እንጂ በዕቅዳችን መሰረት በማተሚያ ቤት የተዘጋጀ ፖስተር ለመለጠፍ ጊዜው ገና ነበር። ስለዚህ መፍትሔ ብለን የወሰድነው ለፖስተር የተዘጋጀውን ዲዛይን በኮምፒውተር ህትመትና በፎቶ ኮፒ በማባዛት መለጠፍ ነበር። ዓላማውም፡-

- ለደጋፊዎችን ጥያቄ መልስ መስጠት፤
- ለቀጣይ ሥራ ግብዓት ማሰባሰብና፤
- ጠንካራ ሥራ የሚፈልጉ ቦታዎችን መለየት ነበር።

በአንድ ቀን 2000 የዕጩ ፖስተርና 500 የብርቱካን ሚደቅሳ ምስል ያለበት “ብርቱካን ትፈታ” የሚል መልዕክት ያለበት ፖስተር በ4 ቡድን ተከፋፍለን ለጥፈን አጠናቀቅን። በዚህ እንቅስቃሴ የምርጫ ክልሉን እንዴት መክፈል እንዳለብን፣ ለሥራ የሚሰማሩ ወጣቶች ጉልበት ሳይባክን ውጤታማ ሥራ እንዴት መሥራት እንደሚቻልና፣ በጥንካሬ መሥራት ያለብንን የምርጫ አካባቢዎች ለመለየት ዕድል አገኘን። በማግስቱ ከፍተኛ የስልክ ጥሪና በቢሮም የደጋፊ ጉብኝት ተበራከተ።

ኢህአዴግ ወዲያውኑ ደረጃቸውን የጠበቁ በማተሚያ ቤት የተዘጋጁ ፖስተሮችን በመለጠፍ ከተማውን አጥለቀለቀው። በሳምንቱ በዕቅዳችን መሰረት ኢህአዴግ የለጠፈውን ተከትለን በክለር አመራረጥ፣ በግልጽ መልዕክት ብልጫ ያለውን በክለር የታተመ ፖስተር በምርጫ ክልሉ በበቂ ሁኔታ ለጠፍን። ማምሻውን በኢህአዴግ ለወረዳው ምርጫ አስፈፃሚ ክስ ቀረብብን፤ የተከለከሉ ቦታዎች ላይ ለጥፈዋል የሚል። ደስ አለን። የንዴት መሆኑ ገባን። የተከለከሉ በተባሉት ሁለት ቦታዎች ላይ የነበሩንን ሁለት ፖስተሮች ህግ ለማክበር ሲባል እንዲነሱ አደረግን። ይሁን እንጂ በዚያው ቦታ ላይ የመኢአድ ፖስተር እና ከፊት ለፊቱ ደግሞ ኢህአዴግን ምረጡ የሚል ካርድ እስከ ምርጫ መጨረሻው ዕለት ነበር።

ቀደም ሲል በፖስተር ልጠፋ የመለጠፊያ ቁሳቁስ አጠቃቀም፣ የመለጠፊያ ቦታ አመራረጥ ወዘተ ብዙ ልምድ ስለተቀሰመ በጥራት የተለጠፈና እስከ ምርጫ ፍፃሜ በአብዛኛው ግልፅ ሆኖ የነበረ ሲሆን

ሁልጊዜ በየቀበሌው ያሉ ተጠሪዎቻችን አንድ ፖስተር ሲቀደድ መረጃ ስለሚሰጡን ወዲያው መልሰን በእጥፍ እንተካ ነበር።

ከፖስተሮች ቀጥሎ ለቤት ለቤት ቅስቀሳ የሚረዳ የበራሪ ወረቀት በበቂ ሁኔታ እንዲዘጋጁ ዕቅድ የተያዘ ሲሆን ሰላሳ ሺ ኮፒ ለሰላሳ አራት ሺ የተመዘገበ መራጭ ለማሰራት ተወስኗል። ስርጭቱ ታቅዶ የነበረው ለምርጫው ሳምንት ሲቀረው በሚደረግ የቤት ለቤት ቅስቀሳ ነበር። ይሁን እንጂ በደጋፊዎች ጉትጎታ ከፖስተር ልጠፋው ጋር ተቀናጅቶ በተደረገ የቤት ለቤት ቅስቀሳ (ራሴም በመኪና በመዞር ጭምር) ከታቀደው ጊዜ ቀድሞ ለመራጨ እንዲደርስ ተደርጓል። በዚህም መራጨ በቢል ቦርድና በፖስተር ጀምሮ የነበረውን ውይይት ቤቱ ድረስ በመጣለት በቀለም በታተመ በራሪ ወረቀት ውይይቱን እንዲቀጥል ዕድል ፈጠረለት። ይህም ለምርጫው የቀረው አጭር ጊዜ ከመሆኑ አንፃር ተገቢ ብቻ ሳይሆን በጣም አስፈላጊም ነበር።

በዕቅዱ መሰረት ለምርጫ አንድ ሳምንት ሲቀረው የታቀደው የቤት ለቤት ቅስቀሳ ከፍተኛ የፓርቲ አመራሮችን የያዘ ነበር። ወደ ክልል በተደረገ ጉዞ ምክንያት ሊሳካ ባይችልም በተመረጡ ቦታዎች በግል ለመተግበር ሙከራ ተደርጓል። ከዚህም መረዳት የቻልነው አብዛኛው ነዋሪ መረጃ እንዳለው፤ ብዙ ደጋፊዎቻችን ካርድ እንደሌላቸው፤ እናቶቻቸው በቡና ጠጡ እየተዋከቡ እንደነበረ ነው። ለዚህም የተጠቀምነው ወጣቶች እየተዘዋወሩ እናቶቻቸውን እንዲያስተምሩና መሰረተ ቢስ የሆኑ ፍርሃቶችን እንዲያስወግዱ ነበር።

እንደ አማራጭም ከፈሩ ምርጫ ጣቢያ እንዲቀይሩ (እንዳይመርጡ) ነበር። ከማስፈራሪያዎቹ ጥቂቶቹ፡-

- መድረክን ከመረጣችሁ ብጥብጥ ይነሳል፤ በዚህ መነሻ ልጆቻችሁ እንደ ምርጫ 97 ይሞታሉ፤
- ልጆቻችሁ ሥራ እንዲያገኙ ያለው ብቸኛ አማራጭ ኢህአዴግ ብቻ ነው፤
- ሀገር ለመምራት የሚያስችል ፕሮግራም የላቸውም፤
- እንኳን ሀገር ሊመሩ እርስ በርስም አይስማሙም፤ ወዘተ ዋና ዋናዎቹ ናቸው።

የቤት ለቤት ቅስቀሳውን ለማገዝ ቢል ቦርድ በተሰቀለባቸው አራት ቦታዎች አቅራቢያ ለሙሉ ቀን የሙዚቃና የቅስቀሳ ፕሮግራም በተያያዥነት ለማድረግ ታቅዶ ነበር። ይህም የታቀደው በምርጫው ቅስቀሳ ማጠናቀቂያ ቀን የነበረ ሲሆን የአንድነት ወጣቶች በዕለቱ በነበረው ከተማ አቀፍ የመኪና ላይ ቅስቀሳ ተስበው በፕሮግራም ተቀናጅተው መሥራት ባለመቻሉ በወረዳው ባሉ ደጋፊዎች ብቻ በሁለት ቦታ ለመተግበር ተገደደ። አንዱ ቦታ ላይ ደግሞ መብራት እንዳናገኝ ተደረገ። በዚህም መነሻ ወደሌላ የቅስቀሳ አማራጭ ቀይረናል። ማለትም የተከራየነውን የሙዚቃ መሣሪያ በመኪና ላይ በመጫን ሰፈር ለሰፈር ቅስቀሳ አድርገናል። በዕለቱ በነበረው የሙዚቃ ዝግጅት የተረዳነው ህብረተሰቡ ሙያ በልብ የሚልና ተሰብስቦ ሃሳቡን ለመግለፅ ፍርሃት እንዳለበት ሲሆን በርግጠኝነት ጥሩ ሥራ እንደሠራን ቤት ለቤት እየሄድን ማረጋገጥ ችለናል። ይህንን አደባባይ

ለማውጣት ግን ኢህአዴግ ከበተነው የፍርሃት ስሜት በላይ መሥራት እንዳለብን ተገንዝበናል።

በዚህ ዕለት በአዲስ አበባ ዕጩዎች ትብብርና በመድረክ፣ በተለይም አቶ ቡልቻ ደመቅሳ የማሳተሚያ ወጪ ድጋፍ የተዘጋጀው የእጅ ምልክት ያለበት በራሪ ወረቀት ከፍተኛ ድምቀት ነበር የሰጠው። ይህ በራሪ ወረቀት ስለ አካል ጉዳተኞች፣ ኤች.አይ.ቪ/ኤድስ የመሳሰሉ ማህበራዊ መልዕክቶች ይዞ ስለነበር ፕሮፌሰር በየነ ጴጥሮስ ይህ ፖለቲካ አይደለም ብሎ እንዳይሰራጭ ብሎ ነበር። ኢንጂነር ግዛቸው ግን ዝም በሉት እኔን ያነጋግረኝ ብሎ እንዲሰራጭ ተደረገ። (በራሪ ወረቀት ላይ የስፈረውን መልዕክት ይዘትና የበራሪ ወረቀቱን ዓይነት አባሪ ላይ ይመልከቱ።)

በመጨረሻው የምርጫ ቅስቀሳ ዕለት የመኪና ላይ ቅስቀሳው በዋነኛነት ትኩረቱን የድምፅ አሰጣጥ ላይ በማድረግ ከፍተኛ ሥራ የተሠራ ሲሆን በዚያ ሰሞን የኢህአዴግ የምርጫ ቀስቃሾች ምን ቢለፉ የሰውን የልብ ሃሳብ ማወቅ ስለተቸገሩ “ኢህአዴግን መምረጥ ካልፈለጋችሁ በንቧ ትይዩ የኤክስ (x) ምልክት አድርጉ” ሲሉ ነበርና የከረሙት መራጮች ከምርጫ ምልክት ፊት ለፊት የኤክስ (x) ምልክት ማድረግ ያለመምረጥ ምልክት እንዳይመስላቸው ስናሳስብ ዋልን። እንዲሁም ሌሎች ከሸገር ኤፍ.ኤም 102.1 የተወሰዱ የመብት ጥያቄን ከስሜት በወጣ መንገድ ለማስተላለፍ የተሠሩ መልዕክቶች ሲተላለፉ ውለዋል።

ከላይ የተዘረዘሩ ተግባራት ሲከናወኑ የቅስቀሳ ተሳታፊዎች ለዚህ ዓላማ የታተመውን ደረጃውን የጠበቀ ቲሸርት እንዲለብሱ ተደርጓል። ይህም ለደጋፊዎቻችን እንደ መለያና ሕጋዊ የምርጫ ቅስቀሳ ላይ መሆናቸውን እንደሚያሳይ፤ ህብረተሰቡም በህብረት ሲንቀሳቀሱ ትኩረት እንዲሰጣቸው እንደሚያደርግ በማስገንዘብ ተግባራዊ ተደርጓል። በርግጥም የሚታይ ውጤት ነበረው።

የታዛቢ ምልመላና አመዳደብ በምርጫ ዘመቻ እንቅስቃሴ የመጀመሪያ ቀን ጀምሮ በከፍተኛ ጥንቃቄና ትኩረት የተሠራ ሲሆን፤ ብዙ ይሰራሉ ተብለው የተጠበቁ ፈተናውን የወደቁበት፤ ያልተጠበቁ ጀግንነት ያሳዩበትና በምርጫው ለመሳተፍ መወሰኔ ተገቢ ብቻ ሳይሆን አስፈላጊም የነበረ መሆኑን የተረዳሁበት ሌላው አጋጣሚ ነበር። የተገኘው ውጤት በሙሉ ታዛቢዎች ለደቂቃ ቢዘናጉ ለሌብነት የተደራጀ ሌላ አካል ባለበት ውጤቱ የተለየ ይሆን ነበር። ለታዛቢነት የተቀመጠው መስፈርት ቀላል ቢመስልም ለማለፍ የቻሉት ግን ጥቂቶች ናቸው። ማንበብና መፃፍ፤ ቃለ ጉባኤን በደንብ ለማንበብና መረዳት እጅግ አስፈላጊ የመጀመሪያ መስፈርት ነበር። ከታዛቢ የሚጠበቀው በብዙ ቦታዎች የተለመደ ቢሆንም ከወረዳ 6 አኳያ ያደረግናቸው፡-

- የሚፈራ መታዘብ ስለማይችል በግልፅ ያለመፍራቱን መግለጽ። በዚህ ምክንያት ሊመጣበት የሚችለውን ችግር ለመጋፈጥ የተዘጋጀ የሚል ነበር።

- በምርጫው ዕለት በተዘዋዋሪ ታዛቢዎች ተገቢው ድጋፍ የሚደረግ ሲሆን ታዛቢዎች ግን በራሳቸው ተነሳሽነት የሞራል የበላይነት ለማሳየት ሙሉ ልብስ ከነክራሻቱ ለወንዶች፤ ሴቶችም ኮትና ቀሚስ በምረቃ ዓይነት እንዲለብሱ ተስማምተዋል።
- በሙሉ ታዛቢዎች በደንብ ማንበብና መፃፍ የሚችሉ ሲሆንም ፊርማ በእስክራብቶ ብቻ ሳይሆን በጣት አሻራቸውም ጭምር እንዲሆን አቋም ተይዟል። የተለያዩ ማስታወሻዎችንና ነጥቦችን መያዣ እንዲሆን በግል የተዘጋጀ አንድ ዓይነት የማስታወሻ ደብተር ተሰጥቷቸው ነው ወደ ምርጫ ጣቢያ የገቡት። ይህንንም በሙሉ በተግባር ፈጽመውታል።
- የታዛቢ መለያ ካርድ ለሁሉም ታዛቢ ወደ ምርጫ ጣቢያ ሲሄዱ እንዲሰጥ የተደረገ ሲሆን እሁድ የምርጫው ዕለት ከሰሊቱ 10:30 ሁሉም ታዛቢ ተገናኝቶ በከፍተኛ ሞራል፤ መልካም ዕድል ተባብሎ ነው የተለያየው።
- በመጨረሻም መነሻ ቦታው በጣም ቅርብ ከሆኑት ጥቂት ምርጫ ጣቢያዎች በቀር ሁሉም ታዛቢዎች ወደሚሰማሩበት ጣቢያ በተመደቡላቸው መኪኖች አማካኝነት ተወስደው ሁሉም በሰላም ወደ ጣቢያው መቀላቀላቸውን አረጋግጠናል።

የድምፅ ቆጠራው እስከ ምሽቱ 4:00 ይጠናቀቃል በሚል ግምት ተሰባስበን የእራት ፕሮግራም የማድረግ ዕቅድ የነበረን ሲሆንም፤ በየጣቢያው በነበረው የቆጠራ ልዩነቶች ምክንያት ታዛቢዎች እየተንጠባጠቡ በመምጣታቸው በተለያዩንበት ሁኔታ ለመሰባሰብ

አልቻልንም። ቶሎ የጨረሱ መጥተው እራት እየበሉ የምርጫ ውጤት አስረክበው ወደማረፊያቸው ተመልሰዋል። አንዳንዶች ከ6 ሰዓት በኋላ ቆጠራ አልቆ ቢወጡም በማግስቱ ሰኞ የሰኔ ፆም ይገባ ስለነበር እራት ሳይበሉ ፆም ይዘዋል። ተዘዋዋሪ ታዛቢዎችና አብረዋቸው የዋሉ ሾፌሮች ሙሉውን ሌሊት ታዛቢዎችን ቆጠራ ሲጨርሱ ከያሉበት ሲሰበስቡ መኪና ላይ አድረዋል። በዚህ ወረዳ የመጨረሻው ታዛቢ ከምርጫ ጣቢያ የወጣው ሰኞ ጠዋት 12:30 ላይ ከ26 ሰዓታት ቆይታ በኋላ ነው።

በወረዳ ስድስት ለተመዘገው ውጤት ታዛቢዎች ከማንም በላይ ጀግኖች ነበሩ። በዚህ ምስጋናዬ በድጋሚ ይድረሳችሁ እላለሁ።

የምርጫ ጣቢያዎችን በአብዛኛው ቀደም ብለን የለየን ቢሆንም አደረጃጀታቸውን ለማወቅ ግን እስከ ግንቦት 14 አልተቻለም ነበር። ይሁን እንጂ ቅዳሜ ግንቦት 14 ባደረግነው የተቀናጀ ክትትል ተጣብቀው የተሠሩ የምስጢር ድምፅ መስጫዎችን ለማለያየት ብልሃት የተሞላበት ጥረት አድርገናል። በዚህ ሂደት ድምፅ መስጫው እንዲጣበቅ ከሚፈልጉት ተወዳዳሪዎች ጋር ፊት ለፊት ፍጥጫ ተፈጥሯል። ያቀርቡ የነበረው ምክንያት ግን ወሳኝ የድምፅ አሰጣጥ ሂደት ላይ ሳይሆን “ለአንድ ቀን ምን ችግር አለው” የሚል ነበር። በሌላ በኩል ተጣብቀው የተሠሩ ድምፅ መስጫዎችን በተመለከተ ያለውን ሁኔታ በሌሎች ምርጫ ጣቢያዎች ለመመልከት ስንሄድ ለምሳሌ እኔ እና ዶክተር ነጋሶ በቦሌ አካባቢ ደንበል ህንፃ ጀርባ ከሚገኝ ምርጫ ጣቢያ ተገኝተን እንዲስተካከል ስንጠይቅ፣ የምርጫ አስፈፃሚው የፈጠረው ሁኔታ እና በቅድሚያ ለፕሮፓጋንዳ የተዘጋጁት

የኢትዮጵያ ካሜራዎች የሚፈጥሩት ወከባ ኢህአዴግ በተዛባ የምርጫ አፈፃፀምና ሚዲያ ድጋፍ ለማሸነፍ መቁረጡን የሚያሳይ ነበር።

ይሁን እንጂ በሃይቱ ለህሊናቸው ያደሩ የምርጫ አስፈፃሚዎች መኖራቸውንና ለመስተካከል የሚችሉ ነገሮችን ለማስተካከል ዝግጁነት ያላቸውም እንዳሉ ተገንዝቤአለሁ። ሁልጊዜም ያለምንም ርህራሄ መወገዝ ያለበትን የምርጫ ቦርድ ሳስብ በጣት የሚቆጠሩ ቢሆኑም ከህሊናቸው ጋር ያሉ ሰዎችን እንደምንጎዳ እየተሰማኝ ልቤ ይከፈላል። በምርጫው ዕለት ቴሌቪዥን ስክታተል የተረዳሁትም በብዙ ምርጫ ጣቢያዎች የነበረው አደረጃጀት ትክክል እንዳልነበረ ነው።

ምዕራፍ VI፡ ግንቦት 15 እንዴት ነበር?

የግንቦት 15 ውሎን በተመለከተ ማለት የሚቻለው ኢህአዴግ ለረጅም ጊዜ በከፍተኛ የገንዘብና የሰው ሃይል ወጪ (ብክነት ቢባል ይሻላል) ሲሠራበት የነበረውን የመመረጥ ዕቅድ ወይም የህልውናው ጉዳይ ብሎ ያስቀመጠውን ግብ ማጠናቀቂያ ነበር። በዚህ ዕለት ትኩረት የሰጡ የነበሩ ህገ ወጥ እንቅስቃሴዎች በተለይ በምርጫ ውጤት ላይ ከፍተኛ ጫና የፈጠሩት የሚከተሉትን ያካትታል። ህገ ወጥ የቤት ለቤት ቅስቀሳ፣ የመድረክ ታዛቢዎች በምርጫ ጣቢያ እንዳይገኙ ማድረግ፣ መራጮችን በአንድ ጠርናፊ መሪነት ማስገባት፣ መታወቂያ የሌላቸው መራጮች መበራከት፣ የተዛባ የሚዲያ ዘገባና ማስፈራራት ዋነኞቹ ናቸው። ቀደም ሲል ተነግሮን በየሄድንበት የተቀረፁና ሲያስፈልግ በፊልምና በድምፅ ተቀነባብሮ በፍርድ ቤት በኩል ወህኒ እንደምንወረድ የተሰጠን ማስጠንቀቂያ እንደተጠበቀ ሆኖ ማለት ነው።

ኢህአዴግ ራሱ ለፃፈው ህግ እንኳን ተገዥነት እንዴት እንደሚሳነው የሚያሳየው፤ በህግ የተፈቀደው የቅስቀሳ ጊዜ ካበቃ በኋላ በተለይ ግንቦት 15 ሌሊት ከ10 ሰዓት ጀምሮ መራጮችን ከተኙበት እየቀሰቀሱ ለምርጫ እንዲዘጋጁ፣ ለምርጫ በሚወጡበት ጊዜ በየመንደሩ መሪ ሆነው የሚቀሰቅሱ ሰዎችን በማቆም መራጮችን ኢህአዴግን ምረጡ እያሉ ማዋከብ፣ በተቃራኒው የተቃዋሚ ፓርቲ

አባላት በቢሮ በተቀመጡበት ምርጫ ጣቢያ አካባቢ እየተንቀሳቀሳችሁ ነው የሚል የፈጠራ ክስ ማሰማትና ይህንንም የምርጫ አስፈፃሚዎች በግልፅ አድልዎ እንደሚፈፅሙ መገንዘብ የሚቻልበት ነው። እኔ ራሴ ከምርጫ አስፈፃሚ ቢሮ ተደውሎ “ምርጫ ጣቢያ ላይ ታይተዋል፤ ምን ትሠራለህ?” ተብያለሁ። እኔ ግን በህጉ መሰረት በቢሮዬ ነበርኩኝ፡

የምርጫው ሂደት በታዛቢ ምክንያት ችግር ላይ ሊወድቅ እንደሚችል አመለካከት ነገር መታየት የጀመረው ከታዛቢ ስም ዝርዝር የማሳወቂያቱን (በህግ የተቀመጠው) መጠናቀቅ ጋር ተያይዞ ነበር። በገጠር “አንቀበልም አሉን፤ የገቡትን አስፈራሯቸው” ወዘተ የሚሉ ስሞታዎች መምጣት የጀመረው ቀደም ብሎ ሲሆን ከዚያ አንፃር ያለው ችግር፤

- በህጉ መሰረት የተቀመጠው ቀን በተለይ የምርጫ አስፈፃሚና ኢህአዴግ በቅጡ ባልተለዩበት ሁኔታ ለህገ ወጥ ሥራ ምቹ መሆኑ፤
- የምንመድባቸው ታዛቢዎች ሁኔታው አስፈሪ መሆኑ ቢታወቅም አስፈራሩን ብለው ከመፍራት ያልተላቀቁ መሆናቸው፤ ወዘተ ችግሩን አባብሶታል።

ይህም ሆኖ እሁድ ከጠዋቱ 2:00 ጀምሮ ከምስራቅ ጎጃም፤ ከፍቼ፤ ከትግራይ የደረሱን መረጃዎች ተስፋ አስቆራጭ ነበሩ።

ፍቼ ወ/ሮ አስናቀች ባልቻ በሚወዳደሩበት ምርጫ ጣቢያ ለጥንቃቄ ተብሎ ከአዲስ አበባ ከተማ ተመልምለው የሄዱ ታዛቢዎችን

ጭነው የሄዱ ሁለት መኪኖች የፍሬን ቱቦ ተቆርጦ በማደሩ ታዛቢዎች በእግር ረዥም ርቀት እንዲጓዙ የተደረገ ሲሆን በእግር ሲጓዙ ንብረታቸውን ተዘርፈው ምርጫ ጣቢያ ሳይገቡ ቀርተዋል።

በአዲስ አበባ ኮተቤ፣ ንፋስ ስልክ (ወረዳ 19) ታዛቢዎች የምርጫ ታዛቢነት ካርድ ከወሰዱ በኋላ ከግማሽ በላይ ታዛቢዎች ወደ ምርጫ ጣቢያዎች ሳይሄዱ ቀርተዋል።

ምስራቅ ጎጃም ገና ምርጫው ከመጀመሩ በታዛቢነት የገቡ የነበሩ፣ የምርጫ ጣቢያውን ጥለው መውጣታቸውን ደውለው ነገሩን። ለዚህም ማስፈራሪያ ደርሷቸው እንደሆነ የስልክ መልዕክት ደርሶናል።

ትግራይ አቶ ስዬ አብርሃ በሚወዳደርበት ምርጫ ጣቢያ ታዛቢዎችን የጫነ መኪና ሾፌር “ትፈለጋለህ” ተብሎ ወደ ጣቢያ ተወስዶ ታዛቢዎች በሰዓቱ ምርጫ ጣቢያ እንዳይደርሱ ተደርጓል። ወዘተ...

እነዚህ ድርጊቶች በምርጫው አጀማመር ላይ የሚፈጥሩት ጫና እንደተጠበቀ ሆኖ በተጓዳኝ አንድ ለአምስት የኢህአዴግ የጥርነፋ ስትራቴጂ ቀደም ተብሎ መረጃ ያለ ቢሆንም በግልፅ የመራጭን በምስጢር የመምረጥ መብትና በነፃነት ለመምረጥ የሚደረግን ሂደት በሚያደናቅፍ መልኩ ያወርዱታል ተብሎ አልተገመተም ነበር።

የአንድ ለአምስት አፈፃፀሙ እንዲህ ነበር። ቀደም ሲል ኢህአዴግን እንመርጣለን ብለው እንዲፈርሙ የተደረጉ ሰዎች ባስፈረማቸው ሰው ታጅበው እስከ ምርጫ ጣቢያው በር ድረስ አድርሰው ውስጥ ያለው ታዛቢ ማን እንደሆነ ነግረዋቸው እንዲገቡ

ይደረጋል። ውስጥ ያለው ታዛቢም ማን ማን እንደተላከለት በስልክ ይነገረዋል። የተላኩለትን ሰዎች ቢያውቃቸውም ባያውቃቸውም በተሰጠው ልዩ ምልክት መሰረት ብድግ ብሎ ሰላምታ ይሰጣቸዋል። በገለባ ወቅትም በተዛባ ገለባ ምን መምረጥ እንዳለባቸው ይነገራቸዋል። በአብዛኛው ተያይዘው በተሠሩ የምስጢር ድምፅ መስጫዎች እንዲገቡ ይደረጋል። እዚህ ውስጥ ምንም ማድረግ ባይቻል እንኳ ቀደም ሲል የተፈጠረው እንቅስቃሴ የሚፈጥረውን የሥነ ልቦና ጫና ማስተዋል ተገቢ ነው። በዚህ ላይ ፊልም ይቀረጻል፣ አሻራ ይነሳል የሚሉ የተለያዩ ማስፈራሪያዎች ሲነዙ እንደነበር ማስታወስ ይገባል። ሌላ መረሳት የሌለባቸው ሁለት ነጥቦች፤ የኢህአዴግ የምርጫ ምልክት አንደኛ ቦታ ላይ መቀመጡና አምስት ያህል ፓርቲዎች በእጅ ምልክት እንዲወዳደሩ ፈቃድ መስጠቱ የፈጠረው ውዥንብር ነው።

የአንድ ለአምስት ጥርነፋ በአዲስ አበባ ደረጃ በጠዋቱ ክፍለ ጊዜ የተጠናቀቀ ይመስላል። በከሰዓቱ ክፍለ ጊዜ መታወቂያ የሌላቸው መራጮች በተከታታይ በመምጣት ግርግር ይፈጥሩ እንደነበር መረጃ ነበረን። በኛ በኩል “ካርድ ከያዙና ስማቸው በማህደሩ ላይ ካለ ይምረጡ” የሚል ቀና መልስ እየሰጠን እየመረጡ መውጣት ችለዋል። በመጨረሻ የተረዳነው ግን ምርጫ አስፈፃሚዎች ያልመረጡ ሰዎችን ስም ዝርዝር ውጭ ለሚገኙ የኢህአዴግ ወኪሎች በመግለፅ እነርሱ ካርድ አስይዘው የሚልኳቸው በተለያዩ ጥቅም የተገዙ ሰዎች መሆናቸውን ነው። ለዚህ ምሳሌ የሚሆኑ ማሳያዎች፡-

- ዕድሜዋ 18 ዓመት ያልሞላት ልጅ 12ኛ ክፍል ነኝ ብላ ስትከራከር የህዝብ ታዛቢ ልክ ነው ብሎ በመፍረዱ መርጣ ወጥታለች። በዚህ አጋጣሚ የህዝብ ታዛቢ ተብዬዎችንም ታዘቡልኝ።
- አንድ መራጭ የቤት ቁጥር ሲናገር የሌላ መራጭን ቁጥር ተናግሮ ግርግር ሲፈጠር በስህተት ነው ብለው ሰውየው ዝም እንዲል አስገድደው አስኪደዋል።
- የዘገዩ መራጮች ሲመጡ በቦታቸው ላይ ተፈርሞበት ሲያገኙ በስህተት ነው በሚል በሌላ ቦታ እየፈረሙ ወጥተዋል። ወዘተ በዚህ ምርጫ እንደ ተቋም ክፍተኛ የዝቅጠት ደረጃ ላይ ደርሶ የተገኘው የኢትዮጵያ ሬድዮና ቴሌቪዥን ድርጅት ነው። በሌላ ጊዜ የነበረው ተግባራቸው እንደተጠበቀ ሆኖ በምርጫው ዕለት የነበረውን ብቻ እንመልከት፤

በጠዋቱ ክፍለ ጊዜ “መድረክ የምርጫውን ውጤት እንደማይቀበል ዶ/ር ነጋሶ ጊዳዳ ገለፁ።” ብሎ በተደጋጋሚ በማስወራት ከዚህ ቀን ቀደም ብሎ በደቡብ ክልል መድረክ ከምርጫው ወጥቷል ተብሎ የተወራውን የፈጠራ ወሬ ድጋፍ ሲሰጥ ዋለ። በዚህ ረገድ ኃላፊነቱን የተወጣው ሸገር ኤፍ.ኤም 102.1 ብቻ ሲሆን ሌሎች ሚዲያዎች አቅደውና አስበው የሚሠሩት ጥፋት ስለነበር ለማረምም አልቻሉም። ፈቃደኝነቱም አልነበረም።

በዚያው ዕለት አስከትለው ኢ/ር ግዛቸው ሽፈራውን “ምርጫው እንዴት ነው?” የሚል ጥያቄ ጠይቀውት የፈለገውን መልስ (ጥሩ

ወይም መጥፎ) ማለት መብቱ ሆኖ እያለ ከክልል በሚሰማው መረጃ ተጨናንቆ በትክክል በደረሰው መረጃ መሰረት ምርጫው ችግር ያለበት መሆኑን ሲገልፅ፣ ይህንንም እንደማንኛውም ዜና ማቅረብ ሲጠበቅባቸው የምርጫ ቦርድን ኃላፊ ጠርተው ዜና ትንተና በመሥራት የህግ ጥሰት እንደፈፀመ፣ ፀረ-ሠላም አካሄድ መሆኑን ወዘተ በመግለፅ ህብረተሰቡን ሲያሸብሩ የዋሉ ሲሆን በማስከተል ከሌሎች አካሎች (ሽማግሌ ተብዬዎች) ጋር በመተባበር መሪዎችን ታማኝነት የሚያሳጣ (character assassination) ተግባር ሲፈፅሙ ውለው አድረዋል። ይህም በምርጫው ሂደት ተሳታፊ የነበሩትን ሁሉ ጎድቷል። በውጤቱ ላይ ያሳደረፈው ተፅዕኖም ቀላል የሚባል አይደለም።

በማግስቱም የተደራጀ ህገ ወጥ ተግባራቸውን በህዝብ ስም ለማድረግ ሲዘግቡ የዋሉትን ትተን የምሽት ፕሮግራሙ በሂውማን ራይትስ ዎች መግለጫ መሰረት ሲዘግቡ የዋሉት ምን ሲሠሩ እንደዋሉ የሚያሳይ ነው። በአጠቃላይ እዚህ ሥርዓት ውስጥ ምን እየተሠራ እንደሆነና ሁሉም ይብዛም ይነስም ለዚህ ህገ ወጥ እንቅስቃሴ ተባባሪ ሆነው ነው ያገኘናቸው።

የምርጫ 2002 መስኮትን ከመዝጋቱ በፊት ግን የምርጫ 2002 ምርጫ ማናጀር የነበረችውን፣ እህቱ ጥሩዘር በገዛ ብዕሯ የታዘበችውን በአጭሩ ታስታለችሁ። እስከዚያ እኔም ትረካይን ላቁምና አብረን እናዝግም።

ምዕራፍ VII፡ የጥሩዘር ዕይታ በምርጫ 2002

በዚህች አጭር ማስታወሻ በምርጫ 2002 በአዲስ አበባ ከተማ የወረዳ 6 ዕጩ ተወዳዳሪ (የአቶ ግርማ ሠይፉ) የምርጫ ዘመቻ አስተባባሪ ሆኜ ስሰራ ከገጠሙኝ ሁኔታዎች እጅግ ጥቂቶቹን ለዚህ መጽሐፍ ማስታወሻ እንዲሆኑ አስፍራለሁ። ገጠመኞቹ እንደፈጠሩብኝ ስሜት የተለያዩ ንዑሳን ርዕስ ሰጥቻቸዋለሁ፤ ይኸው።

መከበር በክንፈር -

“እውነት እውነት እልሃለሁ መድረክ እያለ ኢህአዴግን

አልመርጥም።” - የግርማ ሠይፉ እናት

የምርጫ ቅስቀሳ ተጀምሮ ደህና እየተፋፋመ ባለበት፤ እኔም በተለያዩ ምክንያቶች የምርጫ ክልላችንን በተደጋጋሚ እየጎበኘሁ ባለሁበት፤ እንደውም ተወልጄ ያደኩበት መንደር መሆኑን እስክጠራጠር ድረስ ብዙ የሚያስገርሙ አኗኗሮችን እያየሁ በነበረበት ወቅት ነው፤ አንድ ማለዳ “ኢህአዴግን ምረጡ” እያሉ ነዋሪውን የሚቀሰቅሱ በተለያዩ ምክንያትና ለሥራ ሲሉ በጥቃቅንና አነስተኛ የተደራጁ በጣም በቅርበት የማውቃቸው ብዙ እናቶችና ሁለት ሦስት ጎልማሶች ግር ብለው ግቢያችን ገቡ። የሰው ልብ ፎቶ ተነስቶ አይታይ ነገር አላሳያችሁም እንጂ አብዛኞቹ ምናልባት ከሁለት ወይ ሦስት ሰዎች በቀር ሌሎች በግማሽ ልባቸው ነው ግቢው ውስጥ የገቡት። ምክንያቱም ይዘው የመጡት ነገር እንኳን እዚህ ግቢ ያለውን

ሰው ራሳቸውንም በቅጡ አላሳመናቸውም። አምነው እንኳ ቢሆን ለሰው የሚተርፍ ነገር ያላቸው አይደሉም፤ በተለይ ለዚህ ግቢ።

እናቴ ግቢው ውስጥ በሰፊው የዘረጋችውን በርበሬ በእንጨት እየቆሰቆሰች ስታደርቅ ነበር ቀስቃሾቹ የገቡት። “ማዘር አንድ መልዕክት ልናስተላልፍ ነው የመጣነው።” አለ የቡድን መሪው። “ምን?” አለችው በዝግታ “በሀገራችን የተጀመረው ልማት እንዲቀጥል ኢህአዴግን ምረጡ።” አለ። “እሺ” አለችው። “አዩ እነዚህ ተቃዋሚ ነን የሚሉት የሚሠራውን የልማት ሥራ ጥላሸት እየቀቡ...” እያለ ሲቀጥል እናቴ ቀና አለችና “ጌትዬ አንድ ነገር ልንገርህ... አሁን እውነት የሚወዳደረው ልጄ መሆኑን አላወቅክምና ነው ይህን የምትነግረኝ ወይስ ምን አገኝ ብለህ. . .” አለችው። ከተሰበሰቡት ቀስቃሾች ሁሉ ይህች ሴት የዚህ ወረዳ የመድረክ ዕጩ እናት መሆኗን የማያውቀው ይህ ቡድን መሪ ብቻ ነበር። ከተነገረውም በኋላ በአልሸነፍ ባይነት ቀጠለ። “እንደዛ አይደለም ማዘር፤ በቤተሰብነት ሳይሆን ለሀገር የሚጠቅመውን ነው መምረጥ. . .” በማለት። “የኔ ልጅ ቆይ ብዙ ሳትደክም ልንገርህ... እኔ ልጄን አውቀዋለሁ፤ እኔንም ሀገሩንም የማይጠቅም ዓላማ ይዞ ጊዜውን አያባክንም። እውነት፤ እውነት እልሃለሁ የሚወዳደረው ልጄ ባይሆን እንኳ መድረክ እያለ ኢህአዴግን አልመርጥም።” አለችው። ከዚህ በላይ ምንም ሊላት ምንም ልትለው አያስፈልግምና በዚህ አበቃ። ከዚህ ቀን በኋላ ማንም ሰው “ኢህአዴግን ምረጧ።” ሊላት አልመጣም፤ እቅጩን ስለተናገረች፡
፡ ይኸው ነው፤ መከበር በከንፈር። እንቀጥል፡-

ካርድ ቀምቶ መርታት

**“እንኳን እኔ አበበች እና አልማዝም መድረክን ነው
የሚመርጡት”**

የግርማ ሠይፉ እናት

አብዛኞቹ ለኢህአዴግ ሊቀሰቅሱ የሚወጡት እናቶች ናቸው። ለምን እንዲህ እንደሆነ መንደሩ ሁሉ ያውቃል። ሥራ እሠራ ብለው በጥቃቅንና አነስተኛ ይደራጃሉ፤ የማህበርተኝነታቸውን ሲፈርሙ ለኢህአዴግ እንደፈረሙ ይቆጠራል። በማወቅም ባለማወቅም፤ በማመንም ባለማመንም እንዲህ በጀማ ይዞራሉ፤ ታዲያ በየመሃሉ ለንግግር የሚሆኑ የተባሉ ጥቂት ወጣቶችም አይጠፉም።

ያቺ እናቴ እነዚህ ለቅስቀሳ የሚዞሩትን ሴቶችንም ወንዶችንም በደንብ ታውቃቸዋለች፤ ጎረቤት በሚተዋወቀው ልክ። ታዲያ በዚያችው ለቅስቀሳ በገቡባት አንዲት ቀን በደቦ ሆነው “ኢህአዴግን ምረጪ” ሊሏት ቡድን መሪያቸውን አጅበው ሲመጡ ምን አለች፤ ራሷን ነፃ ባወጣችበት አንደበት ከተቻለ ለነሱም ለመትረፍ ለቡድን መሪያቸው “ባይገርምህ እንኳን እኔ . . . ሌላው ቢቀር አበበችና አልማዝ ግርማዬን ነው የሚመርጡት።” አለችው። አበበችና አልማዝ ከመጡት የኢህአዴግ የቅስቀሳ ልዑካን ለእናቴ በጣም ቅርብ ጎረቤቶቿ ናቸውና ቡድን መሪያቸው ከሚያውቃቸው በላይ ታውቃቸዋለች። ታዲያ ተፅዕኖ እንፈጥር ብለው አጅበው የመጡ ጎረቤቶች ራሳቸው በተፅዕኖ ሥር ወድቀው ሄዱ። ተገምግመውበትም ይሆናል። በገዛ ካርዳቸው ተረቱ። በካርታ ጨዋታ የሚሸነፍ ሰው ከሸንፈቱ ሁሉ

የሚያስቆጨው አሸናፊው እሱ የጣለውን ካርድ አንስቶ ሲረታው ነው።
ይኸው ነው እንግዲህ ካርድ ቀምቶ መርታት። እንቀጥል፡-

የሚለምኑትን የማያውቁ መፃሕፍቶች

“በዚያን ጊዜ የዘብዴዎስ ልጆች እናት ከልጆቿ ጋር እየሰገደችና አንድ ነገር እየለመነች ወደ እርሱ ቀረበች። እርሱም ምን ትፈልጋለሽ አላት። እርሷም እነዚህ ሁለቱ ልጆቼ አንዱ በቀኝህ አንዱም በግራህ በመንግሥትህ እንዲቀመጡ እዘዝ አለችው። ኢየሱስ ግን መልሶ የምትለምኑትን አታውቁም...” አላት። (ማቴ 20፤ 20-22) ይህ ቃል ከታላቁ ቅዱስ መጽሐፍ የተወሰደ ነው ምክንያቱም ይኸው፤

የምርጫ ቅስቀሳ እያከናወንን ባለበት አንድ አጋጣሚ ነው፤ ፖስተር ለመለጠፍ አንድ ግድግዳ ላይ ቦታ አማርጠን የተመቸን ቦታ ላይ ለጠፍን። ብዙ ጊዜ ይህን ስናደርግ ሰዎች ከኋላችን ቆመው በመገረም ያዩናል፤ በተለይ ደግሞ ለጣፊዎቹ ሴቶች ከሆንን። ምክንያቱ ደግሞ ህዝቡ እንዲያ በካባድ ሽብርና ፍርሃት ተጀቡኖ ለሠላምታ እንኳ እጁን ማወዛወዝ በሚፈራበት ወቅት እኛ በሙሉ ፍላጎትና የነፃነት ስሜት በየአደባባዩ ይህን እያደረግን ሲያዩን ነው። ታዲያ ይህን ሁኔታ ስለለመድነው ሰው ከጀርባችን ሲቆም አይገርመንም።

ያን ዕለት አንዲት መልክ መልካም ወጣት ከኋላችን ቆማ እያየችን መሆኑን ያስተዋልነው ለጥፈን ጨርሰን ወደኋላችን ዘወር ብለን ስናይ ነው። በሚገርም ፍጥነት በእጇ የያዘችውን ተንቀሳቃሽ ስልክን ካሜራ ላይ አድርጋ ከለጠፍነው ፖስተር ጋር ፎቶ አነሳችን።

ድርጊቷ እጅግ የሚያስቆጣ ቢሆንም እኔ በተረጋጋ መንፈስ ምን ማድረግ እንደሆነ ጠየቅኳት። ባልደረባዬ ግን በጣም ተቆጣች፤ ድፍረቷ እጅግ አበሳጭቷታል። “ማን ስለሆንሽ፤ ምን ስለሆንሽ ነው አንቺ እኔን ፎቶ የምታነሺኝ?” እሰጥ አገባ ተጀመረ። ልጅቱም ከኔ የተረጋጋ ጥያቄ የባልደረባዬ ቁጣ ይበልጥ ስለተስማማት እሷም ሞቅ አለችና “መለጠፍ የማይቻልበት ቦታ ነው እየለጠፋችሁ ያላችሁት. . .” በማለት ልታስተምረን ሞክረች። ንግግራችን ወዲያው ግለቱ ጨመረ። እኔም በመረጠችው መንገድ ቀጠልኩ። ልብ በሉ እንግዲህ፤ ሰው በተሰበሰበበት አደባባይ ያለፍላጎታችን ፎቶ በማንሳት እጅግ ቀላል የሆነውን የግል መብታችንን በማክበርና በመጣስ መሃል ያለውን ልዩነት የማታውቅ ሴት፤ የምረጡኝ ቅስቀሳ ፖስተር የት መለጠፍ እንደማንችል ልታስተምረን ነው እየሞክረች ያለችው። ፖስተሩን የለጠፍነው የአንድ ካፍቴሪያ ግድግዳ ላይ ሲሆን ከካፍቴሪያው አጠገብ አንድ የመጀመሪያ ደረጃ ት/ቤት አለ። መካሪያችን የት/ቤቱ ግድግዳ ላይ ነው የለጠፋችሁት ብላ ነው «የምትቆጣን»፤ እኛ የካፌ ግድግዳ ላይ ነው የለጠፍነው። አንደኛ እዚያው የለጠፍንበት ቦታ ላይ የመኢአድ ፖስተር ቀድሞ እንደተለጠፈ አለ፤ ሁለተኛ እዚያው ት/ቤቱ በር ላይ ያለ ስልክ እንጨት ላይ «ኢህአዴግን ይምረጡ» የሚለው ያ በርምጃችን ልክ የተሰቀለልን ካርቶንም አለ። እንደውም እኛ ፖስተር ስንለጥፍ የኢህአዴግን ዳና ተከትለን መለጠፍ አንዱ ስልታችን ነበር። ልጅቱን የኛ ፖስተር መለጠፍ እንዲያ ያንገበገባት ጉዳይ ግልፅ ነው፤ እንጀራዋ ነው።

በተቻለ መጠን ወጣትም ስለሆነች እንግባ እንደሆን ብዬ በተረጋጋ መንፈስ ላናግራት ሞክርኩ። ድርጊቷ እኛን ብቻ ሳይሆን በዙሪያችን ቆሞ የሚያይታ ያዛቢም እየገመገማትና እየታዘባት እንደሆነ፤ ይህ ደግሞ የሚበጅ እንዳልሆነ በአንድም በሌላ መንገድ ልነግራት ሞክርኩ፤ ልትሰማኝ ባትፈቅድም። የኛንም ንግግር፤ የሰውንም ዓይን መቋቋም ሲያቅታት ግን ያነሳችውን ፎቶ ይዛ ፈንጠር ፈንጠር እያለች አጠገባችን ወዳለው ት/ቤት ገባች። ወዲያው ቆይ ቆይ ብዬ ተከትያት ወደጊቢው ገባሁና “ሪፖርቱን በግልፅ ለማቅረብ እንድትችይ የቅድመ ፎቶ ከጀርባ ስለሆነ በፊቴ በኩል አንሺኝ፤ እንደውም የት/ቤቴ አርማ እንዲገባልሽ አድርገሽ፤ ይኸው እኔም ፖስተሩን እንዲህ ይገልጻልሽ በደንብ አድርገሽ አንሺኝ።” ብዬ ተመቻችቼ ቆምኩላት። እሷም ያለሃፍረት ስልኳን አመቻችታ አነሳችኝ። (ጤነኛ ስለመሆኗ መጠርጠር ጥሩ አይመስላችሁም?) ይህን ካደረገች በኋላ ትንሽ ምክር ብጤ ጣል አድርጌላት ከግቢው ወጣሁ።

በዚህ ዘመን ሰውን ሁሉ እንዲህ ከፋፍለውት መተማመንና አንድነት ወሬ ሆኖ የቀረው ከነገሰ እነግስ ባዩ መብዛቱ ነው። ማህበራዊ ትስስራችን ነበር ሀገር የሚያቀናው፤ ግን በየት በኩል። አንዳንዶች በዕለት ጥቅም እየተደለሉ፤ ብዙዎች በተራ ወሬ እየተሸበሩ ከሰብዕናቸው ጋር የማይስማማ ኑሮ እየኖሩ ነው። ከተሾመው ሁሉ ጋር በቀኝና በግራ ተሹሞ ራሱን ለመጥቀም የሚሮጠው ቁጥር ቀላል አይደለም፤ እንደዚያች እናት ምኞት ሰው የሚመኘውንም የሚለምነውንም ማወቅ ተስኖታል። ይኸው ነው። “ክፉ ንጉስ መጣ፤

ደግ ንጉስ መጣ ሁሉም ይሄዳሉ እንዳመጣቸው. . .” ቢሆን ነበር መልካም። አሁንም እንቀጥል፡-

የኢህአዴግ ጆሮዎች ትልቅነትና የማይለሙት ነገር ብዛት

የምርጫ ዘመቻ ከተጀመረ ጊዜ አንስቶ የመጀመሪያ የሆነው ሥራችን በሂደቱ ውስጥ በተለያዩ የቅስቀሳ ተግባራት ላይ የሚሰማሩና በምርጫውም ዕለት ታዛቢ የሚሆኑ ፈቃደኛ ሰዎችን ማሰባሰብ ነበር። በምርጫው ሂደት ውስጥ ከተፈተንባቸው ጉዳዮችም አንዱ ነው። ከምርጫ 2002 በፊት በነበሩት ሁለት ምርጫዎች በተቃዋሚው ወገን ተሰልፈው ጥሩ ተሳትፎ የነበራቸውን ሰዎች ከያሉበት በማፈላለግ ስለወቅታዊ አቋማቸው መረጃ ማሰባሰብ ጀመርን። በቀደመው ጊዜ እጅግ የሚያኮራ ተሳትፎ የነበራቸው ሰዎች በተለያዩ መልክና ጎራ መበታተናቸውን፣ ጥቂቶች አሁንም በፅኑ አቋም መሆናቸውን፣ ሌሎች ፖለቲካና ኮረንቲ በሩቁ ማለታቸውን፣ ሌሎች ደግሞ የአሰላለፍ ለውጥ አድርገው የኢህአዴግ ቁልፍ ሰዎች መሆናቸውን፣ ብዙ ብዙ መረጃዎችን አሰባሰብንና የሚጠቅመንን መለየት ያዝን። በአቋማቸው የፀኑ የተባሉትንና ሌሎች አዳዲስ የመድረክን ፕሮግራሞች የሚደግፉ ሰዎችን በብዛት እያሰባሰብን በራሳችን መንገድ መገምገም ቀጠልን። ሂደቱ በራሱ ስንዴውን ከእንክርዳድ የሚለይበት ወንፊት ነበረውና የሳሳውን እያራገፈ ሲያጣራ እኛም በጎደለው እየጨመርን እስከመጨረሻው ሄድን። የሳሱት ሰዎች ራሳቸውን ለይተው ያፈገፍጋሉ እንጂ አንድንም ሰው አቋምህ አልተመቸንም ብለን እኛ

አለየነውም። ይህን ባለማድረጋችንም እስከመጨረሻው ድረስ የኢህአዴግ ጆሮዎችን በጉያችን ይዘን ዘልቀናል።

በቅስቀሳም በታዛቢነትም እንሳተፋለን ብለው ቡድኑን ተቀላቅለው በተለያዩ ጊዜ የምናደርጋቸውን ውይይቶች፣ የቅስቀሳ ስልቶች፣ የታዛቢዎች አመዳደብን በተመለከተ ልናደርግ ያስብነውን እየሰሙ ቀን ከኛ ጋር እየዋሉ ማታ ለኢህአዴግ ልዑካን መረጃ የሚያቀብሉ ነበሩ። ለነገሩ እኛ በህዝብ ድምፅ እንጂ በመፈንቅለ መንግሥት ወይ በአመፅ መንግሥት የመቀየር ዕቅድ ስለሌለን አንዳች የሚያስፈራን ነገር አልነበረም። ያም ሆኖ ሂደቱ የእነዚህን ሰዎች ማንነት ለመለየት ብዙ መንገዶች ስለነበሩት ልክ ሲታወቅባቸው ዞር በሉ ሳይባሉ ዞር ይላሉ። እንደዕቅዳቸው ቢሆን ግን ታዛቢ እንሆናለን ብለው እስከመጨረሻው ቆይተው የመጨረሻው ቀን «የእናቴ መቀነት አደናቀፈኝ» ብለው ሊቀሩ፣ ወይ ደግሞ ተገኝተውም ለኢህአዴግ «ሲታዘቡለት» ሊውሉ ነበር።

(በመሐሉ ጥቂት ማስታወሻ ላክል በአዲስ ከተማ ክፍለ ከተማ ወረዳ 7 ላይ ከተመደቡት የመድረክ ዕጩ ታዛቢዎች የተወሰኑቱ የኢህአዴግ «ጆሮ ጠቢዎች» መሆናቸው የታወቀው ጨዋታው ካለቀ በኋላ ቢሆንም ያደረጉት ይህንኑ ከላይ የጠቀስኩትን ነበር። አንዳንዶቹ የታዛቢነት መታወቂያቸውን ተቀብለው የውሃ ሽታ ሆነው ቀሩ፤ ሌሎቹ ደግሞ ምርጫ ጣቢያቸው በተመቻቸው ሰዓት ሄደው ለኢህአዴግ «ሲታዘቡለት» ዋሉ። እዚህ ወረዳ ላይ የመጨረሻ የተፈራረሙበትን የምርጫ ውጤት ምንም ይሁን ምን አምጥተው

ለዕጩውና ለተወካዩ ያስረከቡት ግማሽ ያህል ቢሆኑ ነው። «ሌሎቹስ?» ቢባል መልሱ «ሆድ ይፍጀው» ነው።) በወረዳ 6 ከገጠሙን እንደዚህ ዓይነት ሰዎች የሁለቱን ብቻ በጨረፍታ ይኸው።

አንደኛው ከ92 ምርጫ ጀምሮ በተቃዋሚነት የሚታወቅ፣ በአካባቢው ያሉ ወጣቶችን በማሰባሰብና በማስተባበር የሚታወቅ፣ በዕድሜውም በሰል ያለ ጎልማሳ ነው። ታዲያ ታዛቢ እሆናለሁ ብሎ ብዙ አብሮን ከተጓዘ በኋላ የመጨረሻው ሥራ የሚሰራባቸው ቀኖች ሲደርሱ ቀስ በቀስ አፈገፈገና ጭራሽ ስልኩንም አጥፍቶ ጠፋ። መቼም ወሬ አይደበቅ አይደል ዕድሜው ከ40 በላይ የሆነው ጎልማሳ እናቱን የኢህአዴግ ካድሬዎች «ተው በይው» ብለው ስላስፈራሯት ቀረ ተባለ። በኋላም ማታ ማታ እናቱን ካስፈራሯት ካድሬዎች ጋር እንደሚያመሽ ሰማን። (ሊያስፈራራቸው ነው ሲባል ግን አልሰማንም)

ሌላኛው ሰው የመጨረሻ የምርጫው ዕለትም አብሮን ነበር፤ ከጅምሩ አቋሙ ስላልፀና ምንም ዓይነት ሥራ ላይ አልተመደበም። ለምን አልተመደብኩም ብሎም አይጠይቅም። ቢሮ እያመሸን ስንሰራ እንኳ አብሮን ያመሻል። የምርጫው ዕለት ተዘዋዋሪ ታዛቢዎችን ይዘው እንዲዞሩ ከመደብናቸው መኪኖች በአንዱ ውስጥ ተቀምጦ አብሮ እየዞረ የጠዋቱን ክፍለ ጊዜ አሳለፈ። ምንም የሚያገኘውም የሚያቀብለውም መረጃ የለም። በቃ! እኛ ሳይሰለቸን እሱ ሰለቸውና ከመኪናው ላይ ራሱ ወረደ። ከሰዓት በዚያው ምርጫ ክልል አንድ ጣቢያ ላይ ራሱም ሊመርጥ ሌሎችንም ሊያስመርጥ በአንድ ለአምስት

ተጣምሮ እኔው አገኘሁት። ይኸው ከዚያ ጊዜ ከምሮ መንገድ ባገናኘን ቁጥር እኔን ማየት እንዳፈረ አለ።

ሁልጊዜ ይገርመኛል፤ እንዲህ በተደራጁ ተቋማት ብቻ ሳይሆን በየቤታችን ሳይቀር የሚላኩ የኢህአዴግ ጆሮዎች ትልቅነትና የማይሰሙት ነገር ብዛት። “ዓይን አላቸው አያዩም፤ ጆሮ አላቸው አይሰሙም፤ ልብ አላቸው አያስተውሉም . . .” እንዲል መጽሐፍ። እንግዲህ ብዙሃንን ወደታዘብኩበት መቀጠሌ ነው፡-

“ሙያ በልብ ነው” የፍርሃት ፖለቲካ

በምርጫ ዘመቻው ወቅትና ምርጫው ካለፈም በኋላ ለወራት ሳስተናግደው የቆየሁት አንድ ነገር የስልክ ጥሪ። በምናደርጋቸው እንቅስቃሴዎች ደስ የተሰኙ፤ አስተያየት መስጠት፤ መረጃ መስጠት የሚፈልጉ የዚያ ምርጫ ክልልና የአጎራባች ምርጫ ክልሎች ነዋሪዎች በቀንም በማታም ለዚህ ሥራ በመደብናቸው ስልኮች ይደውሉልን ነበር። ብዙውን ጊዜ በቀን የሚደውሉልኝ በይፋ አብረውን የሚሠሩ ሰዎች ናቸው። ሌሎች አብዛኛውን ጊዜ በምሽት ከ3:00 ሰዓት በኋላ ይደውላሉ። ምክንያት ሲባል ቀን ላይ በሥራም፤ በምሳም፤ በሻይ ቦታም ሆነው ከኔ ጋር ማውራት የሚፈልጉትን የፖለቲካ ወሬ ለማውራት አጠገባቸው ያለውን ሰው አያምኑምና ይፈራሉ። ስለዚህ ሃሳባቸውን ለመግለጽ የተሻለው ቦታ ማታ ቤታቸው ሲገቡ ነው። አንዳንዶቹ ቤትም ገብተው የግል መኝታ ቤታቸው ሆነው ወይ ደግሞ ቤተሰብ መተኛቱን ሲያረጋግጡ ነው የሚደውሉት። “በርቱ እኔም መድረክን ነው የምመርጠው “ ለማለት ቦታ መርጠው ነው።

የስልኩ ፍርሃት ብዙ ሊባልለት ቢችልም በዚሁ ይብቃና በየመንገዱ በመኪናም ሆነ የቤት ለቤት ቅስቀሳ እያደረግን የመድረክን የምርጫ ምልክት መዳፋችንን እያሳየን ለሠላምታ ስንጋብዝ በዚያው መልኩ መልስ የሚሰጡን ጥቂቶች ናቸው። ምነው ሲባል “ሙያ በልብ ነው፤ እጄን መቆረጥ አልፈልግም” ይላሉ። “ጣቱን ያወጣ ጣቱን ይቆረጣል” የሚለው የ97ቱ የመንግሥታችን መፈክር ሰውን ሁሉ በፍርሃት ሸበቦታል። (ማስታወሻ፡- 97 ዓ.ም ላይ ሸራተን አካባቢ የሚገኝ አንድ የግል ኮሌጅ እማር ነበር። ታዲያ አንድ ምሽት ከጓደኞቹ ጋር ከት/ቤት ወጥተን እስከ ቤተ-መንግሥት በእግር መጣንና እዚያ ስንደርስ ታክሲ ለማስቆም ጣቶቹን አመለከትኩ። ታክሲው ቦታ የለኝም አለና አለፈኝ። በቦታው የነበረ ባለቀይ ኮፍ ወታደር ግን ሊያልፈኝ አልፈለገም፤ ቀጥ ብሎ ወደኔ መጣና “መታወቂያ አምጪ” አለኝ እጅግ ተቆጥቶ። “ምነው?” ብዬ ያልገባው በመምሰል ከቦርሳዬ ውስጥ መርጬ መንጃ ፈቃዴን አወጣሁና ሰጠሁት። እያገላበጠ አንዴ እኔን አንዴ መታወቂያዬ አየን። ጣቱን ማንሳቴ አላስደሰተውም “ጣቱን ያወጣ ጣቱን ቁረጥ” ተብሏል። ጓደኞቹ ጣልቃ ሊገቡ ሞከሩ ተቆጣቸው። እኔ ታክሲ ነው ያስቆምኩት ብዬ ተከራክርኩት። ከዚያ እሱ ትንሽ ቁጣና ስድብ ሰጥቶ መንጃ ፈቃዴን መለሰልኝና ወደቦታው ተመለሰ። “ፖለቲካ ከሆነ ሄደሽ በቴሌቪዥን ተከራክሪ” አለኝ፤ ወይ ፖለቲካ) ወደ ርዕሴ ተመለስኩ፤ ሰዉ ለውጥ ይፈልጋል፤ ዘመኑ ደግሞ ለለውጥ ደም የሚከፈልበት አይደለም። ሰዎች ጊዜያቸውን፣ ገንዘባቸውን፣ ሀሳባቸውን፣ ዕውቀታቸውን በማስተባበር ለውጥ ማምጣት የሚቻልበት ዘመን ላይ ሆነው ባለፉ መጥፎ አጋጣሚዎች

ተመርኩዘው ብቻ በፈቃዳቸው ይፈራሉ። ደም መክፈልን ሽሽት ጊዜም፣ ገንዘብም፣ ዕውቀትም፣ ወዝም መክፈልን ይሸሻሉ። እናም ሙያ በልብ ነው የሚል የፍርሃት ፖለቲካ ያራምዳሉ። ኢህአዴግም እንኳን የሚፈራ አግኝቶ እንዲሁም ከሊቅ እስከ ደቂቅ ማስፈራራት ይወዳል፤ እያስፈራራ የጨዋታውን ማሸነፊያ ካርድ ይወስዳል። ከዚያም 99.6 በመቶ የምርጫን እንደ ሚኒስትሪ ያልፋል። እኔ ግን እላለሁ በልብ ያለ ሙያ ሀሳብን እንጂ የመንግሥት ሥርዓትን አይለውጥም፤ ለለውጥ የሚያስፈልገኝ እጅ ማንሳት ከሆነ እጄን አነሳለሁ፤ እጄንም አልቆረጥም፤ ነፃነቴም በእጄ ነው፤ እላለሁ፤ ይኸው ነው። አንድ አፍታ ወደአስገራሚ የቢሮ ትዝታዬ ልመልሳችሁና ልቀጥል፡-

እንጨት ገልቱ፣ አነድ ብሎ ይነዳል

የምርጫ ዘመቻ እንቅስቃሴ ማዕከላችን የሆነው ቢሯችን ነበር። ብዙዎች ሃሳባቸውን ሊያጋሩን፣ ሊያበረታቱን ቢሯችንን ይጎበኙ ነበር። ፡ የዚህ ርዕስ ባለጉዳይ ቢሮውን አዘውትረው ከሚጎበኙት ሰዎች አንዱ ነው፤ ስሙን ሆድ ይፍጀው እንበለውና እንቀጥል። ሆድ ይፍጀው የሥራ ቦታው ለቢሮአችን ቅርብ ስለሆነ ለዋዛም ለፌዝም ወደቢሮው የሚመጣው ጭር ማለቱን አይቶ ነበር። ብዙ ጊዜ ይመጣና “ለምን እንዲህ ዓይነት እንቅስቃሴ ውስጥ ገባሽ? አንቺ ወጣት ነሽ፣ ቆንጆ ነሽ፣ የመማር አቅም አለሽ፣ የመሥራት አቅም አለሽ፣ ዝም ብለሽ ለምን የራስሽን ኑሮ አትኖሪም?” ይለኛል፤ እሰማዋለሁ። አንዳንዴ ደግሞ ይመጣና “ኢህአዴግ እኮ ብዙ ለውጥ እያመጣ ነው፤ ለዚህች

ሀገር የሚያስፈልጋት ልማት ነው፤ በቃ እያለማ ነው ለምን ትቃወሚዋለሽ?” ይለኛል፤ እሰማዋለሁ። ሌላ ጊዜ ደግሞ ይመጣና “እኔ መለስን በጣም ነው የምወደው፤ ጂኒየስ ነው፤ ስማርት ነው፤ እንደሱ ዓይነት መሪ ማግኘት ቀላል አይደለም” ይለኛል፤ እሰማዋለሁ። በሌላ ጊዜ ደግሞ ይመጣና “አንቺ ምን አለፋሽ... ጥሩም ሆነ ክፉ መንግሥት ቢመጣ የሚሾመው እግዜር ነው። እንዲለወጥም መፀለይ ነው እንጂ የሚያስፈልገው ምርጫ ምናምን አይደለም፤ ለምን አትፀልዱም?” ይለኛል፤ እሰማዋለሁ። እንዲህ እንዲህ እያለ ቢሮው ጭር ባለ ጊዜ እየመጣ እያሞቀው ይሄድ ነበር። መጀመሪያ ወቅት ላይ ንግግሮቹ እጅግ ያናድዱኝ ስለነበር በጣም እሞግተው ነበር። ኋላ ላይ ግን እየለመድኩትና እንደውም እየተዘናናሁበት መጣሁ፤ ያው መስማት መስማማት አይደለም።

በኋላ የሆነውም ሆኖ ያለፈውም አለፈና ምርጫው ሲጠናቀቅ በመላ ሀገሪቱ ኢህአዴግ «በዝረራ አሸንፎ» እኛ ወረዳ ላይ ብቻ መድረክ አሸንፎ ውጤቱ እንደታወቀ በምርጫው ማግስት ቢሮ ቁጭ እንዳልኩ መጣ ሆኖ ይፍጀው። ስሜቱ እንደሌላ ጊዜው አልነበረም፤ በጣም ገረመኝ። እንደገባ “እንኳን ደስ አለሽ!” አለኝ። “ለምኑ?” አልኩት ከነበረው ይበልጥ ተገርሜ። “አሸንፋችሁ አይደል!” አለኝ “እዚህ ወረዳ ላይ አዎ አሸንፈናል፤ ግን ምን ጥቅም አለው? እኔ እዚህ እንዲህ ስለፋ የከረምኩት እኮ እኔ እንዳሸንፍ፤ ግርማ እንዲያሸንፍ አይደለም፤ ሀገር እንድታሸንፍ ህዝብ እንዲያሸንፍ እንጂ። ምን ላደርግ እችላለሁ? እኔ በአንድ ጊዜ ልሆን የምችል አንድ ቦታ ነው፤ እሱን አድርጌአለሁ። ታዲያ ሌሎች ተወካዮች ይህን ማድረግ ባለመቻላቸው

ነው ወይስ ኢህአዴግ ባደረገው ተጋድሎ ነው ደስ የሚለኝ? ምኑ ነው ደስታው?” አልኩት። እስከዚህ ጊዜ ድረስ ቆሞ ነበር የሚሰማኝ፤ አሁን ግን ቁጭ አለና ማውራት ጀመረ። “ህዝቡ ግን ጤነኛ ነው? ቆይ ምን ተገኘ? ትናንት በምርጫ የጣለውን ህዝብ በጥይት የደበደበውን መንግሥት ዛሬ ምን ተአምር አይቶ ነው የመረጠው? ቆይ ኢህአዴግ ኢየሱስ ክርስቶስ ነው እንዴ፤ ምን ተአምር አድርጎለት ነው ይህ ህዝብ እንዲህ ሃሳቡን የቀየረው?...” እያለ በቁጣ መናገር ቀጠለ። ትንሽ ግራ ተጋባሁ፤ እሱ ግን በንዴት ማውራቱን ቀጠለ ... ሰማሁት። በሆነው ነገር እኔም አዝኛለሁ ግን እንደሱ አልተናደድኩም፤ ምክንያቱም ማድረግ የሚገባኝንና የምችለውን አድርጌአለሁና። በሱ ቦታ ራሴን አቁሜ ለማየት ሞክርኩ . . . ለምን ነበር ተይ እያለ እንደዚያ ይሞግተኝ የነበር አልኩ፤ እውነትም እሱ እንዳለኝ ምን አለፋኝ ብዬ ትቼውስ በነበር አልኩ፤ መልሱ ቀላል ነው፤ የዛሬ የሱ ንዴት የኔም ይሆን ነበር። እሱን ግን ለምን እንዲህ ሆኑ ብዬ አልጠየኩትም። ሆኖ ይፍጀው . . . ምን ትለኝ ነበር ይሆን? እኔ ግን እላለሁ “እንጨት ገልቱ፤ አነድ ብሎ ይነዳል።” ይኸው ነው። ሌላው የምርጫ ትዝታዬ በዚህ መልኩ ይቃኛል፡-

የማይተማመኑ ባልንጀሮች በየወንዙ ዳር ይማማሉ፤

ኢህአዴግ ህዝቡ እንደማይመርጠው በደንብ ያውቅ ነበር

በምርጫ 2002 በየወረዳው ያሉ የኢህአዴግ የምርጫ ዘመቻ ልዑካን ከባድ ፈተናቸው የህዝቡን ልብ ማግኘት ነበር። ያለረፍት ቀን ከሌት በተለያዩ መንገዶች ይቀሰቅሳሉ፤ የተለያዩ ስብሰባዎችን

ያካሂዳሉ፤ በየዕለቱ የቡና ዝግጅት እያሰናዱ ከ‘ህዝቡ’ ጋር ቡና አጣጭ ጎረቤት ለመሆን ይጥራሉ፤ አንዳንዴም በግ አርደው፤ ዳቦ አስጋግረው እንደባልንጀራ ይገባበዛሉ፤ . . . ብዙ ብዙ። ይህም ሆኖ እስከመጨረሻው ድረስ የህዝቡን ልብ ማግኘት አልቻሉምና የምርጫ ቅስቀሳው የመጨረሻ ሰሞን በተለይ በምሽት በየመንደሩ እየዞሩ “ኢህአዴግን እንደምትመርጡ አረጋግጡልን።” እያሉ ያስፈርሙ ነበር። እዚህ ጋር አንድ በጉራጌ የምትነገር ብሂል ባካፍላችሁ ወደድኩ “እግዜር ያጠፋን ይበለቦ፤ በርበሬ ቲሺክት።” ይላሉ። በግርድፉ ሲተረጎም “ቀድሞ እግዚአብሔር ያላሳመረውን ወጥ፤ የበርበሬ ብዛት አያጣፍጠውም።” እንደማለት ነው። እንግዲህ በየግብዣውና በየስብሰባው በተደረገ ማማለል ያልተሳካውን የምረጡኝ ዘመቻ በኋላ በማስፈረምም ጭምር ለማሳካት መጣር ወጡን ወጡን ይለኝ ነበር።

ይህ የማስፈረም ተግባር እኔ እንደተረዳሁት ቢያንስ ከሁለት ጥቅም አንፃር እንዳደረጉት ይሰማኛል። አንደኛ ብዙሃኑ ፈራሚዎች ያልተማሩና ከመረጃም የራቁ ሰዎች በመሆናቸው በመፈረማቸው ምክንያት ከባድ የኃላፊነት ስሜት ተሰምቷቸው በግድም ቢሆን አንዴ ቃላቸውን ስለሰጡ ኢህአዴግን እንዲመርጡ አስገዳጅ ተፅዕኖ ስር መጣል ሲሆን፤ ሌላውና አስከፊ ይሆን የነበረው ኢህአዴግ እንደ 97ቱ ምርጫ በየወረዳው ‘ዘጭ’ ቢል በይፋ ያጣውን ድምፅ በቆጠራ ጊዜው ወይም ከዚያ በኋላ ቀልብሶት ውጤት ቢቀይር እንደመተማመኛ የሚያጠራቅመው ‘ይህን ያህል መራጭ ነበረኝ’ የሚል ፋይል ይመስላል። ስጋቴ ወፍ ዘራሽ እንዳይመስላችሁ፤ አንዳንድ ጊዜ ከቀበሌ አካባቢ የሚመጡ ሰዎች ለፅዳት ውጤት ብለው አካባቢያችንን ያስፀዱንና

የሆነ ወረቀት ላይ ፈርመ ይላሉ፤ ሁሉም ከመፈረሜ በፊት በመፈረሚያ ወረቀቱ ላይ የታተመውን ርዕስ አያለሁ፤ ርዕስ ከሌለው አልፈርምም፤ ምክንያቱም ይህን መረጃ ነገ ለምን ሊጠቀሙበት እንደሚችሉ መጠርጠር አይከፋም። ብዙ ጊዜ እናቶቻችንን የሚያስፈርሟቸው ርዕስ የሌለው ወረቀት ላይ ነው፤ አስፈላጊ ሲሆን እንደአንፃሩ ሊጠቀሙበት።

በርግጥ ዙሩ ያን ያህልም ሳይከር የመጀመሪያው አማራጭ ስምሮለትም ይሁን ሌሎች ምክንያቶች አጅበውት ኢህአዴግ መድረክን በጥቂት ነጥቦች ልዩነት እየበለጠ ምርጫውን ‘አሸንፎ’ ሲወስድ አየን፡ ፡ ‘ህዝቡም’ ባለመነውና ባልተማመነበት ኢህአዴግ በየመሃሉ እያስማለው፤ እያስፈረመውና እያስፈራራውም ጭምር (ለምሳሌ ተቃዋሚዎችን ብትመርጡ እንደ 97ቱ ብጥብጥ ይነሳል እያለ)‘መርጦት’ ሲሸነፍ አየን። ከሆነው ሁሉ ያላየነው ግን ኢህአዴግ በልዑካኑ አማካኝነት ‘ህዝቡን’ አስምሎም ማመን ሲያቅተው መጨረሻ ላይ የምስጢር ድምፅ መስጫ ውስጥ ገብታችሁ ማንን እንደምትመርጡ የሚያይስውር ካሜራ አለ ተብሎ ይወራ ነበር፤ ያስውር ካሜራ የት እንደተሰወረ ብቻ ሳናይ ቀረን። እስቲ ደግሞ ወደምርጫው ዕለት ትዝታዎቼ እንቀጥል።

የጠቅላይ ሚኒስትሩ በጭፈራ የታጀበ ምርጫ

“እንዳትደናገር ብዬ አደናገርኩት”

መቼም ከሰው ከመዋል የማይሰማ ነገር የለም፤ ይህን ሰማሁ። ሁለት ግለሰቦች በግል የጥቅም ሽሚያ ይጣላሉ፤ ጥሉም ወደ ጥፋት

ያመራና አንደኛው በሌላው ላይ ጥፋት ይፈፅማል፤ እናም ጉዳዩ ወደ ፍርድ ቤት ያመራል። አንዱ ከሳሽ ሌላኛው ተከላሽ ሆነው ፍ/ቤት ይቆማሉ። የመጀመሪያ ቀን ከሳሽ ጭብጡን ያሳውቅና ለቀጣይ ቀጠሮ ከሳሽ የተበዳይነት ማስረጃውን እንዲያቀርብ ተከላሽም የመከላከያ ማስረጃውን እንዲያቀርብ በማዘዝ ይቀጠራል። ተከላሽ የተሰየመውን ዳኛ የት እንደሆነ ለጊዜው ባይገለፅለትም ያውቀዋል። ደጅ ሲወጣ ለጓደኞቹ ይህንኑ ሲነግራቸው የት እንደሚያውቀው አሰላስለው ደረሱበት። ተከላሽ ዳኛውን ወጥመድ የሚከትበትን ዘዴ ከእጁ አገኘ። ዳኛውን የሚያውቀው ከሰዓት በኋላ የብዙ ተቋማት መሪዎች፣ ሀብታሞችና ምሁራን ተመሽገው ጫት ከሚቅሙበት ቤት ነው።

ዳኛው ጠዋት ዳኝቶ ተከላሽም ሥራውን ሠርቶ ከሰዓት ጫት ቤት ይመሽጋሉ፤ እዚያው ተገናኙ። ተከላሽ ያለውትሮ ከዳኛው አጠገብ ተቀምጦ ስለተለያዩ ጉዳዮች ሲያወራው ቆይቶ በወሬ በወሬ እንደተነሳ አደረገና ስለጠዋት የፍ/ቤት ጉዳዩ አነሳበትና አወራው። ተከላሽ ከሳሹ በምን መረጃ ሊረታው እንደሚችል ያውቃልና ይህን መረጃ ተቀባይነት የሚያሳጣበትን ዘዴ ነው ሲጠበብ የቆየው። እናም አለው ለዳኛው፣ “ባይገርምህ ከሳሹ በጓደኝነታችን ጊዜ የያያዛቸውን መረጃዎች አሁን በማስረጃነት ሊያቀርብ መሆኑን ሰምቻለሁ፤ ለማንኛውም አንተን እንዳያደናግርህ።” ይለውና ጉዳዩን እንደዋዛ ተወት አድርጎ ይዘጋዋል።

የከሰዓት ውሏቸውን ጨርሰው ሁሉም አብረዋቸው ከመጡ ጓደኞቻቸው ጋር ሲመለሱ ጓደኞቹ ምን አገኘህ ሲሉ ጠየቁት

“እንዳትደናገር ብዬ አደናገርኩት፤ ባያዝ እንዳያደርግህ ብዬ ባያዝ አደረኩት።” አላቸው።

ግንቦት 15 ቀን 2002 ዓ.ም ምርጫውን አስመልክቶ ገና ከማለዳ ጀምሮ በቴሌቪዥንም በሬዲዮም ከተለያዩ ስፍራዎች ዜናዎችና ዘገባዎች ይተላለፉ ነበር። በአብዛኞቹ ምርጫ ጣቢያዎች ደግሞ ቴሌቪዥኖች ተቀምጠው ወሬዎቹ ለመራጨም ይተላለፍላት ነበር። ጠቅላይ ሚኒስትር መለስ በሚወዳደሩበት ምርጫ ክልል (አድዋ) በግልጽ መሳሪያ በታጠቁ ወታደሮችና ልዩ ጋርዶች፤ እንዲሁም በእናቶችና ወጣቶች ጭፈራ ታጀበው ራሳቸውን ሊመርጡ ወደ ምርጫ ጣቢያ ሲሄዱ አንድ ምርጫ ጣቢያ ላይ ሆኔ ተመለከትኩ፤ ግራም ተጋባሁ። ጠቅላይ ሚኒስትሩ የመጡት መጨረሻ ላይ ማሸነፍ ወይም መሸነፍ የሚባል ውጤት ወዳለበት ምርጫ ጣቢያ ነው ወይስ እቁብ ደርሷቸው ወዳጆቻቸውን ለመጋበዝ? እውነቴን ነው ምርጫውን የተበላ ዕቁብ አደረጉት። በሌላ በኩል የኢህአዴግ ተፎካካሪ ሆኖ ከቀረበው መድረክም ኃላፊዎችን በያሉበት ምርጫ ጣቢያ እየሄዱ ስለምርጫው ሂደት አስተያየት ይጠይቃሉ። እነሱም “ምርጫው ሚዛኑን አጥቷል ፍትሃዊ አይደለም” ይላሉ። መረጃ ሰጪያችን ኢቲቪ ደግሞ ተቃዋሚዎች ምርጫው ኢ-ፍትሃዊ ነው እያሉ እንዳያደናግሯቸው እያለ ያደናግረናል። ምርጫው ፍትሃዊ መሆኑንም ትንፋሽ እስኪያጥረን ይነግረናል (መቼም ኢቲቪ ትንፋሽ አያጥረውም)፡ ፡ እኛም እንግዲህ ኢቲቪአችን ስለምርጫም፣ ስለቅርጫም፣ ስለ ‘አሸባሪዎችም’፣ ስለ ‘አክራሪዎችም’፣ ስለ ‘መሬት ቀበኞችም’፣ ስለ ‘ስግብግብ ነጋዴዎችም’፣ የአቋም ለውጥ ስላመጡ ባለስልጣኖቹም፣

ስለብዙዎችም እንዳትደናገሩ እያለ የሚያሳየንን ፊልም እያየን ተደናግረን አለን።

ያ ዳኛ ምን አደረገ መሰላችሁ፣ አንዴ እንዳትደናገር ተብሎ አይደል፤ ከሳሽ የሚያመጣቸውን ማስረጃዎች ሁሉ እሱን ለማታለል እንደሚመጡ በማመን ተቀባይነት እያሳጣቸው ተከላሹ ነፃ እንዲወጣ ሆነ፤ ፍትህ ተጓደለ። በምርጫ 2002 በጠዋቱ ክፍለ ጊዜ በኢቲቪ የታዩ የምርጫ ዘገባዎችም መራጩን ህዝብ እንዳትደናገር እያሉ አደናገሩት፤ ዳኛው ህዝብም ተደናገረ፤ ምርጫውም ኢፍትሃዊ ሆነ፤ ፍትህም እንደተጓደለ ቀጠለ፤ ይኸው ነው። በመጨረሻም፡-

አንዳንድ ነገሮች

ግንቦት 15 በምርጫው ዕለት ከለሊት 9:00 ሰዓት ስልክ እየተደዋወልን ከመኝታ ከመቀስቀስ ጀምሮ መሰናዶአችንን አጠናቀን፤ በየጣቢያዎቹ የተመደቡ ታዛቢዎችን በየጣቢያቸው አስማርተን፤ ሂደቱ በሰላም መጀመሩን በየመሃሉ እያጣራን፤ አለመግባባቶችም ሲፈጠሩ ለምርጫ ክልል አስተባባሪው እያሳወቅን ሂደቱ ቀጠለ። ተንቀሳቃሽ ታዛቢዎች በየመሃሉ በጥሪም ያለጥሪም በየተመደብንባቸው ጣቢያዎች እየተዘዋወርን እንቃኛለን። ለታዛቢዎቻችን ለሆድም ለሞራልም የሚሆን ስንቅ ለማቀበል ያለረፍት በየጣቢያዎቹ እንመላለሳለን። እግረ መንገዳችንንም ብዙ አስቂኝ ሁኔታዎችን እናያለን።

“ንቧ የታለች”

አንድ ምርጫ ጣቢያ ላይ አንድ እናት ሊመርጡ መጡ፤ ጭራሽ ግራ ተጋብተዋል፤ ከቤታቸው ከተነሱ ጀምሮ ምርጫ ጣቢያ

እስኪደርሱ ሲወሰወሱ፤ ከባድ ምክርና ማስጠንቀቂያ ሲሰጣቸው ነው የደረሱት፤ ንቧን እንዲመርጡ። ወደ ምርጫ ጣቢያው እንደገቡ ዙሪያውን በዓይን አማተሩ፤ ሰውንም ግድግዳውንም አየ፤ ግራ መጋባታቸውን ያየ አንድ አስተናጋጅ “እዚህ ተቀመጡና ማብራሪያ ይሰጥዎታል አላቸው” ወደተቀመጡት ሌሎች መራጮች እያመለከተ። ሌትየዋ ማብራሪያ አንገሽገሽዋቸዋል፤ “እኔ ምንም ማብራሪያ አልፈልግም ንቧን ነው ምረጪ የተባልኩት ንቧ የታለች” አሉ። የተቀመጠው መራጭም ታዛቢም ቤቱን አንዴ በሳቅ አሞቀው፤ እንግዲህ ምርጫው እንዲህ ነበር።

“የግድግዳ ላይ ምርጫ”

በየምርጫ ጣቢያዎቹ ለመራጮች ገለባ የሚሰጥባቸው የምርጫ ምልክቶች ያሉበት ፖስተር አለ፤ በተጨማሪም በምስጢር ድምፅ መስጫዎች ውስጥ ባለቀለም ፖስተር ይለጠፋል። አንዳንድ መራጮች የተሰጣቸው ማስጠንቀቂያ ከሚፈጥርባቸው ጭንቀት ብዛት ግዳግዳ ላይ የተለጠፉ ፖስተሮች ላይ ጭምር መርጠው ይወጣሉ። አንዳንድ እናቶች በእጃቸው የያዙትን የመምረጫ ወረቀት ጠቅልለው በጉያቸው ከተው፤ የምስጢር ድምፅ መስጫ ውስጥ የተለጠፈው ፖስተር ላይ አሻራቸውን አትመው፤ ወይ እንዴትም የተፃፈ የኤክስ ምልክት አኑረው ወጥተዋል። እንግዲህ ምርጫ እንዲህ ነው።

“ልጅና እብድ አይዋሽም”

አንድ ምርጫ ጣቢያ ላይ እንዲሁ ቋሚ ታዛቢውን ለአንድ አፍታ ተክቼ በተቀመጥኩበት ነው አካባቢው ላይ የሚታወቅ የአዕምሮ

ህመም ያለበት አንድ ጎልማሳ ከውጭ በጉትጎታ ሊመርጥ መጥቷል። አስመራጮቹም ያውቁታል ግራ ተጋቡ፤ “ካርድ አለህ?” “አዎ” ማስፈረሚያው ላይ ስሙን ፈልገው እንዳገኘ ሆኑና አስፈርመውት መምረጫ ወረቀት ሰጥተውት ተቀበለና ወደገባበት በር ደጅ ደጁን ማየት ጀመረ። “እዚያ ነው ድምፅ መስጫው” በማለት አንዱ አስተናጋጅ ጠቆመው፤ እሱ አይሰማም “ማነው ያ. . . የት ሄደ ያሳየኛ እንዴት እንደምመርጥ፤” “ከረ ባካችሁ!” አልኩኝ እኔም አስተባባሪዎቹን ስርዓት እንዲያስከብሩ። “ጨቅጭቆ ይዞኝ መጥቶ እሱ ይጠፋል እንዴ!” ብሎ ተቆጣ። አስተናጋጆቹ አባብለው ወደ አንዱ ድምፅ መስጫ አስገቡትና መርጦ ወጣ፤ እንግዲህ ምርጫው ይህን ያህል ነፃ ነው።

የታዘብናቸው ታዛቢዎች - የሲቪል ማህበራት ጥምረት

በምርጫ 2002 “የሲቪል ማህበራት ጥምረት” ተብለው በየምርጫ ጣቢያው ከ‘ህዝብ’ ታዛቢ ጋር አብረው ምርጫውን ለመታዘብ የተሰየሙት ከተለያዩ ሲቪል ማህበራት የተውጣጡ ግለሰቦች እንደሆኑ ያለመታከት ይነገረን ነበር፤ እኛም እነዚህ ሲቪል ማህበራት አንድም የዓላማ ፅናቱና ከፖለቲካ ነፃ መሆኑ አጠራጣሪ ቢሆንም የመምህራን ማህበር ይሆናል፤ አንድም የየመሥሪያ ቤቶቹ የሠራተኛ ማህበር ይሆናል (ያው ከነሀሜቱ)፤ አንድም ከተለያዩ የበጎ አድራጎት ተቋማት የተውጣጡ ይሆናሉ ብለን ስንጠብቅ ነበር። የበጎ አድራጎት ማህበራቱን ቀድሞውንስ ማን አስጠግቷቸው፤ ታማኞቹን ካልሆኑ። ብቻ በተለያዩ ምርጫ ጣቢያዎች እየተዘዋወርኩ የሲቪል

ማህበራት ታዛቢ የሚባሉትን አመጣጥ ለማወቅ እጠያይቃለሁ። ሥራዬ የአሳ ጎርጓሪ ነገር ሆነብኝ፤ አንድ ጣቢያ ላይ አንዲት የሲቪል ማህበር ታዛቢ የተባለች ንቁና ቀልጣፋ ወጣት አየሁና እንደማድነቅም ብዬ አጠገቧ ተቀመጥኩ፤ ሆኖም ሰጠኳት፤ ሂደቱ እንዴት ነው ብዬ አስተያየት ጠየቅኳትና አፍታታኳት። “የሲቪል ማህበራት ታዛቢ ነሽ?” አልኳት “አዎ” አለችኝ በሙሉ ልብ። “ደስ ይላል፤ ምን ዓይነት ማህበር ነው የወከለሽ?” አልኳት። “የሴቶች ማህበር ነው” አለችኝ። የማወቅ ፍላጎቴ ይበልጥ እየጨመረ መጣ፤ ምናልባት ለሴቶች መብት ከሚታገሉ ማህበራት ተወክላ ይሆን ብዬ ገመትኩ። “የህግ ባለሙያ ሴቶች ማህበር ይሆን?” አልኳት እቅጩን ማወቅ መፈለጌን ለማመልከት። “አይደለም” አለችኝ። “ታዲያ ከየት ነው?” “ከወረዳ 24 ሴቶች ሊግ” ብላ ግልግል ዓይነት ተነፈሰች። እጢዬ ዱብ አለ፤ ከት ብዬ ሳቅኩኝ። ከዚህ በኋላ በገባሁበት ጣቢያ ሁሉ ስለህዝብ ታዛቢዎቹ መረጃ እጠይቃለሁ፤ አብዛኞቹ ከጥቃቅንና አነስተኛ ማህበራት፤ ሌሎች አብዛኞች ከወጣቶችና ሴቶች ሊግ፤ ጥቂቶች ከመምህራን ማህበር ተወጣጥተው ነው ምርጫውን የታዘቡት። እነዚህ ናቸው የታዘብናቸው ታዛቢዎች፤ ሲቪል ያልሆኑ ሲቪል ማህበራት፤ እንግዲህ ምርጫውን በገለልተኝነት ታዘበውታል እንበል። ቂ ..ቂ...ቂ.....

ቀስ በቀስ የተገለጡ እውነታዎች - ጥቃቅንና አነስተኞች

መንግሥትም ተሳታፊዎቹም ለረጅም ጊዜ ከፖለቲካ ተፅዕኖ ነፃ መሆናቸውን ይነግሩን ነበር፤ ጥቃቅንና አነስተኞች። በምርጫ 2002

ሂደት ውስጥ ኢህአዴግ በዚህ መልኩ ሥራ ፍለጋ የተደራጁ ሴቶችን፣ ወጣቶችን እናቶችን መራጨ፣ ህዝብ የምርጫ ካርድ እንዲያወጣ ከመጎትጎት ጀምሮ እስከ “ድምፃችን ይከበር” ሰልፍ ድረስ እንደግል ንብረቱ እያዘዘባቸው አይተናል። ካርድ አውጡ ሊሉን በሌሊት ሳይቀር በራችንን ቆርቆረዋል፤ ኢህአዴግን ምረጡ ሊሉን ሳይታክቱ በየመንደራችን ዞረዋል፤ በቡና ጠጡ ዝግጅቶች ላይ ቡና ከማፍላት ጀምሮ ጎረቤቶቻቸው ቀርተው ጥርስ እንዳይገቡ እየመከሩ አስወጥተው ቡና አጠጥተዋል፤ ምርጫውን ኢህአዴግ እኛን ይዞ ያሸንፋል ብለው ስታዲየም ለሰልፍ ተመላልሰዋል፤ ሥራቸውን ብዙ በድለው ብዙ ስብሰባ ብዙ ሰልፍ ተሳትፈዋል፤ በምርጫውም ዕለት እኩለ ሌሊት ወጥተው ምርጫውን በአስገራሚ ሰልፍ እንዲያደርጉ በጀማ ተነግሯቸው በጀማ ወጥተዋል፤ በኋላም “ድምፃችን ይከበር” ብለው እንደጉድ አፋጭተዋል። ጥቃቅንና አነስተኞች በ2002 ምርጫ አስመራጭ ነበሩ፤ የህዝብ ታዛቢ ነበሩ፤ የሲቪል ማህበራት ታዛቢ ነበሩ፤ የኢህአዴግ ታዛቢም ነበሩ፤ እንግዲህ በምርጫ እንዲህ ተሳትፈዋል ሀሰት የሚል ካለ እጁን ያውጣ።

ይሠሯል ከልብ...

በምርጫው ዋዜማ የምስጢር ድምፅ መስጫዎቹ ለምርጫው ሂደት እንደሚመቹ መዘጋጀታቸውን ለማየት በየጣቢያዎቹ ዞረን አይተናል። አብዛኞቹ ምርጫ ጣቢያዎች ላይ ያሉ የምስጢር ድምፅ መስጫዎች ተከፋፍለው የሚሠሩት ከየአስተባባሪዎችና ታዛቢዎች ቤት በሚሰበሰብ መጋረጃ፣ አንሶላ፣ አልጋ ልብስ ወዘተ ነው። አንድ ምርጫ

ጣቢያ ላይ ከተጋረዱት ጨርቆች አንዱ ትኩረታችንን ስቦ እጅግም አስቆን ነበር። ይሰሯል ከልብ እንደ ንብ ከሚል ማስታወቂያ ጋር ትልቅ ንብ ያለበት ፎጣ ተሰቅሎ አየን። አስጎብኚላችንን ጠርተን “ይኼ ያስኬዳል ወይ?” ብለን ጠየቅን። የቀድሞ መምህራ የነበሩ ትልቅ ሴት ናቸው፤ በጣም ደነገጡ። “በውነት እኔ ፈፅሞ ሃሳቡ አልመጣልኝም ነበር፤ ከቤቴ አንሶላም ቢሆን አምጥቼ እቀይረዋለሁ።” አሉኝ፤ መምህራ አሳዘኑኝ፤ የዚህን ያህል ጭንቀት ምን አመጣው? ምርጫ ካስፈለገን ለምርጫ የሚያስፈልጉን እንዲህ ዓይነት መሰረታዊ ጉዳዮች ይሟሉልን፤ ባይሆን የአፍሪካ ህብረት ቱሪስቶች ይቅሩብን። እኛስ ይህን ተሳስቀን አለፍነው፤ ምርጫ ግን እንዲህ ባይሆን ጥሩ ነው።

የምርጫ ቆጠራ ትንቅንቅ

የምርጫ ቆጠራ ውጤት መጀመሪያ እንደተነገረን የመምረጥ ሂደቱ አንድ ሰዓት ላይ ይጠናቀቅና የተለያዩ አስፈላጊ መሰናዶዎች ተደርገውና መተማመኛ ተፈራርመው ሁለት ሰዓት ይጀመራል የሚል ነበር። በርግጥ ምርጫው በጣም በጊዜ ቢጠናቀቅም፣ የደንቡን ሰዓት መጠበቅ ግድ ነበር። ሰዓቱ ደርሶ የቆጠራውን ሂደት ለመጀመር ሲባል የመጀመሪያው ፈተና ተቀባይነት በሚኖራቸውና ውድቅ በሚደረጉ የምርጫ ወረቀቶች ይዘት ላይ መስማማት ነበር። የኢህአዴግና የመድረክ ታዛቢዎች ዋነኛ ተዋናዮች በሆኑበት በዚህ ሂደት የአስተባባሪዎችና፣ የህዝብ የተባሉት ታዛቢዎች ሚና መገላገል ነበር መተማመኛውን አቋም ማውጣትና መፈራረም ብዙ ጊዜ ወሰደ። አንዳንዱ ጋር እንደውም ቆጠራ ከተጀመረ በኋላ ሁሉ መተማመኛዎችን ማስተካከል ሌላ ግብግብ ነበር፤ አስተባባሪዎች የኢህአዴግ ታዛቢዎች እምቢ ካሏቸው ነገሩ ሁሉ ይዘበራረቅባቸዋል። ከዚያም አምስት ምርጫ አስፈፃሚዎች፣ አምስት የ‘ህዝብ’ ታዛቢዎች፣ አንድ የ‘ሲቪል ማህበር ታዛቢ’ና አንድ የኢህአዴግ ታዛቢ፣ ተባብረው አንድ የመድረክ ታዛቢ ለማሳመን ይገጥማሉ። አብዛኛዎቹ ታዛቢዎቻችን ቆጠራውን ጨርሰው ሲወጡ የደስ ደሱ ከእስር የመፈታት ያህል ነበር። “አስራ ሁለት ለአንድ ጦርነት ላይ ነበርኩ እኮ” ይሉናል በሚገርም የእፎይታ ስሜት። አንድ ታዛቢ የቆጠራ ጊዜውን ግብግብ አስመልክቶ ሲነግረኝ እጅግ የደነቀኝን ልንገራችሁ። ፉክክሩ በመድረክና በኢህአዴግ መካከል እንደነበር የምርጫ ወረቀቶች ምስክርነታቸውን እየሰጡ ነው። መኢአድ በተወሰኑ ምርጫ ጣቢያዎች

ላይ ታዛቢዎች ነበሩት። ታዲያ የመድረክና የኢህአዴግ ታዛቢዎች በነጥብ አያያዝ ጭቅጭቅ እየገቡ ምሽቱ አልፎ እኩለ ሌሊት እየተገባደደ እያለ አንዲት የመኪከል ታዛቢ እንቅልፏን አጥታ እዚያው መቆየቷን ልብ ያለ አንድ አስፈፃሚ “አንቺ ቤትሽ ሄደሽ ለምን አትተኚም፤ ያንቺ ሁለትም ይሁን ሦስት ድምፅ ቢገኝ የሚሰርቅሽ የለም” ይላታል። ልጅቱም በንግግሩ በመደነቅ “ክፈ ባክህ ይህንንስ ለማን ጥዬ፤ እሱንስ ለማን ጥዬ” አለችው አገጫን አንዴ ወደመድረክ የምርጫ ውጤት፤ አንዴ ወደ መድረክ ታዛቢ እያመለከተች። አንቺ ልጅ የት ይሆን ያለሽው? አድናቆቴን ውሰድ።

ተንቀሳቃሽ ታዛቢዎች በየተመደብንበት መስመር ታዛቢዎቻችንን ለመሰብሰብ በሚፈቀድልን ርቀት መኪና ውስጥ ሆነን የስልክ ጥሪያቸውን ስንጠባበቅ አለን፤ የወጣውን ሰው ቤቱ እያደረስን ቀጣዩን ስንጠብቅ መንገድ ላይ አደርን። የመጨረሻውን ታዛቢያችንን (ወርቁ እንድሮ) ከጣቢያው የተቀበልነው ሰኞ ንጋት 12:15 ገደማ ነው፤ ወደጣቢያው ከገባ ከ26 ሰዓታት በኋላ መሆኑ ነው። ታዲያ ቆጠራ ተጠናቆ ተሰባስበን ራት እንበላለን ያልነው፤ አብዛኛው ታዛቢ እስከ እኩለ ሌሊት በመቆየቱ የታሰበው እራት ሳይሳካ ቀረ፤ በዚያውም ለሚያሙ የሰኔ ፆም ገባ፤ ለተጠቀመበት በስጋም በመንፈስም ለመረጋጋት የሚጠቅም መለዋወጥ ነበርና ለበጎ ሆነ አልን። እኔም በዚህ አበቃሁ

ክፍል ሦስት

ድህረ ምርጫ ሁለት ሺ

ሁለት

ምዕራፍ VIII፡ ፓርላማ መግባት ያለመግባት

ከምርጫ በኋላ አወዛጋቢ ሆኖ የመጣው ጉዳይ ግርማ “ፓርላማ ይገባል ወይስ አይገባም?” የሚለው ነበር። “ፓርላማ ትገባለህ አትገባም?” የሚለው ጥያቄ ለእኔም በጋዜጠኞች ሲቀርብልኝ የነበረ ዋነኛ ጥያቄ ነበር። መልሴም ተጀምሮ እስኪያልቅ ድረስ “የተወዳደርኩት ፓርላማ ልገባ ነው!!” የሚል ነበር። “ብዙ ከሆንን እንገባለን፤ ብቻዬን ከሆነ ግን አልገባም።” የሚል ሃሳብ ታስቦ አይታወቅም። በታሪክ አጋጣሚ ብቻዬን ብሆንም ላለመግባት በቂ ምክንያት እስካላገኘሁ ድረስ ፓርላማ እንደምገባ፤ ነገር ግን ፓርላማ ከገባሁ በኋላ “ሃሳብህን የምትሰጠው ለአንድ ደቂቃ ነው።” የምባል ከሆነ ግን እንደምወጣ ስገልፅ ነበር የቆየሁት።

በግሌ ይህ አቋም ቢኖረኝም ሌሎች ደግሞ የራሳቸው የተለየ አቋም ነበራቸው። የሁሉንም አቋምና አስተያየት እንደማከብር፤ ነገር ግን መስማት ግን መስማማት እንዳልሆነ በተረጋጋ ስሜት ሳስረዳ ነበር ለአራት ወራት የቆየሁት። በዚህ ጊዜ መመሪያ አድርጌ የያዝኩት አታቋርጥ፤ መቼም ቢሆን ግን ማቋረጥ ትችላለህ (Don't quit, you can quit any time.) የሚለውን ነው።

በተለያዩ ሚዲያዎች በቀጥታና አንዳንዴም በተዘዋዋሪ ፓርላማ መግባት የለበትም በሚል የሚወጡ ቅንጥብጣቢ ጽሑፎች ቢኖሩም በተደራጀ መልኩ ጽፎ መግባት የለበትም በማለት የጨዋታውን ሜዳ

ያደመቀው ግን እስክንድር ነጋ ነበር። በተለይ እስክንድር ነጋ “ለመድረክ መልዕክት” ብሎ የፃፈው የተወሰኑ ሰዎችን አነጋግሮ በአብዛኛው የራሱ የሆነውን ስሜት የሚገልጽ ጽሑፍ የመድረክ ፓርላማ መግባት ትክክል እንዳልሆነ የሚያስረዳ ነው። የመጨረሻው አንቀፅ እንዲህ ይነበባል፤

“Medrek’s interest, on the other hand, is crystal clear. Clearly the majority of its supporters I spoke to want it to boycott parliament. Granted that this is no scientific survey and that serious political parties do not always accede to public opinion, the alternative is no more than the legitimatization of the status-quo and the continued momentum of a one party state in the making. A viable opposition in the context of Ethiopia’s objective condition can not limit itself to mere electoral engagement, as is the case in normal democracies. It must out of necessity become an object of peaceful societal transformation, an agent of peaceful change. To be such a party Medrek must boycott the parliament.”

ግርድፍ ትርጉሙ “የመድረክ ፍላጎት በሌላ በኩል እንደ በረዶ የነፃ ነው። አብዛኞቹ ያነጋገርኳቸው ደጋፊዎቹ የመድረክ ፓርላማ አለመግባትን ይደግፋሉ። እርግጥ ነው የተደረገው ጥናት ሳይንሳዊ ባይሆንም ይህን የህዝብ አስተያየት አንድ አንድ ጠንካራ ፓርቲዎች

ከምር ላይወስዱት ይችላሉ፤ አማራጩ ግን አሁን ያለውን ስርዓት ህጋዊነት ከማላበስና የአንድ ፓርቲ ስርዓትን ከማስቀጠል አያልፍም። ትርጉም አለኝ የሚል ተቃዋሚ ፓርቲ በኢትዮጵያ ነባራዊ ሁኔታ ራሱን ልክ እንደ መደበኛ ዲሞክራሲ ስርዓት ከምርጫ ተሳትፎ ጋር ብቻ ማዋደድ ያለበት። ያለው ነባራዊ ሁኔታ ተቃዋሚ ፓርቲን ለሰላማዊ የህብረተሰብ ለውጥ መሪ ተዋናይ እንዲሆን ያስገድደዋል። እንዲህ ዓይነት ፓርቲ ለመሆን ደግሞ መድረክ ፓርላማ መግባት የለበትም።” የሚል ነው።

ይህንን ጽሑፍ ተከትሎ በመረጃ መረብ አስተያየት የሰጡትም “ለደሞዝ ካልሆነ በስተቀር ምን ሊያደርግ ይገባል?” ከሚለው ጀምሮ፤ “መግባት አለበት ለሰላማዊ ትግል በምክር ቤት ውስጥ የተቃውሞውን ወካይ ድምፅ ያሰማል።” እስከሚሉ ይዘልቃሉ። እኔም ይህን ጽሑፍ አንብቤ እንዳልገባ የሚያደርገኝ ነገር ማግኘት ተቸግሮ ባለሁበት ሁኔታ የመድረክ አባል ድርጅቶች መነሻቸው ይህ ጽሑፍ ይሁን አይሁን ባላውቅም በተለይ ኢህአዴግ ሀገሪቱን በጉልበቱ ከተቆጣጠረ ጀምሮ ከምክር ቤት ደጅ ጠፍተው በማያውቁት በፕሮፌሰር በዩኒ ቤክ ጳጥሮስ ፊታውራሪነት ፓርላማ እንዳይገባ፤ እገባለሁ ቢልም መድረክን አይወክልም፤ የሚል ማስፈራሪያ ያዘለ ቅስቀሳ ተጀመረ። ቀጥሎም ጉዳዩ የመድረክ አጀንዳ ሆነ።

ፕሮፌሰር በዩኒ ቤክ ጳጥሮስ የማይመቸውን ጉዳይ ወደ ጫፍ እየገፋ ጠርዝ ላይ አቁሞ መደራደር አንዱ ስትራቴጂው እንደሆነ የተረዳሁት ዘግይቼ ነው። በዚህ አጀንዳ ግን ጠርዝ ላይ አቁሞ ሊደራደር

ቢሞክርም እኔ ያገኘሁት ጊዜ ብዙ ሃሳቦችን ለማሰባሰብ ጊዜ ይሰጠኝ ነበር። በዚህ ጉዳይ አቋም ያልያዙ የነበሩ ሰዎችም ከኔ ጋር ስለጉዳዩ ለመወያየት ጊዜ ሰጥቷቸዋል። ውጤቱም በተቃራኒው እርሱን ጠርዞ ላይ ማድረግ ነው የሆነው።

በወቅቱ የመድረኩ ስብሰቢ የነበረው ኢንጂነር ግዛቸው ሽፈራው ባይሆን ኖሮ (ፕሮፌሰር በየነ ወይም ዶክተር መረራ ቢሆኑ) ሌላ ውጤት ሊመጣ ይችላል ብሎ መገመት ብዙ ስህተት ሊሆን አይችልም። አጀንዳ ሆኖ ከቀረበ በኋላ የመድረክ አባል ድርጅቶች ለሁለት ተከፈሉ። ለውሳኔም እንዲረዳቸው ተወያይተው የደረሱበት መንገድ በግንባር አግኝተው ሊያነጋግሩኝ ከስምምነት ይደርሳሉ። በዚሁ መሰረትም መግባት የለበትም የሚለው ቡድን በዶክተር መረራ ጉዲና ተወክሎ፤ መግባት አለበት የሚለው በአቶ ገብሩ አስራት ተወክለው ከወቅቱ የመድረክ ስብሰቢ ኢንጂነር ግዛቸው ሽፈራው ጋር በመሆን አምስት ኪሎ ከሚገኘው መብደም ውስጥ ካለ ፊትፊትነት ተገናኝን።

በእኔ በኩል የነበረኝ አስተያየት እንዲሁም ያቀረብኩት ጥያቄ ቀላል የሚባል ነበር። በቅድሚያ እኔን በሚመለከት በተለይ ፕሮፌሰር በየነ ጴጥሮስ በሚዲያ የሚሰጠው አስተያየት በግል ሳያውቀኝ በመሆኑ በትዕግስት ብዙ ወዳጆቹ ከሚሰጡኝ ምክር ተነስቼ ጭምር ዝም እንዳልኩ ነገር ግን ከአሁን በኋላ ስለ እኔ መገመት እንዲያቆም ሌሎችም እንዲሁ በግል ስለማያውቁኝ ከግምት በመነሳት አስተያየት ከመስጠት እንዲቆጠቡ ምክሬን አስተላለፍኩ። በሌላ በኩል ደገሞ

በግሌ ፓርላማ ለመግባት ምንም የተለየ የግል ፍላጎት እንደሌለኝ፤ ቢሆንም ግን ከስሌት ውጭ በስሜት ሳይታሰብበት በሚወሰን ውሳኔ የፖለቲካ ህይወቴን ሰዎች እንዲያበላሹት ዕድል እንደማልሰጥ፤ ነገር ግን የዚህችን ሀገር ፖለቲካ የሚጎዳ ከሆነ ወይም ደግሞ አንድም ቢሆን ለተቃዋሚ ፖለቲካ ዕድገት ጥቅም ከተገኘበት ፓርላማ እንደማልገባ ይህንንም በተጨማሪም እንዲያስረዱኝ ጥያቄዬን አቀረብኩ።

ዶክተር መራራ በዝርዝር ያስረዳኝ ሲጠቃለል የእኔ ፓርላማ መግባት፤

1. እኛ ምርጫው ተጭበርብሯል እያልን አንተ ፓርላማ ብትገባ ከኛ አቋም ጋር ይጣረሳል፤
2. ፓርላማው ለሚያቋቁመው መንግሥት ዕውቅና እንደ መስጠት እንደሚቆጠር፤
3. ከዚህ በፊትም በፓርላማ የተቃዋሚ ተወካይ ሆነው የሠሩ ግለሰቦች እንደተጠበቀው እንዳልሆኑ (እዚህ ያለውን ዝርዝር በመተው)፤
4. ብቻህን ገብተህ ኃላፊነቱ ሊከብድህ ይችላል፤

በሚሉ ዙሪያ የሚያጠነጥኑ ነበሩ። እነዚህ ከላይ የተዘረዘሩትን ጉዳዮች በሶስተኛና አራተኛ ተራ ቁጥር ላይ ያሉትን ካልሆነ በስተቀር የመጀመሪያ ሁለቱን ከብዙ ሰዎች ጋር የተወያየሁበት ስለሆነ መልሱ ከባድ አልነበረም። ብዙዎቹ እንደሚያውቁት ፓርላማ አይግባ የሚለውን ሃሳብ የሚያቀነቅኑት ሰዎች በ1997 ምርጫ ተጭበርብሯል በሚል የሰው ህይወት ጠፍቶ እያለ ፓርላማ የገቡ እና ይህን ተከትሎ

ለተመሰረተው መንግሥት እውቅና የሰጡ ስለሆኑ የሞራል ጥያቄ ማንሳት በቂ ሊሆን ቢችልም፤ እኔ ግን ይህን መንገድ ሳልመርጥ በአጠቃላይ የሚከተለውን ምላሽ ሰጠሁ።

ምርጫው ተጭበርብሯል ብለን የኔ መግባት ይህን ሊያፋልስ የሚችልበት ሁኔታ የለም። ሌባ ቤት ገብቶ ቲቪ ሲሰርቅ፣ ፍሪጅ ሳይሰረቅ ቤት ውስጥ ስለተገኘ ሌባ አልገባም ማለት እንደማይቻል። እኔ ከታዛቢዎቹ ጋር ተናንቄ ያስመለጥኩትን ከሌሎቹ ጋር ደምሮ ማስወሰድ ተገቢ እንዳልሆነ፤ ይህ ማለት ለሌባው ቲቪ ስለሰረቀ ፍሪጅ እንደመመረቅ ነው የሚቆጠረው።

ለመንግሥት ዕውቅና መስጠት (Legitimacy) የሚለውን በተመለከተ የዚህ ምርጫ ውጤት ካልተቀየረ ከሚመሰረተው መንግሥት ጋር ምንም ግንኙነት እንደማታደርጉ ካረጋገጣችሁልኝ ልቀበለው እንደምችል። (ዩኒቨርሲቲም እንደማያስተምሩና ደመወዝም እንደማይወስዱ፤ ግብርም እንደማይከፍሉ፤ ፍርድ ቤት፣ ፖሊስ ጣቢያ ለምንም ጉዳይ እንደማይሄዱ፤ ወዘተ በጭንቅላቴ እየተመላለሰ ቢሆንም እነዚህን ነጥቦች በዕለቱ ውይይቱ ወቅት አልተናገርኩትም ቢሆንም ግንኙነት ብዬ ሳስቀምጥላቸው እነዚህንም እንደሚጨምር አውቃለሁ፤ ከሌሎች በግል በዚህ ጉዳይ ስንወያይ ግን አነሳው ነበር እና ነው እዚህ ጋ ያስገባሁት። በዚህ ውይይትም ላይ በአነጋገር ጨዋ ለመሆን ነው)።

ከዚህ በፊት በተቃዋሚ ተወክለው (እንደተቃዋሚ ተጠሪ ማለት ነው) ፓርላማ የነበሩት ሰዎች በአግባቡ ውክልናቸውን ያለመወጣቸው

ጉዳይ እኔን እንደማይመለከተኝ አሳውቅኩ። ለዚህ በአግባቡና በወቅቱ የእርምጃ ዕርምጃ መውሰድ ተገቢ እንደነበር ይህን ሳያደርጉ ቀርቶ አስታሞ አስታሞ አሁን ከጀርባ ማንሳት ተገቢነት እንደሚጎድለው አስረዳሁ።

በመጨረሻ የተነሳውን ነጥብ በተመለከተ ግን ተገቢና ትክክል እንደሆነ ነገርኳቸው። አሁን ምክር ቤት ስገባ በድምፅ ብልጫ ለማሸነፍ እና ውሳኔ ለማስቀየር እንዳልሆነ እንደሚረዱት፤ መቶም፤ ሁለት መቶም ሆነን ብንገባ አብልጫ ድምፅ እስክሌለን ድረስ ይህ እንደማይሆን አብራራሁ። ብዙ ወንበር ኖሮን ቢሆን ኖሮም አንድ የተቃዋሚ ተጠሪ/አስተባባሪ መመደብ የግድ ይል እንደነበረ ነገር ግን አሁን በተከሰተው ሁኔታ አንድ ሰው ለዝግጅትም ሆነ ሃሳቦችን በተቀነባበረ ሁኔታ ለማቅረብ ጊዜ እንደሚያስፈልገው፤ በዚህ በኩል ክፍተት አለ በሚለው ላይ ሙሉ በሙሉ እንደምስማማ አስረዳሁ። በችግሩ ላይ መስማማት ማለት ግን በመፍትሔው ላይ መስማማት እንዳልሆነ በደንብ አስረግጬ ገለፅኩ።

ለዚህ የቀረበው መፍትሔ ፓርላማ አለመግባት የሚለው ትክክል እንዳልሆነ አስረዳሁ። በኔ በኩል ለዚህ መፍትሔ ብዬ የማስበው ሊደግፈኝ እና የመድረኩን አጀንዳ በደንብ ላራምድ እንድችል የሚረዳኝ የቴክኒክ ቡድን ማቋቋም እንደሆነ ግልፅ አደረኩኝ። በአንድነት በኩል የዚህ ዓይነት ዝግጅት ያለ መሆኑን መድረክ ሰዎች በመጨመር ምናልባትም ሻይ ካቢኔ እና ሻይ ፓርላማ ስለሚባለው አስተሳሰብ ጭምር ዝግጅት እንዲያደርጉ አስረዳሁ።

በመጨረሻም ዶክተር መረራ “ይህ አጀንዳ ተከራክረን የማሳመን ጉዳይ ሳይሆን የመርህ ጉዳይ ነው።” አለኝ። በእንግሊዘኛ “It is not about convincing you! it is about conviction!” ወዲያው የገባኝ ነገር ኢንጅነር ግዛቸው በደንብ የመድረክን መልዕክት እያስተላለፈ አይደለም በሚል ጥርጣሬ መግባት የለብንም የሚለውን የነፕሮፌሰር በየነን ውሳኔ ዶክተር መረራ ሊነግረኝ እንደፈለገ ነው። እንደ ተማሪ ቆጥረውኝ። እኔም በመጨረሻ “ልክ ነው መድረክ ምንም ሊወስን ይችላል፤ ከዚያ ውሳኔ በኋላ ወደ ፓርቲዬ ወስጄ ፓርቲዬ አንድነት አትግባ ካለኝ አልገባም። ከዚያ በኋላ እኔም የራሴን ውሳኔ እወስናለሁ፡ ፡ ይህችን ሀገር ለማገልገል ጠቃሚ ከሆነ ነው እንጂ በዚህ አጋጣሚ በግሌ ከዚህ የተለየ አንድም ዕቅድ የለኝም። ይህችን ሀገር ደግሞ ማገልገል የምችለው በፖለቲከኛነት ብቻ ነው ብዬ አምኜ አላውቅም።” በሚል ተለያየን። እውነት ነው በዚህ ጊዜ፤ በዚህ ደረጃ የለየለት ፖለቲከኛ እሆናለሁ ብዬ አላሰብኩም ነበር።

አቶ ገብሩ አስራትን በእኔ መኪና መኪናው ድረስ ልሸኘው አብረን ስንሄድ ውሳኔዬ የምር እንደሆነ አስረገጥኩለት። እርሱም መግባት እንዳለብኝ እንደሚያምን ይሁን እንጂ የመድረኩን የጋራ ውሳኔ ለማክበር ሲባል የመድረክን ውሳኔ እንዳጤነው በሰለጠነ መንገድ፤ በተለመደ እርጋታው መከረኝ። ምክሩን ሰምቼ የመድረክን ውሳኔ መጠበቅ ጀመርኩ። መድረክ (ፕሮፌሰር በየነ ማለት ይቀላል) በተለመደው ውሳኔ በማዘግየት ስትራቴጂው በዝምታ አለፈው።

በዚያን ጊዜ መድረኩ ውሣኔ የሚሰጠው በተባበረ ድምፅ ነበር። አንድም ፓርቲ ውሳኔውን ካልደገፈ ውሳኔ ማሳለፍ አይቻልም። ስለዚህ ጉዳዩ በነበረው ይፀናል ማለት ነው (status quo)። ግርማ መድረክን ሊወክል አይችልም የሚለው አጀንዳ ከአንድ በላይ ተቃውሞ ስለነበረው፣ በተለይም ሰብሳቢው ኢንጂነር ግዛቸው ሽፈራው ስለነበር ውሳኔ ማሳለፍ ሳይቻል ቀረ። ጉዳዩ ባለበት ፀና ማለትም ስወዳደር የመድረክ ተወካይ ነኝ፤ ስለዚህ የመድረክ ተወካይ ነኝ ማለት ነው።

መግባት የለበትም የሚሉት ቡድኖች እስከ አሁን ድረስ ከውጤት በኋላ እንኳን ምንም ዓይነት አስተያየት ለመስጠት ፈቃደኛ አይደሉም። የዚያን ጊዜ ውሳኔያቸውን ይዘውት ወይም ለቀውት ይሆን አይታወቅም። በእንጥልጥል ይዘውት በመቆየት አንድ ስህተት እስክሠራ እና “ብለን ነበር!” የሚሉበትን ጊዜ በናፍቆት የሚጠብቁ ይመስላሉ። ፕሮፌሰር በየነ እስከ አሁን አልተቀበለውም። አንድ አንድ ጉዳዮችን እያነሳ ግን አስተካኝ እንደሚለኝ እሰማለሁ። እኔ በምክር ቤት የማነሳቸውን አጀንዳ ተከትሎ ፖለቲካ መሥራቱን አልተወምን።

ከላይ የአትግባ ዋነኛ ግንባሮችን የገለፅኩ ሲሆን በተቃራኒው መግባት ያለብኝ መሆኑን የሚያስረዱ በግልም እየቀጠሩኝ መግባት አስፈላጊ እንደሆነ አስተያየታቸውን ይለግሱኝ የነበሩ እጅግ ብዙ ናቸው። ከኔ እውቅና ውጭ ጋዘጠኞች ፓርላማ አትግባ የሚለውን ቡድን ወጥረው መሞገት ይዘው ነበር። (ፍትህና አዲስ ፕሬስ ጋዜጣ የሚጠቀሱ ናቸው)። በአብዛኛው ለመግባት መነሻቸው ፓርላማ አትግባ የሚሉት ቡድኖች የ1997 ምርጫን ተከትሎ ፓርላማ ለመግባት

ግንባር ቀደም የነበሩ መሆናቸው ሲሆን፤ ቀደም ሲል እነኚህ ሰዎች የፓርላማ ትግል አቀንቃኝ የሚመስሉ ነበር በሚል ነው። የፓርላማ ትግል ልክ የሚሆነው እነርሱ ሲሆኑ ብቻ ነው ብለው እንደነበር ግን ለማንም ግልፅ አልነበረም። በዚህ መስመር የሚያስረዱት አትግባ ከሚሉት ቡድኖች ግላዊ ሰብዕና እና የሞራል ጥያቄ በማድረግ ነው።

መግባት አለብህ ብለው ምክር ከሚለግሱኝ ውስጥ የቀድሞ ፓርላማ አባላትና ጋዜጠኞች ጉልህ ሚና ነበራቸው። የሚያቀርቧቸው አመክንዮዎች በአብዛኛው በግል ላገኘው ከምችለው የመንግሥትን አሠራር ከማወቅ ልምድ በተጨማሪ እራሳቸው ቀደም ሲል በፓርላማ ከነበራቸው ልምድ በመነሳት እነርሱ ብዙ ማድረግ ያልቻሉት ጉዳይ መኖሩን እና እነርሱ ያልተጠቀሙበትን ዕድል ሁሉ አሁን ልጠቀምበት እንደምችል፤ በፓርላማ ውስጥ ከሚኖረኝ ተሳትፎ ብዙ ልምዶችንም ማግኘት እንደምችል አበክረው ነግረውኛል። ይህ ልምድም ለፓርላሙና ለሰላማዊ ትግል እጅግ ጠቃሚ እንደሆነ ጭምር ነግረውኛል። ከሁሉም በላይ በ2002 ምርጫ የተፈጠረው ሁኔታ በምንም መመዘኛ ተቀባይነት ባይኖረውም ተቃዋሚ ፓርላሜንታሪ ጠባብም ቢሆን መተንፈሻ ቀዳዳ ማግኘቱ ክፋቱ እንደማይታያቸው ነግረውኛል።

በተለይ እንደምክር ይመጣ የነበረውና በጥያቄ መልክ የሚቀርበው ፕሮፌሰር በየነ ወይም ዶክተር መረራ እነርሱ ብቻ አሸንፈው ቢሆን ይህ ጥያቄ ይነሳ ነበር ወይ? የሚል ነበር። ይህ ጥያቄ አግባብነት እንዳለው ባምንም ልመልሰው ግን የምችለው

አልነበረም። በእውነት ይህን ጥያቄ አንባቢያን እንዴት ታዩታላችሁ?
ብዬ ማለፍን መርጫለሁ።

የአንድነት እንደ ፓርቲ እና በተለይ የአንድነት ወጣቶች ያለምንም
ማወላወል በሙሉ ልብ ነበር ፓርላማ መግባቱን የሚደግፉት። ምክር
ቤት መታወቂያ ሳይሰጠኝ ነው ግርምሽ ከሚለው የቁልምጫ አጠራር
ወዲያውኑ ነበር “የተከበሩ አቶ ግርማ ሠይፉ” ወደሚል የፕሮቶኮል
አጠራር የተሸጋገሩት። ከዚህም በተጨማሪ በሙሉ ልብ እንደነበር
ከተረዳሁበት አንዱ ጉዳይ ከምርጫ ውጤት በኋላ ብርቱካን ከእስር
ቤት ወጥታ በሰጠሁት አስተያየት ብዙዎቹ ቅር ተሰኝተው ነበር።
በነገራችን ላይ የአንድነት ወጣቶች ለብርቱካን ሚደቅላ ያላቸው ልብ
የተለየ ነው። ነገር ግን በቡድን በቡድን እየሆኑ ምን ለማለት
እንደፈለግሁ ሳስረዳቸው ፊታቸው ላይ የማየው ደስታ ሁሌም ሳስበው
ይገርመኛል። ለወጣቶቹ ያለኝም አክብሮት ከፍ አድርጎታል።
ብዙዎቹ እንደሚሉት ትኩስ ሀይል በስሜት የሚነዳ ሳይሆን በቅጡ
መረጃ ካገኘ በስሌት እንደሚጓዝ የሚያሳይ ነው።

የአንድነት ወጣቶች ከስሜታዊነት የዘለሉ እንደሆኑ ለመረዳት
የሰሜን አፍሪካን እና የአረቡን ሀገር ለውጥ ወደ ሀገራችን ለማምጣት
የተለያዩ ግፊቶች በነበሩበት ጊዜ የአንድነት ስራ አስፈፃሚ ምናልባትም
ከኢህአዴግ ቀድሞ ሁኔታውን ገምግሞ በሀገራችን ለውጡን የግድ
የሚሉ ብዙ ነባራዊ ሁኔታዎች ያሉ ቢሆንም ከማን አንሼ በሚል
አብዮታዊ አስተሳሰብ ሀገራችንን ወደ ሌላ አብዮት መግፋት
እንደሌለብን ወሰነ። መንግሥት ግን ሁኔታውን ተረድቶት ሰላማዊ

የማሻሻያ እርምጃ እንዲወስድ ማድረግ እንደሚያስፈልገው የጥናት ጽሑፍ እንዲቀርብ በማድረግ አባሎቻችንም በሌሎች ግፊት በስሜት እንዳይገፉ ማድረግ አስፈላጊ ነው የሚል አቋም ተወስዶ ተግባራዊ ተደረገ። የአንድነት ወጣቶችም ይህንን ውሳኔ ያለምንም ማቅማማት ተግባራዊ አድርገውታል። መንግሥት በወጣቶች ሊነሳ የሚችልን አብዮታዊ አስተሳሰብ በኢቲቪ ፕሮፓጋንዳ ወይም እነ አንዱዓለምን በማሰር ያስቀረው ሊመስለው ይችላል። በዚህ መነሻ ነው ወንድማችን አንዱዓለም አራጌ ለሰላም ሲታገል አሸባሪ ተብሎ እስር ቤት እንዲገባ ፍርድ ገምድሎች የወሰኑበት። ፍየል ወዲህ ቅዝምዝም ወዲያ የሚባለው እንዲህ ዓይነቱ ይሆን ጎበዝ።

ምዕራፍ IX: ፓርላማ ለመግባት ስንት ሰው በቂ ነው?

በፓርላማ ውስጥ የተቃዋሚ ቁጥር በቂ ነው በቂ አይደለም? የሚለውን ለመወሰን በፓርላማ ውስጥ የአባላትና የተቃዋሚዎችን ሚና በደንብ መረዳት ያስፈልጋል። ይህንን ለማስረዳት የምሞክረው ፓርላማ መግባትና ያለመግባት ውሳኔን ለመደገፍ ወይም ለመቃወም መሰረት ይሆናል ብዬ ስለማስብ ነው። በፓርላማ ውስጥ ሁለት ዋና ዋና ተግባራት ናቸው ያሉት። አንደኛው ህግ አውጪነት (legislative) ሲሆን ሁለተኛው ደግሞ የአስፈጻሚ አካልን አፈፃፀም መገምገም (oversight) ነው። ከዚህ አንፃር የአብልጫ ድምፅ ያላገኘ እና መንግሥት ያልመሰረተ ፓርቲ ህግ ሲወጣ አስተያየት ከመስጠት አልፎ ህጉን ውድቅ ሊያደርግ የሚችልበት አሠራር የለም። አንዳንድ ባይካሜራል ሲስተም የሚጠቀሙ ሀገሮች ሁለቱ ምክርቤቶች በተለያየ ፓርቲዎች አብላጫ ድምፅ ሲያዙ አንዱ ምክርቤት የሌላኛውን ምክር ቤት የህግ ረቂቅ ለማዘግየትና ለድርድር መንገድ የሚከፈትበት ሁኔታ ይኖራል።

በእኛ ሀገር ሁለት ምክርቤቶች ቢኖሩም ህግ የማውጣት ስልጣን የተሰጠው ለህዝብ ተወካዮች ምክር ቤት ብቻ ሲሆን በዚህ ምክር ቤት አብላጫ ድምፅ ማግኘት ህግ የማውጣት መብትን በወሳኝነት ያረጋግጣል። ይሁን እንጂ አብልጫ ወንበር ያላገኘ ፓርቲ የአስፈጻሚውን አካል ማለትም የመንግሥት የሥራ አፈፃፀም በመገምገም የፖሊሲና የአፈፃፀም ድክመቶችን እየነቀሱ በማውጣት

ለህዝብ ይፋ ማድረግና ተጠያቂነት እንዲሰፍን ማድረግ ዋና ተግባሩ ሆኖ ይቀጥላል። ከዚያ ቀጥሎም የገዢውን ፓርቲ ፖሊሲዎችና አፈፃፀሞችን መተቸት ሊሆን ይችላል። በተጨማሪም አስፈፃሚውም በዚህ ደረጃ ክትትል የሚያደርጉበት ተቃዋሚ ፓርቲዎች መኖራቸውን በመገንዘብ ተግቶ እንዲሠራ የሚያተጋ ነው መሆኑን የሚቻለው። ይህ ደግሞ የመድብለ ፓርቲ ስርዓት መኖር ሁልጊዜ ገዢ ፓርቲ እና ተቃዋሚ እንዲኖር ዕድል ይሰጣል። ይህ በቀላል የሂሳብ ቋንቋ ሲገለጽ ሂሳብ ሥራ የሚሠሩ ሂሳብ ሠራተኞች እስካሉ ድረስ ሂሳቡን በትክክል ስለመሥራታቸው የሚመሰክሩላቸው ወይም ግድፈታቸውን ይፋ የሚያደርግ አዲት የመኖር ግዴታ ያህል ነው።

ገዢው ፓርቲ የመድብለ ፓርቲ ስርዓት መኖርን በመርህ ደረጃ እንደሚቀበለው (ቢያንስ በጽሑፍ - የዲሞክራሲ ስርዓት ግንባታ ትግልና አብዮታዊ ዲሞክራሲ፣ መጋቢት 1999 ባወጣው ጽሑፍ ከገፅ 76-83) በግልፅ አስቀምጦታል። እንዲህ ይላል፤

“የፖለቲካ ፓርቲዎች በዲሞክራሲ ስርዓት ግንባታ ሂደት በፍፁም የማይተካ ሚና አላቸው”

በማለት ካስቀመጠ በኋላ ትንተናው በአብዛኛው ፓርቲዎችን በሁለት ጎራ በመክፈል ይቀጥላል። አንዱ ጎራ ለጊዜው በኢህአዴግ ብቻ የሚመራውና አጋሮች የሚባሉ ድርጅቶች በአጋርነት ያሉበት ሲሆን፤ ይህም የአብዮታዊ ዲሞክራሲ ግንባር ነው። ሌላኛው ጎራ ደግሞ የኪራይ ሰብሳቢዎች ጎራ የሚባለው ነው። ይህ ሁለተኛው ጎራ የራሱ ልዩ ልዩ መደቦች ያሉት ሲሆን፤ በአፍሪካ ያሉ የመድብለ ፓርቲ

ስርዓት የሚከተሉ ሀገሮችንም እንዲሁ ኪራይ ሰብሳቢ ናቸው ነው የሚለው፤ ይህ የንድፈ ሃሳብ መጽሐፍ። እነርሱም የለየላቸው ሁሉን አቀፍ ትግል ብለው የሚታገሉትን በጽሑፉ የትም ፍጭው ዱቄቱን አምጭው በሚል የገለፃቸው፤ ሌሎች ደግሞ በሀገር ውስጥ ሆነው ኪራይ ሰብሳቢ አመለካከት ቢኖራቸውም ለሰላማዊ ትግል በማያወላውል መልኩ የሚጓዙ እና በሀገር ውስጥ ሆነው ከፀረ ሰላም ሀይሎች ጋር የሚሠሩ የሚላቸው ናቸው።

በዚህ ትንተና የሚያሳዝነው እና የሚያሳፍረው የመድበለ ፓርቲ ስርዓት የሚያስፈልገው ለአብዮታዊ ዲሞክራሲው መስመር መስተዋት እንዲሆን እንጂ በራሱ ፀረ-ዲሞክራሲ ነው ብሎ ነው የሚያምነው። ፀረ-ዲሞክራሲ መሆናቸውን ለማጋለጥ መኖራቸው አስፈላጊ ነው ይላል። እንደሚታወቀው ኢህአዴግ በመርህ ተቀብዶዋለሁ ብሎ ከማይፈፅማቸው ብዙ ነገሮች ውስጥ አንዱ መሆኑ ነው። እነዚህ ፀረ-ዲሞክራሲ እና ኪራይ ሰብሳቢ የሆኑ ተቃዋሚ ፓርቲዎች ስልጣን ሊይዙ የሚችሉት በአንድ እና አንድ መንገድ ብቻ ነው። ይኸውም የአብዮታዊው ዲሞክራሲ ልማታዊው ፓርቲ አመራር ከተዳከመና ወደ ኪራይ ሰብሳቢነት ከዘቀጠ ነው። ጽሑፉ እንዲህ በማለትም ይገልፀዋል፤

“የአመራር ብቃቱን ካላሻሻለ (ኢህአዴግ መሆኑ ነው) በምርጫ ተሸንፎ ለኪራይ ሰብሳቢዎች ስልጣኑን ማስረከቡ ተገቢና የማይቀር ሲሆን ይህንን ክስተት በፀረ-ዲሞክራሲያዊ

መንገድ ለማስቀረት ቢሞክርም የማይቻል ይሆናል።” ይላል፡

:

ኢህአዴግ ለመድብለ ፓርቲ ምንም ዓይነት ትንተና ይስጠው (ለምሳሌ አንበሳን ስሙን አህያ ወይም ዶሮ ስላልነው አህያ ወይም ዶሮ አይሆንም) በተቃዋሚ ጎራ ያለን ኢህአዴግ የሰጠውን ትርጉም ትተን ምናልባትም ገልብጠን በማንበብ የኢህአዴግ አመራሮች በዓለም ያለውን ሁኔታ በማገናዘብ የፓርቲው ዶሴ እንደሚለው ሳይሆን በዓለም እንደተረጋገጠው የተቃዋሚዎቹን አጀንዳ ጠቃሚ ነው ብለው ማመን ሲጀምሩ (በኢህአዴግ ጽሑፍ ሲዘቅጡ) በገቢር ግን በአስተሳሰብ ልዕልና ከአለም ጋር ሲቀላቀሉ፤ ተቃዋሚ ፓርቲዎች ዕድል ያገኛሉ። ይህ ደግሞ ሩቅ አይደለም፤ ምልክቶች እየታዩም ጭምር ነው።

ብዙዎች እንደሚያስቡት የኢህአዴግ አቅጣጫ ለተቃዋሚ ብቻ በር የሚዘጋ አድርገው ነው የሚገምቱት እውነታው ግን ይህ አይደለም። የኢህአዴግ ሰነድ በር መዝጋት የሚፈልገው በተቃዋሚ ፓርቲዎች ላይ ብቻ አይደለም። በራሱ በኢህአዴግ አባላትም ላይ ነው።

“ልማታዊና ዲሞክራሲያዊ መስመር ያለው ድርጅት በአንድ ሀገር አንድ ብቻ መሆን አለበት ማለት አይደለም (የኢህአዴግ አይነት ሁለት ወይም ከዚያ በላይ ሊኖር ይችላል)። የሊብራል ዲሞክራሲ ስር በሰደደበትና የበላይነቱን ባረጋገጠበት ሀገር በመሰረታዊ ባህርያት ሊብራል የሆኑ በርካታ ፓርቲዎች ሊኖሩ እንደሚችሉ በተግባር ተረጋግጧል። በተመሳሳይ መልኩ መሰረታዊ

ይዞታቸው አብዮታዊ ዲሞክራሲያዊ ሆኖ ከዚህ በመለስ ባሉ ጉዳዮች የሚለያዩ ልማታዊና ዲሞክራሲያዊ ፓርቲዎች የመኖራቸው ዕድል ቢያንስ በንድፈ ሃሳብ ደረጃ ዝግ አይደለም።” ይልና በማስከተልም፤

“በአሁኑ ወቅት ግን ከኪራይ ሰብሳቢነት ጋር የሚደረገው ፍልሚያ ፈታኝ በመሆኑ የአብዮታዊ ዲሞክራሲ አቅማችንን መበተን የሚመረጥና የሚደገፍ አይሆንም።”

በሚል ያግደዋል (በመርህ ልክ የሆነውን በተግባር ግን እንዳይኖር ያደርገዋል)። በአንድ ወቅት በአዲስ ታይምስ መጽሔት ላይ ባወጣሁት ዕሁፍ የኢህአዴግ አባል የሆነ (በተለይ ከፍተኛ አመራር) የተለየ ሃሳብ አለኝ ብሎ ህገ መንግስታዊ የመደራጀት መብቱን ተጠቅሞ ከኢህአዴግ መውጣት እንደማይችል፤ ይልቁንም እዚህ ደረጃ ከደረሰ ወይ ከሀገር መውጣት ወይም ጫት ላይ መቀመጥ ነው ያለው አማራጭ ብዬ ነበር። የኢህአዴግን ኢ-ዲሞክራሲያዊነት የተረዳ ለተቃዋሚዎቹ ብቻ ሳይሆን ለአባላቱም ያው እንደሆነ መረዳት አይቸግረውም። ከዘወትር ኑሯችን እና ከኢህአዴግ ኢ-ዲሞክራሲያዊ ትንተና በመነሳት፤ ለአባላቱ የዚህን ያህል የሆነ ፓርቲ ለእኛ፤ “ለኪራይ ሰብሳቢዎቹ” ምን የተመቸ ሁኔታ እንደምንጠብቅ ነው የማይገባው ነገር።

አሁን ያለው ፓርላማ አንድ ተቃዋሚ ፓርቲ የሚወክል አንድ ሰው ብቻ ያለበት ሲሆን በተለይ የክትትልና ግምገማ ሥራዎችን ከመሥራት አንፃር፤ ህዝቡም ከገለልተኛ አካል መረጃ እንዳያገኝ

ከመሆኑ በተጨማሪ ፈፃሚው አካል መንግሥትም በዚህ ደረጃ ተግባራዊ ለመሥራት የሚያስገድደው አካል አጥቷል። ይህ የ2002 በአፈና የተደረገ የምርጫ ውጤት ያመጣው የመድበለ ፓርቲ ስርዓት እንዳይኖር ያደረገው መሆኑ ነው። ስለዚህ የኢህአዴግ አባል ፓርቲዎች እና አጋር ድርጅቶች የአስፈፃሚውን ግድፈት በመንቀሳቀስ ተጠያቂ ለማድረግ ሳይሆን ለመደጋገፍ በሚል የሚደረግ የክትትልና ግምገማ ሥራ ነው በሥራ ላይ ያለው። ለምሳሌ ሰባ አምስት ተቃዋሚ ፓርቲ አባላት በምክር ቤት ቢኖሩና ቢያንስ አራትና አምስት አባላት በየቋሚ ኮሚቴ ቢደለደሉ እያንዳንዱ ፈፃሚ አካል ምን ያህል ተግባራዊ እንደሚሠራና ሪፖርቱም መረጃን መሰረት ያደረገ እንዲሆን ፈፃሚው እንደሚጥር መገመት አያስቸግርም።

ኢህአዴግ ግን በዚህም ደረጃ የተዘጋጀ አይመስልም። ከላይ እንዳስቀመጥኩት ተቃዋሚ ፓርቲዎችን የሚፈልጋቸው በሚያደርጉት እንቅስቃሴ ምን ያህል ፀረ-ዲሞክራሲና ምናልባትም ፀረ-ህዝብ እንደሆኑ ለማሳየት እና መያዣና መጨበጫ የሌለውን አብዮታዊ ዲሞክራሲ /ልማታዊና ዲሞክራሲያዊ/ የሚለውን ንድፈ ሃሳብ ለመተግበር ብቻ ነው። በሩሲያ ሶሻሊዝምን በሚመለከት የተነገረ አንድ ቀልድ እዚህ ጋ ትክክለኛ ቦታው ይመስለኛል። አንድ ልጅ አባቱን “አባባ ሶሻሊዝምን የፈለሰፈው ሳይንቲስት ነው ወይ?” ብሎ ይጠይቀዋል። አባትም “አይደለም” ብሎ ሲመልስ ልጅ “እንዴት?” ብሎ በጥያቄ ያፋጥጠዋል አባቱን። አባትም “ልጄ ሳይንቲስቶች ቢሆኑ ኖሮ ይህንን የሚሞክሩት በጥንቸል ወይም በአይጥ ነው እንጂ በሰው ላይ አልነበረም።” ብሎ ይመልስለታል። እኛም በሀገራችን ላይ

ለመጀመሪያ ጊዜ አዲስ ንድፈ ሃሳብ በአቶ መለስ ተደርሶ በኢትዮጵያና ኢትዮጵያውያን ላይ እየተሞከረ እንደሆነ ይሰማናል። ለዚህ ነው ይህ ቀልድ ትክክለኛ ቦታው ይህ ነው ያልኩት።

ፓርላማ ገብተን የምንሳተፈው በኢህአዴግ ንድፈ ሃሳብና አቅጣጫ ከሆነ አንድም፣ ሃምሳም፣ መቶም ወይም ከዚህ በላይ የሆነ ወንበር ቢኖረንም ትርጉም የለውም። ፓርላማ የምንገባው ህግ የማውጣት ስልጣን የሚሰጠውን አብላጫ ድምፅ ብቻ ስናገኝ ነው የምንል ከሆነ ደግሞ የኢህአዴግ የዜሮ ድምር ፖለቲካ ክስ ልክ ነው ማለት ነው። የዜሮ ፖለቲካ በተቃዋሚና በኢህአዴግ አንፃር እንዴት እንደሚታይ በሌላ ክፍል በአጭሩ እንመለከታለን። የዜሮ ድምር ፖለቲካን ለኢህአዴግ ትተን እንደ አማራጭ የፖለቲካ ፓርቲ መድረኮችን ለመጠቀም ከፈለግን ግን የፓርላማ ወንበር ቁጥር ትርጉም ከላይ በገለፅኩት መሰረት በዋነኝነት የሚጎዳው የቁጥጥርና ክትትል ተግባርን እንጂ የህግ አወጣጥ ሥርዓቱን አይደለም። ማለትም አብልጫ ወንበር ከሌለ ህግ ማውጣትን ማስቆም የሚያስችል የህግ ስርዓት በኢትዮጵያ ስለሌለ ማለት ነው። ኢህአዴግ ከዚህ አንፃር ያለው ከፍተኛ ስጋት ደግሞ ተቃዋሚዎች ህገ-መንግሥቱን ስለማይደግፉ እንዲሁም ከኢህአዴግ አብዮታዊ ዲሞክራሲ ጋር ስለማይስማሙ ህግ እንዳይወጣ ወይም እንዲዘገይ ማድረግ የሚያስችል አቅም እንዲኖራቸው አይፈልግም። አይፈቅድምም።

ስለዚህ የተቃዋሚ ፓርቲዎች በዲሞክራሲ ስርዓት ግንባታ የሚያደርጉት ትግል ምን ያህል አስቸጋሪ እንደሆነ መረዳት

ይኖርብናል። ስለዚህ የፓርላማ ጉዳይ ሲነሳ በፓርላማ ውስጥ ያለው የወንበር ቁጥር አይደለም። ቁጥር በጣም ጠቃሚ የሚሆነው በዋነኝነት በቁጥጥርና ክትትል ተሳትፎ ማድረግ የሚያስችል ቁጥር በከፍተኛ ደረጃ በማሳደግ እና የኢህአዴግን የፖሊሲ ችግር ለህዝብ በተለያዩ መንገድ እንዲያውቅ በማድረግ የአብላጫ ድምፅ የሚገኝበትን ጊዜ ማሳጠር ነው። ይህ ትግል ረጅም መሆኑን መገንዘብ፣ ነገር ግን ሀገራችንን በሰላማዊ ሽግግር ማሳለፍ አለብን ካልን ያለን አንዱና ዋነኛው አማራጭ ነው የሚል እምነት ነው ያለኝ።

ከዚህ በመነሳት ነው ፓርላማ መግባት አለመግባት በወንበር ቁጥር ሳይሆን ከተግባር አንፃር መወሰን አለበት ብዬ ያመንኩትና ፓርላማ የገባሁት። እስከ አሁን ባለኝ ቆይታዬም የውሳኔዬን ትክክለኛነት የተረዳሁ ስለሆነ ቅር የሚለኝ ነገር የለም። ይህ ማለት ግን አሁንም ቢሆን ሌላ አማራጭ መውሰድ አይቻልም የሚባልበት አይደለም። ማንኛውም በቂ ምክንያት ከፓርላማ እንድወጣ ሊያደርገኝ ይችላል። ይህ የሚመዘነው አንድ ብቻ ስለሆንኩ በሚል ሳይሆን ከአሁን በኋላ ምንም ሌላ ጥቅም የለውም ተብሎ ከታመነ እና አቋም ከተያዘ ብቻ ነው።

ምዕራፍ X: ግምቶችና - ገጠመኞች - የሚገጥሙን ችግሮች

ከምርጫው ውጤት በኋላ አንድ ዓደኛዬ ከአዋሳ በሚኒባስ እየመጣ ሰው ስለ ምርጫ ውጤት ውይይት ይጀምራል። እርሱም ስለ ጉዳዩ ብዙም እንደማያውቅ በመሆን በ2002 ምርጫ በልዩ ሁኔታ ስለተመረጡት ሁለት ሰዎች በስፋት መላምት በሚኒ ባስ ውስጥ ይሰጣል (አንዱ የተከበሩ ዶክተር አሸብር ናቸው)።

ዶክተር አሸብር ከፍተኛ ኢንቨስትመንት አድርገው በገንዘብ ሃይል ከፍተኛ የሚባለውን የመንግሥት ሹም እንዳሸነፉ፤ በምርጫ ክልሉ የሚሰራጩ ጋዜጣ ያሳትሙ እንደነበር ብዙ በከተማው “ታዋቂ” የሚባሉ ሰዎች ገንዘብ ከፍለው እንዳሰማሩ ይናገርና በማስከተልም ከመርኅቶ የተመረጠውም ሰውዬ የጠገበ ሀብታም ነጋዴ እንደሆነ ለመራጮች በነፍስ ወከፍ ብር እንዳደለና እንደተመረጠ ሲያውሩ ይሰማል። ዓደኛዬ አብሮ እያዳነቀ ሳያውራ አይቀርም። ይህ ዓደኛዬ ከላይ በገለፅኩላችሁ የገንዘብ ማሰባሰቢያ ስትራቴጂ መሰረት አዎንታዊ ምላሽ ከሰጡት አንዱ ስለነበር ስማ ገንዘባችንን ወስደህ ለመርኅቶ ሰው ስታድል ነበር ብሎ ደወለልኝ፤ እየቀለደ።

ይህን እዚህ ላይ ማስፈር የፈለግሁት ሰዎች ብዙ ነገር እንደሰሙ እገምታለሁ። ይህን መጽሐፍ ሲያነቡ የመቱት መላ ምት ከሰሙት ወሬ ጋር መጣጣም አለመጣጣሙን እንዲያገናዝቡ ብዬ ነው። የተከበሩ ዶክተር አሸብርም የተከተሉትን የምርጫ ስትራቴጂ ቢያካፍሉን ልምድ ለመቀመር አይረዳም ትላላችሁ? አንዳንድ

መላምቶቹን ሊያስተባብሉ ወይም ሊያረጋግጡ ይችላሉ። ከዚያ በተረፈ ዶክተር አሸብርን ኢህአዴግ ነው ያስመረጣቸው ካልተባለ በስተቀር ቆርጠው ከተነሱ ኢህአዴግም ሊሸነፍ እንደሚችል ማሳያ ነው። ኢህአዴግ ዶክተር አሸብርን አስመርጦታል የሚሉ ብዙ ሰዎች እንዳሉ አውቃለሁ። ዶክተር አሸብር የፈለገ የኢህአዴግ ደጋፊ ቢሆኑ፣ ምርጫ ለመመረጥ ግን የግል ቁርጠኝነት እንደረዳቸው አልጠራጠርም።

ዓለማው ምንም ይሁን ምን ብዙ ሰዎች ይህንን ሲሉ የግል ተወዳዳሪ የሆኑት ፕሬዝዳንት ግርማ ወልደጊዮርጊስ በግል ተመራጭነታቸው ነው ፕሬዝዳንት የሆኑት ብለው ስለሚያምኑ እና ከአሁን በኋላም ተከታይ ፕሬዝዳንት ለመሆን የግል ተወዳዳሪ ስለሚያስፈልግ ነው ብለው ስለሚያምኑ ነው። ኢህአዴግ ዶክተር አሸብርን አስመርጧል፤ ወደሚል መላምት የሚሄዱት። ይህ ምንም የሕግ መሰረት የሌለው ብቻ ሳይሆን በቀጣይ ዶክተር አሸብር ፈልገውም ይሁን፣ ወይም ኢህአዴግ በምንም አስማታዊ ምክንያት ዶክተር አሸብርን ፕሬዝዳንት አድርጎ ቢመርጥ፣ ዶክተር አሸብርን ኢህአዴግ ነው ያስመረጠው ብዬ ለማመን አልችልም። አልፈልግም። ለነገሩ ዶክተር አሸብር ይህንን ቦታ (ፕሬዝዳንትነቱን) አይፈልጉትም እያልኩ አይደለም። ይህን የሚያክል ቦታ አይደለም ሌላም ቢሆን ኢህአዴግ ለሚሰጣቸው ቦታ በጣም ዝግጁ መሆናቸው በተለያዩ አጋጣሚ አውቃለሁ።

የምርጫ ውጤት ከታወቀ በኋላ አንድ ዘመዴ ስልክ ደውሎ ቶሎ ቶሎ ያናግረኛል። “ምንድነው? ደህና አይደለህም?” አልኩት።

“ደህና ነው! እኛ አካባቢ የምርጫው ውጤት ደህና ነው!። አሸንፈሃል!
ቢሆንም ከአሁን በኋላ ግን እኛ ጋ እንዳትመጣ። በነዚህ ሰዎች
ታስጠምደናለህ!” አለኝና አረፈው። በሱ ቤት ውጤቱን ያላወቅን
መስሎት ነው። እኛ ከአንድ ምርጫ ጣቢያ በስተቀር ሁሉም ውጤት
አውቀን መረጃችንን ይዘን ነው ያደርነው። በቀረውም ቢሆን
ታዛቢያችን ተፋጠ ቁጭ ብሏል። እዚህ ዘመዴ ጋ በተሰጠኝ
ማስጠንቀቂያ መሰረት ወደ ቤቱ ከዚያን ጊዜ በኋላ የሄድኩት ከሁለት
ዓመት ተኩል በኋላ ነው። ለዚያውም በምርጫ ጣቢያ እየተዘዋወርኩ
ሰዎችን ሳናግር በእግረ መንገድ። ለምን ብትሉኝ አትምጣ ተብያለሁ።
ለምን በሰው እንጀራ ልግባ በሚል ቅን ሃሳብ ነው። ነፃነት የሌለውን
እንጀራቸውን እንዲበሉ በነፃነት ለመተው ብዬ ማለት ነው።

ነፃነት በነፃ እንደማይገኝ ብዙ ማሳያ ሊቀርብ ይችላል። በምርጫ
አሸንፎ ፓርላማ መግባት ያለምንም መስዋዕትነት የሚደረግ እንዳልሆነ
ማወቅም አስፈላጊ ይመስለኛል። ፓርላማ ከመግባት ጋር ተያይዞ
በተለይ እንደ እኔ ብቸኛ ሆኖ በህዝብ ዓይንና ጆሮ ውስጥ መግባት
የራሱ የጎንዮሽ ጉዳዮች አሉት። አንዱ እና የመጀመሪያው በግል
እንደፈለጉ በፈለጉበት ቦታ መሆንና መገኘትን የሚከለክል ሲሆን
በተለይ እንደ እኔ በነፃነት ከፕሮቶኮል ጣጣ ውጭ መንቀሳቀስ
ለሚወድ ይህንን ነፃነቱን ለድርድር የሚያቀርብ ብቻ ሳይሆን አንዳንዴ
እንዲህ ከቤተሰብም ከዘመድም የሚያራርቅ ነው። ይህ ተቀባይነት
ያለውና ከዚህም ተነስቶ ላለ የህዝብ ፍላጎት ተገዥ መሆኑን ሊወስድ
የሚችል በፍቅር ሊከፈል የሚገባው ዋጋ ነው።

በትኩረት ግን ማንሳት የፈለግኩት በዜግነታችን በሙያችን ልንሠራው የምንችልበትን መንገድ ያለአግባብ በፈሪዎችና በአድርባዮች መዘጋቱ ግን እጅግ የሚያሳስበኝ ነው። ለዚህ ምሳሌ እንዲሆን የተወሰኑትን ገጠመኞች ማካፈል ምናልባትም ከዚህ በፊት ባነሳኳቸው ነፃነትን ለመሸጥ በሚደረግ ድርድር ላይ ያነሳሁትን ፍሬ ነገር ያጠናክራል ብዬ አስባለሁ። ከዚህ ማሳያ አንድ አንድ ሰዎች በግል ነፃነታቸውን መሸጣቸው (ነፃነትን መሸጥ መቼም ክብር አያሰጥም) ብቻ ሳይሆን የሰውን መብት እንዴት አድርገው ለመሸጥ ወይም ለመዘረፍ እንደማይሸማቀቁ ልንረዳ እንችላለን ብዬ አምናለሁ።

ከምርጫው በኋላ ፈተና ላይ የወደቁት አብዛኞቹ መንግሥታዊ ያልሆኑ ድርጅት ውስጥ የሚሠሩ፤ ቀደም ሲል የማውቃቸውም እንዲሁም አዲስ ያወቁኝ ናቸው። ብዙ ጊዜ የስራ ኃላፊዎች የሥራዬን ጥራትና ሥራዬን ካለምንም ፖለቲካዊ ወገንተኝነት ስለማስተናግድ በተለይም በውድድር ጊዜ በማቀርባቸው የቴክኒክ ብቃቶች ወይም በሰዎች ዘንድ ባለኝ ከአድሎ የፀዳ ምስክርነት ሥራ ጀምሮ እሠራለሁ። በመጨረሻ የሚሠሩት ሥራዎች ለቦርድ ቀርበው መፅደቅ ስለሚኖርባቸው የማስረዳት ኃላፊነት ስላለብኝ ቦርድ ፊት እቀርባለሁ። በዚህ አጋጣሚ ሳያስቡት ወይም እንደቀልድ እያደረጉ የሚያስተላልፉት መልዕክት ያስገርመኛል፤

- ድርጅታችንን ተቃዋሚ (ቅንጅት) ነው ልታስብል ነው አይደል?

- በል ደግሞ ድርጅቱን አዘጋው፤ ይህችም በዛች ብለህ ነው አይደል?
- ለሥራ የተመረጥከው አንተ መሆንህን ብናውቅ ጥቅምና ጉዳቱን እናመዛዝን ነበር ይሉኛል፤

ከዚህ ጋር ተያይዞ በቅርብ የገጠመኝ ከሁሉም ያበሳጨኝን አንድ ጉዳይ መናገር ይኖርብኛል። አንድ በጣም ጓደኛዬ የሆነ የራያ ልጅ አለ። ስንቀላለድ ወደገብ ትግሬ ነው የምለው። እንደ ጥሩ ቲያትረኛ ሲፈልግ አማራ፣ ሲፈልግ ኦሮሞ፣ ሲፈልግ ታጋይ ትግሬ ነው የሚሆነው። አንድ ድርጅት የማማከር ሥራ ማስታወቂያ እንዳወጣ ይነግረኛል። ብንወዳደር እንደምናሸንፍ፤ ለዚህም ቴክኒካል ፕሮፖዛል ሳምፕል እንድሰጠውና እርሱ እንደሚያዘጋጀው ነግሮኝ ከስምምነት ደረስን። እኔ እና እርሱ ሁሌም የማንግባባው እርሱ ሁሉን ነገር መጨረሻ መሥራት ይወዳል፤ እኔ ደግሞ ቀድሞ ተጠናቆ መቀመጥ ደስ ይለኛል። ሁሌም ባይሳካም መርሄ ነው።

ይህ ወዳጄ በከፍተኛ ደረጃ የመለስ አፍቃሪ ነው። ከቅርብ ጊዜ ወዲህ ደግሞ የአሜሪካዋን የተባበሩት መንግሥታት አምባሳደር ማዳም ሱዛን ራይስ በቀብር ሥነ-ሥርዓት ላይ ያለችውን ተከትሎ የዓለም ከፍተኛ ደረጃ ጭንቅላት ያለው ሰው ነው እያለ ይነተርከኛል። በተለይ አንድ ሰው ከሞተ በኋላ ተነስቶ ወሮታ ስለማይከፍል እንዲህ ያለ አቋምና ድጋፍ በእውነት ያስደስተኛል። ከፍርሃት ጋር ያልተያያዘ መሆኑ እርግጠኛ ስለሚሆን። አንድ ጥቅም ከሟች አገኛለሁ በሚል ጥቅም ስላልሆነ ማለቱ ነው። እኔ እና መሰሎቼ ደግሞ መለስ እንደ ሰው ጥሩም መጥፎም ጎኖች አሉት ለጥሩ ብቻ ሳይሆን ለመጥፎውም

ተጠያቂ ነው የሚል አቋም አለን። እነዚህን እና ሌሎችም በሀገራችን ስላሉት የዲሞክራሲያዊ ስርዓት ግንባታ በሱ በኩል ጥንካሬዎችን በእኔ በኩል ደግሞ ድክመቶችን እንደወትሮ ተነጋግረን ምሳ በልተን ተለያየን።

እኔ ጥንካሬዎቹ ስለማይታዩኝ ሳይሆን አንደኛ እርሱን ጨምሮ ብዙ ደጋፊዎች የሚያነሳቸው ስለሆኑ ያለቅጥ ተጋነው፤ ካሉት በላይ ገዝፈው እንዲታዩ ስለሚደረጉ ሁለተኛው ደግሞ እነዚህ ደጋፊ ተብዬዎች በምንም ዓይነት ድክመቱን ለማየት ቢያዩም ለመናገር ዝግጁነቱ ስለሚጎድላቸው ነው። ስንለያይም ቴክኒካል ፕሮፖዛሉን ሠርቶ እንዲመጣ ተቀጣጥረን ከእኔ የሚጠበቀውን እንደምልክለት ተስማምተን ነው።

እንደተለመደው ዶክመንት በማስገቢያ የመጨረሻ ቀን ጠዋት ደውዬ “እንዴት ነው አላለቅም ወይ?” ስለው “አልቋል! ነገር ግን ማስታወቂያ ያወጣው መሥሪያ ቤት ደውዬ የማውቀውን ሰው መረጃ ጠይቁ ነበር። ሥራው ጥሩ ነው አስገቡ ተብሏል። ግን በአንተ ድርጅት ፈቃድ መሆኑን ስነግረው ባይሆን ጥሩ ነው ተባልኩ።” አለኝና አረፈው። “እና!” ስለው “ለበጀት መሥሪያ ናሙና ላክልኝ፤ በሌላ ድርጅት አስገባዋለሁ” አለኝ። ምንም አላልኩት “ይኸውልህ መለስ የገነባልን ስርዓት ይሄን ይመስላል። ሰዎች በፖለቲካ አመለካከታቸው ሠርተው መኖር አይችሉም።” አልኩት። ብዙ ተንተፋተፈ፤ ሊያስረዳኝ። ነገር ግን እንደ ድሮ ታጋይ ስሜቱ ጠንካራ አልነበረም። እራሱ ባመጣው አርጨሜ ነው የገረፍኩት። ይህ

የሀገራችን ሃቅ ነው። ሠርተን እንዳንኖር በፖለቲከኞች በእጅ አዙር መከልከል፤ ይህንንም ለነፃነት የሚከፈል ክቡር ዋጋ ነው ብሎ መቀበል ይቻል ይሆን? ወይም በግድ አንቀው የሚቀሙን?

እስኪ ልብ በሉ እዚህ ሀገር ሥራዎች በነፃ ውድድር ተመስርተው ነው የሚሰጡት እንበል፤ እንመን ብንል ትግሬ የሠራው ህንፃ ላይ የትግሬዎች ባንክ፤ አሮሞ ህንፃ ላይ የአሮሞ ባንክና ድርጅት ምን ዓይነት ግጥምጥም ነው? ለምንድነው የመንግሥትን የማስታወቂያ ሥራ መቼና እንዴት እንደተመሰረተ የማናውቀው ዋፋ ብቻ የሚያሸንፈው? ይህ በዘርና ጎሳ በፖለቲካ አመለካከት የተቆራኝ ግብይት ምንን መሰረት ያደረገ ነው ብለን እንውሰደው? ይህንን ስርዓት የገነባልን መለስ አይደለምን? የምናስቀጥለው የመለስ ራዕይ ይህንን ነው እየተባለ ነው ብለን እንውሰድ? ጠቅላይ ሚኒስትር ሀይለማርያም ደሣለኝ በዚህ በኩል አዲስ ራዕይ ይዘውልን መጥተው ዜጎች ያለዘርና ፖለቲካ አመለካከታቸው የሚታዩበት ስርዓት ባለቤት አያደርጉንም ወይ ነው ጥያቄው? እኛ ይህ ነፃነታችን እንዲከበር የምንከፍለው መስዋዕትነት ስንት ሲሆን ነው በቂ የሚሆነው? ወይስ ይህ የነፃነት ዋጋ መከፈል ያለበት በደምና በአጥንት ነው እየተባልን ነው ያለው?

በአንድ አክሲዮን ማህበር ውስጥ ባለድርሻ ሆኜ እሳተፋለሁ። እዚያ ማህበር ውስጥ የቦርድ ምርጫ ሊደረግ ሲል መጥተው ያለኝን ልምድና የትምህርት ዝግጅት መሰረት አድርገው እንዲሁም ከዚህ በፊት ለማህበሩ ዕድገት የማቀርባቸውን ሃሳቦች ከግምት ውስጥ

በማስገባት የቦርድ አባል ብትሆን ፈልገን ነበርና ፈቃደኝነትህን ብትገልፅልን ብለው ይጠይቁኝና ስሜ ለዕጩ አቅራቢ ኮሚቴ ይቀርባል። ለማገልግል ችግር እንደሌለብኝ ግን ጊዜ እንደሚያጥረኝ አስረዳሁ። ባለኝ ጊዜ የማደርገው ነገር ጠቃሚ ይሆናል ካላችሁ ፈቃደኛ ነኝ ብዬ ተለያየን።

ዕጩዎች ለሚያዘጋጀው ኮሚቴ ስሜ ቀርቦ ውይይት አድርገው ውይይቱ ላይ ያሉ በሙሉ ከዚህ ቀደም ስለእኔ ካላቸው አመለካከት በተቃራኒ መስመር ቆመው እሱ አክሲዮን ውስጥ ቦርድ ከሆነ አክሲዮኑን መንግሥት ጉዳት ላይ እንደሚጥለው፣ ስለዚህ የኔ በዕጩነት መቅረብ ተገቢ እንዳልሆነ መወሰኑ መረጃ ደረሰኝ። ደግነቴ ዕጩ አቅራቢዎቹ የተሰጣቸው መብት ዕጩ ማቅረብ በመሆኑ በንዴት ጦገፍ በጠቅላላ ጉባዔ ላይ ተገኘሁ። ዕጩ አቅራቢዎቹንም በህዝብ ፊት ይህ አመለካከት ተገቢ እንዳልሆነ፣ ይህንን ኢ-ዲሞክራሲያዊ የሆነ፣ መብቴ ላይ የሚደረግ ጫናን ለመቀበል የምችል ሰው እንዳልሆንኩ አስረድቼ ለጠቅላላ ጉባዔው ውሳኔ ጉዳዩን ተውኩት። የሚገርመው አድርባዮች ከሚሉት በተቃራኒው የጠቅላላ ጉባዔ አባላቶች ውሳኔ ሰጡ። በእርግጠኝነት መንግሥት/ገዢው ፓርቲ እነዚህን ኮሚቴዎች እርሱ እንዳይመረጥ ብሎ መልዕክት አላከባቸውም። ነገር ግን መንግሥት በዚህም በዚያ የሚነዛው የፍርሃት ወሬ ህዝቡን እያሸበረው እንደሆነ ጉልህ ማሳያ ነው። መንግሥት በዚህ ተጠቅሜያለሁ ብሎ ስላመነ ካልሆነ በስተቀር ዜጎች መብታቸውን በፖለቲካ አመለካከት እንደማያጡ ማስተማር ያለበት ይመስለኛል።

ነገር እንዳላበዛባችሁ አንድ ገጠመኝ ጨምራላችሁ ላብቃ። አንድ የአዋሳ ወዳጄ ሁልጊዜ ወደ አዋሳ ስሄድ የሚቀበለኝ እና መስተንግዶ የሚያደርግልኝ እንደ አሁኑ ኃይሌ ሎጅ እና ሌዊ በአዋሳ ሀይቅ ላይ ተንጣለው የቱሪስቶች መናኸሪያ ከመሆናቸው በፊት እኔና ወዳጄ የፖስት ሬንዴቮ ፒዛና የፒና ሰገነት ላይ ቁጭ ብለን የምናሳልፋት ምሽት ከፍ ሲልም በአዋሳ ባሉ መዝናኛ ቤቶች የምናደርጋት ቁጥብ መዝናናት የእኔ ፓርላማ መግባት ከነጭርሱ አስቀረው። ዘወትር ወደ አዋሳ ስሄድ ትዝ የሚለኝ ከዚህ ወዳጄ ጋ ደውዬለት ፒና አልጋ እንዲይዝልኝ ከዚያም ሥራውን ሲጨርስ እንድንገናኝ ነው። በቃ ሌላ ነገር አልነበረውም። አልፎ አልፎ ወደ ቤት ሄደን መደበኛ የቤተሰብ መስተንግዶ ባማረ ሁኔታ እናደርጋለን። ከፓርላማ ተመራጭነቴ በኋላ ስደውልለት “የትነህ ግርምሽ?” ይለኛል። “አዋሳ እየመጣሁ ነው” ስለው “የት ደረስክ?” ይለኝና ያለሁበትን ካረጋገጠ በኋላ “አዲስ አበባ ነው ያለሁት” ይለኛል። ከዚያም ይህንኑ አምኜ በመውሰድ ሌላ ወዳጄ ጋ እደውላለሁ። ምንም ሳይጎልብኝ ጉዳዩን ጨርሼ እመለሳለሁ። ቆይቼ እንደሰማሁት “እነዚህ ሰዎች ከዚህ ሰው ጋር ያለኝን ግንኙነት ካወቁ ከሥራዬ ያፈናቅሉኛል።ኮንትራትም አይሰጡኝም” ብሎ ስለሚሰጋ እንደሆነ እያዘነ እንደሚያወራ ሰማሁ። ከምርጫ በኋላ ያገኘሁት አንድ ጊዜ አዲስ አበባ ብሔራዊ ቲያትር አካባቢ ሲሆን እርሱንም ከወትሮ በተለየ ተዋክቦ አዋክቦኝ ተለያየን። በቃ ይሄው ነው። መንግሥት ዜጎችን በዚህ ደረጃ እንደሚያሸብር ያውቃል ወይ? ስንል መልሱ አዎ! አቅዶ የሚሠራው ነው። የሚል ይሆናል።

ምዕራፍ XI: ትንሽ ስለ ብርቱካን ሚደቅሳ

የብርቱካንን መታሰር ተከትሎ በአስቸኳይ ትፈታ በሚል የሚዘጋጀው “የቃሌ ፕሮግራም” በተከታታይ በፓርቲያችን ሲደረግ ካልተሳሳትኩ የመጨረሻውን ወይም ከመጨረሻ ቀድሞ ያለውን በክብር እንግድነት ተጋብጦ ንግግር አድርጌ ነበር። “ንግሥቲቱን በመፍታት ኢህአዴግ ራሱን ከጭንቅ ያድን” የሚል ስሜት ያለው ንግግር አድርጌ እንደሚፈታት ትንቢት መሳይ ነገር ተናግረ ነበር። ብርቱካንን አስሮ ይሰቃይ የነበረው ኢህአዴግ ነው። በብዙ ሺ እስረኞች ባሉበት እስር ቤት ውስጥ አንድ ብርቱካንን ለመጠበቅ የሚደረገው የባታሊዮን ሽር ጉድ ጦር ሜዳ እንደሚዘመት ዓይነት ነው። አሁንም ቢሆን አንዱዓለምን አስሮ እየተሰቃየ ያለው ኢህአዴግ እንጂ አንድነት አይደለም። ይህ ስቃይ ግን ለታሳሪ ቤተሰቦች መትረፉ ነው የሚያናድደው።

ብርቱካን በእስር ላይ እያለች በምርጫ ቅስቀሳ ቁሳቁሶች ሁሉ የብርቱካን ምስል መኖር አለበት ከሚሉት ጋር አልሰማም ነበር። ለዚህም ነው በእኔ የምርጫ ዘመቻ ወቅት በቅስቀሳ ቁሳቁሶች ላይ የብርቱካን ምስል የሌለው። ብርቱካን መረሳት አለባት በሚል ሳይሆን ተወዳዳሪዎች በራሳቸው ለመመረጥ ብቁ መሆን አለባቸው። በታዋቂ ሰዎች ጥላ ስር መሆን የለባቸውም ብዬ ስለማምን ነበር። ለዚህ ነው የምርጫ መወዳደሪያዬን “ዕጩዎን ይወቁ” የሚል ያደረኩት። ለሌሎች ያለኝ አክብሮት እንደተጠበቀ ሆኖ በግሌ ግን ለመመረጥ ብቁ ነኝ ብዬ

አምናለሁ። በምርጫ 1997 ተሠርተዋል ብዬ ከማምናቸው ስህተቶች አንዱ ደግሞ ሁሉም በራሱ ብቃት ሳይሆን በቅንጅት ስም መመረጡ ነው። ኢህአዴግም አሁን እያደረገ ያለው ዕጩዎቹ በብቃታቸው ሳይሆን ውክልና የሚያገኙት በፓርቲ ሽፋን ነው። ይህ ደግሞ በህገ-መንግሥቱ የምክር ቤት ተወካዮች ለመረጣቸው ህዝብና ለህሊናቸው ተገዥ ናቸው የሚለውን ይቃረናል። ህገ-መንግሥት ይከበር ስንል ይህንንም ይጨምራል።

በ2003 ዓ.ም ፓርላማው ከመከፈቱ በፊት የብርቱካን ሚደቅሳ ከእስር መፈታት አንድ ጥሩ ጅምር ነበር። ብርቱካን እንደተፈታች መኖሪያ ቤቷ በሄድንበት ወቅት ለብቻዬ ለጥቂት ጊዜ አግኝቻት ተወያይተን ነበር። ፓርላማው ሲከፈት መፈታትሽን አስመልክቶ ምን ብል ጥሩ ነው? ብዬ ጠይቂያት፤ “ምስጋና አቅርብልኝ! በተረፈ የፈለግኸውን ብትል ችግር የለም!” አለችኝ። እኔም በዚህ መነሻ ይህ በጎ ጅምር እንደሆነ በዚህ አጋጣሚም አፋኝ ህጎች እንዲሻሻሉ፤ ከመድረክም ጋር ድርድር መኖር እንደሚያስፈልግ የሚገልፅ ሃሳብ አቀረብኩ። ጠቅላያችንም የፈለጉትን መልስ ሰጡ።

መንግሥት ብርቱካንን ስለፈታት የሚመሰገንበት አንድም ምክንያት አልነበረም። በግፍ ያሰረውን ሰው መልቀቅ ምን ምስጋና ያሰጣል። ይህ በእንዲህ እንዳለ ብርቱካን በእስር ላይ እያለች መንግሥት በዓለም ይፋ ያልሆነ “ቶርቸር ሲስተም” ይጠቀም እንደነበር ስንቶቻችን ልብ ብለናል። ብርቱካን እንድትጎበኝ የተፈቀደላት በዕድሜ በገፉ ወላጅ እናቷ (ሁሌም እንባቸውን ለማንባት የተዘጋጁ)

እና ክፉ ደግ በማትለይ ህፃን ልጄ ብቻ ነው። ከእነዚህ ጎብኝዎች ውጭ በሀገሪቱ ውስጥ ካለው የፖለቲካ ሁኔታ ጋር የሚጣጣም ምንም መረጃ ልታገኝ በማትችልበት ሁኔታ ማለት ነው። ይልቁንም አዛውንት እናት እና ህፃኗ አሌ ብርቱካን ትክክል ውሳኔ እንዳልወሰነች፣ እነርሱን እንደጎዳቸውና ለችግር እንዳጋለጠቻቸው፣ በይፋ ሳይናገሩ በዝምታ በዓኖቻቸው የሚወተውት ካልሆነ በቀር ለእርሷ ምንም በቂ መረጃ ሊሰጧት አይችሉም ነበር። እንኳን አጠገባቸው ፖሊስ ቆሞ አይደለም ብቻቸውንም በተዋቸው ጭምር።

ከዚህ በከፋ ደግሞ በኢትዮጵያ ቴሌቪዥን የፓርቲ ጓዶች የምትላቸው ሲደባደቡ የሚያሳይ ምስል በውሸት እየተቀነባባረ ይቀርብላታል። (ድብድብ ኖሮ አያውቅም ማለት አይደለም)። አቶ በረከት በሁለት ምርጫዎች ወግ ላይ እንዳመኑት ይህንን ኢቲቪ ተልዕኮ ወስዶ ሲሠራው ነበር። ይህንን ስትመለከት ለእስር የገባችለት ምክንያት ጠባቂ አጥቶ ተጥሎ እርሷን በተለየ በእስር እድሜ ልክ ለመማቀቅ የሚያስወስን ምንም የተለየ የሞራልም ሆነ የህግ ሁኔታ ይኖራል ተብሎ ለመገመት ያስቸግራል። ይህ ዘመናዊ ቶርቸር በየትም ሀገር ያለ አይመስለኝም። አሁን በተመሳሳይ በአንዱዓለም ላይ እየተደረገ ያለው ይሄው ነው። በጣም የሚያሳዝነው በአንድ ወቅት በዓመት በዓል ምክንያት በልዩ ሁኔታ ተፈቅዶልን ተሰብስበን ስናነጋግረው፣ የማረሚያ ቤቱ ኃላፊ ያለምንም ሀፍረት አንዱዓለም በተወሰኑ ሰዎች እንዲጠየቅ የተደረገው በራሱ ውሳኔና ለደህንነቱ ሲባል እንደሆነ ገለፀልን። በዚህ የተነሳም በስንት ማግባባት የተገኘቸው የመነጋገሪያ ጊዜ ወደ ሌላ አተካሮ ተቀየረ። ይኼኔ ነው አንዱዓለም

በእስር ቤት ውስጥ ከሚገኙ ከአምስት ሺ በላይ እስረኞች ውስጥ ብቸኛው ማዕቀብ ያለበት መሆኑን የገለፀውና ምንም የተለየ ውለታ እንዲሰሩለት እንደማይፈልግ፤ ነገር ግን ከሌሎች እስረኞች በተለየ የሚደርስብኝ የጠያቂ ገደብ እንዲነሳልኝ ብሎ ለማረሚያ ቤቱ ኃላፊዎች እኛ በተገኘንበት አቤት ያለው።

ከዚህም የተነሳ ብርቱካን ቃሌ ብላ ለእስር የተዳረገችበትን አቋም በግሌ እደግፍ የነበረ ሲሆን ከእስር ቤት ለመውጣት የወሰደችውን የግል አቋሟን በድጋሚ ደግፌላታለሁ። በእርግጠኝነት ከእስር ስትወጣ ውጭ ያለው ሁኔታ በእስር ላይ ሆኖ ኢቲቪ ሲያሳያት ከነበረው የተለየ እንደነበር ተረድታለች ብዬ አምናለሁ። እንደዚያም ሆኖ ግን ከብዙዎች በተለየ ሁኔታ ብርቱካን ከእስር እንደወጣች ፓርቲውን የመምራት ኃላፊነት ወዲያውኑ እንድትወስድ አልጠብቅባትም ነበር። ይህንን አቋሜን መነሻ በማድረግ በሪፖርተር ጋዜጣ ጥያቄ ሲቀርብልኝ ምናልባትም በኋላ እርሷ ከወሰደችው አቋም ጋር የሚጣጣም አስተያየት ሰጠሁ። ጋዜጣው ላይ የቀረበው ጥያቄና አስተያየት የሚከተለው ነበር።

የሪፖርተር ጥያቄ «ወይዘሪት ብርቱካን ሚደቅላ ከሳምንታት በፊት ከእስር ነፃ መሆናቸው ይታወቃል። ይህ በአንድነት ፓርቲ ላይ ምን እንደምታ አለው? የአሳቸው ሚናስ ከዚህ በኋላ ምን የሚሆን ይመስልዎታል?» የሚል የነበረ ሲሆን የእኔ ምላሽ ደግሞ “የብርቱካን ከእስር መፈታት የሚያስደስት ነው። ነገር ግን ከዚህ በኋላ በፖለቲካ የሚኖራትን ተሳትፎ ምን እንደሚሆንና ወደ አመራር ትመጣለች

ወይስ...? የሚለውን ጥያቄ ከእሷ ውጪ መመለስ የሚችል ያለ አይመስለኝም። ይህ የግል ጉዳይ ከመሆኑም አንፃር ይህንን ጥያቄ በበቂ ሁኔታ መመለስ የምትችለው አሁንም ራሷ ናት ነው የምለው። ከዚህ ባለፈ ግን በበኩሌ የወይዘሪት ብርቱካን ወደ አመራር የመመለስ ጉዳይ ለአንድነት ፓርቲ የሞት ሽረት ጥያቄ አይመስለኝም። የእርሷ ነፃ መውጣት ጉዳይስ? ብለህ ብትጠይቀኝ ግን በእውነትም በጣም አንገብጋቢ ጉዳይ ነበር። አሁን ነፃ ወጥታለች፤ በፖለቲካ ትቀጥልም አትቀጥል ለአንድነት ያን ያህል የእግር እሳት የሆነ ጥያቄ መሆን ያለበት አይመስለኝም። ብርቱካን ነፃ መውጣት ነበረባት፤ ነገር ግን ነፃ ስንል በራሱ ምን ማለታችን ነው? በቅጡ መመርመር አለበት። ለነገሩ ብዙ የተባለበት ጉዳይ በመሆኑ በተፃው ደብዳቤ ዙሪያ እምብዛም የምጨምረው ነገር የለም። የደብዳቤው አፃፃፍ በእኔ አመለካከት ብርቱካንን ቅርቃር ውስጥ የከተታት ይመስለኛል። የሆነው ሆኖ ሁሉም በጊዜው መልስ የሚያገኝ ጉዳይ ነው የሚሆነው።” የሚል ነበር።

በዚህ መነሻ የፓርቲ ወጣቶች እንዴት ብርቱካን እንዲህ ትባላለች ብለው ቡራ ከረዩ አሉ። አቋሜን አስረዳሁ። አሁንም ቢሆን የኔ አቋም ይሄ ነው ብዬ ፀናሁ። ከብዙዎቹ ወጣቶች ጋር በሚያስደምም ሁኔታ ተግባባን። ይህን አቋሜን ከዋናዋ የጉዳዩ ባለቤት ጋር ተነጋግሮ ማስረገጥ አለብኝ ብዬ ወሰንኩና ላገኛት ስሞክር (እረፍት ላይ ነች በሚል ክስዎች ጋር አትገናኝም ነበር) ነገ ከነገ ወዲያው በዛ። በኛ በኩል በቅርበት የሚያገኛት አሁን በግፍ በእስር የሚማቅቀው አንዱዓለም አራጌ ስለ ነበር “ብርቱካንን ቅጠራትና ምሳ

ልጋብዛት፤ በዛውም በዚህ ጉዳይ ላይ እንዳወራት እፈልጋለሁ።” አልኩት እሺ ብሎኝ ወደተግባር መውሰድ ሲያቅተው «ምነው?» ብዬ አጥብቄ ጠየኩት። አንዱዓለምም እያመነታ “ሪፖርተር ላይ በሰጠኸው አስተያየት ብዙም አልተደሰተችም፤ ስለዚህ ረጋ ብለን ሌላ ጊዜ ይሁን፡” አለኝ። “እሺ” ብዬ ተወኩት። ቆይታ ከኔ አስተያየት ጋር ተመሳሳይ ብቻ አይደለም አንድ ዓይነት አቋም ወሰደች፤ እንደውም ብዙዎቻችንን ቅር በሚያሰኝ መንገድ። አንድነት ይህን ጉዳይ የያዘበትን መንገድ ሳስበው ሁሉም ይመቸኛል። ከዚያ በኋላ በየጋዜጣው ብርቱካን የያዘችውን አቋም ሳይረዱ ዝም ብለው አንድነት በሩን ዘግቶ ብርቱካንን አላስገባም አለ። ብርቱካን አንድነትን ልትመራ ተከለከለች። የመሳሰሉ መሰረት የሌላቸው ወሬዎች መዛመት ጀመሩ። በመጨረሻ ግን ብርቱካን ለግል ህይወቷ ጥሩ ነው ያለችውን ወሰነች። አንድነትም ምርጥ ነው ብዬ የምለውን አቋም ያዘ። ብርቱካን የፈለገችውን አቋም መውሰድ መብቷ ነው። በአንድነት ፓርቲ ውስጥ አባል መሆን እና መሪ መሆን የኃላፊነት ልዩነት እንጂ ይህ ልዩነት የተለየ ነገር አንዳልሆነ አስመሰከረ። ከዚህም ብዙ ትምህርት ተወሰደበት። ስንቱ ገብቶታል አይታወቅም።

ምዕራፍ XII: የማሕበረሰብ ሃብትና ዕዳ መገለጫዎች

ይህንን ርዕስ የወሰድኩት ከአንድ መጽሐፍ ላይ ነው። በዚህ ርዕስ ላይ የተጠቀሰውን ምሳሌ ጭምር። በአንድ ሰፈር የሚኖሩ አባላት በትምህርት ቤት ስለሚገኙ ችግረኛ ልጆቻቸው ሁኔታ ውይይት ካደረጉ በኋላ በሚቀጥለው ቀን ልጆቹ ወተት እንዲጠጡ ውሳኔ ይተላለፋል። ወላጆችም ተማሪዎች ከመግባታቸው በፊት በጠዋት መጥተው በሚዘጋጀው የጋራ ማጠራቀሚያ ጋን ውስጥ አንድ ሊትር ወተት እንዲጨምሩ ስምምነት ላይ ይደረሳል። አንድ የሰፈሩ ነዋሪ እንዲህ ሲል አስቦ ሁሉም ወላጆች ወተት ስለሚያመጡ እኔ ባልወሰድ ችግር የለውም። ይህ ደግሞ ለኔ ቤተሰብ ተጨማሪ ይሆናል ግን ማንንም አይጎዳም በማለት በወተት ምትክ ውሃ ወስዶ ጨመረ። በስምምነቱ መሰረት ሁሉም ወላጆች ይዘውት የመጡትን በጋን ከጨመሩ በኋላ ለልጆቹ ወተት ለመስጠት ሁሉም ወላጆች በተሰበሰቡበት ሲከፈት በውስጡ ወትት ሳይሆን የተገኘው ሙሉ ለሙሉ ውሃ ነው። ምክንያቱም ሁሉም ወላጆች ሌላው ወተት ካመጣ እኔ ውሃ ብጨምር ችግር የለውም በሚል ብልጣ ብልጥነት ተይዘው ስለነበር ነው። የዚህን ዓይነት ማህበረሰብ ባለበት ልጆች ወተት ሊጠጡ እንደማይችሉ እሙን ነው።

አሁን ሀገራችን የምትገኝበት ሁኔታ ከዚህ የተለየ አይደለም። ልጆቻችን ወተት የማጠጣት ፍላጎት ቢኖረንም ወተት ለመጨመር ግን

ዝግጁ አይደለም።ውሃ ጨምረን ወተት ለማጠጣት መሞከር ግን ምን የሚሉት አስማተኝነት ሊሆን እንደሚችል መገመት ከባድ አይደለም። በሀገራችን የማህበራዊ፣ የኤኮኖሚም ሆነ የፖለቲካ መስተጋብር ውስጥ በግልፅ የሚታየው ሃቅ ይህ ነው። እነዚህን ጉዳዮች በዝርዝር በማሕበራዊ፣ በኤኮኖሚ፣ በፖለቲካ ወዘተ ክፍለን እንያቸው፤

በማህበራዊ መስክ - ሀገራችን እየተስፋፋ የመጣውን የጎዳና ላይ ልመና፣ ስደተኝነት፣ ወዘተ ለመቋቋም የሚያግዝ ማህበራዊ ተቋም ቢመሰረት የእኛ ሚና እነዚህን ሰዎች ማማት ነው። አንድ ምሳሌ ልስጥ። በየመንገዱ የምንሰጠውን ሳንቲም ሰብስቦ ለችግረኞች ለሚሰጥ ተቋም እንስጥ። እናቶችና ህፃናት፣ አረጋጂያንን እንወዳችኋለን ካልን ጎዳና መጥተው መሆን የለበትም። ስለዚህ አንድ ሰው ወይም ድርጅት ባለብት ይርዳ፤ ወይም ለሚረዱ ይስጥ፤ በጎዳና ላይ መስጠት ይቁም ሲባል የማንደረድረው ሰብብ የለም።

- ብንሰጣቸው ይሰርቁታል!
- የት አሉ እርዳታ የሚሰጡት!
- መጀመሪያ ሠርተው ያሳዩን!

የሚሉ ሰበቦችን ደርድረን፤ በየጎዳናው ሳንቲም እየጣልን ጎዳና ተዳዳሪነትን እናስፋፋለን።

የኤኮኖሚ መስክን በተመለከተ - ነፃ የኤኮኖሚ ስርዓት የሚያመጣውን ትሩፋት እንፈልጋለን፤ በሌላ በኩል ደግሞ መንግሥት

ቢራ፤ ስጋ ወዘተ እያለ ዋጋ ሲተምንም በዚህ የምንጠቀም እየመሰለን ጎሽ እንላለን።

አንድ ነጋዴ ሁሉንም ነገር ይነግድ ይመስል በዝባዥ ነጋዴ እያልን ንግድ የሌለ ሥራ አድርገን እንመለከታለን፤ ለውጥ ሊያመጣ የሚችለውን ባለሀብት፤ የሥራ ዕድል በገፍ ሊፈጥር የሚችለውን የግል ሴክተር፤ ከመንግሥት የተሳሳተ የፖሊሲ አቅጣጫ አንፃር ቆመን እንዘልፋለን። እንደዚህ ስናደርግ ግን በየቤታችን የሚገኙትን የሴክተሩን ተዋናዮች እየተሳደብን እንደሆነ አይገባንም።

በኤኮኖሚ መስክ የውድድር መንፈስ ሳይሆን የጥሎ ማለፍ ስሜታችን ከልክ ያለፈ ነው። ከአንዱ ቀምተን ለመክበር ነው የምንፈልገው፤ መንግሥትም ይህንን ስሜታችንን በደንብ ተረድቶት ማጫወት የሚፈልገው በመረጥነው መስመር ነው። ከአንዱ ቀምቶ ለአንዱ ይሰጣል፤ ተቀምቶ የተሰጠው ያለምንም ሃፍረት ተቀብሎ በኩራት ለመኖር ሲፈልግ በቀበሌ አድርባይ እየተጠራ የነጋዴ ፎረም እንዲሳተፍ ወይም ሌላ ለሚፈለግ መዋጮ ካለፍላጎቱ ሲጎተት ይውላል።

ጥቃቅን ካልሆንን መነገድ የማይቻል ይመስል፤ ጥቃቅን ከፍ እያለ፤ ሌላው ወደ ጥቃቅን እየወረደ እንድንገናኝ የተፈረደብን ይመስላል። ጥቅም ያስገኝ እንጂ ከነፃነታችን ስንት እንደሚነካ ማስብ ተቸግረናል። ነፃነት ከፍሎ የመሸጥ ገበያ ከደራ ቆይቷል ... እንደዚያም ሆኖ አሁንም ከተኛነብት የነቃን አይመስልም።

አንድ የማውቀው ሰው በጉምሩክና በሀገር ውስጥ ገቢ ያለበትን ፈተና ሁሌም ያወራኛል። ይህንንም አጀንዳ እንዳደርግለት ሰርክ ይወተውተኛል። አንድ ቀን ለፓርቲ ድጋፍ የሚሆን ለዕራት ግብዣ የሚሆን ካርድ እንዲገዛኝ ሳሳየው የሆነውን እኔና እርሱ ነን የምናውቀው። የአንድ ቀን የእራት ካርድ መግዛት ሳይፈልግ ነፃ ገበያ ስርዓት ይመኛል። እኔ በምክፍለው መስዋዕትነት እርሱ ነፃነትን ማጣጣም ይፈልጋል።

የኢንሹራንስ ሴክተር ላይ የወጣውን አዋጅ አስመልክቶ አንድ ሲኒየር የኢንሹራንስ ኃላፊ “ይህ እንዴት አዲስ ሆነባችሁ ቀደም ብሎ በባንክ ተደርጎ አይደል እንዴ?” ስላቸው ለመንግሥት ኢንሹራንሱስ ሴክተሩ እንዲህ ስጋት ይሆንባቸዋል ብዬ አላሰብኩም ነበር አሉኝ።

ፖለቲካን በተመለከተ - በፖለቲካ ሥርዓት መደላደል ምክንያት ሊመጡ የሚችሉት ተጠቃሚነት በተለይም የተረጋጋ ሰላም እና የባለ ሀገርነት ስሜትን ወደ ጎን በመተው በጭፍን “ፖለቲካና ኮረንቲ በሩቁ”፤ ፖለቲካ ማለት “ውሸት እና መዋሸት” እንደሆነ በአደባባይ እንሰብካለን። በአብዛኛው በፖለቲካ ውስጥ መሪ ተዋናይ ነን የሚሉ ግለሰቦች ለፖለቲካ ጥቅም ሲባል መዋሸት ብፁዕነት እንደሆነ ይሰብካሉ፤ ከዚህ የውሸት ካምፕ ውስጥ እንዴት አድርጎ ነው ለሀቅ እና ለሞራል የሚሠሩ ወጣቶች ማፍራት የሚቻለው? በዚህ መጽሐፍ የመጨረሻ ክፍል ውስጥ ፖለቲካችንን ማዘመን በሚል ትንሽ ሃሳብ መለዋወጥ እንሞክራለን።

የዲሞክራሲና ሰብዓዊ መብቶቻችንን ለማስከበር አንድ ቀን ሥራ ለመፍታት፤ አንድ ቀን ለመራብ፤ ወይም አንድ ቃል ለመናገር ችግር ላይ ነን። እንደ ህዝብ ጀግኖችን ገለናል የሚሉ ክርክሮች እየበረከቱ ነው። ጀግኖችን በጥይት ባንገድለም በብዙ መከራዎች ሲከላሹ እያየን እንዳላየ ሆነናል የሚለው ክርክር መሰረት ያለው ነው። ለእያንዳንዱ ነፃነታችን መረገጥና መደፈር አውቀን በፍርሃት፣ ሳናውቅ በንዝህላልነት እየተባበርን ነው።

ይህንን ሁሉ ኃላፊነት በመሸሽ ልኑርበት፤ ልጆቹን ላሳድግ፤ ወዘተ በሚሉ ተልካሻ ሰበቦች መብቶቻችንን እያስረገጥን ለመኖር ከስምምነት ላይ የደረስን ይመስላል። አንድ ጊዜ ዶክተር ኃይሉ አርአያ በሊዝ አዋጅ ላይ በተጠራ ህዝባዊ ስብሰባ ላይ እንደተናገሩት “ልጆች ላሳድግ ብሎ ፍርሃት፣ ልጆቹን የት ሆኔ ላሳድግ ነው የሚለውን የሚጨምር አይደለም። ቦታ ሳይኖር ቤት ለመሥራት እንደመሞከር ነው።” ብለው ነበር።

ይህ ሁሉ ሆኖ ግን በሀገራችን ምቹ የማህበራዊ፣ ኤኮኖሚያዊና ፖለቲካዊ ስርዓት እንዲፈጠርና ከዚያ የሚገኘውን ትሩፋት ለማጣጣም እንፈልጋለን። ለዚህ የሚከፈለውን አንድም መስዋዕትነት ሳንከፍል ቢቻል ሌሎች ከፍለው ትሩፋቱ የጋራችን እንዲሆን እንመኛለን። አብራሃም ሊንከን፣ ማርቲን ሉተር ኪንግ እና ሌሎች ለአሜሪካውያን በከፈሉት ዋጋ አሜሪካ መኖር መርጠን ኢትዮጵያም እንደአሜሪካ እንድትሆን ምኞት አለን።

- በሀገራችን ዲሞክራሲ እንዲሰፍን እንፈልጋለን ነገር ግን ለዲሞክራሲ መስፈን አንድ ጠብታ ማዋጣት ፈቃደኞች አይደለንም፤
- በግፍ መታሰር እንዲቀር እንፈልጋለን፤ ይህንን ለመቃወም ወኔ የሚባል ነገር የለንም፤ ይልቁንም አርፎ መቀመጥን እንሰብካለን፤
- የትምህርት ጥራት እንዲሻሻል እንፈልጋለን ነገር ግን ተማሪ፤ አስተማሪዎች፤ ወላጆች ግዴታችንን ተወጥተን መንግሥትን ማስገደድ እንፈልጋለን፤
- የስደትን አስከፊነት እንሰማለን፤ ቢሆንም የየትኛውም ሀገር ግሪን ካርድ ወይም መኖሪያ ፈቃድ ለማግኘት የሚቀድመን የለም፤
- በማንኛውም መንገድ ሀገር ለቀን መውጣት እንፈልጋለን፤ ሌሎች ሀገር ውስጥ እየሞቱ ምቹ ሀገር እንዲያዘጋጁልን እንፈልጋለን

እነዚህን ሁሉ ስንመለከት በሀገራችን የፖለቲካ ምህዳር ያጠበበው ኢህአዴግ ብቻ ነው ብሎ ለመደምደም ያስቸግራል። እያንዳንዳችን በተለያዩ መነሻ ምን ምን እያደረግን ነው? ብለን መጠየቅ ይኖርብናል። አንዳንዶች እንደሚያስቡት በፖለቲካ ውስጥ የምንሳተፍ ሰዎች ተስፋ የቆረጥን ሳንሆን ከማንም በላይ ተስፋ ያለን፤ ነገር ግን የምናስበው ብሩሕ ተስፋ ሊመጣ የሚችለው በዋነኝነት እኛም ስንሳተፍበት ነው ብለን የምናምን መሆኑን ነው። በተቃራኒው ግን አብዛኛው ለውጥ የሚፈልገው በእርሱ ተሳትፎ ሳይሆን አንድ አንዴም

ሌሎች ሞተውለት እንዲሆን ይፈልጋል። ውሃ ጨምሮ ወተት መጠጣት ይፈልጋል የሚለውን ማሳያ ያመጣሁት ለዚህ ነው።

- ሆቴል ቤቶች አዳራሽ ለማከራየት ሲፈሩ፣ በግልፅ በደብዳቤ ክልከላው ይድረሰን ለማለት ሞራል ሲያጡ ምን ማለት ነው?
- ማተሚያ ቤቶች በህግ እንዲታተሙ ያልተከለከለን ጋዜጣ ወይም መጽሐፍት ላለማተም በስልክ ሲታዘዙ እሺ የሚሉ ከሆነ ምን ማለት ነው?

ለውጥ እንዲመጣ እየፈለጉ ለውጥ እንዲያመጣላቸው የሚፈልጉትን ኃይል ያለመደገፍ ወተት ፈልጎ ውሃ ከመጨመር በምን ሊለይ ይችላል። መብታችንን ለማስከበር አሁን ባለው ሁኔታ ትልቁ ስጋት የመንግሥት ክልክ ያለፈ በግለሰብ ህይወት የሚያደርገው ጣልቃ ገብነት ነው። ይህ ጣልቃ ገብነት ለህዝብ ሲባል ከሚደረግ ቅን እይታ አልፎ ዜጎችን እስከ ማሸበር ያደገ ነው። መንግሥታዊ አሸባሪነት።

ኢህአዴግ ያስፈራራል ወይ? የሚል ጥያቄ ቢነሳ በኔ በኩል መልሱ አዎ ነው። የማልስማማው ግን ምን ያህል ያስፈራራል? በሚለው ላይ ነው። ኢህአዴግን እንደ አንድ ተቋም 5 ሚሊዮን አባላት አሉት ብለን ብንወስድ፤ ሁሉም በማስፈራራት ተግባር ላይ ቢሰማሩ እንኳን አንድ አስፈራሪ ለዘጠና አምስት ሰው ነው የሚሆነው። በእውነቱ ለመነጋገር ኢህአዴጎች ሁሉም አያስፈራሩም፤ ነገር ግን አንድ ሰው በማስፈራራት ሁሉንም ማስፈራራት የሚለውን ስትራቴጂ

እንደ ውጤታማ ሞዴል ይጠቀሙበታል። ስለዚህ ምን እየሠራን ነው?

በተመሳሳይ መልኩ ስልክ ይጠለፋል? የሚል ጥያቄ ቢመጣ መልሱ “አዎ!” ይሆናል። ግን ሁላችንም በስልክ ስለዲሞክራሲና ነፃነት ብንወያይ ጠላፊው ይደክመው እንደሆነ እንጂ ተጠላፊዎች ምንም ልንሆን አንችልም። ወይም እንደምርጫ 97 የጽሑፍ መልዕክት ከነጭራሹ ልንከለከል እንችላለን። ይሄኔ አሸናፊዎች እንሆናለን። መታየት ያለበት በስልክ የምናወራው እና በጽሑፍ የምናስተላልፋቸው መልዕክቶች ይዘት ነው።

በመኪና ይከተሉናል፤ በሄድንበት መንገድ እየዘጉ ከለከሉን ይባላል። መልሱ “አዎ!” ነው። ነገር ግን ብዙ ሺ ብንሆን ይህን ሁሉ ሰው እየተከተሉ ለማዋክብ እድል ይኖራቸዋል? አቅምስ ከየት ይመጣል? ለነገሩ ክትትል የሚያደርጉ አስመስለው ከማውራት በዘለለ በሀገሪቱ ውስጥ ያሉትን መኪኖች በሙሉ ለመከተል የሚያስችል መኪናም የላቸውም። ጦርነቱ የስነ ልቦና ነው። ለኔ በመኪና የሚከተሉኝ ካሉ፤ በምሄድበት ሁሉ የሚያጅቡኝ ካሉ ለክትትል ሳይሆን ጥበቃ እየተያረገልኝ ነው ብዬ ነው የምወስደው።

ለዚህ ጥሩ ምሳሌ የሚሆን ማህበራዊ ተሞክሮ ላንሳ። አንድ ጊዜ በኤች. አይ. ሺ/ኤድስ ላይ የሚሰሩ ድርጅቶችን ስልጠና እየሰጠሁ እያለ ለስልጠና የመረጥኩት ምስል እራስዎን እንዴት ያዩታል? በሚል ጥያቄ ነበር። ብርሃኔ ከልካይ (አሁን በአሜሪካን ሀገር የምትኖር ከቫይረሱ ጋር የምትኖር ታዋቂ ሴት ነች) ከገጠመኛ ተነስታ

አንድ ምሳሌ ሰጠች። በሙያው ከፍተኛ ደረጃ የደረሰ አንድ ሰው እርሷ ጋ ስለ ግል ሁኔታው ሊያዋያት ቢሮዋ ይመጣና ጭንቀቱን ይነግራታል። በመጨረሻም አብረው ከቢሮ ይወጡና መንገድ ላይ ሲሄዱ ሳር ቅጠሉ ሁሉ እርሱን የሚያይ መስሎት ጭንቅ ውስጥ ይገባል። በመጨረሻ ምን ብትለው ጥሩ መሰላችሁ፤ “አንተን አይደለም እኔን ነው የሚያዩት” ትለዋለች። “ለምንድነው አንቺን የሚያዩሽ?” ሲላት “አድናቂዎቼ” ናቸው አልኩት አለችኝ። ከዚህ ተምራ ነው ደህንነቶች ለምንድነው የሚከተሉህ? ብለው ቢጠይቁኝ አጃቢዎቼ ናቸው ብዬ የምመልሰው። ወሳኙ ጉዳያችንን እንዴት እንደምንይዘው ማወቁ ላይ ነው።

የኢህአዴግ ስትራቴጂ የተመረጡ ሰዎችን በማሳያነት በማስፈራራት ቀሪው ህዝብ እንዲፈራ ማድረግ ነው። በዚህ ስሌት ነው የሚያስፈራራን። የኛ ተግባር ደግሞ ኢህአዴግ አምስት በመቶ ሲያስፈራራን ቀሪውን ጨምረን መፍራት እየሆነ ነው ያለው። በፍርሃት ውስጥ ነፃነት ይወለዳል ማለት ከአባብ እንቁላል እርግብ እንደመጠበቅ ነው።

አሁን ባለው ሁኔታ ፍርሃታችን ጥግ ደርሶ ሀገር ለቀን መሰደድን ጭምር እንደመፍትሔ ይዘነው እየተገበርነው እንገኛለን። ፓርላማ ከገባሁ በኋላ በተለያዩ ምክንያት ወደ ቢሮዬ የሚመጡ ወይም ባስቸኳይ እንፈልገሃለን የሚል መልዕክት ደርሶኝ ውይይት ስንጀምር በአብዛኛው የሚቀርብልኝ ጥያቄ ከሀገር ለመሰደድ ምን ልረዳቸው እንደምችል ነው። ጥያቄውም የሚሆነው ራሳቸው ወይም

በቅርብ የሚያውቁት ሰው ሺዛ የተመታለት ሲሆን በሚሄድበት ሀገርም የነዋሪነት ፈቃድ ለማግኘት እንዲረዳቸው ትብብር እንዳደርግላቸው ነው። የፓርቲ አባልና የመንግሥት ተቃዋሚ መሆናቸውን የሚገልፅ ማስረጃ እንዲያገኙ መርዳት ነው። እነዚህ ጥያቄዎች ከሁለት ሺ ሁለት ምርጫ ውጤት በኋላ የእለት ከእለት ጉዳዩ ሆኗል። ለዚህ ማሳያ የሚሆን አንድ አንድ ምሳሌዎች ላካፍላችሁ።

የድጋፍ ጥሪዬ ደርሷቸው ምላሽ ባፋጣኝ ይሰጡኛል ብዬ ከማምናቸው አንዷ የሆነችው ጓደኛዬ በፍፁም በማልጠብቀው ሁኔታ ጠፋችብኝ። የሷን መጥፋት ልዩ የሚያደርገው ለምርጫ እንደምወዳደር ካወቀች ጀምሮ ነው። ደውዬ “ለምን እንደጠፋችና ለምንድነው በዚህ ሰዓት ጣል ጣል የምታደርግኝ” ብዬ በተለመደው ቀልድ አዘል አቀራረብ ነገር ግን ሙሉ መልዕክቴን ሳይጎድል አስተላለፍኩ። መልሷ ደስ የሚል ነበር! “እኔኮ መኢአድ ነኝ” አለችኝና አረፈችው። መኢአድ መሆኗ እኔን ከመደገፍ ወደኋላ ያደርጋታል ብዬ አስቤ አላውቅም። ይህንኑ ይገፍ ቁጭ አልኩኝ።

የመኢአድ ጓደኛዬ ከሁለት ዓመት በኋላ ተገናኝንና ወሬ ስናወራ አንድ ጉድ ነገረችኝ። “ግርማ ባንተ የተነሳ ፈተና ላይ ነው የወደቅኩት። እየተደወለ ብታርፊ ይሻልሻል! እየተባልኩ በቀን በለሊት ይደወልልኝ ነበር።” አለችኝና አረፈችው። አዎ ሊደወል ይችላል ግን ይህንን መቁቁም የማይችል ጫንቃ ይዘን ነፃነት ያምረናል። በነገራችን ላይ ከሁለት ዓመት በኋላ የተገናኘው እንደድሯችን ቢራ እየጠጣን ስለ ኑሮ፤ ስለ ቢዝነስ እንድናወራ አልነበረም። አንድ ዘመዱ የሆነ

ሰው ወደ ውጭ ስለሚሄድ ለስደት እንዲረዳው ከፓርቲያችን የአባልነት መታወቂያ ወይም አንድ ማስረጃ ይገኝ እንደሆነ በአማላጅነት ነው። የዚህ ዓይነት አማላጅነት ቪዛ ባገኙ ሀገር ውስጥ ባሉ ሰዎች ብቻ የተወሰነ እንዳይመስላችሁ፤ ነዋሪነታቸው አሜሪካ፣ አውሮፓ፣ ወይም ሌሎች የስደት ጣቢያዎች ውስጥ ሊሆኑ ይችላሉ። ይህ የዕለት ከዕለት ፈተናዬ ከሆነ ቆይቷል። በአስቸኳይ ፈልጌህ ነበር ያለህበት ልምጣ ከተባልኩ፤ ወይም ከውጭ ሀገር ስልክህን አንድ ሰው ፈልጎት ነበር ልስጠው ወይ? ብለው ፈቃድ ከጠየቁኝ እና ለአስቸኳይ ጉዳይ ፈልጎህ ነበር ከተባልኩ ጥያቄው ምን እንደሚሆን አውቀዋለሁ። ብዙዎች ለዚህ የሚያቀርቡት ሰብብ ለኔ ውሃ የሚቋጥር ስላልሆነ መልሱ አንድ ነው። አይጥ ቤቴ ገባ ብሎ ቤቴን ለቆ የሚሄድ እርሱ ሞኝ ነው የሚል ነው። መልሱ የሞኝ ቢመስልም ከልብ ነው።

አንድ የፓርቲያችን አባል ከደሴ ደውሎ እኔን እና አቶ አስራት ጣሴን ደውሎ ያናግረናል። ያነጋገረን በጋራ አይደለም። ገርሞኝ “እገሌ ደውሎ እንዲህ አለኝ” ስለው እርሱም “እኔም ጋ ደውሎ ሰውዬውም መጥቶም ነበር” አለኝ። ሰውዬው አየር መንገድ ነው የሚሠራው። ለፓርቲያችን ልዩ ፍቅር እንዳለው ነገር ግን በሥራው ላይ ችግር እንዳይፈጠርበት ቢሮ እንደማይመጣ ተነግሮናል። ይሁን እንጂ ሰውዬው የመጨረሻው ቀን እንኳን ቢሮ መግባት ሳይፈልግ በውጭ አግኝተነው ለስደት የሚረዳውን ወረቀት እንዲሰጠው መፈለጉ እንደሆነ አወቅን።

ወጣቱ ለስደት እየተዘጋጀ በሀገራችን ለውጥ ይመጣል ብሎ ማሰብ አሁንም የዋህነት ይመስለኛል። መንግሥት ስለወጣቱ ስደተኝነት ደንታ አለው ብሎ ማሰብ ይቸግራል። ይልቁንም በመንግሥት ተቋም በኩል ዜጎች ዜግነታቸውን እንዲቀይሩ የውጭ ዜጋ እንዲሆኑ ፎርም ሲሞላ ይገኛል። ይህ እኔ በልጅነቴ ከማውቀው ሀገርን ከመክዳት ወንጀል ተለይቶ የሚታይ አይደለም።

በፓርቲ ጋዜጣ ላይ አንድ ሁለት ጽሑፍ እየፃፉ ጋዜጣ ይዞ ወደ ውጭ ሀገር በመውጣት መንግሥት በዚህ ጽሑፍ ምክንያት እየተከታተለኝ ነው ብሎ ለስደት መዘጋጀት ያሳዘነናል። መንግሥትም ስለዚህኛኛ ኃላፊነት ይሰማኛል ካለ ለምንድነው ዜጎች በአንድ ወይም በሌላው መንገድ ሀገራቸውን ለቀው ለመሰደድ ሲሉ ምንም ዓይነት ነገር ከማድረግ የማይመለሱት ብሎ ራሱን መጠየቅ አለበት።

አንድ የማውቀው ሰው ለአንድ ሥራ ጉዳይ ሚስቱን ውጭ ይዞ ይሄድና በዚያው ጥሏት ይመጣል። የፓርቲ አባል መሆኔን ስለሚያውቅ የፓርቲ አባል ነች የሚል ማስረጃ እንዳገኝ ብታደርግልኝ ብሎ ሲጠይቀኝ “እኔ አላውቅም” ነገር ግን ብዬ አንድ የምክር ቤት አባል የሆነ አሁን በውጭ የሚገኝ የኢ.ዴ.ሊ ፓርቲ ሰው አገናኘሁት። እርሱም አንድ የሌላ ፓርቲ (የፓርቲውን ስም የማልጠቅሰው ፓርቲው አምኖበት የሚሠራው ነው ብዬ ስለማላምን ነው።) ሰው ነው ከተባለ ወጣት ጋር አገናኘው። የአባልነት መታወቂያ ተሠርቶላት፤ ደብዳቤ ተፅፎ የልብ ወለድ ታሪክ የሚመስለኝን በዓይኔ አይቼው ገረመኝ። በዚህ ጉዳይ ላይ በመሳተፌ አዘንኩ። ይሁን እንጂ ይህ ሰው ለሚስቱ

ይህንን ልኮላት ስደት ተሳካላት። ወዲያው እርሱ ሌላ ሚስት አግብቶ ወለደ። ለካ ይሄ ሁሉ ጥረት ሚስቱን ሊገላገል ኖሯል ማለት ነው ብዬ ወሰድኩት። ይህ ለስደተኝነት የሚረዱ ዶክመንቶችን ማምረት የአንዳንድ ፓርቲዎች የተቋቋሙበት ዋና ተግባር እስኪመስል ድረስ እንደሚሠሩበት ያወቅሁት ዘግይቶ ነው። በግልፅ ይህ ፈተና የሆነብኝ ደግሞ ፓርላማ ከተመረጥኩና በፓርቲ ውስጥ በከፍተኛ አመራርነት መሳተፍ ከጀመርኩ በኋላ ነው። እነዚህን ደካማ የሚሏቸውን ተቃዋሚ ፓርቲዎች ውጭ ሀገር ሊሄዱ ሲሉ እንዴት አድርገው እንደሚጠቀሙባቸው ሳስብ በጣም አዝናለሁ። ይህን በእግረ መንገድ እንዲገባ የፈለኩት አንድነት ፓርቲ በዚህ ዓይነት ተግባር እንደማይሳተፍና በዚህ ዓይነት ጉዳይ ባታደክሙን እና ባትደክሙ ለማለትም ጭምር ነው።

ክፍል አራት

የፖለቲካ ምልክታ

ለሀገሪ ምን ላድርግ እንጂ ምን አደረገችልኝ አትበል

*"Ask not what your contry can do for you; ask what you can
do for your country."*

John F. Kennedy

ምዕራፍ XIII: ሕገ-መንግሥትና ፌዴራሊዝም

የኢትዮጵያ ሕገ-መንግሥት ከያዛቸው 106 አንቀጾች እንደ እኔ ዕይታ እያንዳንዱ ቢታረም 85 ከመቶ የሚሆኑት ያለምንም ጥርጥር ልንቀበላቸው የምንችላቸው ሊሆኑ ይችላሉ። ቀሪዎቹም በጣም በተወሰኑ ከህዝብ ጋር በሚደረጉ ውይይቶች ማሻሻያዎች ሊደረግባቸውና የተለያዩ ወገኖች እንዲቀበሉት ማድረግ ይቻላል። ስለዚህ ይህንን ህገ-መንግሥት ተቀብሎ ሥራ መሥራት ይቻላል ብዬ አምናለሁ። በዚህ ሁኔታ በሀገር አቀፍ ደረጃ ብዙ ልዩነት አለ ብዬ አላምንም። እኔም የተለየ ነገር ማቅረብ አልችልም። ልዩነት አለን የምንላቸው አንድ አንዶቹን ኢህአዴግ ራሱ ቢያሻሽላቸው የሚወዳቸው ሁሉ ይመስለኛል። ይሁን እንጂ ኢህአዴግ ህገ-መንግሥቱን እንደ ቅዱስ መጽሐፍ እንድናየው የራሱን አርቴፊሻል አጥር ስርቷል።

እንዲሁም ኢዴፓ ሶስተኛ የሚለውን አማራጭ ለማሳየት በሌላኛው ጎን አንድ ሌላ ባለቤት የሌለው አጥር ሠርቶ አቅርቧል። ኢዴፓ የሠራው አጥር ህገ-መንግሥቱ ተቀዶ መጣል አለበት የሚሉ አሉ የሚለው ሲሆን፤ በዚህ ጉዳይ ህገ-መንግሥቱ ተቀዳዶ መጣል አለበት የሚል ፓርቲ በኢትዮጵያ ውስጥ የለም። ወይም እኔ ስለመኖሩ አላውቅም። ስለዚህ በተጨማሪም በሌለ ጉዳይ ላይ መነጋገር አስፈላጊ አይደለም። ኢህአዴግም ሆነ ኢዴፓ ያጠሩት አጥር ለራሳቸው እንዲመቻቸው ነው²። ስለዚህ የኢትዮጵያ ህገ-መንግሥት

²በዚህ ጉዳይ ብዙ ጊዜ የሚነሱት ፕሮፌሰር መስፍን ናቸው። ይሄውም ህገ-መንግሥቱ የተፃፈበት ወረቀት ቀለም ያህል አንኳን ዋጋ አልተሰጠውም፤ በማለት ያቀረቡትን ሃሳብ ይልቁን

መሻሻል የሚገባው ክፍሎች እንዳሉት ሆኖ ረጅም ርቀት ሊያስኬድን እንደሚችል ጥርጥር የለኝም። ስለዚህ ዝርዝሩን ከዚህ በታች በተለያየ ርዕስ አስተያየቴን ስገልፅ እንዳንደቹን አነሳቸዋለው። ህገ-መንግሥት መናድ የሚባል ነገር የኢህአዴግ ቅዥነት ነው ማለት ነው።

ልክ እንደ ህገ-መንግሥቱ ሁሉ ኢትዮጵያ ፌዴራላዊ ስርዓት ይኑራት በሚል ነጥብ ላይ የኢትዮጵያ የፖለቲካ ሀይሎች ልዩነት ሲደመጥ አልሰማም። በፌዴራሊዝም ስርዓቱ ላይ ያለው ልዩነት በህገ-መንግሥት አንቀፅ 46/2 ላይ **“ክልሎች የሚዋቀሩት በህዝብ አሰፋፈር፣ ቋንቋ ማንነት እና ፈቃድ ላይ በመመስረት ነው።”** የሚለው ላይ ነው። ይህንን በቋንቋ ላይ የተመሰረተ ህገ-መንግሥታዊ ፌዴራሊዝም በአተገባበር ግን ኢህአዴግም እራሱ ቢሆን ተግባራዊ ያላደረገው ነው። ስለዚህ ጥያቄውና ክርክሩ ያለው ለኢትዮጵያ ህዝብ በሚጠቅም መልኩ ይስተካከል ነው። ይህ ደግሞ ቋንቋ አንድ መስፈርት ሆኖ ሌሎች ኢኮኖሚያዊና ማህበራዊ አንዲሁም ፖለቲካዊ ፋይዳ ያላቸውን መመዘኛዎች መጨመር አለበት ነው። ለምሳሌ በምንም መመዘኛ የሀረሪን ልዩ የፌዴራል ክልል መሆን የሚያስረዳ መመዘኛ ያለ አይመስለኝም። ህገ-መንግሥቱንም የሚደገፍ አይደለም።

ምናልባትም ኢትዮጵያ ውስጥ ምርጫ በህዝብ ይሁንታ እንደማይከናወን ጉልህ ማሳያ ሊሆን የሚችለው በሐረሪ የሚደረገው

ለከበር ይገባዋል ያሉትን ዋጋ ቢስ ነው አሉት እየተባለ ነው የሚተረጎመው። ይህንን ይዞ አጥር ማጠር ተገቢ አይመስለኝም። ፕሮፌሰር መስፍን ደግሞ ፓርቲ አይደሉም፣ አባል የነበሩበትም ፓርቲ እንዲህ ብሎ አቋም ይዞ አያውቅም።

ምርጫ ነው።³ የህዝቡ ብዛት በተመለከተ በምርጫ ሁል ጊዜ ሀረሪ ብቻ ስልጣን የሚይዝበት የኦህዴድ ዕጩ ምክትል የሚሆንበት ተዓምር በምርጫ ነው የሚመጣው የሚል አስገራሚ ድራማ ነው። ሀረሪ ከኢህአዴግ አጋርነት እራሱን ቢያገል ይህች በነፃ ያገኛትን ወንበሩን እንደሚቀማ ያውቀዋል። የሀረር ነዋሪዎች የሚወክላቸው ሰው በክልላቸው ስለማይኖር ከክልሉ ውጭ የሚኖር ሀረሪ ነው የሚወክላቸው። ሐረርን ለሚያክል ከተማ ይህ በፌዴራሊዝም ስም የሚቀለድ ቀልድ ነው።

---

³በ2000 ዓ.ም በተደረገው ቆጠራ የሐረር ክልል ነዋሪ ከ138 ሺ ብዙ የማይዘል ሲሆን የሀረሪ ብሔር ቁጥር 15 ሺ ወይም 12 ከመቶ ብቻ ነው። አማራ፣ ኦሮሞ ሶማሌ እና ትግራይ በተከታታይ 40፣ 28፣ 7 እና 3 ከመቶ ያለውን የህዝብ ስብጥር ሲይዙ ሌሎች ደግሞ በድምሩ 10 ከመቶ ይሆናል። በጎሳ ፖለቲካ በሚኖሩበት ሀገር ሀረሪዎች በሆነ ተዓምር የክልል ፕሬዝዳንት ለመሆን የሚያስችላቸውን ድምፅ ያገኛሉ።

ምዕራፍ XIV: ኢትዮጵያዊ ብሔረተኝነት እና ዘውጌያዊነት

በአብዛኛው የምንመለከተው ዘውጌ ብሔረተኛ የሆኑ ሰዎች ኢትዮጵያዊነትን በማንኛውም ጊዜ ካልተስማማቸው አውልቀው የሚጥሉት ዓይነት ነገር ነው የሚመስለው። ኢትዮጵያዊነታቸው ሁልጊዜም ከብሔር ማንነታቸው ያንሳል። ለዚህም ነው አንዳንድ ከፍተኛ የፖለቲካ ሰብዕና ላይ የደረሱ ናቸው የሚባሉ ሰዎች ጭምር በብሔር አጥር ስር ሆነው ለኔ ያልሆኑት ኢትዮጵያ ብትብታተን ግድ የለኝም የሚሉት። የተገኙበትን ብሔር ወርቅ ሲሉና ስለኢትዮጵያዊነት ሲጠየቁ ግን ከሸሚዝ ቁልፍ ጋር የሚያነሳፍሩትም ከዚህ መነሻ ነው። በእነርሱ እይታ ኢትዮጵያ የምትባል ሀገር የጥቅም ምንጭ እንጂ ሌላ ምንም አይደለችም የሚል ነው። ይህ ነው ጆን ኤፍ ኬኒዲ “ለሀገሪ ምን ላድርግ እንጂ ምን አደረገችልኝ አትባል።” በሚል ካስቀመጠው መርህ ጋር የሚጋጭ ብዬ በመግቢያ ላይ እንዳሰፍረው ያስገደደኝ።

በኢትዮጵያ እጅግ ተጋነው ከሚቀርቡ የብሔር ጭቆናዎች በመነሳት እንዲሁም በቅርቡ በሀገር ውስጥ ሚዲያዎች ተጋነው ከሚቀርቡ የብዙ ብሔርነት አንፃር፣ እንዲህ ዓይነት ብዙህነት በሌላ ዓለም የሌለ እና ኢትዮጵያ ላይ ብቻ የተጫነ እዳ፣ አንዳንዴ ደግሞ ለኢትዮጵያ ብቻ የተሰጠ የተለየ ፀጋ አድርጎ ማቅረብ በጣም የተለመደ እና አሳሳች ነገር እየሆነ ነው የመጣው።

በቅርቡ ነፃነቷን ያገኘችው ደቡብ ሱዳን እንኳን 64 የሚሆኑ የተለያዩ ቋንቋ የሚናገሩ ጎሳዎች እንዳሏት ትናገራለች። ዩናይትድ ስቴትስ ኦፍ አሜሪካ በመባል የምትታወቅ ሀገር በዓለም ላይ ያለ ሁሉ የሰው ዘር ያለባት ሀገር ነች ማለት ይቻላል። ነገር ግን እነዚህ ዝርያዎች ተሰብስበው (የመደራጀት መብታቸውን ተጠቅመው)፣ ለኛ የማትሆን ከሆነ አሜሪካን የሚባል ነገር የለም ትፍረስ ሲሉ ተሰምቶ አይታወቅም። ቢያንስ አሁን ባለው የዓለም የእድገት ሁኔታ። አሜሪካዊነት የሚያስደስት የማንነት መገለጫ ነው እንጂ በፈለጉ ጊዜ ሊያፈርሱት የሚችሉት ጊዜያዊ መጠለያ አይደለም። ሕንድ፣ ናይጄሪያ፣ ወዘተ የብዙ ዓይነት ብሔሮች መኖሪያ ሀገር ናቸው። ወደ ዝርዝር መግባት ሳያስፈልግ ኢትዮጵያ በብሔር ብሔረሰብ መኖሪያነት በዓለም የተለየች ሀገር አይደለችም። ስለዚህ ኢትዮጵያዊነትም ጊዜያዊ መጠለያ አይደለም፤ ካልተመቸ አፍርሰውት ወደሌላ ምሽግ የሚኬድበት ሁኔታም የለም።

ለኢትዮጵያ ብሔርተኝነት ቦታ መስጠት አሁን የሚጠበቅብን ከፍተኛ ሀገራዊ ኃላፊነት ይመስለኛል። በቅርቡ የተጀመሩ የባንዲራ ቀን፣ የብሔር ብሔረሰቦች ቀን የመሳሰሉትን ብሔራዊ በዓላት ልናደርጋቸው እንችላለን። ኢትዮጵያ ትቅደም ሲባል ትግሬነት፣ ኦሮሞነት፣ ዶርዜነት፣ ጉራጌነት ወዘተ ይውደም ማለት ነው ብሎ ያስተማረን ማን እንደሆነ ባላውቅም፤ ጥቁር ካልሆነ ነጭ ነው፤ የሚለው አስፍቶ ማየት የተሳነው ፍልስፍና አንደሆነ እንዘባለሁ። በምድር ላይ ያሉ ቀለማት ሁሉ በነጭና ጥቁር መካከል እንዳሉ

ያለመረዳት ዳፍንት (ክለር ብላይንድነስ) የተፀናወተን ፍጡሮች የሆንን ይመስለኛል።

የኢትዮጵያ ብሔረተኝነት ምንድነው? ብለን ስንጠይቅ ለእኔ መልሱ ቀላል ነው። የብሔር ማንነትን መተው የማይጠይቀውን ለኢትዮጵያ ህዝብና ለመሬቷም የሚጠቅመውን ለማድረግ ዝግጁ የመሆን ፍላጎት ነው። የኦሮሞ ህዝብ ከዚህ ምን ይጠቀማል፣ የትግራይ፣ የአማራ፣ ወዘተ ህዝብ ከዚህ ምን ይጠቀማል እያሉ በተናጠል በጎጥ ከማለብ፣ ኢትዮጵያዊ ዜጋ ከዚህ ምን ይጠቀማል ወደሚል አስተሳሰብ ማደግ ማለት ነው። የአስተሳሰብ እመርታ ማለት ነው።

የዜግነት ክብር በኢትዮጵያችን ፀንቶ
ታየ ህዝባዊነት ዳር እስከዳር በርቶ
ለሠላም ለፍትህ ለሕዝቦች ነፃነት
ለእኩልነት በፍቅር ቆመናል በአንድነት
መሰረተ ፅኑ ሰብዕናን ያልሻርን
ህዝቦች ነን በሥራ ለሥራ የኖርን
ድንቅ የባሕል መድረክ የአኩሪ ቅርስ ባለቤት
የተፈጥሮ ፀጋ የጀግና ህዝብ እናት
እንጠብቅሻለን አለብን አደራ

ኢትዮጵያችን ኑሪ እኛም ባንቺ እንኩራ

በግሌ ይህንን መዝሙር ለኢትዮጵያዊ ብሔርተኝነት መሰረት ነው ብዬ አምናለሁ። ኢትዮጵያ ትቅደም ከሚለው መፈክር ጋር የሚሄድልኝ ነው። አንድ ሁለት ጥያቄ ሊነሳ ይችላል። “ህዝቦች” ማለት ምን ማለት ነው? ይህ ከፖለቲካ አንፃር ማለት ነው። በዚህ “ሴማንቲክ” ውስጥ መደናገር አልፈልግም። የኦሮም ህዝብ ካልን፣ የአማራ ህዝብ እያልን፣ ከቀጠልን በአንድነት ህዝቦች ስንባል፤ በጥቅል ደግሞ የኢትዮጵያ ህዝብ/ህዝቦች ብንባል ብዙ ችግሩ አይታየኝም፤ የጅቡቲ ህዝብ፣ የኬንያ ህዝብ፣ ወዘተ ብለን የአፍሪካ ሕዝብ/ሕዝቦች ልንባል እንችላለን ብዬ መረዳት አፈልጋለሁ።

ከዚህ በተለየ ለወደፊት ከሚሆን መልካም ምኞት አንፃር ካልሆነ በስተቀር “ህዝቦች ነን በሥራ ለሥራ የኖርን” የሚለው ከአውነት አንፃር ሲፈተሽ ለጃፓን ህዝብ ነው? ወይስ ለኢትዮጵያ ህዝብ? ይህ ስንኝ ማለት ይኖርብን ይሆናል። የሚሠራ ህዝብ ድሃ ሊሆን አይችልም፤ አሁን ያለንበት ድህነት የሥራችን ውጤትም ጭምር ነው። ድህነት ከሀገራችን እንዳይወጣ ገዢዎች የሚከተሉት ፖሊሲ ውጤት ነው በሚለው አመክንዮ የምስማማ ቢሆንም፤ የገዢዎችም ምንጭ እኛ መሆናችንን መርሳት የለብንም። ኢትዮጵያዊያን በሀገራችን ለሥራ ካለን ተነሳሽነት ይልቅ ስደት ላይ ጎበዞች እንደሆንን ብዙ ማስረጃ ማቅረብ ይቻላል። ይህ የህዝብ መዝሙር ዘላለማዊ እድርጎ ታስቦ የተዘጋጀ ነው፤ እንዲህ ሆነን አንቀርም፤ በወሳኝነት ከድህነት እንላቀቃለን ከሚል በጎ ምኞት ነው ብለን ልንወስደው እንችላለን።

ለነገሩ “በፍቅር በአንድነት” ቆመናል ወይ? ተብለን ልንጠየቅም እንችላለን። ግን በጅምር ላይ ያለው ብዬ ማሰብና እንደ በጎ ምኞት ብወስደው እመርጣለሁ። ለእኔ ኢትዮጵያዊነት ማለት ከነዚህ ሁሉ በተጨማሪ፤

“አጠብቅሻለሁ አለብኝ አደራ

ኢትዮጵያዬ ኑሪ እኔም ባንቺ ልኩራ”

የሚለው ማሰሪያ ስንኝ ነው (ከወል ወደ ነጠላ ተቀይሮ) በደሜ የሚመላለሰው።

ስለዚህ በኢትዮጵያ ብሔርተኝነትና በዘውጌነት መሐከል ሆነን የኢትዮጵያ ፖለቲካ ምን ይምስል ብለን መጠየቅ ይኖርብናል።

በኢትዮጵያ ውስጥ በፌዴሬሽን ምክር ቤት ዕውቅና የተሰጣቸው 75 ብሔሮችና ብሔረሰቦች አሉ። በብሔር ማንነት ማሰብ ከተቻለ 75 ፓርቲ በየብሔሩ ያስፈልገናል ማለት ነው። በብሔር ቢያንስ ሁለት ዓይነት አስተሳሰብ ያስፈልጋል/ይገኛል ካልን ደግሞ 150 ፓርቲ ያስፈልገናል እንደማለት ነው። ወይም ደግሞ በሃሳብ ልዩነት ከሆነ በሚሊዮን የሚቆጠር ፓርቲ ያስፈልገናል ማለት ነው። ይህን ያህል የተንበረቀቀ ነገር በምድር ላይ ያለ አይመስለኝም። መኖርም የለበትም፡

የብሔር ፖለቲካን በህግ ያቋቋመው ህገ-መንግሥት አንቀጽ 8/1 “የኢትዮጵያ ብሔሮች፣ ብሔረሰቦች፣ ህዝቦች የኢትዮጵያ ሉዓላዊ ሥልጣን ባለቤቶች ናቸው።” ይላል። ይህ አንቀጽ ኢትዮጵያዊያን ዜጎች የሀገራቸው ባለቤት ለመሆን በአንድ የብሔር ማዕቀፍ ውስጥ እንዲገቡ

የሚያስገድድ ነው። ይህ ደግሞ በህገ-መንግሥቱ ዝርዝር ውስጥ ከተጠቀሱት የግለሰብ ዝርዝር መብቶች ጋር ሁሉ ይጋጫል። ሀገራቸው ሳይሆን የዜግነት መብት ምን ማለት እንደሆነ ግልፅ አይደለም።

ይህ አንቀፅ የዜጎችን ኢትዮጵያዊነት ቦታ በሚሰጥ መልኩ ሊስተካከል ይገባል ማለት ህገ መንግሥቱን መናድ ሳይሆን በህግ ፊት ቦታ ላለው ግለሰብ ዜጋ ቦታ መስጠት ማለት ነው። ኢህአዴግ በተለያዩ መልኩ ለግለሰብ መብት ቦታ አለኝ እያለ ስለሆነ ይህንን ሌሎች መጥተው እስኪያስተካክሉት መጠበቅ የለበትም። በዚሁ የህገ-መንግሥት መንፈስ የተቃኘው ትርጉም ደግሞ እንደሚከተለው ይነበባል።

አንቀፅ 39/5 “በዚህ ህገ-መንግሥት ውስጥ ብሔር፣ ብሔረሰብ፣ ህዝብ ማለት ከዚህ ቀጥሎ የተገለፀውን ባህርይ የሚያሳይ ማኅበረሰብ ነው።” በማለት የሚከተለውን ትርጉም ይሰጠዋል፣ “ሰፊ ያለ የጋራ ጠባይ የሚያንፀባርቅ ባህል ወይም ተመሳሳይ ልምዶች ያላቸው፣ ሊግባቡበት የሚችሉበት የጋራ ቋንቋ ያላቸው የጋራ ወይም የተዛመደ ሕልውና አለን ብለው የሚያምኑ፣ የስነ ልቦና አንድነት ያላቸውና በአብዛኛው በተያያዘ መልክዓ ምድር የሚኖሩ ናቸው።” የሚል ቅጥ አንባሩ የጠፋበት ትርጉም ነው ያለው።

ይህንን ትርጉም ይዘን ለዚህ የሚሆን ስብስብ ማግኘት ከፈለግን የኮንዶሚኒየም ነዋሪም፣ በአንድ ጦር ካምፕ ለረጅም ጊዜ የሰፈረ ወታደር ወይም ወዛደር ይህን መስፈርት ሊያሟላ ይችላል። ስለዚህ

ይህን ስብስብ ብሔር፤ ብሔረሰብ፤ ህዝብ ማለት ይቻላል ማለት ነው። የኢትዮጵያ ህገ-መንግሥት ለብዙ ቃላት አንድ ዓይነት ትርጉም በመስጠት ቀዳሚ ሳይሆን አይቀርም። የቋንቋ ሊቆች በዚህ ጉዳይ አንድ ሊሉን ይችላሉ። ለዚህም ነው በኢትዮጵያ ህዝብ መዝሙር ላይ ህዝቦች ማለት ምን ለማለት ነው ብለን መጨቃጨቅ ሳይገባን በቅን ልቦና በሰጥቶ መቀበል መንፈስ ልንተረጉመው ይገባል ያልኩት። ህዝቦች የሚለው ቃል በኢትዮጵያ የሚገኙትን ብሔራዊዎች የሚያስደስት ከሆነ፤ ኢትዮጵያዊ ብሔራዊዎች ልንቀበለው የሚገባ ቀላል ነገር ነው ብዬ ወስጄዋለሁ።

አሁን ባለው የኢትዮጵያ ፖለቲካ ሁኔታ ወደድንም ጠላንም ኢህአዴግ ይህ መስመር በሀገራችን አንድ የፖለቲካ አስተሳሰብ እንዲሆን ሲሠራበት ኖሯል። ለስልጣኑ ማስጠበቂያም ዋልታና ማገር አድርጎታል። ይህ አስተሳሰብ የለም ብሎ በጭፍን በመካድ ሳይሆን ይህ አስተሳሰብ ያለበትን ጎዶሎ በማሳየት እና እንደ አማራጭ ለህዝብ ለምርጫ የሚቀርብ እንደሆነ ከግንዛቤ ማስገባት ያስፈልጋል። የብሔር ፖለቲካ አራማጆች በብዛት የሚጠይቁት ጥያቄ ኢትዮጵያዊ ማን ነው? የሚል ሲሆን እኔ ደግሞ መጠየቅ ያለበት ኢትዮጵያዊ ያልሆነ ማን ነው? ተብሎ መሆን አለበት ነው።

አሮሞ፣ አማራ፣ ትግሬ፣ ጉራጌ፣ ሲዳማ፣ ወላይታ፣ ጋሞ፣ ደራሼ፣ ከምባታ፣ ወይም ቅይጥ መሆን በምን ምክንያት ነው ከኢትዮጵያዊነት ማዕቀፍ ውስጥ የሚያስወጣው? ለምንስ ነው? ማን ነው ኢትዮጵያዊ ተብሎ ለኢትዮጵያዊነት መስፈርት የሚያወጣልን?

ለምንድነው? ብለን መጥገት ይኖርብናል። ስለዚህ በብሔርተኝነት ፖለቲካ መስመር ያዋጣናል ብለው ፖለቲካ ከሚሠሩ ሰዎች ጋር መጫወት ያለብን እንዲህ የሚባል አስተሳሰብ የለም፤ በሚል ክርክር ውስጥ በመግባት ሳይሆን፤ በአማራጭ ለመደራጀት ብሔር/ጎሳ ሳይሆን የአስተሳሰብ/የርዕዮት መቀራረብ መሆኑን ብሎም ይህ መቀራረብ በምንም ዓይነት ከዘር ማንነት ጋር አብሮ የማይሄድ፤ ይልቁንም ከአንድ እናትና አባት በተወለዱ ቤተሰቦች ውስጥም ልዩነት ሊኖር እንደሚችል በማስረዳት የሃሳብ ልዕልናችን የላቀ መሆኑን በማስረዳት መሆን ይኖርበታል።

ስለዚህ ይህ አስተሳሰብ መኖሩን መቀበል፤ ቀጥሎ በጋራ ስንሆን የቡድን መብት ብለው እንታገልለታለን የሚሉት ነገር የማይያዝና የማይጨበጥ መሆኑን ሲያምኑ ሊተዉት እንደሚችሉ ማሰብ ነው። በዚህ አንፃር መድረክ ጥሩ ጅምር ነው ብለን ልንወስደው እንችላለን። ኢህአዴግ ወደዚህ ለማድረግ ሙከራ ያደርግ እንደነበር ውስጥ አዋቂዎች ይናገራሉ። በሚያሳዝን መልኩ ለዚህ እርሾ ሆኖ የሚያገለግለውን ኢህአዴግ የሚባለውን ወደ ብሔራዊ ቀይሮት ዘጭ ባይል ኖሮ።

ከላይ ካነሳሁት ኢትዮጵያዊ ብሔርተኝነት እና ዘውጌነት ጋር በቅርብ ትስስር ያለውን የቡድን እና የግለሰብ መብት እዚሁ ማንሳት አግባብነት ያለው ይመስለኛል። በሀገራችን ፖለቲካ ከማይገቡኝ ጉንጭ አልፋ ክርክሮች ውስጥ ከቡድን መብት እና ከግለሰብ መብት የቱ ይቀድማል? የሚለው ነው።

ለነገሩ የትኛው ነው የሚቀድመው ማለቱን ትተን የዶሮ እና የእንቁላል ጉዳይ አድርገን ልንወስደው ከፈለግን አንዱ አማራጭ ነው። እኔ ግን እርሱ አይመስለኝም። በግሌ የግለሰብ መብት መከበር አለበት ብዬ ስለ ይህን አቋም በመያዜ እስከዛሬ ሊታየኝ ያልቻለው በዚህ ምክንያት ልደፍረው የምችለው የቡድን መብት ማጣቴ ነው።

ይህን ጉዳይ ለማስረዳት የኢህአዴግ አብዮታዊ ዲሞክራሲ ስለቡድን መብት የሚለውን እንደው ። የዲሞክራሲ ስርአት ግንባታ ትግልና አብዮታዊ ዲሞክራሲ ገፅ 34 እንዲህ ይላል፤

“ዲሞክራሲ የግለሰብና የዜግነት መብቶችን ብቻ ሳይሆን የቡድን ወይም የእኩልነት መብቶችን ይሸፍናል። የብሔር/ብሔረሰቦች፣ የፆታዎች፣ የሃይማኖቶች እኩልነት ማረጋገጥ ዲሞክራሲን እውን ለማድረግ እጅግ አስፈላጊ ነው። ፡ ሁሉም ለዲሞክራሲ ቆመናል የሚሉ ሃይሎች ሊብራሎችም ጭምር ይህንን መሰረታዊ ሃቅ ሊክዱ አይችሉም። ይህ እንደተጠበቀ ሆኖ ሊብራሎች ዋናው ጉዳይ የግለሰብ መብት ነው፤ የቡድን መብት የግለሰቦች መብት የሚገለፅበት አንድ መልክ እንጂ ራሱን የቻለ መብት አይደለም ይላሉ። አብዮታዊ ዲሞክራሲ ይህንን አመለካከት አይቀበልም።”

ልብ በሉ “ሞኝ ምን ብሎ ያሸንፋል ቢሉ እንቢ ብሎ” እንደተባለው ማለት ነው። “አብዮታዊ ዲሞክራሲ ይህንን አይቀበልም”

ይላል እንጂ የግለሰብ መብት በተከበረበት እንዴት ተደርጎ የቡድን መብት እንደሚጣስ ማሳየት አይችልም። በማስከተለም

“የግለሰብ መብቶች ሳይከበሩ የቡድን መብቶች ሊከበሩ እንደማይችሉ ግልፅ ነው።”

በማለት ራሱን ይቃረናል። እነዚህ መብቶች የማይነጣጠሉ እንደሆኑ ግን ምንም ማስረጃ ማቅረብ አልቻለም። በመቀጠልም እንዲህ ይላል

“ለዎች ሃሳባቸውን በነፃ የመግለፅ፣ የመደራጀት፣ የመምረጥና የመመረጥ ወዘተ መብቶች ካልተከበሩላቸው የቡድን መብቶቻቸውን ሊያስከብሩ አይችሉም።”

የግለሰብ መብት የሚባሉት ሃሳብን በነፃ የመግለፅ የመደራጀት ወዘተ ሲሆን እነዚህ መብቶች ናቸው ቡድን የሚባለውን የሚመሰርቱት እና ተግባራዊ የሚያደርጉት፤ ይህን እንዴት ተግባራዊ ማድረግ እንደሚያስችግር ማስረዳት አይችሉም። ምንጩና መሰረቱ እንዴት እንደሆነ ሳይታወቅም ማለትም እንዴት የግለሰብ መብት በተከበረበት ሁኔታ የቡድን መብት እንደሚጣስ ማስረዳት የሚያቅተው የአብዮታዊ ዲሞክራሲ ትንተና፣ የቡድን መብት የግለሰቦችን መብት ለማክበርም የግድ ነው የሚል መደምደሚያ እንዲህ ብሎ ያቀርባል፤

“የቡድን መብት የሚባለውን የሚያመጡት በሌላ መልኩ ደግሞ ለዎች በዲሞክራሲ መብቶቻቸው መጠቀም የሚችሉት በግልና በተነጣጠለ አካሄድ ሳይሆን በተለያዩ መልኩ ተደራጅተውና ተቧድነው ነው። የቡድን የአኩልነት

መብቶች ካልተከበሩ የግለሰብ መብቶችን ተግባራዊ ማድረግ አይቻልም። ባጠቃላይ ሲታይ ግን እነዚህ መብቶች አንዱ ከሌላው ተነጥሎ ሊኖሩ የማይችሉ የዴሞክራሲ ሁለት ገጾች ናቸው።”

በማለት ጉዳዩን የእንቁላልና ዶሮ አይነት አድርጎ ለያዥ ለገናኝ አስቸጋሪ ያደርገዋል።

በእኔ እምነት ግለሰቦች ሃሳባቸውን በነፃነት የመግለፅ መብት ካልተከበሩላቸው የቡድን ሃሳብ ማለት ምን ማለት እንደሆነ ግልፅ አይደለም። በቡድን ማሰብ አይቻልም፤ የቡድን አባላት የሆኑ ግለሰቦች ሃሳባቸውን አንሸራሽረው የጋራ የሚሆን ነገር ሊይዙ ይችላሉ። ይህ የጋራ ሃሳብ ለአንዱ ሩቅ ለሌላው ቅርብ ሊሆን ይችላል። አንዳንዴ ይህ የጋራ ሃሳብ በድምፅ ብልጫ የተወሰነ እንደሆነ ለጥቂቶች ሃሳባቸውም ላይሆን ይችላል። ነገር ግን ይህ ቡድን ከዚህ የጋራ ሃሳብ ውጭ ሌሎች የቡድን የጋራ ነገር ስለሚኖረው በቡድኑ ለመቆየት ሊወስን ይችላል። ስለዚህ የግለሰቦች አማካይ የሆነ አስተሳሰብ እንጂ የቡድን ሃሳብ የሚባል ነገር የለም። ሃሳብ ለሌው ቡድን ሃሳብ በነፃነት የመግለፅ መብት የሚባል ነገር የለም። የግለሰቦችን ተፈጥሯዊ የሆነውን ሃሳብን በነፃነት የመግለፅ መብት የሚያከብር ስርዓት በምንም ዓይነት እነዚህ ሰዎች ብዙ ስለሆኑ አብረው ሃሳባቸውን ስላቀረቡ ይህ መብት የሚነፈግበት ሁኔታ አይገባኝም።

የመደራጀት መብትን እንደ ተፈጥሯዊ የግለሰብ መብት መቀበል ማለት ሰዎች ይህንን መብታቸውን ተጠቅመው ቢፈልጉ በፆታ፤

በቋንቋ፣ በሰፈር ወይም በፈለጉት መንገድ መደራጀት ይችላሉ ማለት ነው። በኮንዶሚኒየምም ቢሆን። ይህ ማለት ደግሞ ይህ የተደራጀ ሀይል ሃሳብን የመግለፅ ነፃነቱ በተከበረበት ዓለም ላይ ለአንድ ሰው የሚቻል ሃሳብን መግለፅ መብት ለብዙ ሰዎች ሲሆን የሚከለክል አይሆንም። ግለሰቦች የመምረጥና የመመረጥ መብቶች ከተከበሩላቸው መቼም ቡድኖች እንምረጥ ብለው ለምርጫ አይቀርቡም፣ ድምፅም አይሰጡም። ይህ የቡድን መብት ዋነኛ ተከራካሪ ነኝ የሚለው ኢህአዴግ እንኳን ለቡድን የምርጫ ካርድ ሲሰጥ አይታይም። የሐረሪው ምርጫ እንዴት እንደሆነ አይታወቅም እንጂ።

ሀይን ራንድ የተባለች በዚህ ጉዳይ ብዙ ያለች ፈላስፋ እንዲህ ትላለች፤

“እንደ እውነቱ ከሆነ ቡድን መብት የለውም። መብት የሚባል ነገር ያለው ሰው ነው። ስለዚህ የግለሰብ መብት የሚባለው ነገር ዝም ብሎ የቃላት ድረቶ ነው። የጋራ መብት የምንለው ነገር ስለሌለ አንድ ሰው የቡድን አባል በመሆን የሚያገኘውም የሚያጣውም ነገር የለም። ሰው የቡድን አባል ሲሆን ለተጨማሪ መብት መሆን የለበትም፣ ቡድን ውስጥ ካሉትም የሚያንስ አይሆንም። በዚህ ፍልስፍና መሰረት የግለሰብ መብት ለድርድር የሚቀርብ አይደለም፣ የቡድን አባልም ሲኮን በድምፅ ብልጫ የሚቀነስና የሚጨመር አይደለም። በፖለቲካ መብት የማስከበር ተግባር የሚባለው አነስተኛ ቁጥር ያላቸው ማንኛውም ቡድን መብቶቹን

በአብላጫ ድምፅ እንዲያጣ ሲሆን አነስተኛ ድምፅ የሚባለውም ዝቅተኛው ደግሞ አንድ ሰው ነው።”

በእንግሊዘኛ እንዲህ ይነበባል፤

Ayn Rand, developer of the philosophy of Objectivism asserted that a group, as such, has no rights. She maintained that only an individual man can possess rights, and therefore the expression "individual rights" is a redundancy, while the expression "collective rights" is a contradiction in terms. In this view, a man can neither acquire new rights by joining a group nor lose the rights which he does possess. Man can be in a group without want or the group minority, without rights. According to this philosophy, individual rights are not subject to a public vote, a majority has no right to vote away the rights of a minority, the political function of rights is precisely to protect minorities from the will of majorities, and the smallest minority on earth is the individual. This could be argued to contravene the idea of corporate personhood.

ምዕራፍ XV: የመድብለ ፓርቲ ስርዓት ግንባታና

ምርጫ

በኢትዮጵያ የመድብለ ፓርቲ ስርዓት የምርጫ ጉዳይ ሳይሆን ብዙህነታችን የሚጠይቀን አማራጭ የማቅረቢያ ስርዓት ነው። በእኔ እምነት የአንድ እናት ልጆች እንኳን በአስተሳሰብ ሊለያዩ እንደሚችሉ አንድም ቀን ተጠራጥራ አላውቅም። ለዚህም ነው አንድ ቀን በህይወቴ በዘር ወይም በጎሳ በተደራጀ ፖለቲካ ውስጥ ለመሳተፍ አስቤ የማላውቀው። ፖለቲካ አስተሳሰብ እንጂ በዘርና ደም ትስስር የሚተላለፍ ነገር አይደለም። እንደ አጋጣሚ ሆኖ የሪፐብሊክን ልጆች ሪፐብሊክን ቢሆኑ፣ የዲሞክራሲ ልጆች ዲሞክራሲ ሊሆኑ ይችላሉ። ይህ ግን በዘር ማንነት ሳይሆን በአቅራቢያቸው ያለው የፖለቲካ አመለካከት ተፅዕኖ ነው ሊሆን የሚችለው።

በኢትዮጵያ እንዲኖር የምፈልገው የፖለቲካ አደረጃጀት (በአዋጅ እንዲሆን አይደለም በሃደት እንዲመጣ የምፈልገው) በአስተሳሰብ የሚለያዩ ከአምስት የማይበልጡ/በበልጡም ግድ የለም/ ህብረ ብሔር ፓርቲዎች ሀገር እንድትሆን ሲሆን፤ አሁን ያሉት የብሔር ፓርቲዎች እየከሰሙ በተለየ አወቃቀር ግን ለስልጣን ከመወዳደር ደረጃ ዝቅ ብለው በተለያየ ምክንያት በመንግሥት ይሁን ወይም በማንኛውም የተደራጀ አካል በቡድኖች ላይ (ብሔሮችን ጨምሮ) የሚደርስን ጫና ለህዝብ እና ለገዢ ፓርቲ የሚያጋልጡ እንዲሁም ለህዝብ ተወካዮች ድምፃቸውን ማሰማት የሚችሉ ስብስቦች እንዲሆኑ ነው።

ከፖለቲካ ፓርቲነት ተግባር ይልቅ እንደ ሲቪል ማህበር ሚና እንዲኖራቸው ነው። በተለይ ለስልጣን የሚወዳደሩ ፓርቲዎች የዚህ ዓይነት እኩይ አስተሳሰብ ማራመድ ሲጀምሩ የማጋለጥ ሥራ በመሥራት የህዝብ ድምፅ እንዳያገኙ ማድረግ የሚችሉበትን ስርዓት መዘርጋት ይኖርባቸዋል። እነዚህ አሁን በብሔር የተደራጁ ፓርቲዎች ከፖለቲካ ፓርቲነት ይልቅ የሲቪል ማህበርነታቸው የበለጠ ጎልቶ መውጣት አለበት ብዬ አምናለሁ።

ሁልጊዜ በምርጫ ተስፋ መቁረጥ የማልፈልገው አንድ ቀን በምርጫ ስርዓት ውስጥ ክልቡ ጋር የሆነ የምርጫ ኃላፊ ይመጣና ለማንም ሳይወግን ምርጫ የሚካሄድበት ስርዓት ሊመሰረት ይችላል የሚል ተስፋ ስላለኝ ነው። ይህ ደግሞ ዝም ብሎ የሚመጣ ሳይሆን በምርጫ ስርዓት ውስጥ የሚሳተፉት ዜጎች ኢትዮጵያዊያን ከመሆናቸው አንፃር እኛ የምንፈልገውን ምርጥ ምርጫ እነሱም ይፈልጉታል የሚል ዕምነት ስላለኝ ነው። ይህ ደግሞ በእኔ ምርጫ ክልል የነበሩና በንዑስ ምርጫ ጣቢያ ምርጫ አስፈፃሚዎች በተግባር ሲያደርጉ ያየሁት ሀቅ ነው። እስከ አሁን ይህንን ቦታ በታሪክ አጋጣሚ ያገኙ ሰዎች ይህንን ታሪክ ሊሠሩ አልቻሉም፤ አሁንም ያሉት ይሠሩታል ብሎ ማመን ቢከብድም ተስፋ መቁረጥ ግን አስፈላጊ አይደለም።

ስለምርጫ ካነሳን በኢትዮጵያ ህገ-መንግሥት መሻሻል ከሚገባው ፍሬ ነገር አንዱ መሪን የመምረጥ ጉዳይ ነው። ህገ-መንግሥቱ ውስጥ መስፈር ካለበት ቅም ነገር አንዱ ዜጎች በቀጥታ የሚመራቸውን ቡድን

(ፓርቲ) ብቻ ሳይሆን፤ መሪያቸውንም መምረጥ አለባቸው የሚል አቋም አለኝ። አሁን በኢትዮጵያ ያለው የፓርላሜንታዊ ስርዓት ከሞላ ጎደል ለህዝብ ውክልና ለማረጋገጥ ጠቃሚ ነው የሚል ዕምነት አለኝ። ይህንን ውክልና የበለጠ ጠንካራ ለማድረግ ግን ኢትዮጵያ መከተል የሚገባት አንድ ተጨማሪ ነገር መኖር አለበት ብዬ አምናለሁ። ይሄውም ቀጥተኛ ለህዝብ ድምፅ ተገዥ የሆነ በህዝብ በቀጥታ የሚመረጥ ጠቅላይ ሚኒስትር ወይም ፕሬዝዳንት ያስፈልጋታል።

በኢትዮጵያ ባለው የብዙሀነት ሁኔታ በጣም አስፈላጊ የሆነ ጉዳይም ነው። ብዙ ሰዎች ይህንን አሠራር አነስተኛ ቁጥር ላላቸው ህዝቦች ስጋት አድርገው ነው የሚያዩት። እርግጠኛ መሆን ባይቻልም አሁን በሥራ ላይ ያለውን ስርዓት የመራው ህወሓት ስልጣን ለመያዝ ያለው አማራጭ የዚህ ዓይነቱ ድርጅታዊ አሰራር መሆኑን ስላመነበት እና በዚያን ጊዜ የነበረውን የአነግን ከፍተኛ ተቀባይነት በመስጋት እንደሆነ እገምታለሁ። ይህንን የጎሳ/የብሔር አስተሳሰብ የሚመራው ህወሃት ግን ይህንን ማድረጉ ብዙም ላይገርም ይችላል። ይህ ችግር ጉልህ ሆኖ የወጣው ግን በጠቅላይ ሚኒስትር መለስ ሞት ምክንያት የተፈጠረው “ቀጣይ ማን ይሁን?” የሚለውን የሚወስነው ህዝብ ሳይሆን አሁንም ውስጥ ለውስጥ በድርጅት የሚሠራ ሥራ መሆኑ ነው።

በኢትዮጵያ የሚገኘውን ከፍተኛ የስልጣን እርከን ለመያዝ በቡድን አስተሳሰብ መሆን የሌለበት እንደሆነ ከዚህ በታች የማቀርበው መከራከሪያ ሊጠቅም ይችላል። ለማንኛውም ግን በኢትዮጵያ

ከፍተኛውን የስልጣን እርከን የመያዝ መብት ለሁሉም ኢትዮጵያዊ በእኩል ክፍት መሆን ይኖርበታል። ይህ መብት ኢትዮጵያዊ በመሆን የሚገኝ ሀገርን ለማገልገል የተከፈተ ልዩ ለኢትዮጵያዊያን ብቻ ክፍት መሆን ያለበት ቦታ ነው። ሁሉም ሰው ሀኪም፤ መሃንዲስ፤ ወዘተ እንደማይሆን ሁሉ ሁሉም ሰው ለዚህ ከፍተኛ ቦታ ብቁ ላይሆን ይችላል። ከሌሎች የአገልግሎት መስጫ ቦታዎች በተለየ ይህ ቦታ አንድ ብቻ መሆኑ ልዩ ያደርገዋል። ስለዚህ ለዚህ ቦታ በቂ የሚያደርጉ ልዩ መስፈርቶች መቀመጥ ይኖርባቸዋል። ይህ መስፈርት በምንም ሁኔታ ብሔር ሊሆን አይገባም፤ አይቻልምም።

ይልቁንም ለዚህ ቦታ የሚወዳደር ሰው መስፈርት ውስጥ ባይኖር እንኳን በኢትዮጵያ ውስጥ ያለውን ብዙህነት የተቀበለ፤ የገባውና ይህንን መሰረት አድርጎ ምንም ዓይነት አድሎ የማያደርግ መሆን የግድ ይለዋል። ኢትዮጵያዊ ብሔርተኛ። ለምሳሌ አንድ ከደራሼ እራሱን ለዚህ ቦታ እጩ ያደረገ ግለሰብ ከደራሹ ውጭ ያሉትን ብሔሮች የሚያንቋሽሽ ድርጊት ቢፈፅም ለቦታው የሚያስፈልገውን ድምጽ ያገኛል ብሎ ማሰብ ቅጥት ነው።

የኢህአዴግ መሪ የነበሩት አቶ መለስ ዜናዊ በተለያዩ ጊዜ ባደረጓቸው ንግግሮች፤ የኢትዮጵያ ህዝብን አስከፍተው ነበር። (ለምሳሌ ባንዲራ ጨርቅ ነው፤ የአክሱም ሀውልት ለወላይታ ምኑ ነው፤ ወዘተ)። በዚህ ወቅት አቶ መለስ የኢትዮጵያ ህዝብ በቀጥታ ድምፅ የሚመርጥ ቢሆን ኖሮ ይህን የጠቅላይ ሚኒስትርነት ወንበር በፍፁም አያገኙትም ነበር። ነገር ግን በድርጅታዊ አሠራር የሚደረግ

ሹመት ስለሆነ ከኢትዮጵያ ህዝብ ፍላጎት ውጭ እርሳቸውም ለይስሙላ እንኳን ይቅርታ ሳይጠይቁ፤ ይህንን ክፍተት ስልጣን እስከ ዕለት ሞታቸው ይዘውት ነበር።

አሁን አሁን ደግሞ አንዳንድ ሰዎች የፕሬዝዳንታዊ ወይም ከፊል ፓርላሜንታዊ ስርዓት ለፌዴራል ስርዓቱ አደጋ ይሆናል ማለት ጀምረዋል። ይህ በምንም መልኩ በመረጃ የተደገፈ ካለመሆኑም በላይ አዲስ የመጡትን የነብራዚልን ተሞክሮ ያለማወቅ ነው። ብራዚሎች እንደ እኛው ፓርላሜንታሪ ስርዓት መረጡ፤ ነገር ግን መሪያቸውን በቀጥታ መምረጥ ተገቢ መስሎ ሲታያቸው ህገ-መንግሥታቸው ላይ ጥቂት ማሻሻያዎችን በማድረግ የብራዚል የሆነ ቅይጥ ስርዓት ዘረጉ። ይህ ተሞክሮ ጠቃሚ ነው ብዬ አምናለሁ። የአሜሪካ ስቴቶች ፕሬዝዳንት በጋራ ስለመረጡ የፌዴራል ስርዓቱ የሚፈርስበት ምክንያት ተነግሮ አያውቅም። እንዲያውም የፌዴራል አካል የሚሆኑት ክልሎችም መሪዎቻቸውን በቀጥታ የሚመርጡበት ስርዓት ጥቅም እንጂ ጉዳት የለውም። የሚመራቸውን በቀጥታ መምረጥ አይጠሉም። ይህ ካልሆነ ግን በብሔር የተደራጁ ድርጅቶች በጉልበት ወይም ደግሞ ውስጥ ለውስጥ በሚያደርጉት ስምምነት ኢትዮጵያ በዙር መመራት ሊኖርባት የግድ ይላል። ያለበለዚያ ደግሞ በተደጋጋሚ የተመረጠ ቡድን ሀገሪቱን ተቆጣጠረው በሚል ሽኩቻው ይቀጥላል።

ከላይ ለመግለፅ እንደሞከርኩት ይህ ቦታ ለሁሉም ኢትዮጵያዊ ክፍት ሆኖ በብቃት እና በኢትዮጵያ ህዝብ ይሁንታ መሆን ካልተቻለ፤

ሌላኛው አማራጭ ሁሉም 75 ብሔሮች አንድ አንድ ጊዜ እስኪደርሳቸው በአንድ ዙር (አንድ ዙር በአምስት ዓመት ሆኖ) ብቻ ይጠናቀቅ ከተባለ አንድ ጊዜ የመራ ብሔር ይህ ዙር የሚደርስው ከ375 ዓመት በኋላ መሆኑ ነው። በሁለት ዙር ከሆነ ደግሞ 750 ዓመት ሊያስፈልገው ነው። አሁን ባለው የኢህአዴግ አሰራር አራቱ የኢህአዴግ አባል ድርጅቶች በተራ ይያዙት ቢባል እና አሁን በቅርቡ ኢህአዴግ ለድርጅት መሪነት ያስቀመጠውን የሁለት ተርም/ዙር መሪነት ህግ ወደ መንግሥት ስልጣንም ካመጣው በቅረቡ በሞት ስልጣናቸውን ካጡት ጠቅላይ ሚኒስትር በኋላ የትግራይ ብሔር ወደ ስልጣን ለመምጣት 30 ዓመት ያስፈልገዋል። የአቶ ኃይለማርያም ውክልና (ከወላይታ) ሌሎችንም የደቡብ ብሔሮች ያስደስታል ብሎ ማሰብ ልክ አይሆንም። የአቶ ኃይለማርያም ከወላይታ ጠቅላይ ሚኒስትር መሆን ጉራጌ፣ ሲዳማን ወይም ሌላ ደቡብ የሚገኘውን ብሔር/ሕዝብ በቃ ኮታ ደርሶናል ብሎ ይመቸዋል ማለት ፈገግ ነው። መስፈርቱ ይህ ከሆነ ማለቴ ነው። ይህ በፍፁም ኢትዮጵያ የጋራ ሀገራችን ነች ብለን በብሔር ኮታ የስልጣን ድልድል የሚታሰብ ሊሆን አይችልም። በዚህ ጉዳይ ኢህአዴግ ያለው አቋም ግልፅ አይደለም። ይህን አጀንዳ ግልፅ አቋም ቢይዝበት የኢህአዴግ የብሔር ፖለቲካ “ነበር” ተብሎ ሊያበቃለት መሆኑ ጥርጥር የለውም።

መፍትሔው ይህችን ሀገር በቅንነትና በብቃት ሊያገለግሉ የሚችሉ ግለሰቦችን መመደብ ነው። በኢትዮጵያ ያለው ሁኔታ ደግሞ ለዚህ በጣም የተመቸ ነው። ለምሳሌ አንድ የኢትዮጵያ መሪ ለመሆን የሚፈልግ በህዝብ ቁጥር ከፍተኛ የሆነው የኦሮሞ ተወላጅ ቢወዳደር

ለኦሮሞ ህዝብ ብቻ የተሻለ ጥቅም የሚያመጣ ሃሳብ ይዞ ቢቀርብና በሌሎች ተቀባይነት ከሌለው፤ ኢትዮጵያን የምታክል ትልቅ ሀገር ሊመራ አይችልም። እንዲሁም የአማራ ተወላጅ (በቁጥር ሁለተኛ መሆን) ለስልጣን ቅርብ አያደርግም። ኢትዮጵያን የምታክል ትልቅ ሀገር ለመምራት ትልቅ ራዕይ እና ለሁሉም ተመጣጣኝ ዕድል የሚሰጥ ኢትዮጵያዊ ሃሳብ መሆን ይኖርበታል። የመራጩን ህዝብ ከሃምሳ በላይ ማግኘት ያልቻለ ማንም ሰው ይህችን ሀገር እንዲመራ ዕድል በጓዳ በር ማግኘት የለበትም። ከሃምሳ በመቶ በላይ ለማግኘት ደግሞ የሌሎችን ድጋፍ በወሳኝነት ይፈልጋል።

በምሳሌ ላስረዳ፤ በሀገራችን ያሉ ሁለቱ ትልቅ ብሔሮች ኦሮሞና አማራ ናቸው። በብሔር ፖለቲካ ለስልጣን እንወዳደር ካሉ መወዳደር የሚችሉት እነርሱ ብቻ ናቸው። ሌላው አጃቢ ነው ሊሆን የሚችለው። ይህ ሲባል ደግሞ ሁሉም አማራ አማራ ዕጩ ይመርጣል፤ ሁሉም ኦሮሞ ኦሮሞ ዕጩ ይመርጣል በሚል ልክ ያልሆነ ታሳቢ ነው።

በኢትዮጵያ ከፍተኛውን የመንግሥት ስልጣን ለመያዝ በጣም አስፈላጊ የሚሆነው ለመሪነት የሚሆን ሰብዕና እና ጥንካሬ እንዲሁም እያንዳንዱን ምርጫ ጣቢያ ማዕከል ያደረገ የምረጡኝ ቅስቀሳ ለማድረግ የሚያስችል ጠንካራ ፓርቲ መኖር ነው። ስለዚህ ለኢትዮጵያ መሪ ለመሆን እንደ ግለሰብም፤ እንደ ተቋምም (የፖለቲካ ፓርቲ) ጠንካራ መሆን ያስፈልጋል። አሁን እየተደረገ እንዳለው በጓዳ ብቅ እያሉ ሀገር እንመራለን ብሎ ጉብ ማለት መቅረት ይኖርበታል።

ህገ-መንግሥቱ በሂደት እስኪሻሻል ዜጎች መሪያቸውን በቀጥታ መምረጥ ባይችሉ እንኳን ፓርቲዎች ቢመረጡ ማንን መሪ አድርገው ሊመርጡ እንደወሰኑ ለህዝብ ይፋ ማድረግ ይጠበቅባቸዋል። ለምሳሌ በሆነ ምክንያት የአድዋ ህዝብ አቶ መለስን ላለመምረጥ ቢወስን ፓርቲው ምን አማራጭ አለው? እነዚህን የመሳሰሉ ምክንያቶች ናቸው። በ1997 ምርጫ ጉምቱ ጉምቱ የፓርቲ መሪዎች ከምርጫ ሲወገዱ ምን ይዋጠን በሚል መሳሪያ መዘዛ እና ኮሮጆ ግልበጣ የተኬደው። አንዳንዶችም ድጋሚ ምርጫ በሚል ድራማ ያለሀፍረት ተመልሰው ወደ ስልጣን መጥተዋል።

የህዝብ ተወካዮች ምክር ቤት በዚሁ መሰረት በአምስት ዓመት ምርጫ ቢካሄድና የፌዴሬሽን ምክር ቤት ደግሞ በሁለት ዙር ምርጫ የሚያካሂድ ሆኖ በየአስር ዓመቱ የሚቀየሩ ከፍተኛ ደረጃ ያላቸው የብሔር ብሔረሰቦች ተወካዮች በምርጫ ቦታ የሚይዙበት እንዲሆን ቢደረግ ጠቀሜታው የጎላ ይሆናል። ከዚህ አንፃር ለፌዴሬሽን ምክር ቤት ተጨማሪ ስልጣን ቢሰጠውና ለምክር ቤቱም የአማካሪነት ሚና እንዲጫወት ቢደረግ መልካም ነው። (በኢትዮጵያ የብራዚል ሞዴል ፓርላሜንት) ያለ ብዙ የአወቃቀር ለውጥ በጥቂት የህገ-መንግሥት ማሻሻያዎች ሊደረግ የሚችል ጠቃሚ መፍትሄ ይመስለኛል።

ከምርጫ ጋር ተያይዞ መነሳት ያለበት ለምርጫ ስለሚቀርቡ ዕጩዎች (የፓርቲ አባላት) እና ስለ መራጩ ህዝብ ነው። ኢህአዴግ የፓርቲ አባልነት እና መራጭ ህዝቡን ለመቀላቀል የማያደርገው ጥረት የለም። የዚህ ጥረቱ መገለጫም የሀገሪቱን መራጭ ሃይል 25

በመቶ የሚሆነውን በፓርቲ አባልነት በመያዝና እነዚህም ቢያንስ በስራቸው አራት ሰው እንዲያደራጁ በማድረግ በጠቅላላ መራጩ ህዝብ ለፓርቲው እንዲገብር ማድረግ ነው የሚፈልገው። ይህ ዓይነት አደረጃጀትና የፓርቲ አባልነት ምልመላ ያለው በሶሻሊስት ሀገሮች እንጂ የመድበለ ፓርቲ ስርዓት እኩተላለሁ ለሚል መንግሥትና ሀገር ግን ትክክለኛ አካሄድ አይደለም።

በእኔ እምነት መራጭ ህዝብ የሚባለው በአንድ ወይም በሌላ ምክንያት በፖለቲካ ውስጥ እንደ ዕለት ተዕለት ተግባሩ መሳተፍ የማይፈልግ ነገር ግን ይህንን መብቱን ግን ሁኔታዎችን እያመዘዘነ በፈቀደው መንገድ ድምፅ የሚሰጥ ማለት ነው። ይህ ማለት ግን አንዳንድ ፓርቲዎች ቋሚ ደጋፊና ድምፅ ሰጪ አይኖራቸውም ማለት አይደለም። የሪፐብሊካኖች ስቴት፣ የዲሞክራቶች ስቴት የሚባለው ዓይነት ማለት ነው። እነዚህም ቢሆኑ ግን በእርግጠኝነት የሚያዙ አይደሉም። አብዛኛው መራጭ የወቅቱን ሁኔታ መሰረት አድርጎ በአሁኑ ጊዜ ያለብኝን ማህበራዊ፣ ኤኮኖሚያዊ ጉዳዮች የሚፈታ የፖለቲካ አቅጣጫ ይዟል ያሉትን ይመርጣሉ። ይህም በምንም ሁኔታ መራጩን ወላዋይ፣ አቋም የሌለው የሚያስብሉ አይደሉም። ፖለቲካውን ለዛ የሚሰጡትም የዚህ አይነት መራጮች በብዛት መኖራቸው እና ለምርጫ የሚወዳደሩ ፓርቲዎች/ሰዎች ውጤቱን አስቀድመው መተንበይ አለመቻላቸው ነው።

የፖለቲካ ፓርቲ አባልነት ግን ከመራጭነት የተለየ ነው። የፖለቲካ ፓርቲ አባል የሚሆን ማንኛውም ሰው በተለያየ እርከን ደረጃ

የፖለቲካ አመራር ለመስጠትና ለመቀበል ዝግጁ የሆነ ዕጩ መሪዎች ስብስብ ነው። እነዚህ የፖለቲካ ዕጩ መሪዎች ከሌላው መራጭ ህዝብ በተለየ ዝርዝር የኤኮኖሚና የማህበራዊ ችግሮችና መፍትሔዎችን ማስቀመጥ የሚችሉ ወይም ፓርቲው ያስቀመጣቸውን አቅጣጫዎች ተረድተው ለደጋፊዎች የሚያስረዱ ናቸው። ሁሉም ሀኪም፤ መሃንዲስ እንደማይሆን ሁሉ፤ ሁሉም ፖለቲከኛ አይሆንም።

ፖለቲከኞች ማለት ለእኔ በየደረጃው ያሉ ዕጩ መሪዎች ናቸው። እነዚህ ዕጩ መሪዎች ደግሞ እጅግ ብዙ የሚባሉ ደጋፊዎች ማፍራትና የተለያዩ ድጋፍ እንዲሰጡ ማድረግ የሚችሉ ሞዴል መሆን አለባቸው። የእነዚህ ዕጩ መሪዎች “ኔትወርክ” ነው የፓርቲ አባልነትን የሚያበዛውና የሚያሳንሰው። እነዚህ ዕጩ መሪዎች ለውድድር ሲቀርቡ እነዚህ ደጋፊዎች በገንዘብና በዕውቀት ይደግፏቸዋል። እነርሱን ማስመረጥ እንደ ከፍተኛ ግብ አድርገው ይወስዱታል እንጂ በግድ የተጣለባቸው ግዴታ አድርገው አያዩትም።

አሁን በአገራችን ያለው የፖለቲካ አባልነት እጅግ ውጥንቅጡ የወጣ ብቻ ሳይሆን በፍፁም ከመርህ የወጣ ነው። ኢህአዴግ በአባልነት ፍልስፍናው በፍፁም ለይስሙላ እንኳን ከሶሻሊስት መስመር መውጣት የፈለገ አይመስልም። ብዙዎቹ የኢህአዴግ ፓርቲ አባላት ሞዴል ተከታይ ያላቸው አይደሉም። ለምርጫ ሲወዳደሩም በፓርቲው ሀብትና ንብረት እንጂ በግላቸው ለቆሙለት አላማ መስዋዕት የሚያቀርቡት ነገር የለም። አብዛኞቹ በቀላጤ ነው

የሚወዳደሩት። ይህ መስመር ደግሞ የድርጅት ተልዕኮ በሚባል ተሸፍኖ ነው የሚያልፈው።

ይህ አደረጃጀት በተቃዋሚ ጎራም የባለ ከሆነ እንጂ የተሻለ ነው ማለት አይቻልም። ኢህአዴግ ውስጥ ጥቅም ፍለጋ ይገባል እንደሚባለው ሁሉ ብዙ የሚባሉ አባላት ጥቅማችን ተነካብን ብለው በኩርፊያ ተቃዋሚ ጎራ ለመቀላቀል የሚፈልጉና የቂም በቀል ፖለቲካ ለማራመድ የሚጥሩ ናቸው። ለምሳሌ አንድነት ፓርቲ አባልነት የቂም ማወራረጃ እንዳልሆነ በግልፅ በአምስት ዓመት ስትራቴጂ ዶክመንት ያስቀመጠ ሲሆን ከዚህ አንፃር ከብዛት ይልቅ በጥራት ላይ ያተኮረ የአባላት ምልመላ እንደ አቅጣጫ አስቀምጧል። ይህ ማለት ግን አቅጣጫው በቅጡ ግንዛቤ አግኝቶ እየተተገበረ ነው ማለት አይደለም። አኩርፈው የሚመጡትን እንዴት መያዝ አለብን የሚለው ራሱን የቻለ ሥራ ሆኗል።

ምዕራፍ XVI: የኤኮኖሚና ማህበራዊ ምልክታ

ብዙ ሰው እንደሚያውቀው በግሌ የነፃ ገበያ ፍልስፍና አራማጅ ነች። ነገር ግን አቶ መለስ እንደሚሉት ሲፈልጉ ነጭ ካፒታሊዝም ወይም አልባኒያ ኮሚኒዝም በሚለው መካከል የምወዛወዝ አይደለሁም፡ ፡ አቶ መለስ አንድ ጊዜ ለምን የአልባኒያን ኮሚኒዝም እንደመረጡ ተጠይቀው ሲመልሱ አልባኒያ ምንም ብድር የሌለባት ሀገር ስለሆነች ነው ብለው ነበር። በዚያን ጊዜ አልባኒያ ብድር የሚሰጣት አጥታ እንጂ ላለመበደር ፈልጋ አይመስለኝም። ሌላ ጊዜ ደግሞ በምክር ቤት ነጭ ካፒታሊዝም ነው የምንከተለው ብለው ነበር። አሁን ግን ፓርቲያቸው አብዮታዊ ዲሞክራሲ የሚባል ፍልስፍና ተከታይ ሆኗል፡ ፡ እንከተለዋለን ያሉት ነጭ ካፒታሊዝም (ኒዎ ሊበራሊዝም) የከሰረ ተብሎ ተጥሏል።

በዓለም ላይ ቀኝ ዘመም እና ግራ ዘመም የሚባሉ አስተሳሰቦች አሉ። ሊብራል አስተሳሰብ ኖሯቸው ግራ ዘመም የሚባሉት በአብዛኛው ሶሻል ዲሞክራቶች እንደ አሜሪካ ደግሞ ዲሞክራቶች ያሉት ሲሆኑ ቀኝ ዘመም የሚባሉት ደግሞ ኮንሰርቫቲቭ ፓርቲ የሚመሩና በአሜሪካ ደግሞ ሪፐብሊካኖቹ ናቸው። እነዚህ ሊብራል በሚባል ጎራ ውስጥ የሚሳተፉ ሆነው የነፃ ኤኮኖሚ ስርዓትን እንደ መርህ ይዘው የመንግሥትን ጣልቃ ገብነት ደረጃ በመጨመርና በመቀነስ የኤኮኖሚ ፖለቲካ የሚጫወቱ ሲሆን በምንም ዓይነት ግን የግለሰብን ንብረት ማፍራት መብት አደጋ ላይ የማይጥሉ እና ዜጎች

እገሌ ቢመረጥ ንብረቱን እወረሳለሁ ብለው የሚሰጉበት ሁኔታ የለም። ውድድራቸው የሚያተኩረው ማህበራዊና ኢኮኖሚያዊ ደህንነት እንዴት ይረጋገጥ በሚለው የፖለቲካ አቅጣጫ ላይ ነው።

ግራ ዘመሞች መንግሥት ኃላፊነት አለበት ብለው የመንግሥትን ሚና ሲያጎሉት፤ ቀኝ ዘመሞች ሥራ መፍጠርን እናበረታታ ሥራ ሠርቶ መኖር ደግሞ የሰው ልጅ ግዴታ ነው ብለው ያምናሉ። ያልሰራ አይብላ መርሃቸው ነው። ይህ ማለት ግን በተለያዩ ምክንያት መስራት ያልቻሉትን በውስን ደረጃ ድጋፍ አይደረግላቸው የሚል አመለካከት የላቸውም።

በግሌ የቀኝ ዘመም ፖለቲካ አራማጅ ነኝ (አሜሪካ ሀገር ብኖር የምመርጠው ሪፐብሊካኑን ነው)፤ ኢትዮጵያ ባለችበት ነባራዊ ሁኔታ ግን ምን ዓይነት ነው የሚያስፈልገን ብዬ ሳስብ የራሴ (Pragmatic) አተያይ ይኖረኛል። ለዚህም ነው አንድነት ውስጥ አባል መሆን የቻልኩት።

በዓለም ላይ ነፃ የሚባል የኤኮኖሚ ስርዓት የለም። እንዲሁም ነፃ ኤኮኖሚ የሚባል ከመጽሐፍ ላይ በዘለለ ያለበት ሀገር በዓለም ላይ የለም፤ ኖሮም አያውቅም። ይህን አስተሳሰብ የሚያራምዱ ሰዎች የሉም ማለት ግን አይደለም። እንደዚህ ዓይነት አስተሳሰብ ያላቸው ሰዎች በትምህርት ተቋማት ለምርምር እንጂ ዝብርቅርቁ በወጣ የአንድ ሀገር ህዝብ ላይ መሪ ሊያደርጋቸው የሚችል አማካይ ቦታ የለም። መሪ መሆን የሚፈልጉ ግን ጠርዝ በያዙ አስተሳሰቦች ሳይሆን አማካይ በሆነ አስተሳሰብ ነው የሚመሩት። በዚህ የኤኮኖሚ ፍልስፍና

መርህ ውስጥ ማስተላለፍ የፈለግሁት ኢህአዴግና አባላቱ ኒዮ ሊብራል እያሉ የሚያላዝኑት የህብረተሰቡን ንቃተ ህሊና ዝቅተኝነትና የሚዲያ የብቻ ቁጥጥራቸውን ተጠቅመው አላስፈላጊ የፖለቲካ ጥቅም ለማግኘት የሚያደርጉት ጥረት እንጂ እኔም ሆንኩ አባል የሆነኩበት ፓርቲዬ በዓለም ላይ በተግባር ለሌለ ፍልስፍና ቦታ የሌለን መሆኑን ነው።

በኢትዮጵያ ኤኮኖሚ ሲባል ግብርና እና ከግብርና ጋር የተያያዘው መሬት ወሳኝ ነገሮች ናቸው። ኢህአዴግ የመሬት ጉዳይን ህገ-መንግሥታዊ ድንጋጌ በማድረግ መሬትን ከዋነኛ የኤኮኖሚ ግብዓትነት እንዲወጣ በማድረግ ለሙስና እና ለህገ ወጥ አሠራር እንዲውል መንገድ ከፍቷል። የኢትዮጵያ ግብርና ከመሰረቱ መለወጥ ይኖርበታል ብዬ አምናለሁ። ኢትዮጵያዊው አርሶ አደር በቅድሚያ ፍትሐዊ የሆነ የመሬት ድልድል እንዲኖረው ማድረግ የመንግሥት የቅድሚያ ቅድሚያ ተግባር መሆን አለበት። በማስከተልም አርሶ አደሩ ለያዘው መሬት ባለ ሙሉ መብት መሆን ይኖርበታል። በይዞታው ያለውን መሬት (ከድልድሉ እንዲሁም ድልድልን ተክትሎ ከሚኖር ጥቂት የእፎይታ ጊዜ በጎላ) መሬቱን በውርስና በሽያጭ የማስተላለፍ መብት ይኖረዋል። በኢትዮጵያ ውስጥ አነስተኛ የግብርና መሬት ይዞታ በህግ እንዲወሰን በማድረግ መሬትን እየቆራረጡ መሸጥና ማውረስ ገደብ እንዲኖረው ማድረግ አስፈላጊ ነው የሚል እምነት አለኝ። በማንኛውም ሁኔታ መሬት ለውጭ ሀገር ዜጋ አሳልፎ መሸጥ በህግ መከልከል የሚገባው ሲሆን በውጭ ሀገር ዜጎች በሊዝ የሚያዙ ቦታዎች ተገቢው የመንግሥት ክትትልና ቁጥጥር የሚደረግባቸው

መሆን ይኖርባቸዋል። ለምሳሌ በሊዝ ስም በድንበር አካባቢ የሚሰጡ ከፍተኛ ስፋት ያላቸው የእርሻ ቦታዎች ኢትዮጵያ ጅቡቲን በሊዝ ሰጥታ በኋላ ከእጁ እንደወጣች ካለመገንዘብ እና በተለይ ከዓባይ ጋር ተያይዞ ካለን ስትራቴጂክ ይዞታ አንፃር ብዙ ጥንቃቄ ሊደረግ እንደሚገባ እምነቴ ነው። በጋምቤላ አካባቢ በሊዝ ለውጭ ዜጎች የሚሰጡ ቦታዎች ሁሉም ያሳስቡኛል።

ከግብርና ጋር ተያይዞ የመሬትን ጉዳይ ካነሳን አይቀር አጠቃላይ ስለመሬት ፖሊሲ ያለኝ እምነት ኢትዮጵያ በዜጎች የሚያዙ የግል መኖሪያ፣ የንግድ፣ የእርሻ ቦታ ሊኖራቸው እንደሚገባ አምናለሁ። ከዚህ ጎን ለጎን ደግሞ በማህበረሰብ ከሚያዙ ቦታዎች ውጭ ያሉት በኢትዮጵያ ግዛት ውስጥ የሚገኙ ቦታዎች ሁሉ የመንግሥት ይዞታዎች ሆነው መቆየት ይኖርባቸዋል የሚል አቋም ነው ያለኝ። መንግሥት በተጨማሪ እንደማንኛውም ኢትዮጵያዊ ዜጋ ከፍሎ የሚይዛቸው ይዞታዎችም ሊኖሩት ይችላሉ። በማህበረሰብ የተያዙ ቦታዎች በምንም ዓይነት የማህበረሰብ ይዞታነታቸው ሲያበቃ የመንግሥት ይዞታ ነው መሆን የሚኖርባቸው፤ መንግሥት መሬት በቅድሚያ ወደ ግል (በሊዝ ወይም በይዞታነት) የሚዛወርበትን መስመር የሚጀምር መሆን ይኖርበታል። የማህበረሰብ ይዞታዎች በአካባቢው ነዋሪዎች ወደ ግል ማዛወር ካስፈለገ የመሬት ድልድል ሥራ የሚሠራው መንግሥት መሆን ይኖርበታል።

ኢህአዴግ ተቃዋሚ ፓርቲዎች ምንም ያልያዙትን አቋም በፕሮግራማቸው ያላስቀመጡትን የመንግሥት ሚዲያ ተመቸኝ ብሎ

መሬት ለመሸጥና ለመቸብቸብ ይፈልጋሉ እያለ የሚነዛው ፕሮፓጋንዳ መሰረት የሌለው እንደሆነም መገንዘብ ያስፈልጋል። በተግባር በህገ-መንግሥቱ መሬት የህዝብና የመንግሥት ነው የሚለው ድንጋጌ እየዋለ ያለው የመንግስት ጭሰኝነትን ለማረጋገጥ ብቻ ነው። ከዚህም በላይ መንግሥት ለፖለቲካ ጥቅምና ምርጫ ለማሸነፍ እንደሚጠቀምበት በገሃድ እየታየ ያለ ሀቅ ነው። በከተማ ነዋሪ የሆኑ የገጠር የእርሻ መሬት በመንግስት ይዞታ መሆን አለበት የሚለውን ሃሳብ ለሚደግፉ ሰዎች አንድ ጥያቄ ነው ሁሉ የምጠይቃቸው። የቤታቸውን የባለቤትነት ካርታ ቀበሌ ጽ/ቤት ቢሆን ደስ ይላችኋል ወይ? የሚል ነው። የፋና ኤፍ ኤም ጋዜጠኛ ይህንን ጥያቄ ጠይቁው ለህዝብ ሳያስተላልፈው ቆርጦታል።

ግብርና ላይ ለውጥ ይኑር ሲባል ግን የከተማ ልማትም ትኩረት የሚሻ ነው። ኢትዮጵያ ግልፅ የሆነ የከተማ ልማት ስትራቴጂ ሊኖራት ይገባል። ከተማነትን ማስፋፋት ማለት ቀድሞ በከተማ ፋብሪካ ከፍቶ ለዚያ ፋብሪካ የሚያስፈልገውን የሰው ኃይል ከገጠሩ በማምጣት የሚደረግ መዋቅራዊ ሽግግር አድርገው የሚወስዱት ብዙ ናቸው። በአሁኑ ጊዜ መሆን ያለበትም የሚገባውም ፋብሪካዎች ሊገነቡ የሚችሉት በከተሞች የሚፈጠርን ፍላጎት መሰረት አድርጎ ነው። ይህንን ፍላጎት ለማሟላት ፋብሪካዎች ይቋቋማሉ። ስለዚህ ሰዎች በቅድሚያ እንዴት ወደ ከተማ ይምጡ የሚለው ጥያቄ መመለስ አለበት። በገጠር የሚኖሩ ዜጎች ግልጽ የሆነ የመሬት ባለቤትነት ሲረጋገጥ የገጠር ነዋሪ የሆኑ የቤተሰብ አስተዳዳሪዎች (አባወራዎችና እማወራዎችም) መሬቱ መሸከም ከሚችለው በላይ ያሉ

ልጆቻቸውን ወደ ከፍተኛ ትምህርት እንዲዘልቁ በማድረግ፣ መንግሥት ደግሞ የተለያዩ የመሰረተ ልማት ሥራዎችን በተመረጡ ከተማዎች በሚገባ እንዲሟላ በማድረግ፣ በከተማ ለመምህራንና ተማሪዎች ምቹ ሁኔታ በመፍጠር፣ በፀጥታና ደህንነት ክፍሉን በማጠናከርና ዋስትና በመስጠት፣ ለእነዚህ የሚሆኑ አገልግሎቶችን እንዲያስፋፉ በማድረግ ከተማነትን በአገልግሎት ማስጀመር ይቻላል። በአገልግሎት የተጀመረ ከተማነት ለዚሁ ሲሉ ለተሰበሰቡ ዜጎች ምርት ማቅረብ አስፈላጊ ሲሆን ይህንን ለማሟላት የሚፈጠረውን ፍላጎት መሰረት በማድረግ ፋብሪካዎችና ኢንዱስትሪዎች ያድጋሉ። ፋብሪካ ከፍቶ የገጠሩን ህዝብ ጉልበቱን ለመሸጥ ሲል ይመጣል የሚለው አስተሳሰብ ጊዜ ያለፈበት ነው። ለፋብሪካ የሚሆን ብቁ የሰው ኃይልና በፋብሪካ የሚመረተውን ምርት የሚጠቀም በሌለበት ፋብሪካ ይገነባል ማለት ቀልድ ነው የሚሆነው።

አሁን ሀገራችን ኢትዮጵያ በከተማነት በአፍሪካ ደረጃ እንኳን እጅግ ዝቅተኛ ደረጃ ላይ ነው የምትገኘው። ውስን ሀብትን በተደራጀ ሁኔታ በመጠቀም ከተማነትን ማስፋፋት ሳይቻል ቀርቶ በየቀበሌው የመሰረተ ልማት ለማዳረስ የሚደረገው ርብርብ በፍፁም የማያዛልቅ ብቻ ሳይሆን ኢትዮጵያውያን ከሌላው የዓለም ህዝብ በተለየ ሁኔታ ለዝንት ዓለም በገጠር እንዲኖሩ በመንግሥት ፖሊስ ምክንያት ሊፈረድባቸው አይገባም። ይህ አሁን ባለው ሁኔታ በሀገራችን ያሉት ትላልቅ ክልሎች (ኦሮሚያ፣ አማራ እና የደቡብ) ኃላፊነት ነው። ኦሮሚያ ያለ ዋና ከተማ (አንዴ አዲስ አበባ ሌላ ጊዜ አዳማ እየተባለ)፣ አማራ በባሕር ዳር፣ ደቡብ በአዋሳ ተወስነው ሊቀሩ አይችሉም፤

አይገባምም። ይህ አሁን ያለውን የፌዴራሊዝም አወቃቀር ለማሻሻል፣ ለጨምረው ምክንያት ሆኖ ሊያገለግል ይችላል። ከቋንቋ ውጭ ሌሎች ፌዴራል አወቃቀሮች ከግምት መግባት ይኖርባቸዋል የሚለውን አስተሳሰብ ማለት ነው።

በማህበራዊ ዘርፍ እጅግ በጣም ብዙ ድሃ ቤተሰብ ልጆቹን ማስተማር ባልተቻለበት ሁኔታ የማይከፍል ትምህርት አይማር ማለት ወደፊት ከፍሎ የሚማር ዜጋ ለማፍራት ራዕይ ማጣት ስለሆነ ወላጆች ማስተማር ግዴታቸው ቢሆንም መንግሥት በቀጣይ ከፍለው ማስተማር የሚችሉ ዜጎች ኃላፊነቱን እስኪወስዱ ድረስ ቀስ በቀስ እየቀነሰ የሚሄድ የትምህርት ድጋፍ መኖር አለበት ብዬ አምናለሁ። ከዚህም አልፎ ለትምህርት ጥራት አስፈላጊውን ትኩረት መስጠት እንዲሁም ህፃናት የመማር መብት ያላቸው መሆኑ ከግንዛቤ እንዲገባና የሲቪል ተቋማት ይህን ጥራትና ተደራሽነቱን በመከታተል ከፍተኛ ሚና አላቸው ብዬ አምናለሁ።

ጤናን በተመለከተም ተመሳሳይ አቋም ነው ያለኝ። መንግሥት በተለየ ድጎማ የሚያደርግላቸው የጤና ዘርፎች መኖራቸውን እደግፋለሁ። ነገር ግን ዜጎች ለጤናቸው ተገቢውን ክትትል ማድረግና ጤናቸውን መጠበቅ ይኖርባቸዋል። የመንግስት ሚና ዜጎች በግል ቁጥጥር ሊያደርጉ የማይችሉባቸውን ወረርሽኝ መከላከልና ከፍተኛ ደረጃ ያላቸው የጤና ምርምሮችን እና ስርዐትን መደገፍ መሆን ይኖርበታል። የማህበረሰብ የጤና ኢንሹራንስ እንዲስፋፋ በመደገፍ እና በማበረታት የጤና ሽፋን በጥራት ለሁሉም እንዲዳረስ የሚያደርግ

ዘላቂ ወጭ ቆጣቢ ስርዓት መገንባት እንደሚቻል አምናለሁ። በአሁኑ ጊዜ እየተተገበረ ያለው የጤና ኤክስቴንሽን ሠራተኛ በሚል በአብዛኛው በውጭ መንግሥት እርዳታ ላይ ጥገኛ የሆነ የጤና ፖሊሲ ዘላቂነቱ አስተማማኝ አይደለም።

ምዕራፍ XVII: የውጭ ፖሊሲ

የኢትዮጵያ የውጭ ጉዳይ ፖሊሲ ከዓለም የውጭ ጉዳይ ፖሊሲ የተለየ ሌላ ፍልስፍና የሚጠይቅ አይደለም። ሀገሮች ቅድሚያ ሰጥተው የሚመለከቱት የውጭ አጋሮቻቸውን መረጣ ላይ መሰረት በማድረግ ነው። በዓለም ፖለቲካ ገዢው አሳብ ዘላቂ ጥቅም እንጂ ዘላቂ ወዳጅ የሚባል የለም የሚለው ቢሆንም፤ አቅጣጫና ቦታ ቀይሮ መለወጥ በማይቻለው ከጎረቤት ሀገሮች ጋር ያለ ግንኙነት ይህ ፍልስፍና አይሠራም። ጎረቤትን መምረጥ አይቻልም። ስለዚህ በዋነኝነት ለሰላምና ዕድገታችን ተባብረን መሥራት የግድ ይለናል። ኢትዮጵያ የትኩረት አቅጣጫዋን ማድረግ ያለባት በጎረቤት ሀገራት ላይ ነው የሚል ጠንካራ ዕምነት አለች።

ከኤርትራ ጋር ያለንን ግንኙነት ብዙ ሰዎች ሊታረም የማይችል አድርገው ይወስዱታል። መሆን የሌለበት ነገር ግን በታሪክ አጋጣሚ በተፈጠረ መለያየትና እርሱንም ተከትሎ በገባንበት እርባና ቢስ ጦርነት ብዙ ዋጋ ተከፍሎበታል። አሁንም ቢሆን ግን በዘላቂነት ሁለቱ ሀገሮች በጠላትነት ለመተያየት አንድም በቂ ምክንያት የሌለ ሲሆን፤ አብሮ ለመሆን ግን ከብዙ በላይ ምክንያቶች በአፍንጫችን ስር ናቸው። ይህንን ለማድረግ እርስ በርስ መቀራረብና የጋራ ማንነታችን ላይ ከፕሮፓጋንዳ የዘለለ የመልካም ጉርብትና ሳይሆን የአብሮነት ፕሮጀክት ሊኖረን ይገባል።

ከዚህ በፊት የነበሩትን ነገሮች በሆነ ባልሆነ ቁርሾ እያነሱ ለመነቋቁር ካልሆነ በስተቀር ያሳላፍናቸውን ክፉ ቀኖች ለትምህርት እንዳዋልነው አድርገን አቅልለን ልናየው ይገባል። አንዳንድ ሰዎች ይህንን ፕሮጀክት የባህር በር ለማግኘት የሚደረግ የብልጣብልጥ መንገድ አድርገው ሊገምቱት ይችላሉ፤ ጉዳዩ ግን ከባህር በር አከራይ ተከራይነት ዘሎ በሁለቱ ሀገራት የሚገኙትን ህዝቦች በነፃ የመዘዋወርና የመሥራት መብትን በከፍተኛ ደረጃ ማረጋገጥን ያለመ ነው። ከኤርትራዊያን ጋር በዓለም ላይ በጋራ የምንጠቀማቸው ፊደሎች ያሉን ብቸኛ ሀገሮች ነን። ኤርትራዊና ኢትዮጵያዊ ብለን እራሳችንን ካልለየን በስተቀር ማንም ሌላ ሶስተኛ ወገን በዚህ አንፃር ሊለየን አይችልም። ይህ መመሳሰል ከሰማሌዎችም ጋር ያለ ቢሆንም በጎላ መልኩ ግን የሚታየው ከኤርትራዊያን ጋር ነው።

ጅቡቲ ያለ ኢትዮጵያ ሀገር ነች ለማለት አስቸጋሪ ነው። ኢትዮጵያ በሆነ ምክንያት እነዚህን ወደቦች መጠቀም ብታቆም ምን እንደሚውጣቸው አይታወቅም። እንደዚህም ሆኖ ግን ጅቡቲያውያን በኢትዮጵያ ለልማት አጋዥ እንዲሆኑ በርትቶ መሥራት ያስፈልጋል። የኢትዮጵያና ጅቡቲ ፖለቲካ ዋና ሞተር መሆን ያለበት ከፈረንሳይ ጋር የሚኖረን ከፍተኛ የዲፕሎማሲ ግንኙነት ማጠናጠኛ መሆን ይኖርበታል። ኢትዮጵያ አሁን እያቀረበችው ያለውን መሰረታዊ አቅርቦት በማሻሻል የጅቡቲ ዜጎች በኢትዮጵያ የትምህርት ዕድል የሚያገኙበትን እና ድሬዳዋን እና አካባቢዋን ተመራጭ ሀገራቸው እንዲያደርጉት መሥራት ይጠበቅብናል። ኢትዮጵያዊያንም በጅቡቲ

የኤኮኖሚ ትስስር ፈጣሪ እንዲሆኑ መንግሥት ቀጥተኛ ድጋፍ ማድረግ ይኖርበታል።

ሱማሊያ (ፑንትላንድም ሆነ ሞቃዲሾ ያሉት) በተለይ ደቡብ ሱማሊያ ከኬኒያ ጋርም ተመሳሳይ ሽርክና ቢፈጥሩ የሚያዋጣቸው ይመስላል። ነገር ግን ከኢትዮጵያ ጋር ለሚኖራቸው ግንኙነት ብዙ ተሞክሮ ያላቸው ናቸው።

ሆኖም ግን ኢትዮጵያ ከእነዚህ ሶስት የሰሜን እና ምስራቅ አዋሳኝ ሀገሮች ጋር የምታደርገው ግንኙነት በኬኒያና በሱዳኖች በኩል በዝምታ የሚታይ ላይሆን ይችላል። ነገር ግን እነዚህ ሀገሮች ተጠናክረው መውጣታቸው ለህዝቦቻቸው ያለውን ጠቀሜታ ከግምት በማስገባት ለህዝቦቻቸው ጥቅም ሲሉ የሚወስዱት ቁርጠኛ አቋም መሆን ይኖርበታል። የዚህ ማህበረሰብ ውህደት ደግሞ ለኢጋድ አባላት መጠናከር ያለው ፋይዳ ከፍተኛ ስለሆነ በአንድ ዓለማ (የጋራ ጥቅም) እንዲሁም መከላከያ ስር በመሆን ከአላስፈላጊ የእርስ በርስ ትንኮሳና ንትርክ ርቆ በጋራ አላማ ላይ የተመሰረተ የኤኮኖሚ ብሎም የፖለቲካ ማህበረሰብ ግንባታ ላይ መትጋት ይኖርብናል። እነዚህ የምስራቅ አፍሪካ በተለይም የአፍሪካ ቀንድ ሀገሮች የሚፈጥሩት ሰላምና ከጦርነት ነፃ የሆነ ቀጠና በራሱ ለልማታቸው ከፍተኛ ድጋፍ ይሆናል፡ ለጦርነት ዝግጅት የሚያወጡት ወጪ ብቻ የህዝቦቻቸውን የልማት ጥያቄ ለመመለስ ሊያውሉት ይችላሉ።

ይህ ግን ቀላል እና በአጭር ጊዜ ሊደረስበት የሚችል ነው የሚል ዕምነት የለኝም። ለዚህም ነው የቅድሚያ ቅድሚያ ሰጥተን

ከላይ ጀምረን በኤኮኖሚ መተሳሰር እና ለጋራ ፕሮጀክት መትጋት አለብን የምለው። ለዚህ ፕሮጀክት ዝግጅት በቅድሚያ የኢትዮ-ኤርትራ የህዝብ ለህዝብ ግንኙነት ግንባር መመስረት ይኖርበታል። ሁለቱም ሀገራት አንዱ የአንዱን ተቃዋሚ መደገፍ ማቆም ይኖርባቸዋል። የዜጎች ነፃ ዝውውር መፈቀድ ይኖርበታል።

በእኔ ዕይታ ኢትዮጵያ ለሁሉም ጎረቤት ሀገሮች ቅድሚያ መስጠት ይኖርባታል። በተለይ ኤርትራ፣ ጅቡቲ እና ሱማሊያ የመሰሉት የሰሜንና ምስራቅ አጎራባች ሀገሮችን በጋራ በመሆን ልናሸነፋቸው የምንችላቸው ብዙ ጉዳዮች አሉን። እነዚህን ጉዳዮች ለማጠናቀቅ ግን ኢትዮጵያ በግንባር ቀደምነት ከታሪካዊ ጠላትነት ፍልስፍና ወጥታ ለታሪካዊ አጋርነት መመሥረት መሥራት ይኖርባታል። እነዚህ የሰሜንን እና ምስራቅ አጎራባች ሀገሮች ከኢትዮጵያ ጋር በጋራ በመሥራት አንድ ሰጥተው ሁለት የሚያገኙበት መሆኑን ማስጨበጥ ሲሆን ለኢትዮጵያውያን ደግሞ እነርሱ ሁለት ያገኙት ከኛ ተቀንሶ ሳይሆን አብረን በመሆናችን ከተገኘ ትርፍ መሆኑን አብረን ካልሆንን እኛም አንድ እነርሱም ሁለት አያገኙም የሚለውን ማስጨበጥ ይኖርብናል።

ምዕራፍ XVIII: አደናጋሪ የኢህአዴግ የፖለቲካ ቃላቶች

ኢህአዴግ ህዝቡንም አባላቱንም የሚያደናግርበት የተለያዩ ቃላቶች ይዞ በየጊዜው ብቅ እንደሚል ይታወቃል። በዚህ ምዕራፍ ለማየት የመረጥኳቸው ሁለት ሲሆኑ እነርሱም የዜሮ ድምር አስተሳሰብ እና ኪራይ ሰብሳቢነት የሚሉትን ነው። እነዚህን የመረጥኳቸው አብዛኛውን ጊዜ ተቃዋሚዎችን ለመስደብም ስለሚጠቀሙባቸው ጭምር ነው።

ኢህአዴግ ተቃዋሚ ፓርቲዎችን “የዜሮ ድምር አስተሳሰብ አራማጆች ናቸው።” ብሎ ይከሳል እንጂ በግልፅ በሚታይ ተግባሩና በንድፈ ሃሳብ ደረጃ ባስቀመጠው ጽሑፍ እያስረዳን ያለው በስልጣን ላይ ካልሆነ በስተቀር ኢህአዴግ የሚባል ፓርቲ እና አብዮታዊ ዲሞክራሲ የሚባል አስተሳሰብ እንደማይኖር እያረጋገጠልን ነው። ተቃዋሚ ፓርቲዎች ስልጣን ላይ ባይኖሩም እንደ ተቃዋሚ መኖርና ሃሳብን ለህዝብ ማቅረብ እንደሚቻል ስልጣን መያዝና አለመያዝ ተለዋዋጭ እንደሆነ ከመርህ ባለፈ በተግባር እያሳዩት ያለ ነገር ነው። ኢህአዴግ ግን የሚለው ኪራይ ሰብሳቢዎች ካሽነፉ አብዮታዊ ዲሞክራሲ አስተሳሰብ ዘቀጠ ብሎ ነው የሚወስድው። ስለዚህ ይህንን ግብ ለማሳካት ትግሉ የሞት ሽረት ነው ብሎ ነው የሚያስቀምጠው።

የዜሮ ድምር አስተሳሰብ የሚባለው በዋነኝነት የሚገለፀው አንድ ሰው ወይም ቡድን አንድ ነገር ማግኘት ካለበት ሌላኛው ሰው ወይም ቡድን በተመሳሳይ ማጣት ይኖርበታል። አንደኛው ቡድን ያገኘው እና

አንደኛው ቡድን ያጣው ሲደመር ውጤቱ ዜሮ ነው የሚሆነው። ይህ በኢኮኖሚክስ ሚዛኑን የጠበቀ (Equilibrium Situation) የሚባለው ዓይነት ነው። የዜሮ ድምር አስተሳሰብ ማለት በሀገራችን “ፈጣሪ ከየት ያመጣል፣ ከአንዱ ወስዶ ላንዱ ይሰጣል።” በሚል የሚገለፀውን የሚወክል ነው። ይህ አስተሳሰብ በመሰረቱ በስህተት የተሞላ ነው። ለዚህ ነው ሰዎች ካልሰረቁና ካላጭበረበሩ የሚከብሩ የማይመስላቸው። እሴት መጨመር የሚባለውን የትልቁን ኬክ ታሪክ አለማወቅ ብቻ ሳይሆን ፈጣሪ ሳይቀማ የሚሰጥ መሆኑንም የዘነጉ ናቸው። በእምነትም በመደበኛ አስተምህሮም ስህተት ነው። ኢህአዴግ ከዚህ አንፃር ግልፅ የሆነ አስተሳሰብ አለው ብሎ ማሰብ ይቸግራል። ካድሬዎቹም ሆኑ የበላይ አመራሮቹ ልክ እንደሌሎች ቃላቸውን እንደፈለጉ፣ ባሻቸው ጊዜ የሚደነቅሩት ነገር ነው የሆነው። ብዙ ጊዜም እንደስድብ ይጠቀሙበታል።

የዜሮ ድምር አስተሳሰብ በ“Game Theory” በተለይ በድርድር ወቅት አንዱን አስጥሎ አንዱ አግኝቶ ለመውጣት የሚደረግ ጥረት ስለሚሆን ተገቢ አስተሳሰብ አይደለም። ይህ ማለት ግን በሁሉም ጊዜ ትክክል አይደለም የሚባል እንዳልሆነ ማወቅ ይገባል።

ለምሳሌ የፓርላማ ወንበርን በተመለከተ ለምርጫ በሚደረግ ውድድር አንዱ ፓርቲ ወንበር ካገኘ አንዱ ማጣቱ የግድ ነው። የምርጫ ውድድር ሲደረግ ሌላኛውን አሳጥቶ ራስ ለማግኘት የሚደረግ ጥረት በመሆኑ ክፋት የለውም። ወንበሩ 547 እስከ ሆነ ድረስ እና የወንበር ቁጥር ለውጥ ካልመጣ በፓርቲዎች መሃከል የሚደረግ

ውድድር በዜሮ ድምር አስተሳሰብ የሚመራ ነው የሚሆነው። አሁን ባለው ሁኔታ ከአንዳንድ የምክር ቤት አባላት ጋር ስነጋገር የፓርላማ ወንበራቸውን ለመድበለ ፓርቲ ስርዓት ግንባታ መልቀቅ እንደሚኖርባቸው (አንዳንድ ሀገሮች በሚከተሉት የምርጫ ስርዓት እንዲህ ዓይነት ውጤት እንደማይፈቀድ) ሲነገራቸው የኪራይ ሰብሳቢነት አስተሳሰብ ነው ብለው ሌላ የቃላት ድራቅ ከማምጣት የዘለለ መልስ የላቸውም። ኬኩ ውስን በሆነበት የዜሮ ድምር ጨዋታ የግድና የተፈቀደ ጨዋታ ነው።

ከላይ ማብራራት እንደሞከርኩት የዜሮ ድምር ፖለቲካ በ“Game Theory” በተደራዳሪዎች መካከል በሚደረግ ድርድር መንፈስ አድርገን ብንወስደውና ኢህአዴግ እና ተቃዋሚዎች እንደ ተደራደሪ ስንመዝናቸው ለዜሮ ድምር ፖለቲካ ቅርብ ማን ነው? በእኔ አመለካከት ኢህአዴጎች በድርድር ወቅት አሸናፊ ሆነው ካልወጡ እንደማይመቻቸው ያስታውቃል። ሁልጊዜ ማሸነፍ ነው የሚፈልጉት፤ ድርድርንም ከተደራዳሪው ጋር ባለ ጉዳይ ሳይሆን፤ ሌላ አጀንዳ ማስፈፀሚያ ነው የሚያደርጉት። ከአቶ በረከት ስሞጆን የተሻለ ማስረጃ ማቅረብ ስለማይቻል የሁለት ምርጫዎች ወግ ከገፅ 165 - 168 ላይ ያሰፈሩትን ላካፍላችሁ፤

“... በእርግጥ ነው ነገርዬው የድርድር መልክ አልነበረውም። የሚሉትን ስምተን ይህን የአመፅ ጥሪ እያሉ የሚያውጠነጥኑትን ቅዠት እንዲተዉ በማያዳግም ቋንቋ ለመንገር ነበር። ....”

“ኢህአዴግ ከቅንጅትና ህብረት መሪዎች ጋር ለድርድር ሲቀመጥ ቀዳሚ ዓላማው አድርጎ የያዘው ከሁሉ በፊት በተሳሳተ የተቃዋሚ ፕሮፓጋንዳ ተደናግሮም ሆነ በኢህአዴግ ድክመቶች ተማርሮ ወደ አመፅ ያዘነበለውን ህዝብ ደረጃ በደረጃ ወደሰከነ ፖለቲካ መመለስ ነበር።”

“.. የድርድር ፖለቲካ ሲጀመር ህዝቡ ተቃዋሚዎች ከነደፉት የተሳሳተ ስልት እየራቀ ያሉት ቅሬታዎችም ሆኑ አስተያየቶች በድርድር ምላሽ እንደሚያገኙ መገንዘብና ተስፋ ማድረግ ይጀምራል። ..... ኢህአዴግ በዚህ አኳኋን ህብረተሰቡን ከልምድ በማስተማር ወደ ትክክለኛው አቅጣጫ ለመምራት ነበር።”

ስለዚህ ኢህአዴግ ለድርድር የሚቀርበው ለጊዜ መግዣ፣ ተቃዋሚዎችን ከህዝብ ለመነጠል፣ የራሱን አጀንዳ ብቻ የበላይ ለማድረግ፣ ታዛቢ ባለበት ተደራዳሪዎችን ለማዋረድና፣ ጡንቻውን ለማሳየት ነው። ለዜሮ ድምር ፖለቲካ ቅርብ ሳይሆን ዋና ግጣሙ (Perfect Fit-የሚባለው ዓይነት) ኢህአዴግ ነው። የተንበርከኩ ፖለቲካ ነው እንጂ ለዜሮ ድምር ፖለቲካ የሚቀርበው ተቃዋሚዎች የሚያቀርቡት የዕርቀ ሰላምና፣ ሀገራዊ መግባባት ጥሪ ለዜሮ ድምር ፖለቲካ ቅርብ የለውም። ስለዚህ ቃሉን ያለአግባብና ያለቦታው በመሰንቀር የሚገኘው የፓርቲ አባላቱን እና ህዝቡን ማደናገር ብቻ ነው።

የኢህአዴግ ሌላው አደናጋሪ ቃላት ኪራይ ስብሳቢነት ነው። ኪራይ ስብሳቢነት ምን ዓይነት አደናጋሪ እንደሆነ ከማንም በላይ የኢህአዴግ አባላት የሚያውቁት ይመስለኛል። በጣም የሚሰቃዩት ደግሞ በመንግሥት መሥሪያ ቤት የሚሠሩ ሠራተኞች ናቸው። አንድ ጎረቤቴ ከቤት ስወጣ ያገኘኝና ስለመሥሪያ ቤታቸው ካወጋኝ በኋላ “እባክህ ይህ ኪራይ ስብሳቢ የሚለው ቃል እናንተ አካባቢ ትክክለኛ ትርጉሙ ምንድነው ይባላል (ፓርላማ ማለቱ ነው)?” ብሎ ለማወቅ ይጠይቀኛል። የማውቀውን ያህል ነገርኩት። እርሱ ግን የኪራይ ስብሳቢነት አመለካከት አለህ ተብሎ ከተገመገመበት ጋር የሚገጥም ሆኖ አላገኘውም። ይህ ጎረቤቴ የተገመገመው “ኪራይ ስብሳቢነትን ለመዋጋት ቁርጠኝነት ይጎልሃል!” ተብሎ ነው።

የማያውቁትን በቅጡ ያልተረዱትን ጠላት እንዴት መከላከል አስቸጋሪ እንደሆነ ትረዱት ዘንድ ታሪኩን በአጭሩ ልንገራችሁ። በግምገማ ወቅት እንደምሳሌ የተነገረው እና የኪራይ ስብሳቢነት አመለካከትን አትዋጋም የተባለበትና እንደ ማሳያ የቀረበለት ጥያቄ “የሥራ ባልደረቦቹ በመሥሪያ ቤት ስልክ ወደቤታቸው ደውለው ስለቤት ጉዳያቸው ሲያወሩ ዝም አትልም ወይ?” የሚል ሲሆን፤ እርሱም “አረ ምንም አልልም!” ብሎ እቅጩን በመናገሩ እንደ አንድ ጉልህ ግድፈት ታይቶበት እርሱም ተቀብሎ ወጥቷል። ካወቀውም በኋላ ግን ይህን እንዴት እንደሚታገለው አያውቅም። “ቢፈልጉ ከሥራ ያባሩኝ እንጂ እገሌ ለሥራ ነው፤ ለግል ጉዳዩ የሚደውለው ብዬ የሰው ስልክ ሳዳምጥ አልገኝም።” ነው ያለኝ።

ለኪራይ ሰብሳቢነት በኢህአዴግ የዲሞክራሲያዊ ሥርዓት ግንባታ ትግልና አብዮታዊ ዲሞክራሲ በሚለው ጽሑፉ የተሰጠው ትርጉም

“ኪራይ ሰብሳቢነት የመንግሥት ስልጣንን በመጠቀምና ከባለስልጣኖች ጋር ተሳስሮ በገበያ ውድድር ሊገኝ ከሚችለው በላይና ውጪ ትርፍ የሚገኝበት የሥራ መስክ ነው። ለአንዱ የተሰጠ ኪራይ የመሰብሰብ ወይም የመዝረፍ ድል ለሌላው ሁሉ በእኩልነት ሊሰጥ የሚችል አይደለም። ስለሆነም በኪራይ ሰብሳቢነት ዓለም የጥሎ ማለፍ ውድድር ካልሆነ በስተቀር ሁሉም እኩል ሊጠቀምበት የሚችልበት ውድድር የለም፤ ሊኖርም አይችልም። የኪራይ ሰብሳቢዎች ውድድር ድምር ውጤት ዜሮ ነው። አንዱ ሲያገኝ በዚያው ልክ የሌላውን የማግኘት እድል ይዘጋል።” መጋቢት 1999 ዓ.ም፣ገፅ 2.

በዚህ ትርጉም መሰረት ዋናዎቹ ተዋናዮች የመንግሥት ስልጣን የያዙ ሰዎችና ከእነርሱ ጋር ተገቢ ያልሆነ የጥቅም ግንኙነት የፈጠሩ ሰዎች ናቸው። እነዚህ ተገቢ ያልሆነ (ህገ ወጥ) ጥቅም ለማግኘትና ለመስጠት የተሰለፉ ሰዎችን በምንም መልኩ የሚደግፋቸው ይኖራል ተብሎ አይገመትም። እነዚህ ሰዎች ኪራይ ሰብሳቢም ተባሉ ጉቦኛ ወይም ሙሰኛ፤ በህግም በሞራልም ተጠያቂ ናቸው። በደፈናው ኪራይ ሰብሳቢና የኪራይ ሰብሳቢነት አመለካከት እያሉ ዜጎችን ማስጨነቅና ማሸበር ግን ተገቢ አይደለም። እዚህ ጋ መጠየቅ ያለበት ጥያቄ “የዚህ ዓይነት ስርዓት የዘረጋው እና ተጠያቂነት እንዳይኖር ያደረገው ማን

ነው?” የሚለው ነው። ኢህአዴግ ወደኋላ ሲመለከት የቀድሞ ገዢዎች ወደፊት ሲመለከት ደግሞ የኪራይ ሰብሳቢነት አመለካከት ያላቸው ተቃዋሚዎች ናቸው ነው የሚለው። እንዲሁም የቀድሞ ስርዓት ናፋቂዎችም ሊል ይችላል። አሁን በሀገራችን በመስፋፋት ላይ ያለውን ኪራይ ሰብሳቢነት (ጉቦ ወይም ሙስና) በሀገራችን ታሪክ በየትኛውም ዘመን ታይቶ አይታወቅም። ስለዚህ ይህ የኢህአዴግ ስርዓት ይህን ጉዳይ (በኪራይ ሰብሳቢነት) እንደ ስርዓት የዘረጋልን እራሱ ነው። ተጠያቂውም እንዲሁ ኢህአዴግ ነው።

በእኔ እምነት የኪራይ ሰብሳቢነት ትርጉም ሲጠቃለል ስልጣንን መከታ ያደረገ ህገ ወጥነት ነው። ይህ ድርጊት ኪራይ ሰብሳቢነት ተባለ ጉቦ ወይም ሙስና ለኔ ትርጉሙ ብዙም ለውጥ አያመጣም። የህገ ወጥነት ምንጩ ደግሞ ቀላል ነው። ከህጋዊ ስርዓት ያለ መስፈን ጋር ተያይዞ የጠፋው የተጠያቂነት ጉዳይ ነው። በአንድ ሀገር ውስጥ ተጠያቂነት ያለው ስርዓት (የመንግሥት አካል) ከተዘረጋ እና ይህ በሚጓደልበት ጊዜ ስርዓት የሚያስይዝ የፍትህ ስርዓት ካለ ህገ ወጥነት ሊሰፍን የሚችልበት ምንም መንገድ የለም።

ከዚህ በታች የምንመለከታቸው ኢህአዴግ የኪራይ ሰብሳቢነት ምንጭ ብሎ የለያቸውን ናቸው። እነዚህን ተመልክታችሁ እነዚህ ጉዳዮች እንዴት ከተቃዋሚ ጋር ሊያያዙ አንባቢዎች ፍርድ ትሰጣላችሁ።

መሬት፡- መሬትን በተለይ በከተማ ዋነኛ የኪራይ ሰብሳቢነት ምንጭ ነው ተብሎ ይታመናል። በተግባርም የተመረጡ ሰዎች በተለየ

ሁኔታ መሬት እንዲያገኙ እየተደረገ ከነፃ ገበያ መርህ ውጭ እንዲከብሩ ያደርጋል። በገበያ ህግ ይመራ ሲባል ግን ኪራይ ሰብሳቢነት አመለካከት ነው ይላል። ለባለስልጣኖቹ መሬትን የማስተዳደር ስልጣን ያለ አግባብ የሰጠውና መሬት ዋነኛ የኤኮኖሚ አምድ መሆኑን አውቆ የዘነጋው የስርዓቱ ባለቤት የሆነው ኢህአዴግ ነው። መሬት በመንግሥት (የህዝብ ነው የሚለው ተቀባይነት የሌለው ስለሆነ) እጅ ሆኖ ለፖለቲካ መጠቀሚያ እስከዋለ ድረስ፤ መሬት የህገ ወጥ መክበሪያ መንገድ መሆን ይቆማል የሚል ዕምነት የለኝም። ኪራይን በማደል ስም መንግሥት ሚናውና ለማሳደግና ቁጥጥሩን ለማጥበቅ መሬት የሚቸበችበት ስርዓት እስካለ ድረስ ዓይነቱን እየለዋወጠ ህገወጥነቱም ይቀጥላል።

ግብር፡- መንግሥት ከዋና ዋና ስራዎቹ አንዱና ዋነኛው ግብር መሰብሰብ ሲሆን ይህንን ተግባሩን በፍትሃዊነት ያለአድሎ ለመወጣት የሚያስችለው ስርዓት ዘርግቶ በተግባር ማዋል ይኖርበታል። በሀገራችን ይህ ሲሆን የማይታየው፤ መንግሥት በተለያዩ ምክንያት የህገ ወጥነት መስኮት ስለሚከፍት እና በዚህ ምክንያትም የተለያዩ ሰዎች በህገ ወጥነት ስለሚከብሩ ነው። ይህንን የሚመለከት ዜጋም “የአባትህ ቤት ሲዘረፍ አብረህ ዝረፍ።” በሚል የተሳሳተ መርህ ግብር መክፈልን እንደሚያኮራ ተግባር ሳይሆን እንደሞኝነት መቁጠር ይጀምራል። ግብር መንግሥት ያለ አድሎ የሚሰበስበው መሆኑ በመርህነት አጠያያቂ ባይሆንም፤ መንግሥት ከዚህ ዘሎ ግብርን በፖለቲካ አቋማቸው ሰዎችን ፍዳ ማሳያ መሳሪያና አንዳንዴም ለከፍተኛ እስር የሚዳርግ የማጥቂያ መሳሪያ እየሆነ ነው የሚገኘው።

በአንድ ወይም በሌላ መንግሥት በከፈተው ህገ ወጥ መስኮት ተጠቃሚ የሆነ ነጋዴ መብቱን ለመጠየቅ አንገቱን ቀና ካደረገ፣ መገኛው የት እንደሚሆን ይታወቃል። ይህ ብቻ አይደለም ግብር በመክፈል ዙሪያ መንግሥት ራሱ ነጋዴ በመሆኑ ያለአድሎ ግብር ለመስብሰብ ይችላል።

የመንግሥት ግዢ/ግንባታዎችን ጨምሮ፡- የመንግሥት ግዢዎችና ማንኛውም ዓይነት መንግሥት የሚያደርጋቸው ኮንትራቶችና ውሎች በነፃ ገበያ መርህ ሊገኝ በሚችል ተመጣጣኝ ዋጋና ጥራት ደረጃ የሚከናወኑ አይደሉም። የመንግሥት ግዢን የሚፈፅሙ የመንግሥት ኃላፊዎችና አቅራቢዎች በሚያደርጉት ድርድር ከተገቢው ዋጋ በላይ ክፍያ እንዲፈፀምና ከሚፈለገው ጥራት በታች እንዲቀርብ በማድረግ ህገ ወጥ ተግባራት ይፈፀማሉ። ይህ የሚሆነው መንግሥት የሞራል ልዕልናቸው የወረደ ሹሞቹን በስርዓቱ ውስጥ በመሰግሰግ እና ከዚህ ውጭ በውድድር የሚገኝ ምንም ዓይነት ሥራ እንዳይኖር በማድረግ ነው። ለዚህ ደግሞ ተጠያቂው የመንግሥት ሌቦችን የሚያሰማራው እራሱ ኢህአዴግ ብቻ ነው።

የንግድ ስርዓቱ፡- የንግድ ስርዓቱ በተለይ የጅምላ ንግድና ማከፋፈል ሥራው በነፃ ገበያ ስርዓት እንዲሆን የማያደርገው እና በጣት የሚቆጠሩ ከባለስልጣን ጋር ግንኙነት ያላቸው ሰዎች ብቻ ዋና ዋና የገቢ ምርቶችን እንዲቆጣጠሩ በማድረግ፣ ህገ ወጥ ጥቅም እንዲያጋብሱ ዕድል የሚፈጥረው መንግሥት ነው። እነዚህን ችላ ብሎ የንግድ ስርዓቱን ፈር ለማስያዝ እያለ አንድ ጊዜ ዋጋ ትመና፤ ሌላ

ጊዜ ደግሞ ምስኪን ቸርቻሪ ነጋዴዎችን ማሰር፤ ሙያዬ ብሎ የያዘው መንግስት ነው። የንግድ ስርዓቱ በገበያ ህግ በነፃነት ከተመራ መፍትሔ እንደሚሰጥ ዋነኛ ማሳያ በሀገራችን የነበረውን የሲሚንቶ ዕጥረትና አሁን ያለበት ሁኔታ ነው። ለነገሩ በእጥረት መሃል ቁጭ ብለው ህገ ወጥ ሀብት የሚያካብቱ እስካሉ ድረስ ችግሩ ይቀጥላል።

ከላይ የተመለከትናቸው በሙሉ ግን የሚመለከቱት እራሱ ኢህአዴግን ነው እንጂ ሌላ ሶስተኛ አካልን አይደለም። የሌባ ዓይነ ደረቅ መልሶ ልብ አድርቅ እንደሚባለው ኢህአዴግ ተቃዋሚ ፓርቲዎችን ወይም በዚህ ጉዳይ ላይ ምንም ቅርበት የሌላቸውን በኪራይ ሰብሳቢነት ወይም በኪራይ ሰብሳቢነት አመለካከት ይከላል። ለኢህአዴግ ከተቃዋሚ ፓርቲ በተጨማሪ ሚዲያው፣ ሲቪክ ማህበራት፣ ወዘተ ኪራይ ሰብሳቢዎች ናቸው። አንዳንድ ጊዜ ከአንዳንድ የምክር ቤት አባላት ጋር መደበኛ ያልሆኑ ወይይቶችን ስናደረግ እናንተ እኮ ኪራይ ሰብሳቢዎች ናችሁ ይሉኛል። አዎ እኛ ቤት እያከራየን እናንተ ግን ስልጣናችሁን መከታ አድርጋችሁ እላችዋለሁ።

አቶ በረከት በሁለት ምርጫዎች ወግ መጽሐፋቸው ኪራይ ሰብሳቢ የሚሉትን ቅንጅትን አዲስ አበባን ተቆጣጥሮ የመሬት ዋጋን ዜሮ አገባዋለሁ ብሎ ነበር ይላሉ። ይህ እንዴት ህገ ወጥ ጥቅምን እንደሚያስገኝ ባለውቅም መደናገሩ ግን ከላይ እስከ ታች መሆኑን ሊያሳይ ይችላል።

“ዶክተር ብርሃኑ በአንድ በኩል ፓርላማ በመግባትና ባለመግባት ክርክር ውስጥ በአሯሯጭነት እየተሰለፈ በሌላ በኩል ደግሞ የመሬትን ዋጋ ዜሮ የሚያደርግበትን ውሉን ሳይስት ለከንቲባነት ተግቶ እየሠራ ነበር” ይላል።

መቼም ዋጋ ዜሮ ተደርጎ፤ ከዜሮ ከልክ ያለፈ ህገ ወጥ ጥቅም የሚገኝበትን የኪራይ ሰብሳቢነት ክስ የሚያውቀው ኢህአዴግ ብቻ ነው።

አንድ ጊዜ የአዲስ ነገርጋ ዜጣው መስፍን “ተደናጊረ” እያለ የአስመራና የአዲስ አበባ ገዢዎችን መደናገር በኤርትራውያን ዜማ እያለ በጽሑፉ ያስቃኘን ነበር። አሁንም “ተደናጊረ” ካልሆነ በስተቀር እና ምስኪኖቹን ለማደናገር ካልሆነ የኪራይ ሰብሳቢነት ፖለቲካ ኤኮኖሚ ፍልስፍናውም፣ ጦሱና መዘዙም ለኢህአዴግና የኢህአዴግ ብቻ ነው የሚሆነው።

ከተቃዋሚ ፓርቲ ጋር የሚያገናኘው ምንም ነገር የለም። ነገር ግን ኢህአዴግ ባስቀመጠው ፍች (በየቦታው የሚደነቀረውን ሳይሆን ከላይ ባስቀመጥኩት መስመር) ከሆነ ተቃዋሚዎች በጋራ እያንዳንዳችን በግል ልንንደው የሚገባ ህገወጥ ተግባር ነው። ይህንን ህገ ወጥ ተግባር እደግፋለሁ የሚል ካለ ይህንኑ ይዞ ለምርጫ፣ ለህዝብ ዳኝነት ማቅረብ ነው። መቼም ህዝቡ እንደተለመደው በጉልበት ካለሆነ ደሙን የሚመጠውን መሻገር ይመርጣል ማለት ተገቢ አይደለም። በመንግሥት ስልጣን እና ባለስልጣንን ተገን አድርጎ ተገቢ

ያልሆነ ጥቅም ማጋበስ ላይ ያሉ ሰዎች መሻገር ካልሆኑ ምን
ሊገልጻቸው ይችላል ጎበዝ?

ክፍል አምስት

ግለ ታሪክ

ምዕራፍ XIX - ግለ ታሪክ

በልጅህ ለልጄ ወግ አብሮ ለመኖር ጎጆ ቀልሰው፣ ክፉና ደጉን አሳልፈው፣ ወልደው ከብደው በአንድ ታዛ ሥር ተቻችለው ግማሽ ክፍለ ዘመን አብረው የኖሩት እናትና አባቴ አምላኛ የትዳር ዘመናቸውን ሚያዝያ 28 ቀን 2004 ዓ.ም አክብረዋል። ይሄን ያህል ዘመን በትዳር ፀንተው ሲኖሩ የሃሳብ ግጭት የወለደው ፀብ ሳይከሰት ቀርቶ እንዳልሆነ ሁሌም እናቴ ስለትዳር ስትጠየቅ የምትሰጠው መልስ ነው። እናቴ ዓይናለም ሲማ ከአባቴ ጋር ተጣልታ ከቤት ወጥታ ጎረቤትም ሆነ ዘምድ ጋር ሄዳ አታውቅም። ጉዳይዋን በቤት ውስጥ መፍታት አለብኝ የሚል አቋም አላት። የሚገርመው የእኔም ባለቤት የዚሁ መርህ ተከታይ ነች። የኔ ባለቤት ለመውለድ እንኳን እናቷ ጋ መሄድ አታስብም ነበር።

እቤታችን ውስጥ እኔን ጨምሮ 11 ልጆችን ያፈሩት ጥንዶች የዝምድና ያህል ቅርርብ ከነበራቸው ቤተሰቦች የተገኙ ሲሆን አባቶቻቸው ጥብቅ ጓደኛዎች፣ እናቶቻቸውም በደግሞ ሆነ በክፉ ቀን የማይነጣጠሉ የልብ ወዳጆች ነበሩ። እናትና አባቴ ከመጋባታቸው በፊት ለአንድ ቀን እንኳን በዓይን የመተያየት ዕድል ገጥሟቸው እንደማያውቅ እናቴ ታጫውተኝ ነበር። ወላጆቻቸው ተነጋግረው ከተጫጩ በኋላ ክቡሩን ጋብቻ አሜን ብለው መቀበላቸው ግን የግድ ነበር። ቀድሞ ያለመተዋወቃቸው በትዳር ይህን ያህል ዘመን ለመዝለቅ እንቅፋት አልሆነባቸውም።

እናቴ ትዳር ስትይዝ አባቷ በአፀደ ሥጋ ተለይተው ስለነበር በለጋ ዕድሜዋ ለትዳር በመሰጠቷ የተደፈርነው ባለቤቴ በህይወት ባለመኖሩ ነው የሚል ቁጭት ወላጅ እናቷ ላይ አድሮ እንደነበር ታጫውተኛለች። በምትዳርበት ወቅት «ክፉኝ» ይዞዋት ታማ ስለነበር ከህመም ለማገገም በእናቷ ቤት ለመቆየት እንኳን ዕድል አልነበራትም፡ ጉዳዩ የቤተሰብነትና የቅርበት ነበር። የአባቴ ቤተሰቦች ነገሩን ችግር የለውም፤ ልጆችን ነች በሚል ቅን መንፈስ የተደረገ ስለሆነ ነው። ለዚህም ነው ከነክፉኝ በአካባቢው ባህል መሰረት ተሸፍና በበቅሎ ተጭና ለመሄድ የተገደደችው። ህፃን ጎጆ ወጪ ነበረችና በራሷ ላይ የሚታየውን ተፈጥሮአዊ ሂደት እንኳን የማወቅ ደረጃ ላይ አልነበረችም። እናቴ ሙሽራ ቤት ሆና የውሻ ክራንቻ ጥርስ ማብቀል ስትጀምር ቆሻሻ የተለደፈባት እየመሰላት ለማጽዳት መከራዋን ታይ እንደነበር በግርምታ ነው የምታወራው። የሴት አያቴ የእህት ልጅ የሆኑት ባላባት ባሩዳ ደንበል የሀገሩ ተጠሪ ስለነበሩ ከጋብቻው መፈፀም ጀምሮ ሁለት ዓመት ገጠር ልዩ ሰሙ አይመለል በኖረችበት ጊዜ የነበረውን ሂደት በቅርበት ክትትል ያደርጉላት ነበር። ባሩዳ ደንበል እናቴ ከተማ እንድትገባ ጋብቻውን በእድሜም በህመም ምክንያት ይቅር የሚሉ ማሰናከያዎች ባለመቀበል ጋብቻው እንዲፀና ጫና አድርጎዋል። እኔም ሁሌ እድሜ ለባሩዳ በይ የከተማ ባል አግብተሽ ከተሜ ሆንሽ እላታለሁ። ለከተሜነት ያለኝ ዋጋ ከፍተኛ ነው። አባቴንም ወደ ከተማ ያመጣው ወንድሙን እኔን የከተሜ ልጅ እንድሆን በማድረጉ ሁሌ አመሰግነዋለሁ። አሁንም አጎቴ ቢፍቴ ነብስህን በገነት ያኑራት እለዋለሁ።

እኛ ቤት እንግዳ ሲመጣ ጠላ ወይ ጠጅ ይገዛል፤ ባሩዳ ደንበል ከመጣ ግን ቢራ ይገዛ ነበር። የእርሱን ትራፊ ቢራ ስንቀምስ ይመስለኛል የቢራን ምሬት ያወቅሁት፤ አሁን ቢራ ይመራል እንዴ? እንደማትሉኝ ተስፋ አደርጋለሁ።

አባቴ በ1936 ዓ.ም ህዳር 9 ቀን ነው የተወለድኩት ይላል፤ መረጃ ያቀርባል፤ ማስረጃ ግን የለም። በ2006 ህዳር 9 ቀን አባቴ ሠይፉ ማሩ ጉንጆ እዚህች ምድር ላይ የኖረባትን ሰባት አስርት ያገባድዳል፤ ሰባ ዓመት ይሞላዋል። እድሜ ከጤና ጋር እንዲሰጠው ምኞቴ ነው። አባቴ ስለ እድገቴ ብዙ የሚል ቢሆንም ግን በእናቴ ማሕፀን እያለ ስለተበየነበት የልጅነት ዕጣ ፈንታው በቤታቸው ውስጥ ለቤተሰብ ህይወት ምስቅልቅሎሽ መነሻ መሆኑን ትኩረት በመስጠት ነው። ለእናትና አባቴ ትዳር መፍረስ ምክንያት መሆኑን። አባቴ እንዲ ይላል “የአባቴ አጎት ትልቅ ልጅ ይሞተዋል። እኔ ሆድ ውስጥ እያለሁ የአባቴ አጎት ሴትም ወለድክ ወንድ፤ ልጄ ሳይወልድ ሞቷልና የእሱ ምትክ አድርጌ እንዳሳድገው ትሰጠኛለህ ብሎ አባቴን ለመለመን ሽማግሌና ሰርዶ (እርጥብ ሳር) ይዘው መጡ።” በኦሮሞ ባህል ጉዲፈቻ ተጠይቆ በዚህ መልኩ መከልከል ለሚወለደው ልጅ መጥፎ ዕድል ይገጥመዋል የሚል አስተሳሰብ ስላለ አባቴ (አቶ ማሩ) አሜን ብለው ጥያቄውን ተቀበሉ። ልጄ በተወለደ በስድስተኛው ወርም መጥተው መውሰድ እንደሚችሉ በሽማግሌዎቹ ፊት ቃል ገቡ።

ቀን ቆጥረው በዕድሜ ጠና ያሉት የአያቴ አጎት እንቦቀቅላውን አባቴን ጡት አስጥለው ሊወስዱት የጎጆ ቤቴን በር አንኳኩ። ያው ልጅ

የሚጠባውም የሚጠጣውም ወተት ነው፤ ለዚህ ደግሞ ቤቴ ሙሉ ነው በማለት የመንፈቅ ቀጠሮአቸው ቃል እንዲፈፀም ለመነ፡፡ ጠይቆ ከመከልከል በላይ ፈቅዶ መከልከል ደግሞ በልጁ ላይ የሚያመጣውን ጦስ እንዲያይል ያደርገዋል ተብሎ ስለሚታመን አባቴ ጉዲፈቻ መሰጠቴ የግድ ሆነ፡፡ የአቶ ማሩ አጎት በደስታ ሰክረው እንትፍ እንትፍ ያሉበትን ልጅ መንጥቀው መውሰዳቸው የአያቴን ቤት ታዛ ዕልመት እንዲወርሰው አደረገ፡፡

የዋዩ ሮቤ - ኦሮሞ የሆኑት ቡልጋ ሽሞ ገና ልጅ ሳይጠግቡ፤ የትንፋሹን ሙቀት እና ጠረን ምገው ሳይጨርሱ ከጉያቸው ሦስተኛ ልጃቸው አባቴን በጉዲፈቻ በመነጠቃቸው ክፉኛ አዘኑ፡፡ ልጄን አስረክቤማ እዚህ ቤት አልኖርም ሲሉ በአራት ነጥብ በመዘጋታቸው ዕቃቸውን ሸክፈው ወደ አባታቸው ቤት ተመለሱ፡፡ ወደቤታቸው ለመመለስ ፈቃደኛ አልሆነ በማለታቸው ጨዋታ መፍረሱ ዳቦ መቆረሱ እውን ሆነ፡፡ በአባቴ ጉዳይ እናትና አባት (አያቶቹ) ተፋቱ፡፡ የእኔ እናት ግን ከዚህ ተምራለች፤ ቤት ጥሎ መሄድ ቤት እንደሚያፈርስ ስላወቀች ቤት ጥሎ መሄድ የሚባለውን አታውቅም፡፡ ብዙዎች ከዚህ ልንማር የሚገባ አይመስላችሁም?

የማደገው ልጅ አባቴ ጥገት ላም ጠፋ ከተባለ ስድስት ከብት ከሚታለብበት ቤት ተመችቶት ቢያድግም ከእናትና አባት ፍቅር ውጭ መሆኑ ምቹት የሰጠው አይመስልም፡፡ ሲበዛ ቁጡ እንደነበር ይነግረኛል፡፡ ለነገሩ በቅርቡ ነው የበረደለት፤ ለዚህ እኔም ምስክር ነኝ፡፡ እራሱም ቁጡነቱን «አውሬ ነበርኩ» ብሎ ነው የሚገልፀው፡፡ ታላቅ

ወንድሙ ቀድሞ አዲስ አበባ ገብቶ ስለነበር እርሱም በተራው ወንድሙን ወደ አዲስ አበባ እስኪያመጣው ድረስ አባቴ ጎደዱላ ከሚባል ቦታ ነው ያደገው፤ ከአባቴ አጎት ጋር።

አባቴ ለትምህርት ያለውን ፍቅር ያህል በትምህርት የገፋ አይደለም/ እንደውም የቀለሙን ትምህርት የተማረ አይደለም። በሶዶ ክፍለ ሃገር ሃይቅና ቡታጅራ አውራጃ (በአሁኑ አጠራር ቡኢ ወረዳ) አይመለል በተባለ ቦታ የተወለደው አባቴ አዲስ አበባ ከተሻገረ በኋላ ከፊደል ገበታ ዕውቀት እንዲቀስም ወደ ቂስ ትምህርት ቤት ቢላክም ፊደሉን እና ስንጥሩን አሽቀንጥሮ ጫካ እየገባ ብይ መጫወትን አዘወተረ። በተደጋጋሚም ፊደል ጥሎ ቤት በገባ ቁጥር ጥፊ በማቅመስ እጁ የዛለው ታላቅ ወንድሙ ትምህርቱ እንዳልሆነለት ሲረዳ የትም እየዋለ ዱርዬ ከሚሆን ብሎ መርካቶ ሰደደው። ከዚያን ጊዜ ጀምሮ ከዝምዝም ተነስቶ አሁን እስካለበት ሙያ በመድረስ ልብስ ሰፊ ሆኖ አረፈው። ዕድሜው 15 ከሞላ ጀምሮ ላለፉት 54 ዓመታት የልብስ ሰፊት መኪናውን እያሸከረከረ ኑሮን ይገፋል። አባቴ ጥሩ ልብስ ሰፊ ነው። ሁላችንም ያደግነው እርሱ በሚሰራው የሙያ ውጤት በተዘጋጁ ልብሶች ነው።

አባቴ ኑሮን ለማሸነፍ ተግባራዊ ይሰራል፤ ነገር ግን ከድህነት ጋር ፍቅር ያለው በሚመስል ሁኔታ ብዙ ዕድሎችን አሸቀንጥሮ ሲጥል ተመልክቼያለሁ። አባቴ ከሙሉ ልብስ በስተቀር የወንዶች ልብስ፣ የሀገር ባህል ልብስ፣ ሱሪ እና ኮት እንዲሁም ሌሎች የጨርቅ ውጤቶችን ተጠብቦ ፈር ለማስያዝ ዛሬም ድረስ እጆቹ አልዛሉም።

አሁን በቤት ውስጥ ሆኖ በመነፅር እየታገዘ ኑሮን ለማሸነፍ እና ለደንበኞቹ ፈጣን መልስ ለመስጠት ይታትራል። ኮምጫጫው አባቴ እንደ ብዙ ልብስ ሰፊዎች አይደለም። ለደንበኞቹ ባለው ቀን ማድረስ ካልቻለ አይቀበልም። ስራ አለብኝ አይደርስም ብሎ እቅጩን ይናገራል፡ ፡ ቀብድ ተቀብሎ፣ ጨርቅ ቆርጦ ደንበኛ ምን ያመጣል የሚል ነገር በሱ ዘንድ የለችም። አባቴ ላመነበት ነገር ያባ ቢላዋ ልጅ ወይ ፍንክች ነው። በተለያዩ መሰፈርቶች ግትር የሚባል ሰው ቢሆንም ለእምነቱ ያለው አቋም ያኮራኛል። ይህን ስነስርዓቱን እወድለታለሁ። ተምራቢታለሁም። በዚህ አንፃር ዘመናዊ ትምህርት የገራኝ እንደ ተጠበቀ ሆኖ ያባቴ ልጅ ነኝ።

አባቴ ግትር የምንለው አቋሙ ድሃ እንዳደረገው ስነግረው ከህሊና ዕዳ ነፃ የሆነ ድህነት ይሻላል የሚል አቋም አለው። ብዙ ጊዜ ስልጠና ላይ ድህነት ምርጫ እንዴት እንደሆነ ሳስተምር አባቴ ዋነኛ ምሳሌዬ ነው። ቤት መስሪያ ገንዘብ ሳይዙ ቦታ መመራት፣ በኪራይ ሱቅ ውስጥ መነገድ፣ በዱቤ መነገድ፣ የመሳሰሉት ለእርሱ ሞት ነው። ይህን ደግሞ በጥሬው/በካሽ ለማድረግ ገንዘብ አያጠራቅምም። ዕቁብ እንኳን አይጥልም። የሚገርም ፍጡር ነው።

ዛሬም ድረስ እኔ አባቴ የሚሰራቸውን ልብሶች እለብሳለሁ፣ እንደ ድሮ በዓመት ሁለቴም ባይሆን በቅርቡ ለአምሳኛ አመት በዓላቸው ማክበሪያ ለሁሉም ወንድ ልጆቹ ሱሪ የሰፋው ራሱ ነው።

አባቴ ከኦሮሞ ቤተሰብ ቢወለድም የትውልድ አካባቢያቸው የጉራግኛ ተናጋሪዎች የሚበዙበት በመሆኑ አማርኛ የሚናገርበት ዘይቤ የጉራጌኛ ቅላፄ እንዳለው ጓደኞቼ ይነገርኛል። አሁን ጉራጌ ነህ ኦሮሞ ብዬ ስጠይቀው «በዚህ ምክንያት ፓርላማ አላሰገባም ካሉህ ጥለህ ውጣ» ይለኛል። የዘመናችንን የዘር ጫወታ አይወደውም። በ1983 ጀምሮ በመጣ የብሔር ፖለቲካ (የሶዶ ጅዳና ሶዶ ጎርደና) ዋነኛ ሜዳ የነበረው የእኛ ቤት ቢሆንም አባቴ በዚህ ጉዳይ ባለው ቁርጠኛ አቋም በድል እንደተወጣው እመሰክርለታለሁ። እሱም ሳይሳሳት ልጆቹንም ሳያሳስት በክብር አልፎታል።

አባቴ እግር ኳስ ተጫዋችም ነበር። «ከእንጀራ በላይ አስበልጩ የምወደው» በሚለው እግር ኳስ ከመውደቅ መነሳት ብዛት ደጋግሞ የተሰበረ ቢሆንም አሁንም ስፖርተኝነቱ ያስታውቃል። ከቀድሞ ጠቅላይ ሚኒስትር ታምራት ላይኔ እና ከዶክተር ብርሃኑ ነጋ ጋር ኳስ እጫወት ነበር ሲለኝ ማመን እቸገር ነበር። ዘወትር በቅንጅት እስር ላይ ያሉትን ሰዎች ልጠይቅ ሲሄድ ምን አለ ይህንን ልጅ አንድ ቀን ብጠይቀው? ይለኝ ነበር። ብርሃኑ ነጋን ማለቱ ነው። ታዋቂ ሰዎችን አውቃለሁ ማለት የሰው ልጅ ባህሪ ነው በሚል ሁሉ እያሾፍን እናልፈዋለን። አንድ ቀን አብረን ቃሊቲ ሄደን ያየሁት ግን ብርሃኑ እና አባቴ በኳስ ሜዳ ከብዙ ዓመት በፊት የተገናኙ ሳይሆን ልክ እንደ ቅርብ ጊዜ ትዝታ ነበር የሚያወሩት። ብርሃኑን «አባቴ ነው» ስለው ማመን አልቻለም። ብርሃኑ የእኔ እኩያ ነው

የሚመስለው አባቴ ከእረኝነት መልስ ከተማ መጥቶ ከከተማዎቹ እነ ብርሃኑ ጋር ጥሩ ገጥሞ እንደነበር ማሳያ ነው።

ከዶክትር ብርሃኑ ጋር ኳስ ለመጫወት ያበቃው ለአንድና ለመጨረሻ ጊዜ ሳሪስ አካባቢ የልብስ ስፊት ሱቅ በመክፈቱ ነበር። ከዘወትር ስራ ቦታው መርካቶ ለቆ ወደ ሳሪስ ሲሄድ በመርካቶ አካባቢ ታዋቂ ከነበረው ጥቁር አባይ ክለብ መልቀቂያ ወስዶ ወደ ሳሪሱ ምድረ ገነት ክለብ ተቀላቀለ።

ታዋቂው ነጋዴ ነጋ ቦንገር (የዶ/ር ብርሃኑ አባት) የምድረ ገነት ቡድን የበላይ ጠባቂ የነበሩ ሲሆን አውራ ጎዳና ይሰሩ የነበሩ አቶ ቦጋለ ገ/አግዚአብሔር በፕሬዝዳንትነት መርተውታል። አባቴ በምድር ገነት ከጎል ጠባቂነት ውጪ በሁሉም ሥፍራ ተሰልፉ መጫወቱን ይናገራል። ዋና ቦታዬ ግን የመሃል ተከላካይ (5 ቁጥር ቦታ) ነው፤ ጎበዝ ነበርኩ ብሎ ለመናገርም ይሉኝታ የለውም። ከአቶ ታምራት ላይኔ እና ከዶ/ር ብርሃኑ ነጋ ጋር አብረው ለአንድ ዓላማ የተሰለፉትም በዚሁ ቡድን ነበር።

አንድ ጋዜጠኛ ጓደኛዬ ለዚህ ፅሁፍ ሲባል ከነዚህ ሁለት ፖለቲካ ሰዎች ጋር ስላለው ግንኙነት ጠይቆት ነበር። «አሁን እኔ ስለ እነሱ የሚያገባኝ የለም ስለ ድሮ ኳስ ጫወታ እንድነግር ከፈለክ ግን ታምራት ላይኔ በግራና በቀኝ ክንፍ ይጫወት የነበረ ሲሆን በጣም ሲበዛ ነጭናጫ ነበር። ተቀይረህ ውጣ ሲባልም ሆነ የመጀመሪያ ተሰላፊ ካልሆነ ይበሳጭ ነበር» አለው። ብርሃኑን በተመለከተ «ጥሩ

የኳስ ችሎታ ነበረው፤ ተቀያሪ ቢደረግም ምንም ቅር አይሰኝም፤ ችሎታው ከፍ ካለ በኋላ ተቀያሪ ሆኖም አያውቅም፡፡» ብሎታል፡፡

ደርግ ቡድኖችን እስካፈረሰበት ጊዜ ድረስ አባቴ በምድረ ገነት ቡድን በቋሚ ተሰላፊነት አገልግሏል፡፡ በጨዋታ ጊዜም በጨዋታ ዲሲፕሊን አክባሪነት «ሰውና ጉዞው» የተሰኘ መፅሐፍ በሽልማት አግኝቶ ነበር፡፡ ትልቅ ጥራዝ እንደነበር እኔም ትዝ ይለኛል፡፡ ታሪኩና ይዘቱ ምን እንደሆነ ግን አሁንም አላውቀውም፡፡ ከዚያ በኋላ እስከ ቅርብ ጊዜ በጤና ቡድን ውስጥ ተሳታፊ ስለነበር ማቆሙን ያወቅሁት ይህንን ፅሁፍ ለማዘጋጀት ከጋዜጠኛው አቤል ጋር ሆነን ሳናግረው ነበር፡፡

አባቴ በደርግ ጊዜ አብዮት ጠባቂም ሆኖ ሰርቷል፡፡ ደስ የሚለው ግን ከአብዮት ጠባቂነት የወጣበት ዘዴ ነው፡፡ ነገሩ እንዲህ ነው፤ የእጣ ፈንታ ጉዳይ ሆኖ የአባቴ ወንድሞች የያዘውን የአብዮት ጥበቃ (ለነገሩ ጊዜው አብዮቱ በርዶ ሰፈር መጠበቅ የነበረ ቢሆንም) በግዳጅ ይሳተፉ ነበር፡፡ ልጆቻቸው አብዮት ጠባቂ መሆናቸውን ያዩ እናታቸው እንባቸውን በጉንጫቸው እየዘሩ የሰቀቀን ህይወት ይኖሩ ነበር፡፡ በተለይ የእኔ እናት በዚህ ጉዳይ ውለታ የሌለው ስራ ብላ በፍፁም ደስተኛ አልነበረችም፡፡ ደመ ሞቃቱ አባቴ አንድ ቀን በሚይዘው መሳሪያ ሰበብ የሚሆን ሠው አይጠፋም የሚል ስጋት ነበራት፡፡

አባቴ በቅድሚያ ለአብዮት ጠባቂነት እንዲገባ የተደረገው በኳስ ችሎታው የቀበሌውን የአብዮት ጥበቃ ቡድን እንዲረዳ በሚል ቢሆንም በመደበኛ ተረኛነትና ተረኛ መኮንን ሆኖ አገልግሎዋል። ወደዚህ ስራ እንዲገባ ያደረገው በኋላ የከፍተኛ 6 ሊቀመንበር የነበረው ተክሉ ካሳ እንደሆነ ይናገራል። ተክሉ ካሳ እንዳሰገባው ሲወጣም ውለታ ውሎለታል።

በመጀመሪያ በተደጋጋሚ ታምሜያለሁ እያለ በፈቃድ መቅረት ያበዛል። ለዚህም ሲል ዝም ብሎ ሀኪም ጋር ቀርቦ ያላመመውን አመመኝ ብሎ ፍቃድ መውሰድ ይጀምራል። ይህንንም የሚያደርገው አማኑኤል ሆስፒታል እየሄደ ነው። እናቴ ይህንን ስራውን ሰታስታውሰ «እንደዚህ ያለ ጥበብ አያውቅም ነበር ከየት እንደመጣለት አላውቅም» ትላለች።

አስከትሎም ማመልከቻ ዕፎ እንድታስገባ እናቴን ይልካትና ማመልከቻው ለከፍተኛው ሊቀመንበር ይቀርባል። እርሱ ግን አማኑኤል ሆስፒታል መመላለሱን አልተወም። እግረ መንገዱንም ኪኒኖችን እየሰበሰበ ያጠራቅማል። ለሠፈሩ ሰው ሁሉ መታመሙን ይናገራል።

እናቴ ያቀረበችው ማመልከቻ እንደተነበበ በመጀመሪያው ቀን ሁሉም ኃላፊዎች እሳት ለብሰው እሳት ጎርሰው እንዴት? ሲሉ በቁጣ ገነፈሉ። የከፍተኛው ሊቀ መንበር አቶ ተክሉ ካሳ ግን ጉዳዩን አፅንኦት ሰጥቶ ከተመለከተ በኋላ መፍትሄ ፈንጣቂ ምልክታቸውን

እንካችሁ አሉ። «አንድ መሳሪያ ተሰጥቶት ግዳጁን ሲወጣ የነበረ ሰው ደህና አይደለሁም (ጤናዬ ታውኳል) ብሎ ያስገባውን ማመልከቻ በእጃችን ይዘን ጥያቄውን አንቀበልም የምንለው መሳሪያውን ወደማን እንዲያዞረው አስበን ነው?» ሲሉ ለውሳኔ የሚያቀርብ ጥያቄያዊ ሃሳባቸውን ወረወሩ።

ያለ ጋሻና ጦር በቢሮ ውስጥ ሲሸልሉ የነበሩት የክፍተኛው አመራሮች ተደናገጡ። በዝምታ ተውጠውም ከራሳቸው ጋር ከተነጋገሩ በኋላ ከአቶ ሠይፉ ጥያቄ በተቃርኖ ቢቆሙ ጉዳዩ እንደሚያጋድል የግድ አመኑ። የአዕምሮ በሽተኛ ናቸው ተብሎ የስንብት ደብዳቤ ተፅፎ ከሌለ «አብዮት» ጥበቃነት ተገላገለ።

አባቴ ቤቴን አንድ ቀንም እንደማይረሳ አሁንም አብረውት ላሉ ለልጅ ልጆቹ ይዞት የሚገባው ለውዝ ነው። የጠዋት ተማሪ ለሆንን ቁርስ ስንጠብቅ እንዳይረፍድብን በጥሬው ገንዘብ ይሰጠናል፤ ድክ ድክ ለሚሉ እና ከቤት ለማይወጡ ህፃናት ደግሞ ለውዝ በኪሱ ይዞ መግባት ዋነኛ ልማዱ ነው። አብዛኛውን ጊዜ የጠዋት ፈረቃ ተማሪ ስለነበርኩ እቤታችን ከእኔ እኩል የሻይና ፓስቲ ገንዘብ ያገኘ ያለ አይመስለኝም።

አባቴ መወለዴን እንደ ብዙ አባቶች የዛኑ ዕለት አይደለም ያየው። በተወለድኩ በአራተኛው ወር በተወለድኩበት አያቴ ቤት መጥቶ እንደ ሀገሩ ልማድ በተኩስ ደስታውን በመግለፅ ነው። በወቅቱ «ማነው በቀን የሚተኩስ የጠገበ?» ተብሎ ቤተሰብና ጎረቤት ተነቃንቆ

ሲወጣ፤ ክረምት አሳልፎ በበጋ ሚስትና ልጁን ሊወስድ የመጣው አባቴ ነበር። ይዞት የመጣውን ሙክት አያቴ በህይወት እያለኝ የምትተርከው አሁን አሁን አስመስላ ነበር። ከአራት ወር በኋላ እንዴት? ሲባል፤ ጊዜው ነው፤ ትራንስፖርት እንደ አሁኑ አይደለም በሰላም መገላገሏን ከሰማን ሌላው ይደርሳል ይላል።

አባቴ ሊያየኝ እስኪመጣ አራት ወር ቢያልፍም «ከልጄ ለይቼ አላየውም፤ በክርስትና አቅፈዋለሁ።» ሲል ጣቴን ይዞ ክርስትና ለሚያነሳ ሰውም ሆነ መልዓክ አልተሰጠውም ነበር፤ እስከዚያ ጊዜ ድረስ ክርስትና አልተነሳሁም። አባቴ ለክርስትና ማስነሻ አዲስ ልብስ ገዝቶ ካታር - ወደተወለድኩበት መንደር ሰዶ የነበር ቢሆንም መልዕክተኛው ዘመድ በጉዞ ላይ ካረፈበት ዘመድ ቤት ረስቶት መንገድ በመቀጠሉና ባዶ እጁን በመድረሱ ይቅር በሉኝ ብሎ በማለቴ ነበር ክርስትና ያልተነሳሁት።

ይህ ግን ክርስትና ላለመነሳቴ ዋና ምክንያት አልነበረም እናቴ ስትነግረኝ። ለእርሷ ያለ አባት እንዴት ክርስትና አነሳዋለሁ? የሚል ጥያቄም ነበራት። አያቴም ይህንኑ ደግፈዋል። አዲስ አበባ እንደተመለሱ ክርስትና ለማስነሳት ሽርጉዱ ሲበዛ እናቴ አንድ ነገር ምቹት ነሳት «እኔ ልጄን ልሰጠው የምፈልገው ለገብርኤል ነው። እሱ (አባቴ) አይቻልም ቢለኝ ደግሞ ከገብርኤል ልጣላ ነው።» በሚል፡ ፡ ነገር ግን ባልና ሚስት ከአንድ ወንዝ ይቀዳሉ እንዲሉ ስጋታቸውን ሙሉ በሙሉ በደስታ የቀየረ ተመሳሳይ ሀሳብ ከአባቴ አፍ ተደመጠ፡ ፡ አራዳ ጊዮርጊስ ቤተ ክርስቲያን ሄደውም ለአባታቸው ደብር

ለተወለድኩበት መንደር ካታር ለሚገኘው ለገብርኤል ክርስትና ተሰጠሁ።

የአባቴን አባት ማሩ ጉንጆን የሚያውቁ ሰዎች ሁሉ ሲመለከቱኝ “ቁጭ ማሩ ጉንጆን! ትመስላለህ።” ይሉኝ ነበር። በመልክና በተለይ በዓይን ቅላት። አሁን አያቶቼም እሳቸውንም የሚያውቁ ዘመዶቼ አልቀዋል። በህይወት የሉም። መጠሪያ ስሜን የወላጆቼ ጎረቤቶች ብርሃኑ ብለውት ነበር ። ነገሩ እንዲህ ነው፤ አድስ አበባ ዓለም ጤና አካባቢ በተለምዶ ሶካን ሰፈር በሚባለው አካባቢ በአቶ ዋሚ ሶንሴ ጊቢ ውስጥ በ1958 ዓ.ም የደብረ ታቦር በዓልን (ቡሄ) ለማክበር የአካባቢው ሰው ተሰብስቧል። ክስድስት ሳምንት በፊት ሠይፉ እና አይናለም የአብራካቸውን ክፋይ ማግኘታቸውን የሰሙ ላልሰሙ አስተጋቡ። ለዚህ ልጅ ስም እንዳልተመረጠለት ሲረጋገጥ ሞቅ ያለው ጨዋታ ላይ ስም የማውጣት ሥነ ሥርዓት ነገሰበት። ከዳቦ ተቆርሶ ጠላ እና አረቄውን ተጎንጭተው፤ ችቦ አብርተው ፌሽታ ላይ የነበሩት ጎረቤታቸው «በልተናል፤ ጠጥተናል፤ ችቦ አብርተን ደምቀናል ታዲያ በዛሬ ቀን ብርሃኑ ከሚል ስም የበለጠ ምን ሊሆን ይችላል?» ያሉ አንድ ታዳሚን ሀሳብ ሁሉም አጨብጭበው ስሙን አፀደቁት። እኔም እናቴም በሌለንበት።

እናቴ የወጣውን ስም ባትጠላውም እርሷ በውስጧ የያዘችውን ስም ግን እንዲሆን ፈልጋለች። ወንድሟ ደግሞ «ልጁ የአባቴም የእናቴም ቤት ሙሉ ነውና እዚህም እዚያም ያሻው ሁሉ ተሟልቶለት ማደግ አለበት።» የሚል መልካም ምኞቱን በስም ለማሰር «እንዳሻው ይባል»

ቢልም እናቴ ከሃሳቧ ጋር አልገጠመላትም። ከአዲስ አበባ ጎረቤቶች እና ከወንድሟ ስያሜ ጋር ተፋልማ የራሷን ስም አወጣች፤ ግርማዬ ብላ። «ስሙ ደስ ስላለኝ ነበር፤ ግርማዬም ይሆናል ብዬ አስቤም ይመስለኛል፤ እውነትም አሁን ግርማዬ ሆኗል።» ትላለች እናቴ። ትምህርት ቤት ስገባ «ዬ» ተቆርጦ ግርማ ተብሎ ምዝገባ ወረቀት ላይ ቢመዘገብም አሁንም ድረስ እናቴ ሰትጠራኝ ግርማዬ እያለች ነው። ፡ እኔ አይንዬ እላታለሁ። የእርሷ ቁልምጫ የዘወትር ነው፤ የእኔ ግን በተለይ የሚጎላው የባህል ምሽት ቤት ሆኜ ዘና ስል ውለታው ሲታወሰኝ አዝማሪ ቤት በማሲንቆ ነው።

እናቴ ታታሪና ቆፍጣና ሴት ነች። እናትህ ምን ምን ስራ ሰራች ተብሎ አይጠየቅም፤ ያልሰራችው ነገር የለም፤ ኑሮን ለማሸነፍ፤ እኛን ከሰው ተርታ ለማድረግ። የእናቴ የብልፅግና መሻት በተከታታይ በምታደርገው መውለድና በአባቴ ግትርነት (ከድህነት ጋር ባለው ፍቅር) ፍሬ ባያፈራም ለልጆቿ ግን መልካም ተሞክሮ ሆኖ አልፏል። እኛ የእናታችን ልጆች ነን።

እናቴ የመሸጥ ጥበብን በተግባር ሙከራ የጀመረችው በጥራጥሬ ንግድ ነበር። በ1967 ዓ.ም ወታደራዊ መንግሥት ሥልጣን ላይ ከወጣ በኋላ በየመንገዱ ኬላ ተቋቁሞ እህል በመጥፋቱ የንግዱ ዘላቂነት አጠራጣሪ ስለነበር የንግድ ዘርፍ በመቀየር ቅቤ እና አይብ ነግዳለች። ጊዜው ሲረጋጋ የጥራጥሬ ገበያው ለሻጭ ያለው የአመቺነት ደረጃ በመሻሻሉ ዳግም ወደ ጥራጥሬ ንግድ በመመለስ ሰርታለች። ቅመም፤ ጨው ነግዳለች። ጥጥ ፈትላ ነጠላ፤ ጋቢ ሸጣለች፤ ነጠላ

መቋጨት፣ መስፋት ለኛ ቤት የምሽት መዝናኛ እና መጫወቻ እንጂ ገቢ ማስገኛ አይመስልም ነበር። አንድ አንዱ ምሽቱን በወሬ እያሳለፈ ድህነት ቤት ሲሰራበት ይገርመኛል። እንደ አሁኑ ቱጃር ሁሉ የሚሰራው ስራ ሳይሆን እንጂ መጋገር እንደውርደት በሚቆጠርበት ጊዜ ለልጆቹ እንጂ ባተርፍ ብላ እንጂ ጋግራ ሽጣለች፤ በዚህ ሁሉ ተጋድሎዋ ከጎኗ ሆኜ ስለነበር ልቤ በኩራት ነው የሚሞቀው።

ለእኔ እናቴ ከሮበርት ኪዮሳኪ በፊት የማውቃት የንግድ ክዕሎት መምህራ ነች። የሮበርት መፅሃፎች በኋላ የመጡ ማጣቀሻ እና ዓለምአቀፋዊ ተሞክሮ ናቸው። ወፍጮ ቤት መሄድ፣ የምችለውን ያህል መሸከም፣ እንጂ አዙሮ ከመጋገር በመለስ ያለውን ስራ ሁሉ አብሬያት ሰርቻለሁ። በዚህ ሁሉ መሃል ግን ከትምህርት ቤት ያመጣሁትን የቤት ስራ እንድሰራ ታበረታታኛለች። በምንማርበት ትምህርት ቤት ትሰራ የነበረች ለትምህርታችን መሰረት የሆነችው አክስቷ (አየለች ወልደየስ) ችግር ከገጠመኝ እንደ ወላጅ የምትጠራው እሷ ስለሆነች ይህ እንዲሆን አትፈልግም። እኔም አላደረኩትም።

ባጠቃላይ ሲታይ የድሃ ልጅ ነኝ። ድህነት መገለጫውን በቅጡ ከተመለከትነው ዘጠኝ ልጆች አባትና እናት ቢያንስ አንድ ሰራተኛ እና አንድ ዘመድ ከማይጠፋበት ቤት ውስጥ ነው ተወልጄ ያደኩት። ከእናቴና ከአባቴ ቀጥሎ በዕድሜ ትልቁ እኔ ነኝ። ከወላጆቹ ቀጥሎ ለቤተሰባችን አሁን ላለበት ሁኔታ በክፉም በደጉ ተጠያቂ ነኝ። በኔ ላይ ዋናዎቹ ተጠያቂዎች አባቴና እናቴ ናቸው ማለት ነው። ይህ

በቤተሰባችን ውስጥ ማለቴ ሲሆን ከዚያ ውጭ ግን በእኔ ላይ አሻራቸውን ያሳረፉ ብዙዎች ናቸው።

አባቴ ለትምህርት ጥሩ አመለካከት አለው። ከቤት አልፎ ለሠፈር ሰው የሚሆን ደብተር ገዝቶ በክረምት ያጠራቅማል መግዛት ለማይችሉ ልጆችም ይሰጣል። ለትምህርት የሚያስፈልገንን ብቻ ሳይሆን ከሰው እኩል እንድንሆን ይጥራል። ይህ ግን ሁሌ አይሳካም። እንደዚያም ሆኖ በተለይ ዩኒቨርሲቲ ከገባሁ በኋላ አንድም ቀን ሳይቋረጥ የሚሰጠኝ የኪስ ገንዘብ፣ ልጅ ሆኜ ጀምሮ የሚገዛው ኮንትራት ጋዜጦች (አዲስ ዘመን፣ የዛሬዬቱ ኢትዮጵያ፣ ፖሊሲና እርምጃው)፣ ልብ ወለድ መፅሐፍት ለዛሬው ማንነቴ የበኩላቸውን ተጫውተዋል።

በተለይ ለፖለቲካ ህይወታችን ቀረፃ በቤታችን የተለመደው የቪኦኤ እና ጀርመን ድምፅ እንዲሁም የወያኔ ሬዲዮ ማዳመጥ የራሱ አሰተዋዖ ነበረው። በደርግ ጊዜ እነዚህን ሬዲዮ ካዳመጣችሁ ዋ! የሚል ማስፈራሪያ እኛ ቤት ስፍራ አልነበረውም። በዚህም የተነሳ ለመረጃ ቅርብ ነበርኩ። በተለይ ደርግ መውደቂያ ሰሞን አኔም እየጎረመስኩ ስመጣ ከቤት ውጭ ማምሽት በድንገት ለሚደረግ የብሔራዊ ውትድርና አፈሳ እንደሚዳርግ ይታወቅ ነበር። ዕድሜዬ ባይደርስም ልታፈስ እንደምችል አባቴ ይሰጋ ነበር። ሁሌም መልዕክቱ «በህይወት እያለሁ ልጄን ይዘው አይሄዱም፤ መንገድ ስታውደለድል ብትወሰድ ግን አያገባኝም።» ይል ነበር።

አዲስ አበባ ተፅዕኖ ገጠር ብወለድም፤ ክርስትና የተነሳሁት ተመልሼ አዲስ አበባ አራዳ ጊዮርጊስ ነው ብያችሁ የለ? አዲስ አበባ የተጠነሰሰኩበትም ያደኩበትም ከተማ ስለሆነች የት ተወለድክ? ስባል አዲስ አበባ ነው የምለው። የሸገር አባልነቴን ያወጅኩት በተወለድኩ በአራት ወሬ ነው። ትምህርት የጀመርኩት በሰፈራችን ፊደል ከሚያስቆጥሩት የኔታ ጋ ነው። የኔታ አይናቸው የማያይ ቢሆንም ልበ ብርሃን ነበሩና በድምፅ እየለዩ ነበር ጥያቄም ቁጣም የሚያቀርቡት። ለዚህ ይመስለኛል በሁሉም ቦታ ማየት ከተሳናቸው ጋር በጣም ወዳጅነት እመስርታለሁ። ከነዚህ ልበ ብርሃኖች ጋር ያለኝ ቅርበት ያስተማረኝ ማየት ያለመቻል ማለት ለልመና ስርተፊኬት እንዳልሆነ ነው። በዚህም የተነሳ ብዙዎቹ ማየት ያለመቻላቸውን ለልመና ሲጠቀሙበት በጣም ነው የምናደደው። እነዚህን ማየት የተሳናቸው ልበ ብሩፅ የሆኑትን በቅርብ ለማያውቅ ማየት ያለመቻል ለልመና መስፈርት ይመስለዋል። ማየት የማይችሉ ለማኞች ልክ ማየት እንደሚችሉት ለማኞች የስንፍና ውጤቶች ናቸው። ማየት የተሳናቸው የፊደል ጌታው የኔታ የነገሩኝ ልቤ ገብቶ ንባብን አልፈራም፤ ለዚህም እርሳቸው ጋ የጀመርኩት የወንጌል ትምህርት ይመስለኛል። ዳዊት የደገሙ ልጆች ትምህርት ጎበዝ ይሆናሉ ሲባል ለማመን አልቸገርም። ለመማር ማንበብ መሰረቱ ስለሆነ።

ወሰን ሰገድ አንደኛ እና መለስተኛ ሁለተኛ ደረጃ ት/ቤት (በአሁኑ ስሙ የካቲት 23) ከአንደኛ እስከ ስምንተኛ ክፍል የተማሩኩበት የምወደው ትምህርት ቤት ነው። አንደኛ ክፍልን እንደገባሁ ትምህርት

ቤቱ ቦታ ጠቦት መላ ሲፈልግ ትንሽ ነቃ ያልነውን ክፍት ቦታ ወደ አለበት ወደ ሁለተኛ ክፍል ማሸጋገር ይወሰንና ትምህርት ቤት በገባው በቀናት ውስጥ ደብል መትቹ ወደ ሁለተኛ ክፍል ተሸጋገርኩ። ይህ ሽግግር አስቂኝ አጋጣሚ አለው። እንዲህ ልተርክላችሁ እና ዘና በሉበት። የትምህርት ቤቱ የመጀመሪያ ክፍል ተማሪዎች ቁጥር ከተዘጋጀው ክፍል መያዝ ከሚችለው በላይ በመሆኑ አሸን ተማሪዎች ይተርፋሉ። ያለኝ የመጨረሻ መፍትሔ የተወሰኑ ተማሪዎችን ፈትኜ ወደ ሁለተኛ ክፍል ማሸጋገር ነው ያለው ትምህርት ቤት የብቻ ለብቻ ፈተና ላይ አስቀመጠኝ። በብርሃን ፍጥነት አንደኛ ክፍል የሚቆዩት እና ወደ ሁለተኛ ክፍል የሚሻገሩት መለየት ጀመሩ። ተረኛው ተፈታኝ እኔ ሆንኩና ተጠራሁ። ጥቁር ሰሌዳው ላይ የተፃፉትን ውስን ፊደሎች በሚገባ እንደማውቃቸው በፍጥነት አረጋገጡና ወደ ሁለተኛ ዓይነት የፈተና ጥያቄ ተሻገሩ።

«ጠረጴዛ በምን ይሰካል?» የተደገፉትን ጠረጴዛ እያሳዩኝ መምህሩ ጠየቁኝ

«በሜትር» የእኔ መልስ ነበር።

«ቁመትስ በምን ይሰካል?» ሲሉ ሌላ ጥያቄ አስከተሉ

«ያው በሜትር ነዋ!» ስል ትከሻዬን በመስበቅ ጭምር መለስኩላቸው።

በቃ! ሰኔ 30ን ሳይጠብቅ በአቋራጭ ሁለተኛ ክፍል በመዝለቅ ከአንደኛ «ኤች» ወደ ሁለተኛ «ኤች» ተሸጋገርኩ። ከአደኩ በኋላም ተመሳሳይ ጥያቄዎችን መመለስ ጎበዝ ነኝ። ከአንድ ኪሎ ጥጥ እና ከአንድ ኪሎ ድንጋይ የቱ ይከብዳል ጥያቄዎች አይሸውዱኝም።

የሁለተኛ ደረጃ ትምህርቴን በተከታተልኩበት መድኃኒዓለም 2ኛ ደረጃ ት/ቤት በነበረው የትምህርት ጉዞ ጥይት የምባል ዓይነት ተማሪ ሆኜ አላውቅም። እኔና የኔ ብጤዎቼ አንደኝነቱን ለእነ አዳነ ኃይሌ፤ ደረጃውን ለእነ ቢኒያም ፈለቀና ሌሎች ትተን ለመማር ብቻ ነው የምንማረው። ብዙዎቹ አንደኛ እና የደረጃ ተማሪዎች ኳስ አምብዛም አይጫወቱም ሌሎቻችን ጫወታ እንወዳለን፤ እርግጫን ጨምሮ ለነሱ ብዙ ቦታ የለውም። ይሁን እንጂ ሰነፍ ተብሎም ታርጋ የሚለጠፍበት ተማሪ ሆኜ አላውቅም። በተለይ ከ9ኛ ክፍል በኋላ ትጉዕ ተማሪ ነበርኩ። የደረጃ ተማሪ ባልሆንም ጥሩ እሰራ ነበር። በዕድሜዬ የማስኮርጅ እንጂ የምኮርጅ ተማሪ ሆኜ አላውቅም። «ባርቾ ክፈት እንጂ» እባላለሁ፤ እኔ ግን «መልሱ ምንድነው?» ብዬ ዓይኔን ወደ ሌሎች የፈተና ወረቀት አላማትርም።

በእኛ ዕድሜ ወሳኝ የትምህርት ህይወት የነበረው የ12ኛ ክፍል መልቀቂያ ፈተናን ማለፍና ያለማለፍ ላይ ነው። በትምህርት ቤታችን ከሺ በላይ የ«12ኛ» ተፈታኝ ተማሪ አለ በዚያን ጊዜ መቶ ልጅ ካለፈ አንድ እንደምሆን ምንም ጥርጥር የለኝም። ለዚህም ሃኪም እሆናለሁ ብዬ አቅጃለሁ። በዚያን ጊዜ ሀኪም ለመሆን መግቢያው 3.2 ሲሆን

የእኔ ውጤት ግን 2.8 ብቻ ሆነ። የእኔም እቅድ፣ አጎቴ አዳኝ ገለቱ ሐኪም ይሆናል ብሎ ያለመው ሕልም፤ ሕልም ብቻ ሆኖ ቀረ።

ዛሬ ሳስበው ግን አምላኬን ተመስገን እለዋለሁ። ሐኪም መሆን ልፈልግ እንጂ ሐኪም ምንድን ነው? ተግባሮቹስ? የሚለውን ለይቼ አላውቅም ነበር። አድጌ ስመለከተው አንድ ቁርጠኛ ሐኪም የሚያስፈልጉት ዓይነት ባህርይ የለኝም። እውነተኛ ጠባዩ ለሕክምና ሙያ የቀረበ አለመሆኑን አውቃለሁ፤ ከሐኪምነት ይልቅ የኔ ባህሪ ለወታደርነት ይቀርባል። የአባቴ ልጅ ነኝ ብያችሁ አልነበር?

ዩኒቨርሲቲ ገብቼ የተማርኩት ኢኮኖሚክስ ነው። በአዲስ አበባ ዩኒቨርሲቲ እነ ዶክተር እሸቱ ጮሌ፣ ዶክተር በፈቃዱ ደግፌ የመሳሰሉ ምርጥ መምህራን አሰተምረውኛል። ምንም እንኳን ሐኪም ለመሆን እቅድ የነበረኝ ቢሆንም፤ ኢኮኖሚክስ በመማሪ እና ሀኪም ባለመሆኔ ሁሌም ደስተኛ ነኝ። አሁን ላለሁበት የፖለቲካ ህይወት የረዳኝ ኢኮኖሚክስ መማሪ ይሆን? ብዬ እጠይቃለሁ። አንዱ እንደሚሆን ግን ጥርጥር የለውም። በተለይ ማስተርሴን በኢኮኖሚክስ መስራቴ ለማወቅ በጣም ብዙ እንደሚቀረኝ ያወቅሁበት ነው። ናይሮቢ ኬኒያ ለማስተርስ ፕሮግራም ማሟያ የምንወስደው ኢኮኖሚክስ ኮርስ የሚያስተምረን የነበረ አንድ ጋናዊ ፕሮፌሰር «ለናንተ ይህቺ ትበቃለች፣ ይህ አድቫንስድ ነው» ይለን ነበር። እውነቱ ነው። አራት ዓመት ኢኮኖሚክስ ለባችለር ዲግሪ የተማርነውን በአንድ ሳምንት እንጨርስና ሌላ ይጨምርልን እና ሌላ ደግሞ የማንችለው ብዙ እንዳለ ያሳየን ነበር። ለፈለገ ዕውቀት ባህር እንደሆነ ሲያመለክት ነው።

በመጀመሪያ የመንግስት ስራ የጀመርኩት ጥቅምት 1/1981 ዓ.ም በዋናው አዲተር መስሪያ ቤት ነው። በደርግ ጊዜ ከመስሪያ ቤት መስሪያ ቤት መለወጥ ብዙም ምቹ ስላልነበር ለዘጠኝ ዓመት በአሁኑ ፌዴራል ዋና አዲተር መ/ቤት አገልግያለሁ። ብዙ ዕውቀትም አግኝቼበታለሁ። በመስሪያ ቤት ውስጥ የማገኘው ተጨማሪ እውቀትም ሆነ የደረጃ ዕድገት ከኔ ግብ ጋር የማይገጥም መሆኑን ስረዳ በገዛ ፈቃዴ ከስራዬ በመልቀቅ፤ ለመጀመሪያ ጊዜ በቅጥር ከአዲስ አበባ ውጭ በመሄድ ድሬዳዋ የተሃድሶ ልማት ፈንድ የሚባል በዓለም ባንክ የሚደገፍ የመንግስት ፕሮጀክት ውስጥ ተቀጠርኩ። ከዚያን ጊዜ ጀምሮ የድሬዳዋ ልጅ ነው እስክባል ድረስ ድሬዳዋን ወደድኳት።

ከድሬዳዋ መልስ ኒያላ ኢንሹራንሽ፤የጉራጌ ራስ አገዝ ልማት ድርጅት፤ የኤች.አይ.ቪ ኤድስ መከላከያና መቆጣጠሪያ ፅ/ቤት ውስጥ በፕሮጀክት ማስተባበሪያ ዩኒት፤ ሜሪ ስቶፕስ ኢንተርናሽናል፤ ሰልፍ ሄልፕ ዴቪሎፕመንት ኢንተርናሽናል እና ፓክት ኢትዮጵያ በመደበኛነት ተቀጥረው የሰራሁባቸው ሲሆኑ፤ በተለያዩ ሌሎች አገር በቀል መንግስታዊ ያልሆኑ ድርጅቶች ውስጥ በበጎ ፈቃደኝነትና በትርፍ ጊዜ ሰራተኝነት ሰርቻለሁ። እነዚህ ሁሉ ልምዶችና በዚህ አጋጣሚ ያገኘሁትን የሀገር ውስጥና የውጭ ሰልጠናዎች ልምድ በመቀመር የራሴን የማማከርና ስልጠና ድርጅት በማቋቋም ተቀጣሪነት ካቆምኩ ረጅም ጊዜ ሆኖኛል። አንድ መስሪያ ቤት ተቀጥሮ እዛው ጡረታ መውጣትን አልወድም። ያልተመቸኝ መስሪያ ቤት መስራትም አልችልም። እያንዳንዱን መስሪያ ቤት እንዴት እንደለቀቅሁ እዚህ ላይ

ብዘረዘር የመፀሃፉን ዓላማ ስቼ የግል ገድሌን የምተርክ ስለሚመስል ትቼዋለሁ። አለቆቹ ሁሉ የሚያውቁት ሙያዬን እንጂ እኔንና አስተሳሰቤን እንዳልገዙ እኔም ለሽያጭ እንደማላቀርብ ያውቁ ነበር- በግል ህይወቴ ጣልቃገብነትን ለማንም አለቃ ሰጥቼ አላውቅም። ብዙ አለቆቹና አብረውኝ ከሰሩ ሰዎች ብዙ ተምሪያለሁ። ሰራን አጠናቆ መስራትና ትጋትን ከወዳጄ ደምሴ ታደለ ከዋና ኦዲትር ሲሆን፤ አቶ ጌታቸው **በቀለ** የሜሪስቶፕስ ዳይሬክተር ለጊዜ ማክበር ያለኝ እምነት በማጠናከርና ለጥራት የሚሰጠው ዋጋ ይመቸኝ ስለነበር እነዚህን በጎ ነገሮች እኔ የራሴ አድርጌያቸዋለሁ።

ብዙ ሰዎች አለቆቻቸው ከሙያቸው አልፈው ስብዕናቸውን የገዙ እስኪመስላቸው ድረስ እሺ ብለው የሚኖሩት ኑሮሯውና ደሞዛቸው አንድና አንድ ብቻ ስለሆነ ነው። የእኔ ፍልስፍና ግን ከዚህ የተለየ ነው። የትም ተቀጥራ ለመስራት የሙያ ብቃት እንዳለኝ ማመን ብቻ ሳይሆን፤ የምቀጠርበት ባጣ እራሴን ለማኖር እንደማያቅተኝ ስለማምን ነው። ስለዚህም ሁል ጊዜ ከደሞዝ ውጭ የራሴን ገቢ ማስገኛ እንቅስቃሴ አደርጋለሁ። ይህ እንቅስቃሴ በምንም ሁኔታ ከምስራው ስራ ጋር የጥቅም ግጭት እንዳይፈጥርብኝ ጥንቃቄ አደርጋለሁ። ምን አልባትም እንደዚህ በማድረጌና ከደሞዝ ጥገኝነት እራሴን ነፃ ስላወጣሁ በስራዬ አጋጣሚ ለሚመጡ ማማለያዎች አንድም ቀን እጅ ሰጥቼ አላውቅም። በኩራት የምኖርበት የህይወት ፍልስፍናዬ የነፃነቴ ምንጭ የሆነው በነበርኩበት ከፍተኛ ገንዘብ የማንቀሳቀስ ሃላፊነት በንፅህና መወጣቴ ነው።

ሰፈር ውስጥ ጎበዝ ብይ ተጫዋች ነበርኩ። አሁንም እንደ ከረንቦላ ቁጥ መጫወት ቢቻል ብይ ብጫወት ደስ ይለኛል። ትንሽዋን ብይ አነጣጥሬ መምታት እየቻልኩ የከረንቦላ ድንጋይ በመሳትም አንደኛ ነኝ። ለምን እንደሆነ ግን እስከአሁን አይገባኝም። አባቴ መርካቶ፣ እናቴ መሳለሚያ ስለሚሰሩ ሁለቱም ጋ መሆን ይኖርብኛል፡ ፡ አባቴ ልክ እንደመንግሥት ሰራተኛ አስራ አንድ ሰዓት ስራ አቁም ስፖርት ቤት ይሄዳል። እኔም እግሩን ተከትዬ ወደ ሰፈር እበራለሁ። ቢያንስ ለአንድ ሰዓት ብይ ተጫውቼ ለእናቴ መደብ ልዘጋ (በላስቲክ አልብሶ መመለስ) እና ዕቃ ተሸክሜ ልመጣ እሄዳለሁ። ጠዋት ትምህርት ቤት፣ ከሰዓት መርካቶ፣ በመሃል ከጓደኞች ጋር ጫወታ፣ ማምሻውን እናቴ ጋ መሳለሚያ። እንደዚህም ሆኖ የዕድሜ እና የትምህርት ገበታ አቻዎቹ በመጥፎ ድርጊቶች ባለመሳተፍ ብሎም ዩኒቨርሲቲ በመግባት በሰፈራችን «አለም ጤና» እና አካባቢዋ ቀዳሚ ስለነበርን በሰፈሩ እንደ ተምሳሌት የምንታይ ነበርን።

የአክሲዬ እልፍነሽ ፈለቅ ልጆች በትምህርታቸውም ሆነ በፀባያቸው ምስጉን ስለነበሩ ለእኔ የልጅነት ቀዳሚ ተምሳሌቶቹ ነበሩ። «ግርምዬ» ብለው በፍቅር ሲቀበሉኝ ከዚያም ስለትምህርት የሚደረገው ውይይት በእውነት ጠቅሞኛል። መርካቶ በረንዳ ላይ አባቴን እየረዳሁ ልብስ በመዘምዘም (በነገራችን ላይ አባቴ በነፃ አሰርቶኝ አያውቅም፣ መደበኛ ለሌሎች የሚከፍለውን ይከፍለኝ ነበር። ክፍያውን ባንክ ገዝቶ አጠገቡ ያስቀምጥልኛል።) ከእናቴ ጋር መደብ ላይ እህል ሰፍሬ ሽጫለሁ። አባቴ እስከ ቅርብ ድረስ የማያውቀው

የነበረው ስራዬ በየጠጅ ቤት እየዞረ ሲጋራ መሸጤን ነው። ወረቀት በሙቅ ለጥፎ ከማዞር ጀምሮ እስከ ልብስ ስፌት ድረስ ሰርቻለሁ። ስለዚህ የስራን ክቡርነት ጠንቅቄ አውቃለሁ። እነዚህ ሁሉ ሰራዎች ለኔ ኮሌጆቼ ናቸው። አንድ አንዴ ከኢህአዴግ ባለስልጣናት ጋር ስንከራከር በሚዲያ ጭምር ጥቃቅን እና አነስተኛ ላይ የሚሳተፉ ልጆችን እንደማልደግፋቸው አድርገው ፖለቲካ ሲጫወቱ ያሳዝኩኛል። እኔ ምን እንደ ነበርኩ ሳያውቁ ገምተው ይሳሳታሉ። እነዚህ ባለስልጣናት ልብ የማይሉት እኔ እንደ እነርሱ ነፃነቴን ለገበያ የማላቀርብ መሆኑን ነው። በነፃነት አነስተኛና ጥቃቅን የሚባሉ ሰራዎችን ሰርቼ ያደግሁ ነኝ። ከኢህአዴግ አነስተኛና ጥቃቅን ጋር የማልስማማው የወጣቶቼን ነፃነት አብሮ ስለሚወስድ ነው።

ወላጅ እናቴ ዘለግ ያሉ ነገሮችን (strategic) በማስብ እና ውሳኔ በመስጠት ጎበዝ ነች። ለዚህ ማሳያ እንዲሆን አንድ ነገር ላጫውታችሁ። ስምንተኛ ክፍል ሆኜ በቤታችን ውስጥ ኑሮ ፈታኝ ሆነ እኔም ለዚህ ፈተና መልስ ቢሆን ብዬ በግሌ ስራ ለመቀጠር ወሰንኩና ፈልጌ አገኘሁ። ይህንንም በእርግጠኝነት እንደምትደሰት በማመን ለእናቴ ነገርኳት። በጣም አዘነች «በህይወቴ እያለሁ ትምህርትህን ለማቋረጥ እንዳታስብ! የኔም ያለመማር ይቆጩኛል!» ብላኝ አረፈችው። ይህ ውሳኔዋ የህይወቴን መንገድ ቀየረው፤ የተማረ ሰው ሆኑኩ።

አባቴ ስምንተኛ ክፍል በጥሩ ውጤት ካለፍኩ ለአንገቴ ሀብል እንደሚገዛልኝ ቃል ገብቶልኝ ነበር። ነገር ግን ኑሮ ፈታኝ ሆኖበት

ሳይሳካለት ቀረ። በምትኩ እናቴ የእጇን አሪስ ሰዓት ሸለመችኝ። ይኸው እንግዲህ ከስምንተኛ ክፍል ውጤት ጀምሮ እስከ ዛሬ ምን አልባትም እስከ ሕይወቴ ፍፃሜ በተለምዶ የሴት ሰዓት የሚባለውን ትንሽ የእጅ ሰዓት አደርጋለሁ። እንዲሁም ዩኒቨርሲቲ ገብቼ ለመጀመሪያ የገና ፈተና ስሄድ ይቅናህ ብላ ለገበያ እንጀራ ከምትጋግረበት ማዕድ ቤት እሳት ውስጥ ሆና በጣቷ ላይ የነበረውን የጋብቻ ቀለበቷን ሰጠችኝ፤ ወግ ደርሶኝ የሴት ጓደኛ ስይዝ እኔም በተራዬ ለአሁኗ ባለቤቴ ሰጠኳት። የእኔ እናት እንዲህ ነች፤ እርግጠኛ ነኝ ለሌሎችም እናት ማለት እንዲህ ነው። እርሷ ሁሌ «ግርማዬ» ትለኛለች።

ከቤት ውጪም በህይወቴ ላይ መልካም ተፅዕኖ ያሳረፉብኝ እና በዛሬ ሕይወቴ ላይ ቦታ የሚሰጣቸው የቅርብ ሰዎች አሉ። ጊዜውና ቦታው ሲፈቅድ በዝርዝር እዘክራችኋለሁ።

ግርማ ማለት እንግዲህ በዚህ ቢዚያ አድርጎ ያደገ ኢትዮጵያዊ ብሎም አፍሪካዊ የማህበረሰብ ማደግ ልጅ ነው ብላችሁ ምን ይሰማችኋል?

እንደ መውጫ

ከ2002 ምርጫ በፊት ያለውን ታሪክ በጨረፍታ እንድታዩት የፈለኩት የፖለቲካ ታሪካችን የተሟላ እንዲሆን ከመፈለግ ነው። የጠልፎ መጣል ፖለቲካ እስካልቆመ ደግሞ ፖለቲካችን ድህነት ያገኛል የሚል ተስፋ የለኝም። ይህ ጠልፎ መጣል አስተሳሰብ ፖለቲካችንን ስናዘምነው እና ፖለቲካ ውስጥ መሳተፍ ለመስጠት እንጂ በፖለቲካ ተሳትፎ ለመጠቀም መሆኑ ሲቀር አብሮ የሚቀር ይመስለኛል። የዜጎች ድምር ፖለቲካ የምትሠራው እዚህ ይመስለኛል። አንዱን ካልጣልን አናልፍም፤ ካላለፍን ከዚያ የምናገኘው ምንዳ ይቀርብናል። ስለዚህ ምንደኛ ፖለቲከኞችን ስናስቀር ፖለቲካችን አስደሳች የህይወታችን ክፍል ይሆናል። ምርጫም በአምስት ዓመት አንዴ የሚመጣ የሚናፈቅ ካርኒቫል ይሆናል።

በ2002 ምርጫ ተሸንፈናል የሚሉና ለግርማ ማሸነፊያ መስኮት የሰጠው ኢህአዴግ ነው የሚሉ ሰዎች ሁለት ነገር ተሳስተዋል። አንደኛ ተቃዋሚ ፓርቲ ከምን አንፃር ሲለካ እንደተሸነፈ ማስረዳት አልቻሉም፤ ወይም ፖለቲካው አልገባቸውም ማለት ነው። ሌላው ኢህአዴግ ነቅቶ በተቃዋሚ ስም የፓርላማ አባላት ማሰማራት አስቦ ቢሆን ኖሮ ከኔ የተሻሉ ብዙ ሆዳሞች ሊያገኝ ይችል ነበር። ምርጫው ከተጠናቀቀ ከወር በኋላም ቢሆን ሃያና ሰላሳ በምርጫ ቦርድ በኩል

ሊያስገባ ይችል ነበር። ይህ መላ ኢህአዴግ ያላወቀው ነገር ግን ቢያደርገው ይሻለው የነበረ ብልሃት ነው።

ስለዚህ በእኔ ግምገማ ኢህአዴግ በዝረራ ተሸንፏል። የተሸነፈው ከ1997 ምርጫ ሃንጎሽር ስላልወጣ በቅጡ የዚህ ዓይነት ምርጫ ውጤት ምን እንደምታ እንዳለው አልተረዳም ነበር። ወር ሙሉ ቆይቶም የምርጫ ውጤት ሲያሳውቅ ማለቴ ነው። በ2002 ምርጫ ኢህአዴግ በዝረራ የተሸነፈ መሆኑን ብዙ ሰዎች ይጠራጠራሉ። በዚህ ምርጫ የተሸነፈው ኢህአዴግ ብቻ ሳይሆን በተቃዋሚ ፓርቲ ስም ህዝብን የሚያጭበረብሩም ተቃዋሚ ነን የሚሉም በዝረራ የተሸነፉበት ምርጫ ነበር። ኢህአዴግ ለመድረክ የዘጋው በር ሌሎች ወዳጆቹን ማሳለፍ ሳይቻለው ቀረ። ለእነዚህ ወዳጆቹ የሚሆን በር የለም ነበር ማለት ግን አይቻልም። ኢህአዴግ ይህን ጨዋታ ተጫውቶ ለመሳሳት አልተዘጋጀም ነበር እንጂ። በቂ ዝግጅት ባለማድረጉ በሜዳው እራሱ ቤት ለቤት እየዞረ ባስመዘገባቸው መራጮች መድረክ ነጥብ አስቆጥሮ ወጥቷል። በእኔ ምርጫ ጣቢያ የተመዘገበውን ውጤት በአባሪ ላይ መመልከት ጠቃሚ ነው። የማህበራዊ ጥናት ባለሞያዎች ይህንን ውጤት ይዘው የመራጩን ህዝብ ስነልቦና፣ የኢኮኖሚ አቅም፣ እምነት፣ ወዘተ ሊተነትኑበት እንደሚችሉ እምነቴ ነው። ከዚህ አንፃር የመነሻ ሃሳብ ለመስጠት ዝግጁ ነኝ።

አሁን ባለው ሁኔታ ይህንን ሽንፈት ለመሸፈን የሚደረገው መፍጨርጨር መላላጥ እንጂ ያመጣው ፋይዳ የለም። ኢህአዴግ ያለው አማራጭ ምርጫውን ጠቅልሎ የቻይና ኮሚኒስት ፓርቲ

ሞዴል መውሰድና ፓርላማው በዓመት አንዴ ወይም ሁለቱ የሚሰባሰብ በማድረግ በፓርላማ የሰበሰባቸውን ካድሬዎች የልማት ሰራዊት ብሎ ወደመጡበት መመለስ ነው። በዚህ ዓይነት የምርጫ ውጤት 547 ተመሳሳይ ሃሳብ የሚያራምዱ ሰዎች ሰብሰቦ ደሞዝ መቁረጥ ከጥቅሙ ጉዳቱ ነው የሚያመዝነው። ነገር ግን ከዚህ ትምህርት ወስዶ የመድብለ ፓርቲ ፖለቲካን ከምር ማድረግ አማራጭ ሳይሆን ግዴታ ነው።

እዚህ ጋ ምርጫው የህዝብ ውሳኔ ነው የሚለው ቀልድ መቆም ይኖርበታል። በዚህ መጽሐፍ በግልፅ ለማሳየት እንደተሞከረው በኢትዮጵያ ምርጫ ፌዝ እንደሆነ ለማረጋገጥ የሐረሪን ምርጫና የምርጫ ውጤት መፈተሽ በቂ ነው። ይህ ምርጫ ኢህአዴግ እንደሚያስበው የኢትዮጵያ ህዝብ በብሔሩ ነው የሚያስበው ቢባል እንኳን ፈተና ሊያልፍ አይችልም። ኢትዮጵያ ነፃ እና ገለልተኛ ምርጫ የሚያስፈልጋት ወቅት በቅርቡ መምጣት ይኖርበታል። ኢህአዴግም ትክክለኛውን የህዝብ ውሳኔ መስማት ከፈለገ ማድረግ ያለበት ቀላል ነገር ምርጫ ቦርድን ነፃ እና ገለልተኛ የሙያ መሥሪያ ቤት ማድረግ ነው። እኛ ምርጫ ስንል እርስ በርሳችን ነው ካልተባለ በስተቀር።

አሁን ባለንበት የፍርሃት ድባብ ስር ሆነን ጥቂት በሚባሉ የፖለቲካ መሪዎች ሀገራችን ከገባችበት አጣብቂኝ ለማውጣት የሚያስችል ለውጥ ይመጣል የሚል ዕምነት የለኝም። አሁን ያሉትም ቢሆኑ በአንድ ዘፈን ሁለት ዓይነት ዳንስ የሚደንሱ ናቸው። ይህ

ለውጥ እንዲመጣ እና ሀገራችን እና ህዝቧ በዓለም ላይ ያሉ ሀገሮች የሚያጣጥሙትን ዲሞክራሲያዊ ስርዓት የምንመኝ ከሆነ፤ ነፃነት ካማረን ቀድመን ማሸነፍ ያለብን ፍርሃትን ነው ብዬ አምናለሁ። በፍርሃት ጥላ ስር ላለ ህዝብ አምባገነኖች ዲሞክራሲን በኮታ ቀበሌ አምጥተው ሊሰጡን ወይም በብሉ ቱዝ ሊያካፍሉን አይችሉም። አምባገነኖች ፈሪዎች ስለሆኑ በጀግንነት ይህን ሊከውን የሚችል ሃሳብ ሊያመነጩ እንኳ አይቻላቸውም።

ስለዚህ መላው የኢትዮጵያ ህዝብ በተለይም የተማረው ክፍል (ዕጩ የፖለቲካ መሪ ይሆናል ብዬ ስለማምን) ከፍተኛ ሀገራዊ ኃላፊነት እንዳለበት ሊሰማው ይገባል። ሁሉም የተማረ ሰው ፖለቲከኛ ይሁን የሚል ሀሳብ እንደሌለኝ መቼም ትረዳኛላችሁ ብዬ አምናለሁ። ነገር ግን ለፖለቲካ ስልጣን ለሚተጉ ሰዎች በግልፅ የሙያና የፋይናንስ ድጋፍ ማድረግ የምርጫ ጉዳይ አይደለም። ይህ ሳይሆን ቀርቶ ማንም ለሙከራ ገብቶ የሀገሪቱን ፖለቲካ ሲዘውር ይህች ሀገር አደጋ ላይ ብትወድቅ ተጠያቂው የሚችል መስሎት ፖለቲካውን ለመዘወር የገባው ሳይሆን፤ የሚችለው እንዲገባ ኃላፊነታችንን ያልተወጣን እንዲሁም ኃላፊነቱን ለመወጣት ወደፊት ያልመጣ የተማረ የሚል ቅፅል ያገኙ ዜጋ ሁሉ ነው የሚሆነው።

ኢህአዴግ ስለትና አሳት ይዞ እያስፈራራን ይህ እንዴት ይሆናል ብሎ ወደኋላ ማለት የሚቻል አይመስለኝም። ነፃነት በነፃ የሌለ መሆኑን ተረድቶ አሳቱንም ስለቱንም እንዴት እንደምናከሸፍ ማለብ ያለብን እኛ ነፃነት ፈላጊዎች እንጂ ኢህአዴግ ሊሆን አይችልም።

በኢህአዴግ በኩል ህዝቡን ለማሰፈራራት የቀየሰው መንገድ ለጊዜው በደንብ ነው የተሳካለት። ካለው አቅምና ድርጅት በላይ፤ ተኝተን እንደሚያየን ፈጣሪ በሚያክል ግርማ ሞገስ እየፈራነው እንገኛለን።

ከፍርሃት መገላገያው መንገድ ግን፡-

- አንድ ሚሊዮን ሰው ነፃነቱን ቢያውጅ አንድ ሚሊዮን ደህንነት ወይም ሰላይ ሊመደብለት አይችልም። የነፃ ዜጎች መብዛት አማራጭ የለውም፤
- ከሚታቀዱልን ህገ ወጥ ወጥመዶች እራሳችንን በማንኛውም ሰዓት መጠበቅ (ግብር ማጭበርበር፤ መሬት በነፃ ሲቀርብልን ለምን ብለን መጠየቅ (ወይም ከህጋዊ ስርዓት ውጭ ያለመጫወት፤ ከመንግሥት ጋር (እንዲሁም ከሌሎች ጋር) የሚኖረንን ግብይት በህግና በህግ ብቻ ማድረግ፤) ከማንኛውም አማላይ ግብይቶች ጋር ከተያያዙ ህገ ወጥ ድርጊቶች መጠበቅ፤
- ኢህአዴግ ብዙ ወንጀለኞች ለማሰር ይችል ይሆናል። ነገር ግን ብዙ የፖለቲካ እስረኞች ማሰር መከራውን ነው የሚያበዛው ስለዚህ እስርን እንደማስፈራራያ ያለመቀበል፤

ከፍርሃት መገላገያ ዋና ዋናዎቹ መንገዶች ናቸው ብዬ አምናለሁ።

አመስግናለሁ።

ዋቢ መፅሐፍት

- በረከት ሰምኦን፡ የሁለት ምርጫዎች ወግ፤ 2003 ዓ.ም
- ልደቱ አያሌው፡ የአረም እርሻ ታህሳስ 1998 ዓ.ም፤ ፕሮግራም ማተሚያ ቤት
- ልደቱ አያሌው፡ መድሎት በኢትዮጵያ ፖለቲካ የሦስተኛ አማራጭነት ሚና፤ ፕሮግራም ማተሚያ ቤት
- አንተነህ ሙሉጌታ፤ የሁለት ዓለም ሰዎች፤ ንግድ ማተሚያ ድርጅት
- የዲሞክራሲ ሰርአት ግንባታ ትግልና አብዮታዊ ዴሞክራሲ፤ መጋቢት 1999 ዓ.ም
- ልማት፤ ዴሞክራሲና አብዮታዊ ዴሞክራሲ፤ ጥቅምት 1999 ዓ.ም
- ሪፖርተር ጋዜጣ፤ ጥቅምት 21/2003 ዕትም
- Eskinder Nega (Addis Ababa); Message to Medrek; Boycott Parliament. – June 25/2010 (from the website)

አባሪዎች

በመድረክ የተዘጋጀ በራሪ ወረቀት ፕሮግራም በየ መሰራጨት
የለበትም ብሎ የተቃወመው

ለለውጥ

መድረክን ይምረጡ!

መድረክን ይምረጡ!

- ፤ ዘመናዊ ይህንኑ በሀገሪ ጉዳይ ያገባኛል ይበሉኝ ግዴታዎን ይወጡኝ
መብትዎን ይጠቃሙ!
- ፤ ተገቢ ተኩረት ለሀገር፣ ለሰላም፣ ለሀገራዊ ዲሞክራሲ እንዲሁም
ለአካል ጉዳተኞች እንሰጥ!
- ፤ ለሀይማኖትና ለጾታ ልዩነት አይደለም እንዲሁም መግለጫ ይቻላል!
- ፤ ከትራፊክ አደጋ ራሳችንን እንጠብቅ፤ የአገሪኛ መንገድ
በሌለበት ግራችንን ይዘን እንጓዝ!
- ፤ ዘመናዊ ይህንኑ በሀገሪ ጉዳይ ያገባኛል ይበሉኝ ግዴታዎን ይወጡኝ
መብትዎን ይጠቃሙ!

መድረክን ይምረጡ!

ዕጩክቸሁን ዕወቁ

ነ
ፃ
ነ
ታ
ቸ
ን
በ
እ
ጃ
ቸ
ን

መድረክ

አቶ ግርማ ሠይፋ ማሩ
የወረዳ 6 የመድረክ ዕጩ
ተወዳዳሪ

የማስተርስ ዲግሪ በኢኮኖሚክስ፤ የልማት አማካሪ

መድረክ ሲያሸንፍ
እናንተ ታሸንፋላችሁ

ለምርጫ ዘመቻ የተዘጋጀ የበራራ ወረቀት ይዘት

የመድረክ
የምርጫ
ምልክት

አቶ ግርማ ሠይፋ ማሩ
በኢኮኖሚክስ የማስተርስ ዲግሪ
የወረዳ 6 የመድረክ
ዕጩ ተወዳዳሪ

የኢትዮጵያ ፌዴራላዊ ዲሞክራሲያዊ አንድነት መድረክ

ዕጩን ሲመርጡ
መስረታዊ የሰብአዊና ዲሞክራሲያዊ መብቶች መግለጫ የሆኑትን፤

- በነፃ መደራጀትና ሀሳብን ያለፍርሃት መግለጻችን፤ ለዚህ አጋዥ የሆኑትን አማራጭ የህትመት፣ የፊደላዊና የቴሌቪዥን ጣቢያዎች መስፋፋትን መምረጥ ነው፤
- በማንኛውም ዓይነት ሁኔታ ሰብአዊ ክብርን ከሚጎዱ የምርመራ ዘዴዎች መጠበቅን መምረጥ ነው፤
- ያለምንም ገደብ በህጋዊ መንገድ ንብረት የማፍራት መብትን መምረጥ ነው፤

ኢትዮጵያውያንን ለተሻለ የኢኮኖሚና የማህበራዊ ዕድገት ደረጃ የሚያበቃቸውን የፖለቲካ አማራጭ መምረጥ ነው፤

ለህይወታችን ዋጋ እንስጥ
— ኢች ኦቦ ቪን መግለጻል ይቻላል
— ከተራራዝ አደጋ ፈሳሾችን እንጠብቅ፤ የጉዳሪኛ መንገድ በሌለበት ግፈታችንን ይዘን እንጓዝ

በኢትዮጵያዊነት ያለምንም የብሔር፣ የሃይማኖት የፖለቲካ አመለካከት ልዩነት ሀገርዎን ማገልገል ይቻላል?
ኢትዮጵያ በልማት የበለፀገች፤ ብልፅግናዋ ለህዝቦች ጥቅም እንዲሆን ይፈልጋሉ?

መልስዎ አዎን ከሆነ?
መድረክ ይምረጡ!!

መድረክን ሲመርጡ፤

- መንግስት ሀዝብን ለማገልገል የተመደበ አካል መሆኑን ያረጋግጣሉ፤
- ተጠያቂ የሆነ መንግስት መኖሩን ያረጋግጣሉ፤
- ነፃነቱ የተረጋገጠለት የፍትህና የዳኝነት ሥርዓት ለኢትዮጵያውያን የሚቻል መሆኑን ያረጋግጣሉ፤

ስለዚህ መድረክን ይምረጡ!!

ዘመናዊ ይሁኑ
— በሀገሪቱ ጉዳይ ያገኛል ይበሉ፤
— ግደታዎን ይወጡ፤ መብትዎን ይጠይቁ!

ወደ ምርጫ ጣቢያ ሲሄዱ . . .

- የምርጫ ካርድና መታወቂያ መያዝዎን እርግጠኛ ይሁኑ
- የሚመርጡትን አስበው ይወሰኑ፤ መድረክን ለመምረጥ ሲወሰኑ
- የመድረክን የምርጫ ምልክት ጠንቅቀው ይወቁ፤ ይህንን ለቤተሰብዎ ያስጠኑ፤
- በመንገድ ላይ ሃሳብዎን ለማስቀየር ከሚጥሩ ሠዎች ይጠንቀቁ፤
- ምርጫ ሰዓት ከመጠናቀቁ በፊት ቢቻል በጠዋት ባለው ክፍለ ጊዜ ይምረጡ፤
- ምርጫው በሰላም እንዲጠናቀቅ የበኩልዎን ድርሻ ይወጡ፤ ችግር ከገጠምዎ በአቅራቢያዎ ለሚገኝ የምርጫ አስፈፃሚ ያሳውቁ፤
- ድምፅ ሲሰጡ በሚሰጥር መሆኑን ያረጋግጡ፤ ሚስጥራዊነቱን እንዲጠፋጠፉ የሚነገሩ አሉባልታዎች ህስት እንደሆኑ ይወቁ
- የፈለጉትን ፓርቲ ቢመርጡ ማንም፣ ምንም የማድረግ ስልጣን እንደሌለው ይረዱ፤ በምርጫዎ ይፅኑ!

መድረክ ሲያሸንፍ እርስዎ ያሸንፋሉ!
እናመሰግናለን!

የወረዳ ስድስት ምርጫ ውጤት በምርጫ ጣቢያ እና በቀበሌ

ቀበሌ	መድረክ	ኢህአዴግ	ድምር በቀበሌ መድረክ	ድምር በቀበሌ ኢህአዴግ	ልዩነት በምርጫ ጣቢያ
01	193	306			-113
	196	321			-125
	115	122			-7
	290	360			-70
	104	149			-45
	177	289	1075	1547	-112
02	262	355			-93
	309	307	571	662	2
03	270	328			-58
	361	278			83
	286	320	917	926	-34
04	226	396			-170
	313	374	539	770	-61
08	322	302			20
	297	277			20
	244	266			-22
	209	233	1072	1078	-24
09	163	206			-43
	230	187			43
	182	195			-13
	165	167	740	755	-2
10	347	239			108
	347	228			119
	289	265			24

የወረዳ ስድስት ምርጫ ውጤት በምርጫ ጣቢያ እና በቀበሌ የቀጠለ

	ኢህአዴግ	መድረክ	ድምር በቀበሌ መድረክ	ድምር በቀበሌ ኢህአዴግ	ልዩነት በምርጫ ጣቢያ
	217	171	<u>1200</u>	<u>903</u>	46
11	267	411			-144
	221	379	<u>488</u>	<u>790</u>	-158
13	297	227			70
	242	202			40
	264	229			35
	231	224			7
	287	240			47
	282	230			52
	268	236	-	-	32
	384	214	<u>2255</u>	<u>1802</u>	170
14	358	361			-3
	377	255			122
	440	245	-	-	195
	247	160	<u>1422</u>	<u>1021</u>	87
24	179	172			7
	260	244	-	-	16
	261	279	<u>700</u>	<u>695</u>	-18
25	296	321			-25
	311	303			8
	348	295	-	-	53
	296	248	<u>1251</u>	<u>1167</u>	48
Total	<u>12230</u>	<u>12116</u>	<u>12230</u>	<u>12116</u>	<u>114</u>